NCOI M&D Seminars

Actualia verbintenissenrecht

4 actuele sessies

Sessie 1 - De hervorming van het verbintenissenrecht
Prof. Ignace Claeys (Hoogleraar UGent, advocaat Eubelius)

Sessie 2 - De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht
Meester Dimitri Verhoeven (advocaat Schoups advocaten, docent UAntwerpen)

Sessie 3 - Het samenspel van het bewijsrecht en het verbintenissenrecht
Meester Simon Deryckere (advocaat Fellows advocaten)

Sessie 4 - Enkele bedenkingen bij de invloed van het nieuwe verbintenissenrecht op de vaststellingsovereenkomst
Dr. Nick Portugaels (docent UAntwerpen, Leerstoel Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht)

28 april 2022

Qfor 2020 LEARNING WIDE SCOPE

mdseminars.be

Inhoudsopgave documentatie

In deze documentatiebundel vindt u de volledige teksten van de vonnissen en arresten besproken in de slides, voor zover beschikbaar. Rechtspraak waarvan geen volledige tekst voor handen is, is cursief weergegeven.

Rechtspraak 1

- Cass. (1e k.) AR C.21.0002.N, 30 september 2021 3
- Cass. (3e k.) AR C.20.0383.N, 6 september 2021 9
- Cass. (1e k.) AR C.20.0577.N, 18 juni 2021 15
- Cass. (3e k.) AR C.21.0018.N, 14 juni 2021 21
- Cass. (1e k.) AR C.19.0303.N, 22 januari 2021 27
- Cass. (1e k.) AR C.20.0129.N, 22 januari 2021 37
- Antwerpen 13 januari 2021, 2020/AR/133 43
- Cass. (1e k.) AR C.18.0357.N, 18 juni 2020 51
- Cass. (1e k.) AR C.19.0423.N, 7 mei 2020 57
- Cass. 9 maart 2020, AR C.19.0221.N 63
- Cass. (1e k.) AR C.19.0061.N, 7 november 2019 67
- Cass. (1e k.) AR C.18.0480.N, 12 september 2019 73
- Cass. (1re ch.) RG C.16.0254.F, 23 mai 2019 77
- Cass. (1re ch.) RG C.16.0474.F, 23 mai 2019 83
- Gent (11e k.) 21 februari 2019 91
- Cass. (1e k.) AR C.18.0210.N, 11 januari 2019 95
- Cass. (1e k.) AR C.18.0103.N, 21 december 2018 101
- Cass. (1e k.) AR C.16.0482.N, 3 mei 2018 107
- Cass. 8 december 2017, C.17.0101.F 113
- Cass. 7 september 2017 117
- Cass. (1e k.) AR C.16.0382.N, 9 juni 2017 121
- Cass. (1e k.) AR C.18.0523.N, 7 juni 2019 127
- Gent (11e k.) nr. 2015/AR/3343, 4 mei 2017 133
- Cass. 3 april 2017, C.15.0508.N 137
- Cass. 10 november 2016, C.16.0142.F 141
- HvJ 21 juni 2016, C-15/15 157
- Cass. 25 juni 2015, AR C.14.0382.F 163
- Antwerpen (2e k.) 25 maart 2015 167

- Cass. 6 maart 2015, AR F.14.0038.N 171
- *Grondwettelijk Hof 13 november 2014* ...../
- Cass. 5 juni 2014, AR C.13.0549.N..... 175
- Brussel 8 januari 2014 179
- Cass. 22 september 2011, C.10.0506.N..... 185
- Antwerpen 5 september 2011 189
- Cass. 28 januari 2010..... 195
- Cass. 6 februari 2009, C.08.0296.N 199
- Gent 2 oktober 2008, 2006/AR/2938..... 205
- Cass. (3e k.) AR S.07.0073.N, 10 maart 2008 211
- Cass. (1e k.) AR C.03.0626.N, 23 maart 2006 221
- Gent 24 januari 2006..... 229
- *Rb. Brussel 20 maart 2004* ...../
- *Cass. 1974* ...../

Rechtspraak

Cass. (1e k.) AR C.21.0002.N, 30 september 2021

Cass. (1e k.) AR C.21.0002.N, 30 september 2021 (H. R., M. V. / S. M., L. P.)

Cass. (1e k.) AR C.21.0002.N, 30 september 2021 (H. R., M. V. / S. M., L. P.) https://juportal.be/ (21 oktober 2021), concl. DECONYNCK, M.; RW 2021-22, afl. 38, 1516 en http://www.rw.be/ (14 mei 2022), noot KEUKELEIRE, A.; TBH 2021 (samenvatting VANDEN BERGHE, O., VANSEVENANT, J.), afl. 9, 2044 en http://www.rdc-tbh.be/ (1 maart 2022)

Samenvatting 1

Een overeenkomst is slechts nietig wegens strijdigheid met de openbare orde of met dwingende wetsbepalingen wanneer zij een ongeoorloofd voorwerp of een ongeoorloofde oorzaak heeft. (Artt. 2, 1108 en 1131 [OUD] BURGERLIJK WETBOEK van 21 maart 1804).

Commentaar:

Het tijdschrift «RW» 2021-22, afl. 38, 1516 vermeldt verkeerdelijk C.21.002.N als rolnummer van het arrest.

Gerelateerde wetgeving:

- Art. 2, Oud Burgerlijk Wetboek
- Art. 1108, Oud Burgerlijk Wetboek
- Art. 1131, Oud Burgerlijk Wetboek

Trefwoorden:
Ongeoorloofde oorzaak (overeenkomst) Openbare orde en goede zeden Voorwerp overeenkomst

Samenvatting 2

Het algemeen rechtsbeginsel fraus omnia corrumpit sluit uit dat een contractpartij die bedrog heeft gepleegd bij de totstandkoming van een overeenkomst, met het oogmerk de wederpartij te schaden of uit winstbejag, of aan wie dit bedrog toerekenbaar is, na vernietiging van de overeenkomst aanspraak kan maken op restitutie door de wederpartij van de in uitvoering van de overeenkomst reeds geleverde prestaties, indien hij hierdoor voordeel zou kunnen halen uit zijn bedrog. (Art. 1116 [OUD] BURGERLIJK WETBOEK van 21 maart 1804).

Het algemeen rechtsbeginsel fraus omnia corrumpit verhindert dat het bedrog de dader voordeel verschaft. Het doet de rechtsgevolgen teniet die uit een bedrieglijke gedraging voorvloeien en reikt daarbij niet verder dan nodig is om te beletten dat het door bedrog beoogde doel wordt bereikt.

De appelrechters oordelen dat de verweerders de ontleende geldsommen niet moeten terugbetalen aan een strafrechtelijk veroordeelde en zijn ouders na de nietigverklaring van de leningsovereenkomst, dit teneinde te verhinderen dat onrechtmatig winstbejag door het plegen van misdrijven wordt bereikt.

Door evenwel na te laten aan te geven waaruit dit winstbejag bestond en welk voordeel aan de ouders moest worden ontnomen, laten de appelrechters het Hof niet toe om zijn wettigheidstoezicht uit te oefenen.

Commentaar:

Het tijdschrift «RW» 2021-22, afl. 38, 1516 vermeldt verkeerdelijk C.21.002.N als rolnummer van het arrest.

Gerelateerde wetgeving:

- Art. 1116, Oud Burgerlijk Wetboek

Trefwoorden:
Bedrog, algemeen

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Wolters Kluwer Jura

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: RW 2021-22, afl. 38, 1516 en http://www.rw.be/ (14 mei 2022)

Volledige tekst

1. H. R.,

2. M. V.,

eisers,

toegelaten tot de rechtsbijstand bij beschikking van 29 oktober 2020 (G.20.0012.N),

vertegenwoordigd door mr. Caroline De Baets, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1150 Brussel, Laurierlaan 1, waar de eisers woonplaats kiezen,

tegen

1. S. M.,

2. L. P.,

verweerders,

in aanwezigheid van

1. Gerry VERSCHUREN, advocaat, met kantoor te 2800 Mechelen, Bleekstraat 11/003, in zijn hoedanigheid van curator van het faillissement van N. R.,

2. S. S.,

in gemeen-en bindendverklaring van het arrest opgeroepen partijen.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 26 november 2019.

Advocaat-generaal met opdracht Michèle Deconynck heeft op 2 september 2021 een schriftelijke conclusie neergelegd.

Sectievoorzitter Eric Dirix heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal met opdracht Michèle Deconynck heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eisers voeren in hun verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. FEITEN

1. Uit het arrest blijken de volgende feiten:

- de eisers vorderen de terugbetaling van door hen aan de verweerders toegestane leningen;
- tussen de partijen, evenals met de zoon van de eisers, N. R., voor wie de eerste tot bindendverklaring opgeroepen partij optreedt, vriendschapsbanden bestonden;

- de leningen werden door de eisers aan de verweerders kosteloos verstrekt "*uit hulpvaardigheid*" ter overbrugging van een kredietaanvraag bij AXA-bank die door N. R., een zelfstandig kredietmakelaar, zou worden bemiddeld;
- AXA-bank de kredieten niet verleende;
- N. R. zich schuldig maakte aan bedrog ter zake de herfinanciering van de leningen door AXA-bank en de verweerders zonder dit bedrog de leningen niet zouden hebben aangegaan;
- N. R. hiervoor strafrechtelijk werd veroordeeld.

IV. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Tweede onderdeel

1. Krachtens artikel 1108 Oud Burgerlijk Wetboek zijn voor de geldigheid van een overeenkomst vier voorwaarden vereist: de toestemming van de partij die zich verbindt, de bekwaamheid tot contracteren en een voorwerp en een oorzaak.

Een overeenkomst met een ongeoorloofd voorwerp is krachtens de artikelen 2 en 1108 Oud Burgerlijk Wetboek nietig. Dit is het geval wanneer de overeenkomst strekt tot het doen ontstaan of in stand te houden van een toestand die in strijd is met de openbare orde of met dwingende wetsbepalingen.

Een overeenkomst met een ongeoorloofde oorzaak kan krachtens artikel 1131 Oud Burgerlijk Wetboek geen gevolg hebben. Dit is het geval wanneer de determinerende beweegredenen strijdig zijn met de openbare orde of met dwingende wetsbepalingen.

2. Een overeenkomst is dus slechts nietig wegens strijdigheid met de openbare orde of met dwingende wetsbepalingen wanneer zij een ongeoorloofd voorwerp of een ongeoorloofde oorzaak heeft.

3. De appelrechters die oordelen dat de leningen toegestaan door de eisers aan de verweerders nietig zijn wegens het door N. R. gepleegde bedrog, om de enkele reden dat diens bedrog gepaard ging met misdrijven, zonder vast te stellen dat deze overeenkomsten een ongeoorloofd voorwerp hadden of behept waren met een ongeoorloofde oorzaak, verantwoorden hun beslissing niet naar recht.

Het onderdeel is gegrond.

Vierde onderdeel

4. Het algemeen rechtsbeginsel *fraus omnia corrumpit* staat eraan in de weg dat het bedrog de dader voordeel verschaft. Het strekt tot het tenietdoen van de rechtsgevolgen die uit een bedrieglijke gedraging voortvloeien. Deze werking reikt niet verder dan nodig is om te verhinderen dat het door bedrog beoogde doel wordt bereikt.

Dit beginsel sluit uit dat een contractpartij die bedrog heeft gepleegd bij de totstandkoming van een overeenkomst, met het oogmerk de wederpartij te schaden of uit winstbejag, of aan wie dit bedrog toerekenbaar is, na vernietiging van de overeenkomst aanspraak kan maken op restitutie door de wederpartij van de in uitvoering van de overeenkomst reeds geleverde prestaties, indien hij hierdoor voordeel zou kunnen halen uit zijn bedrog.

5. De appelrechters stellen vast en oordelen dat:

- de eisers, N. R. en de tweede tot bindendverklaring opgeroepen partij kosteloos verschillende leningen aan de verweerders hebben toegestaan;
- N. R. als zelfstandig makelaar, onder meer middels valsheid in geschriften en gebruik van valse stukken, de verweerders heeft doen geloven dat zij een bancaire lening aangingen met de nodige waarborgen, terwijl hij hen in werkelijkheid leningen toestond met fondsen die afkomstig waren uit zijn privévermogen en dat van de

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

eisers en de tweede tot bindendverklaring van het arrest opgeroepen partij, voor wie hij bij de totstandkoming van deze lening als vertegenwoordiger optrad;
- de verweerders deze leningen nooit zouden zijn aangegaan zonder dit bedrog;
- de leningen één geheel vormen, zodat het bedrog hen in hun geheel aantast, en omwille van dit wilsgebrek nietig zijn krachtens artikel 1116 Oud Burgerlijk Wetboek;
- teneinde te verhinderen dat het door het bedrog van N. R. beoogde doel wordt bereikt, met name onrechtmatig winstbejag ten nadele van de verweerders middels het plegen van misdrijven waarvan de verweerders de slachtoffers zijn geweest, het algemeen rechtsbeginsel *fraus omnia corrumpit* in de gegeven omstandigheden vereist dat de verweerders van hun terugbetalingsverplichting ten aanzien van de eisers en de tot bindendverklaring van het arrest opgeroepen partijen worden bevrijd.

6. Door evenwel na te laten aan te geven waaruit dit winstbejag bestond en welk voordeel aan de eisers moest worden ontnomen door na vernietiging van de leningsovereenkomst restitutie te weigeren van de gelden die zij in uitvoering van de overeenkomst aan de verweerders ter beschikking hadden gesteld, laten de appelrechters het Hof niet toe om zijn wettigheidstoezicht uit te oefenen. De beslissing is derhalve niet regelmatig met redenen omkleed.

Het onderdeel is gegrond.

Overige grieven

7. De overige grieven kunnen niet tot ruimere cassatie leiden.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest in zoverre dit oordeelt dat de verweerders niet gehouden zijn tot terugbetaling aan de eisers van de aan hen ter beschikking gestelde gelden en dat zij toegelaten zijn de reeds aan de eisers terugbetaalde bedragen terug te vorderen.

Verklaart dit arrest bindend voor de tot bindendverklaring opgeroepen partijen.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Gent.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, sectievoorzitter Geert Jocqué, en de raadsheren Bart Wylleman, Koenraad Moens en Sven Mosselmans, en in openbare rechtszitting van 30 september 2021 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van advocaat-generaal met opdracht Michèle Deconynck, met bijstand van griffier Vanity Vanden Hende.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: RW 2021-22, afl. 38, 1516 en http://www.rw.be/ (14 mei 2022)

Cass. (3e k.) AR C.20.0383.N, 6 september 2021

Cass. (3e k.) AR C.20.0383.N, 6 september 2021 (P.B. / EMMAÜS vzw)

Cass. (3e k.) AR C.20.0383.N, 6 september 2021 (P.B. / EMMAÜS vzw) https://juportal.be/ (1 oktober 2021); RW 2021-22, afl. 27, 1069 en http://www.rw.be/ (26 februari 2022), noot DE POTTER DE TEN BROECK, M.; T.Vred. 2021, afl. 11-12, 590, noot TACK, S.

Samenvatting
Een ziekenhuis is ertoe gehouden om, voorafgaand aan de tussenkomst van een bij hem werkzame arts, uit eigen beweging aan een patiënt, met het oog op het verlenen van diens toestemming, informatie te verstrekken over het conventiestatuut van de arts en financiële gevolgen van zijn tussenkomst, zonder dat van de patiënt een specifiek optreden mag worden vereist om kennis te nemen van deze informatie (zie artikel 8, § 2 Wet Patiëntenrechten en artikel 30 Ziekenhuiswet).

De vaststelling dat het ziekenhuis door middel van een informatiebrochure de patiënt naar zijn infobalie of website verwijst voor de informatie over het al dan niet-geconventioneerde statuut van de behandelende arts en de financiële gevolgen van diens tussenkomst, volstaat niet om aan te nemen dat het ziekenhuis aan de wettelijke verplichting tot het verstrekken van deze informatie heeft voldaan, net zomin deze (wijze van) informatieverstrekking een veroordeling van de patiënt tot betaling van het aangerekend ereloonsupplement verantwoordt.

Gerelateerde wetgeving:

- Art. 8, Wet betreffende de rechten van de patiënt
- Art. 30, Gecoördineerde wet van 10 juli 2008 op de ziekenhuizen en andere verzorgingsinrichtingen

Trefwoorden:
Rechten van de patiënt binnen ziekenhuizen Honoraria gezondheidszorgberoepen
Informatie (patiëntenrechten) Geïnformeerde toestemming van de patiëntenrechten Statuut ziekenhuisarts

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- T.Vred. 2021, afl. 11-12, 590
- RW 2021-22, afl. 27, 1069 en http://www.rw.be/ (26 februari 2022)

Volledige tekst
P.B.,

eiser,

vertegenwoordigd door mr. Willy van Eeckhoutte, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 9051 Gent, Drie Koningenstraat 3, waar de eiser woonplaats kiest,

tegen

EMMAÜS vzw, met zetel te 2800 Mechelen, Edgard Tinnelaan 1C, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0411.515.075,

verweerster,

vertegenwoordigd door mr. Bruno Maes, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1170 Brussel, Terhulpensesteenweg 177/7, waar de verweerster woonplaats kiest.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het vonnis in laatste aanleg van de vrederechter van het kanton Zandhoven van 24 september 2019.

De zaak is bij beschikking van de eerste voorzitter van 1 juni 2021 verwezen naar de derde kamer.

Raadsheer Sven Mosselmans heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Henri Vanderlinden heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDELEN

De eiser voert in zijn verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, drie middelen aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste middel

Eerste onderdeel

Ontvankelijkheid

1. De verweerster voert een grond van niet-ontvankelijkheid aan: de onaantastbare feitelijke vaststelling van de vrederechter dat de eiser als patiënt voorafgaand aan de tussenkomst van de behandelende arts kennis kon nemen van de voorwaarden, volstaat om het vonnis naar recht te verantwoorden.

2. Het onderzoek van de grond van niet-ontvankelijkheid valt niet te onderscheiden van het onderzoek van het onderdeel zelf.

De grond van niet-ontvankelijkheid moet worden verworpen.

Gegrondheid

3. Krachtens artikel 8, § 2, van de wet 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt (hierna Wet Patiëntenrechten) hebben de inlichtingen die door de beroepsbeoefenaar aan de patiënt worden verstrekt, met het oog op het verlenen van diens toestemming bedoeld in § 1, betrekking op onder andere de financiële gevolgen van de geplande tussenkomst.

Artikel 30 Ziekenhuiswet bepaalt dat ieder ziekenhuis, binnen zijn wettelijke mogelijkheden, de bepalingen naleeft van de Wet Patiëntenrechten wat betreft de medische, verpleegkundige en andere gezondheidszorgberoepsmatige aspecten in zijn rechtsverhoudingen ten aanzien van de patiënt.

4. Uit het geheel van deze wetsbepalingen en de wetsgeschiedenis van de Wet Patiëntenrechten volgt dat een ziekenhuis, voorafgaand aan de tussenkomst van een bij hem werkzame arts, ertoe is gehouden uit eigen beweging

aan een patiënt, met het oog op het verlenen van diens toestemming, informatie te verstrekken over het al dan niet geconventioneerde statuut van de arts en de financiële gevolgen van diens tussenkomst, zonder dat van de patiënt een specifiek optreden mag worden vereist om kennis te nemen van die informatie.

5. Uit hun respectieve conclusies blijkt dat de partijen betwisting voerden omtrent de voorafgaande informatieverstrekking door de verweerster als ziekenhuis aan de eiser als patiënt over het niet-geconventioneerde statuut van de behandelende arts en de financiële gevolgen van diens tussenkomst.

6. De vrederechter stelt vast en oordeelt dat:

- de verweerster verwijst naar de informatiebrochure voor patiënten waarin wordt gesteld dat de lijst van geconventioneerde artsen beschikbaar is aan de infobalie bij het onthaal of op de website www.azsintjozef-malle.be;
- de brochure schriftelijk, leesbaar, goed zichtbaar en ondubbelzinnig aangeeft op welke wijze de informatie over het al dan niet geconventioneerde statuut van de artsen kan worden verkregen;
- de eiser niet kan worden gevolgd waar hij stelt dat de informatie over de financiële gevolgen van de tussenkomst van een arts steeds individueel schriftelijk en voorafgaand moet worden meegedeeld;
- de informatie voor de eiser beschikbaar was aan de infobalie en op de website, zoals uitdrukkelijk vermeld in de informatiebrochure die aan de eiser werd meegedeeld;
- uit de beslissing om de ingreep of behandeling te ondergaan stilzwijgend kan worden afgeleid dat de eiser instemde met de voorwaarden waarvan hij voorafgaand kennis kon nemen.

7. De vrederechter die zodoende louter op grond van een informatiebrochure waarin de eiser naar de infobalie of de website wordt verwezen voor de informatie over het al dan niet geconventioneerde statuut van de behandelende arts en de financiële gevolgen van diens tussenkomst, oordeelt dat de verweerster aan de wettelijke verplichting van artikel 8, § 2, Wet Patiëntenrechten heeft voldaan en vervolgens de eiser veroordeelt tot betaling van het litigieuze ereloonsupplement, verantwoordt zijn beslissing niet naar recht.

Het onderdeel is gegrond.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden vonnis.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigde vonnis.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.

Verwijst de zaak naar de vrederechter van het kanton Westerlo.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, derde kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, sectievoorzitter Koen Mestdagh, en de raadsheren Antoine Lievens, Koenraad Moens en Sven Mosselmans en in openbare rechtszitting van 6 september 2021 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van advocaat-generaal Henri Vanderlinden met bijstand van griffier Mike Van Beneden.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- T.Vred. 2021, afl. 11-12, 590
- RW 2021-22, afl. 27, 1069 en http://www.rw.be/ (26 februari 2022)

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Cass. (1e k.) AR C.20.0577.N, 18 juni 2021

Wolters Kluwer Jura

Cass. (1e k.) AR C.20.0577.N, 18 juni 2021 (DSM KEUKENS nv / O. L., E. V. D. B.)

Cass. (1e k.) AR C.20.0577.N, 18 juni 2021 (DSM KEUKENS nv / O. L., E. V. D. B.) https://juportal.be/ (22 juli 2021); TBBR 2021, afl. 10, 532; T.Vred. 2021, afl. 11-12, 560, noot STEENNOT, R.

Samenvatting
De verplichting voor de onderneming om informatie te verstrekken over de verkoopsvoorwaarden, overeenkomstig artikel VI.2, 7° WER, houdt in dat de consument voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst effectief kennis moet krijgen of minstens de redelijke mogelijkheid moet hebben om kennis te nemen van de algemene contractvoorwaarden. Uit deze wetsbepaling en de wetsgeschiedenis volgt dat de consument, in de regel, mag worden geacht de redelijke mogelijkheid te hebben om kennis te nemen van algemene contractvoorwaarden wanneer deze op de keerzijde van een contractdocument voorkomen waarnaar wordt verwezen op de voorzijde. Hiervan kan niet worden uitgegaan wanneer het gaat om contractvoorwaarden die ongebruikelijk of buitensporig zijn.

Gerelateerde wetgeving:

- Art. VI.2, Wetboek van economisch recht

Trefwoorden:
Verplichting tot informatie aan de consument (marktpraktijken) Algemene voorwaarden en toetredingscontract

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- TBBR 2021, afl. 10, 532
- T.Vred. 2021, afl. 11-12, 560

Volledige tekst
DSM KEUKENS nv, met zetel te 9850 Deinze (Nevele), Vaart Links 7, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0449.476.026,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 2000 Antwerpen, Amerikalei 187/302, waar de eiseres woonplaats kiest,

tegen

1. O. L.,

2. E. V. D. B.,

verweerders.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 24 maart 2020.

Raadsheer Bart Wylleman heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Els Herregodts heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste onderdeel

1. Artikel VI.2 WER bepaalt dat, vooraleer een consument gebonden wordt door een andere overeenkomst dan een overeenkomst op afstand of een buiten verkoopruimten gesloten overeenkomst, of door een overeenkomst bedoeld in artikel VI.66, de onderneming de consument op duidelijke en begrijpelijke wijze de volgende informatie verstrekt, indien die informatie al niet duidelijk is uit de context: (…) 7° desgevallend de verkoopsvoorwaarden, rekening houdend met de door de consument uitgedrukte behoefte aan informatie en met het door de consument meegedeelde of redelijkerwijze voorzienbare gebruik.

2. De verplichting voor de onderneming om informatie te verstrekken over de verkoopsvoorwaarden, krachtens voormeld artikel VI.2, 7°, WER, houdt in dat de consument voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst effectief kennis moet krijgen of, minstens, de redelijke mogelijkheid moet hebben om kennis te nemen van de algemene contractvoorwaarden.

3. Uit deze wetsbepaling en de wetgeschiedenis volgt dat de consument, in de regel, mag worden geacht de redelijke mogelijkheid te hebben om kennis te nemen van algemene contractvoorwaarden wanneer deze op de keerzijde van een contractdocument voorkomen waarnaar wordt verwezen op de voorzijde. Hiervan kan niet worden uitgegaan wanneer het gaat om contractsvoorwaarden die ongebruikelijk of buitensporig zijn.

4. De appelrechter stelt vast en oordeelt dat:

- overeenkomstig artikel 2 van de algemene voorwaarden van de eiseres, afgedrukt op de keerzijde van de ondertekende bestelbon, de kopers de overeenkomst, behoudens overmacht, enkel konden verbreken mits betaling van 30 pct. van de overeengekomen totaalprijs;
- gelet op de zwaarwichtigheid van dit opzegbeding, de eiseres de verweerders uitdrukkelijk diende te wijzen op dit beding;
- een enkele verwijzing naar de op de achterzijde van de bestelbon afgedrukte verkoopsvoorwaarden van de eiseres in de gegeven omstandigheden niet volstond;
- de eiseres perfect boven de plaats voorzien voor de handtekening van de kopers uitdrukkelijk had kunnen vermelden dat een opzegging van de overeenkomst, behoudens overmacht, aanleiding zou geven tot een vergoeding gelijk aan 30 pct. van de prijs;
- aangezien de eiseres niet bewijst dat zij de verweerders naar behoren en te goeder trouw heeft geïnformeerd over artikel 2 van haar algemene voorwaarden, de verweerders niet gebonden zijn door voormelde algemene voorwaarde.

5. Door aldus te oordelen verantwoordt de appelrechter zijn beslissing naar recht.

Het onderdeel kan niet worden aangenomen.

Tweede onderdeel

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

6. De eiseres heeft voor de appelrechter in de meest ondergeschikte orde de betaling gevorderd van een schadevergoeding van 30 pct. van de prijs van de keuken op grond van de artikelen 1184 en 1149 Oud Burgerlijk Wetboek.

6.De appelrechter laat na uitspraak te doen over dit punt van de vordering.

Het onderdeel is gegrond.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest, behalve in zoverre het uitspraak doet over de ontvankelijkheid van het hoger beroep.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Gent.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, sectievoorzitter Koen Mestdagh, en de raadsheren Bart Wylleman, Ilse Couwenberg en Sven Mosselmans, en in openbare rechtszitting van 18 juni 2021 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van advocaat-generaal Els Herregodts, met bijstand van griffier Vanity Vanden Hende.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Volledige tekst, Tijdschrift voor Belgisch Burgerlijk Recht

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- TBBR 2021, afl. 10, 532
- T.Vred. 2021, afl. 11-12, 560

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Cass. (3e k.) AR C.21.0018.N, 14 juni 2021

Wolters Kluwer Jura

Cass. (3e k.) AR C.21.0018.N, 14 juni 2021 (J.G. / C.V.)

Cass. (3e k.) AR C.21.0018.N, 14 juni 2021 (J.G. / C.V.) https://juportal.be/ (24 juli 2021); TBBR 2022, afl. 5, 276, noot VANDERMEERSCH, F.; TEP 2021, afl. 4, 973, noot -; T.Not. 2021, afl. 9, 828, noot -

Samenvatting 1
Het subsidiaire karakter van de vordering op grond van ongerechtvaardigde verrijking verhindert niet dat de eiser zijn vordering in hoofdorde steunt op een of meerdere rechtsgronden en subsidiair op het algemeen rechtsbeginsel tot verbod van een ongerechtvaardigde verrijking voor het geval dat de rechter oordeelt dat de in hoofdorde bedoelde rechtsgronden niet voorhanden zijn, wat het geval is wanneer de eiser faalt in zijn bewijslast met betrekking tot deze rechtsgronden.

Trefwoorden:
Verrijking zonder oorzaak Bewijslast, algemeen Bewijslast (gerechtelijk recht)

Samenvatting 2
Het subsidiaire karakter van de rechtsvordering wegens ongerechtvaardigde verrijking belet dat de vordering wordt aangenomen wanneer de eiser over een andere rechtsvordering beschikte, die hij heeft laten teloorgaan; de vordering wegens ongerechtvaardigde verrijking kan dus niet worden ingewilligd wanneer zij tot doel heeft een wettelijk beletsel met betrekking tot een aan de eiser ter beschikking staande rechtsvordering te omzeilen.

Trefwoorden:
Verrijking zonder oorzaak

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- T.Not. 2021, afl. 9, 828
- TEP 2021, afl. 4, 973
- TBBR 2022, afl. 5, 276

Volledige tekst
J.G.,

eiser,

vertegenwoordigd door mr. Martin Lebbe, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1060 Brussel, Jourdanstraat 31, waar de eiser woonplaats kiest,

tegen

C.V.,

verweerster,

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Gent van 18 november 2020.

De zaak is bij beschikking van de eerste voorzitter van 20 mei 2021 verwezen naar de derde kamer.

Sectievoorzitter Eric Dirix heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Henri Vanderlinden heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiser voert in zijn verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

1. Krachtens het algemeen rechtsbeginsel van het verbod van ongerechtvaardigde verrijking kan een vermogensverschuiving worden ongedaan gemaakt wanneer voor zowel de verrijking als de correlatieve verarming iedere rechtsgrond ontbreekt.

Het subsidiaire karakter van de rechtsvordering wegens ongerechtvaardigde verrijking belet dat de vordering wordt aangenomen wanneer de eiser over een andere rechtsvordering beschikte, die hij heeft laten teloorgaan. De vordering wegens ongerechtvaardigde verrijking kan dus niet worden ingewilligd wanneer zij tot doel heeft een wettelijk beletsel met betrekking tot een aan de eiser ter beschikking staande rechtsvordering te omzeilen.

Het subsidiaire karakter staat evenwel niet eraan in de weg dat de eiser in hoofdorde zijn vordering steunt op een of meer rechtsgronden en subsidiair op de ongerechtvaardigde verrijking voor het geval de rechter oordeelt dat de in hoofdorde bedoelde rechtsgronden niet voorhanden zijn.

2. De appelrechter die vaststelt dat de eiser zijn vordering in hoofdorde steunt op het bestaan van een leningovereenkomst tussen de partijen en in subsidiaire orde op grond van ongerechtvaardigde verrijking en die vervolgens oordeelt dat de eiser niet slaagt in zijn bewijslast met betrekking tot de lening en zijn in ondergeschikte orde ingestelde verrijkingsvordering evenmin kan worden aangenomen omdat zij neerkomt op het omzeilen van de regels inzake het bewijs, verantwoordt zijn beslissing niet naar recht.

Het middel is gegrond.

Dictum

Het Hof,

eenparig beslissend,

Vernietigt het bestreden arrest.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.

Verwijst de zaak naar het hof van beroep te Brussel.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, derde kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix als voorzitter, en de raadsheren Antoine Lievens en Sven Mosselmans en in openbare terechtzitting van 14 juni 2021 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix in aanwezigheid van advocaatgeneraal Henri Vanderlinden met bijstand van griffier Mike Van Beneden.

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Volledige tekst, Tijdschrift voor Belgisch Burgerlijk Recht

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- T.Not. 2021, afl. 9, 828
- TEP 2021, afl. 4, 973
- TBBR 2022, afl. 5, 276

Cass. (1e k.) AR C.19.0303.N, 22 januari 2021

Wolters Kluwer Jura

Cass. (1e k.) AR C.19.0303.N, 22 januari 2021 (PROXIMUS nv / INTERKABEL VLAANDEREN cv, FLUVIUS ANTWERPEN)

Cass. (1e k.) AR C.19.0303.N, 22 januari 2021 (PROXIMUS nv / INTERKABEL VLAANDEREN cv, FLUVIUS ANTWERPEN) https://juportal.be/ (15 maart 2021), concl. MORTIER, R.; NJW 2021, afl. 441, 348, noot MEIRLAEN, M.; OOO 2021, afl. 1, 118; RW 2021-22, afl. 25, 998 en http://www.rw.be/ (12 februari 2022), noot WILLEMS, D.; T.Aann. 2021, afl. 3, 260, concl. (uittreksel) MORTIER, R., noot X.; TBO 2021, afl. 4, 266 en http://www.tbo.be/ (18 november 2021), noot VERHOEVEN, S., VERSCHAVE, A.

Samenvatting 1
Een overeenkomst heeft een ongeoorloofd voorwerp wanneer zij ertoe strekt een toestand te doen ontstaan of in stand te houden die in strijd is met de openbare orde of met dwingende wetsbepalingen. Krachtens artikels 6 en 1108 oud BW is een dergelijke overeenkomst nietig en kan zij geen gevolg hebben.

Een overeenkomst waarin een aanbestedende dienst van een lidstaat rechtstreeks en dus met miskenning van de in artikels 49 en 56 VWEU vervatte beginselen van gelijke behandeling en transparantie aan een marktdeelnemer uit dezelfde lidstaat een dienstenconcessie gunt met een duidelijk grensoverschrijdend belang, een toestand doet ontstaan die in strijd is met de openbare orde en bijgevolg volstrekt nietig is bij gebrek aan geoorloofd voorwerp.

Wanneer evenwel wordt vastgesteld dat er geen enkele potentieel geïnteresseerde marktspeler was, is de nietigheidssanctie kennelijk ongeschikt gelet op het doel van de geschonden regel en is de overeenkomst niet nietig. Bovendien kan de rechter beslissen om de overeenkomst niet te vernietigen wanneer dwingende redenen van algemeen belang het noodzakelijk maken dat de opdracht of de concessie voortgang vindt.

Gerelateerde wetgeving:

- Art. 6, Oud Burgerlijk Wetboek
- Art. 1108, Oud Burgerlijk Wetboek
- Art. 49, Verdrag van 25 maart 1957 betreffende de werking van de Europese Unie
- Art. 56, Verdrag van 25 maart 1957 betreffende de werking van de Europese Unie

Trefwoorden:
Voorwerp overeenkomst Definitie concessie van dienst Gelijkheidsbeginsel concessieovereenkomst Non-discriminatiebeginsel concessieovereenkomst Transparantiebeginsel concessieovereenkomst Vertekening van de mededinging (concessieovereenkomst), algemeen Openbare orde en goede zeden Geldigheidsvereisten overeenkomst, algemeen Europese Unie, vestigingsrecht, algemeen Vrij verkeer van diensten, algemeen

Samenvatting 2
De rechter die moet oordelen over het bestaan van een oorzakelijk verband tussen de fout en de schade zoals die zich heeft voorgedaan, moet bepalen wat de verweerder had moeten doen om rechtmatig te handelen, abstractie maken van het foutieve element in de historiek van het schadegeval zonder de andere omstandigheden ervan te wijzigen, en nagaan of de schade zich ook in dat geval zou hebben voorgedaan. (Art. 1382 (OUD) BW).

Gerelateerde wetgeving:

- Art. 1382, Oud Burgerlijk Wetboek

Trefwoorden:
Causaal verband (onrechtmatige daad), algemeen

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

Wolters Kluwer Jura

- NJW 2021, afl. 441, 348
- RW 2021-22, afl. 25, 998 en http://www.rw.be/ (12 februari 2022)

Volledige tekst

PROXIMUS nv, met zetel te 1030 Brussel, Koning Albert II-laan 27, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0202.239.951,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Simone Nudelholc, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1000 Brussel, Keizerslaan 3,

tegen

1. INTERKABEL VLAANDEREN cv, met zetel te 3500 Hasselt, Trichterheideweg 8, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0458.440.014,

2. FLUVIUS ANTWERPEN, opdrachthoudende vereniging, met zetel te 2660 Hoboken, Antwerpsesteenweg 260, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0212.704.370, in haar hoedanigheid van overnemer van INTERKOMMUNALE VOOR TELEDISTRIBUTIE VAN HET GEWEST ANTWERPEN, afgekort INTEGAN, opdrachthoudende vereniging, met zetel te 2660 Hoboken, Boombekelaan 14, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0212.586.683,

3. FLUVIUS LIMBURG, opdrachthoudende vereniging, met zetel te 3500 Hasselt, Trichterheideweg 8, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0207.165.769, in haar hoedanigheid van overnemer van INTER-MEDIA, opdrachthoudende vereniging, met zetel te 3500 Hasselt, Trichterheideweg 8, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0872.183.022,

4. INFRAX WEST, opdrachthoudende vereniging, met zetel te 8820 Torhout, Noordlaan 9, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0205.057.176,

5. PROVINCIALE BRABANTSE ENERGIEMAATSCHAPPIJ, afgekort PBE, opdrachthoudende vereniging, met zetel te 3210 Lubbeek, Diestsesteenweg 126, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0203.563.111,

6. IN.DI, in vereffening, vennootschap onder de vorm van een economisch samenwerkingsverband, met zetel te 3500 Hasselt, Trichterheideweg 8, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0887.703.121,

verweersters,

vertegenwoordigd door mr. Paul Alain Foriers, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1050 Brussel, Louizalaan 250/10, en mr. Caroline De Baets, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1150 Brussel, Laurierlaan 1,

7. TELENET bv, met zetel te 2800 Mechelen, Liersesteenweg 4, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0473.416.418,

8. TELENET VLAANDEREN nv, met zetel te 2800 Mechelen, Liersesteenweg 4, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0458.840.088,

9. TELENET GROUP HOLDING nv, met zetel te 1200 Sint-Lambrechts-Woluwe, Neerveldstraat 107, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0477.702.333,

verweersters,

vertegenwoordigd door mr. Werner Derijcke, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1050 Brussel, Louizalaan 65/11.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 18 december 2017.

Eerste advocaat-generaal Ria Mortier heeft op 17 augustus 2020 een schriftelijke conclusie neergelegd.

Raadsheer Bart Wylleman heeft verslag uitgebracht.

Eerste advocaat-generaal Ria Mortier heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDELEN

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, acht middelen aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

(…)

Tweede middel

Vijfde onderdeel

Eerste subonderdeel

Ontvankelijkheid

1. De eerste tot en met zesde verweersters werpen twee gronden van niet-ontvankelijkheid op:

- het subonderdeel is niet nauwkeurig nu het niet preciseert hoe de schending van de artikelen 49 en 56 VWEU het concrete voorwerp van de betwiste concessieovereenkomsten voor diensten ongeoorloofd maakt;
- het vergt deels een onderzoek van feiten om na te gaan of een overeenkomst die in strijd met het gelijkheids- en transparantiebeginsel vervat in de artikelen 49 en 56 VWEU is aangegaan, een ongeoorloofd voorwerp heeft, zodat het subonderdeel feit en recht vermengt.

2. Het subonderdeel voert duidelijk aan dat de betwiste overeenkomsten een ongeoorloofd voorwerp hebben, aangezien zij een toestand doen ontstaan en in stand houden die in strijd is met de openbare orde, doordat openbare lichamen van een lidstaat rechtstreeks aan een marktdeelnemer uit dezelfde lidstaat een dienstenconcessie hebben gegund met een duidelijk grensoverschrijdend belang, zonder een voorafgaande marktbevraging uit te voeren, in strijd met het gelijkheids-en transparantiebeginsel vervat in de artikelen 49 en 56 VWEU.

De eerste grond van niet-ontvankelijkheid moet worden verworpen.

3. Het onderzoek van de tweede grond van niet-ontvankelijkheid is niet te onderscheiden van het onderzoek van het subonderdeel zelf.

Ook de tweede grond van niet-ontvankelijkheid moet worden verworpen.

4. De zevende tot en met negende verweersters werpen drie gronden van nietontvankelijkheid op:

- het subonderdeel is niet nauwkeurig, aangezien het schending van de artikelen 900, 1126, 1128 en 1172 Oud Burgerlijk Wetboek aanvoert zonder te preciseren waarom het bestreden arrest die bepalingen zou hebben geschonden;
- het subonderdeel heeft geen belang, aangezien het enerzijds schending aanvoert van sommige bepalingen van Richtlijn 2004/18/EG van 31 maart 2004 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten en, anderzijds, voorhoudt dat de betwiste concessieovereenkomsten voor diensten, krachtens artikel 17 van voornoemde richtlijn, buiten de werkingssfeer ervan zouden vallen;
- het subonderdeel is niet nauwkeurig, aangezien niet blijkt welke overeenkomsten concreet nietig zouden zijn wegens ongeoorloofdheid van het voorwerp.

5. De schending van de in de eerste twee gronden van niet-ontvankelijkheid aangewezen wetsbepalingen is niet noodzakelijk om tot cassatie te leiden.

Deze gronden van niet-ontvankelijkheid moeten worden verworpen.

6. Het subonderdeel voert aan dat alle tussen de eerste tot en met zesde verweersters en de zevende tot en met negende verweersters gesloten concessieovereenkomsten voor diensten nietig zijn omdat zij een ongeoorloofd voorwerp hebben. Dit zijn, zoals blijkt uit de vaststellingen van de appelrechters, de principsovereenkomsten van 26 november 2007 en 28 juni 2008 alsook alle verwante overeenkomsten die in uitvoering van deze overeenkomsten tot stand zijn gekomen.

De derde grond van niet-ontvankelijkheid moet worden verworpen.

Gegrondheid

7. Een overeenkomst heeft een ongeoorloofd voorwerp wanneer zij ertoe strekt een toestand te doen ontstaan of in stand te houden die in strijd is met de openbare orde of met dwingende wetsbepalingen. Krachtens de artikelen 6 en 1108 Oud Burgerlijk Wetboek is een dergelijke overeenkomst nietig en kan zij geen gevolg hebben.

De wetgeving die de wezenlijke belangen van de Staat of de gemeenschap raakt of die, in het privaatrecht, de juridische grondslagen vastlegt waarop de economische of morele orde van de samenleving berust, betreft de openbare orde.

8. Artikel 49, eerste lid, VWEU bepaalt dat beperkingen van de vrijheid van vestiging voor onderdanen van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat verboden zijn. Dit verbod heeft eveneens betrekking op beperkingen betreffende de oprichting van agentschappen, filialen of dochterondernemingen door de onderdanen van een lidstaat die op het grondgebied van een lidstaat zijn gevestigd.

Artikel 56, eerste lid, VWEU bepaalt dat de beperkingen op het vrij verrichten van diensten binnen de Unie verboden zijn ten aanzien van de onderdanen der lidstaten die in een andere lidstaat zijn gevestigd dan die, waarin degene is gevestigd te wiens behoeve de dienst wordt verricht.

9. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft in zijn arrest van 14 november 2013, zaak C-221/12, *Belgacom nv / Integan e.a.*, in het kader van het huidige geschil geoordeeld dat:

- voormelde bepalingen aldus moeten worden uitgelegd dat een marktdeelnemer uit een lidstaat voor de rechterlijke instanties van deze lidstaat kan aanvoeren dat de uit deze artikelen voortvloeiende transparantieverplichting geschonden is bij de sluiting van een overeenkomst waarbij een of meer openbare

lichamen van deze lidstaat aan een marktdeelnemer uit dezelfde lidstaat een concessieovereenkomst voor diensten hebben gegund die een duidelijk grensoverschrijdend belang heeft, of een marktdeelnemer het exclusieve recht voor het uitoefenen van een economische activiteit hebben verleend dat een dergelijk belang heeft (r.o. 34);

- voor zover een concessieovereenkomst voor diensten een duidelijk grensoverschrijdend belang heeft, de gunning ervan aan een in de lidstaat van de aanbestedende dienst gevestigde onderneming, zonder dat er sprake is van enige transparantie, een ongelijke behandeling oplevert ten nadele van de in een andere lidstaat gevestigde ondernemingen die in de betrokken concessie geïnteresseerd zouden kunnen zijn. Doordat al deze ondernemingen worden uitgesloten, is een dergelijke ongelijke behandeling voornamelijk in hun nadeel en vormt zij dus een krachtens de artikelen 49 en 56 VWEU verboden indirecte discriminatie op grond van nationaliteit (r.o. 37);
- de in het geding zijnde omstandigheden, met name de wil om bepaalde gebruiksrechten op kabelnetwerken van openbare lichamen niet te schenden die deze lichamen bij een vroegere overeenkomst aan een marktdeelnemer hebben verleend, alsook de wil om een einde te maken aan een geschil betreffende de omvang van deze rechten, rekening houdend met een voorlopige rechterlijke beslissing, en tegelijkertijd de wil om een waardevermindering van een economische activiteit te vermijden, geen dwingende redenen van algemeen belang zijn die kunnen rechtvaardigen dat aan een marktdeelnemer rechtstreeks een dienstenconcessie of een exclusief recht voor het uitoefenen van deze activiteit wordt verleend met een duidelijk grensoverschrijdend belang, in afwijking van de in de artikelen 49 en 56 VWEU vervatte beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie (r.o. 39-44).

10. Uit de samenhang van voornoemde bepalingen en het arrest van het Hof van Justitie blijkt kennelijk dat de verplichting om het gelijkheids-en transparantiebeginsel vervat in de artikelen 49 en 56 VWEU te eerbiedigen, ter vrijwaring van de eerlijke mededinging, een juridische grondslag is van de economische en morele orde van de samenleving, die zich aan de aanbestedende dienst opdringt.

Hieruit volgt dat een overeenkomst waarin een aanbestedende dienst van een lidstaat rechtstreeks en dus met miskenning van voornoemd gelijkheids-en transparantiebeginsel aan een marktdeelnemer uit dezelfde lidstaat een dienstenconcessie gunt met een duidelijk grensoverschrijdend belang, een toestand doet ontstaan die in strijd is met de openbare orde en bijgevolg volstrekt nietig is bij gebrek aan geoorloofd voorwerp.

Wanneer evenwel wordt vastgesteld dat er geen enkele potentieel geïnteresseerde marktspeler was, is de nietigheidssanctie kennelijk ongeschikt gelet op het doel van de geschonden regel en is de overeenkomst niet nietig. Bovendien kan de rechter beslissen om de overeenkomst niet te vernietigen wanneer dwingende redenen van algemeen belang het noodzakelijk maken dat de opdracht of de concessie voortgang vindt.

11. De appelrechters oordelen dat:

- de beginselen inzake het verkrijgen van gelijke kansen om mee te dingen naar overeenkomsten met de overheid er in eerste instantie zijn om private belangen te beschermen;
- inbreuken op dwingende rechtsregels ter bescherming van private belangen niet van openbare orde zijn;
- de eiseres zich niet op de nietigheid wegens schending van het gelijkheidsbeginsel, non-discriminatie-en transparantiebeginsel kan beroepen aangezien deze geen aanleiding geven tot een absolute nietigheid;
- de eiseres als derde niet de nietigheid van de overeenkomsten kan vorderen;
- de relatieve nietigheid enkel kan worden ingeroepen door het rechtssubject dat beschermd wordt door de dwingende of aanvullende rechtsregel die is miskend en derden die vordering niet kunnen instellen;
- de beginselen van gelijkheid, niet-discriminatie en transparantie op zich geen zelfstandige nietigheidsgronden zijn maar samen moeten worden gelezen met één van de geldigheidsvoorwaarden van artikel 1108 Oud Burgerlijk Wetboek om de nietigheid te kunnen vorderen;
- aldus moet worden nagegaan welke partij door die nietigheidsgronden zoals toestemming, bekwaamheid, voorwerp en oorzaak wordt beschermd, dit is de contractpartij;
- de uitvoerige argumentatie van partijen in verband met de absolute nietigheid alsook die in verband met de ongeoorloofde oorzaak, het ongeoorloofd voorwerp of het onmogelijk voorwerp, de rechtsbekwaamheid van partijen en het ontbreken van de bestuurshandelingen door de vernietiging ervan dan ook niet langer ter zake doen.

12. Door op die gronden te oordelen dat er geen reden is om de rechtstreeks tussen de eerste tot en met zesde

verweersters en de zevende tot en met negende verweersters gesloten concessieovereenkomsten voor diensten te vernietigen, ondanks de miskenning van voornoemd gelijkheids-en transparantiebeginsel en zonder vast te tellen dat er geen enkele potentieel geïnteresseerde marktspeler was of dat dwingende redenen van algemeen belang het noodzakelijk maken dat de concessie voortgang vindt, verantwoorden de appelrechters hun beslissing niet naar recht.

Het subonderdeel is gegrond.

(…)

Zevende middel

Achtste onderdeel

18. Degene die schadevergoeding vordert moet bewijzen dat er tussen de fout en de schade, zoals die zich heeft voorgedaan, een oorzakelijk verband bestaat. Dit verband veronderstelt dat, zonder de fout, de schade zich niet had voorgedaan zoals ze zich heeft voorgedaan. Er is bijgevolg geen oorzakelijk verband wanneer de schade zich eveneens zou hebben voorgedaan indien de verweerder de hem verweten handelwijze correct had uitgevoerd.

De rechter moet aldus bepalen wat de verweerder had moeten doen om rechtmatig te handelen. Hij moet abstractie maken van het foutieve element in de historiek van het schadegeval, zonder de andere omstandigheden ervan te wijzigen, en nagaan of de schade zich ook in dat geval zou hebben voorgedaan.

19. De appelrechters oordelen dat:

- de eerste tot en met zesde verweersters een fout hebben begaan in de zin van artikel 1382 Burgerlijk Wetboek door geen marktbevraging te hebben georganiseerd voorafgaandelijk aan het sluiten van de betwiste overeenkomsten met de zevende tot en met negende verweersters;
- de eiseres beweert dat zij schade lijdt omdat haar ten gevolge van die fout niet de mogelijkheid werd geboden het klantenbestand en de gebruiksrechten op het netwerk van de eerste tot en met zesde verweersters te verwerven;
- de eiseres niet aannemelijk maakt dat wanneer de eerste tot en met zesde verweersters een marktbevraging hadden georganiseerd, zij en niet de zevende tot en met negende verweersters of een andere maatschappij de overeenkomsten zou hebben binnengehaald;
- zij evenmin aantoont dat zij hiertoe een reële kans maakte;
- het gelet op de concrete elementen van het dossier allesbehalve voor de hand lag dat wanneer er toch een marktbevraging was gebeurd, de eiseres als contractpartij zou zijn verkozen;
- de eiseres op de transactiestructuur die de eerste tot en met zesde verweersters voorstonden geen bod heeft gedaan omdat zij dit om mededingingsrechtelijke redenen niet kon;
- zulke transactie zou hebben geresulteerd in een monopolie voor de eiseres inzake het aanbieden van televisiediensten aan inwoners van het bedelingsgebied van de eerste tot en met zesde verweersters, één derde van de huisgezinnen in Vlaanderen;
- de niet-bindende voorstellen van de eiseres om niet-exclusieve gebruiksrechten te verwerven in een model waarin de eerste tot en met zesde verweersters het kabelnetwerk zelf in eigen naam en voor eigen rekening bleven exploiteren, verschillend was van datgene wat de eerste tot en met zesde verweersters voor ogen hadden;
- de hypothese van een gedeeld gebruik van het kabelnetwerk na een exclusieve overdracht van de gebruiksrechten aan de eiseres niet tot eenzelfde concurrentie kan leiden dan wanneer de zevende tot en met negende verweersters exclusieve gebruiksrechten hebben op dit netwerk, aangezien zulk gedeeld gebruik met zich mee zou brengen dat de eiseres nog altijd eigenaar was geweest van de enige twee platformen waarover televisie-, internet-en telefoniesignalen gedistribueerd konden worden en dat derden nog steeds afhankelijk zouden zijn van hun grote concurrent, die zelf zou kunnen beslissen over de snelheid van het netwerk;
- het voorstel tot gedeeld gebruik van de eiseres volgens de eerste tot en met zesde verweersters evenzeer op onoverkomelijke mededingingsrechtelijke bezwaren zou zijn gestuit.

Wolters Kluwer Jura

20. Door aldus te oordelen, vervangen de appelrechters naar recht, zonder daarbij de andere concrete omstandigheden te wijzigen, de foutieve gedraging van de eerste tot en met zesde verweersters door zijn rechtmatig alternatief, namelijk de hypothetische situatie waarin deze verweersters voorafgaandelijk aan het sluiten van de overeenkomsten een marktbevraging zouden hebben georganiseerd, en beslissen zij naar recht dat de eiseres het bewijs van een oorzakelijk verband tussen de fout van het niet-uitvoeren van een marktbevraging en de beweerde schade niet levert.

Het onderdeel kan niet worden aangenomen.

(…)

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest in zoverre het de vordering tot nietigverklaring van de bestreden overeenkomsten ongegrond verklaart en uitspraak doet over de kosten.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent over aan de feitenrechter.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Brussel.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, sectievoorzitter Koen Mestdagh, en de raadsheren Bart Wylleman, Koenraad Moens en Sven Mosselmans, en in openbare rechtszitting van 22 januari 2021 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van eerste advocaat-generaal Ria Mortier, met bijstand van griffier Vanity Vanden Hende.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Volledige tekst, Nieuw Juridisch Weekblad

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- NJW 2021, afl. 441, 348
- RW 2021-22, afl. 25, 998 en http://www.rw.be/ (12 februari 2022)

Cass. (1e k.) AR C.20.0129.N, 22 januari 2021

Wolters Kluwer Jura

Cass. (1e k.) AR C.20.0129.N, 22 januari 2021 (N. M., I. M., F. M., e.a. / D. H., C. M.)

Cass. (1e k.) AR C.20.0129.N, 22 januari 2021 (N. M., I. M., F. M., e.a. / D. H., C. M.) https://juportal.be (15 maart 2021), concl. MORTIER, R.; JT 2021, afl. 6864, 513 en http://jt.larcier.be/ (4 september 2021), noot MOUGENOT, D.; RW 2021-22, afl. 20, 785 en http://www.rw.be/ (8 januari 2022), noot DECLERCQ, S., SAMOY, I.

Samenvatting 1

De buitengerechtelijke bekentenis onderstelt in hoofde van de partij die een verklaring aflegt de bedoeling of de toerekenbare schijn hiervan om de juistheid van de beweerde feiten te bevestigen, hetgeen door de rechter onaantastbaar in feite wordt beoordeeld, die daartoe de omstandigheden controleert waarin zij is afgelegd zonder rekening te houden met de inhoudelijke geloofwaardigheid van de verklaring. (Art. 1354 oud BW).

Trefwoorden:
Bekentenis

Samenvatting 2

De overeenkomst van verbruiklening heeft een zakelijk karakter in de mate dat haar totstandkoming niet alleen afhankelijk is van een wilsovereenstemming tussen partijen over de terugbetalingsverbintenis, maar ook van de overdracht van de geleende zaak (art. 1892 oud BW).

Ingeval van verbruiklening kunnen zowel de wilsovereenstemming over de terugbetalingsverbintenis als de overdracht van de geleende zaak het voorwerp uitmaken van een buitengerechtelijke bekentenis, waarbij niet is vereist dat de verklaring wordt afgelegd na de totstandkoming van de wilsovereenstemming over de terugbetalingsverbintenis om als bekentenis van de overdracht van een geleende zaak in aanmerking te kunnen komen. (Art. 1354 oud BW).

Trefwoorden:
Bekentenis Verbruiklening

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: RW 2021-22, afl. 20, 785 en http://www.rw.be/ (8 januari 2022)

Volledige tekst

1. N. M.,

2. I. M.,

3. F. M.,

4. M.-C. R.,

eisers,

vertegenwoordigd door mr. Caroline De Baets, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1150 Brussel, Laurierlaan 1,

tegen

1. D. H.,

2. C. M.,

verweersters,

met als raadsman mr. Geert Dumon, advocaat bij de balie Brussel, met kantoor te 1750 Lennik, Lt. Jacopsstraat 38.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Brussel van 13 november 2018.

Eerste advocaat-generaal Ria Mortier heeft op 2 december 2020 een schriftelijke conclusie neergelegd.

Sectievoorzitter Eric Dirix heeft verslag uitgebracht.

Eerste advocaat-generaal Ria Mortier heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eisers voeren in hun verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Derde onderdeel

1. Krachtens artikel 1354 Oud Burgerlijk Wetboek is de bekentenis waarop men zich tegen een partij beroept, ofwel buitengerechtelijk ofwel gerechtelijk.

De buitengerechtelijke bekentenis onderstelt in hoofde van de partij die een verklaring aflegt de bedoeling of de toerekenbare schijn hiervan om de juistheid van de beweerde feiten te bevestigen.

De rechter oordeelt onaantastbaar in feite of de bedoeling of de toerekenbare schijn voorligt om de juistheid van de beweerde feiten te bevestigen, en controleert daartoe de omstandigheden waarin zij is afgelegd. Hij mag daarbij geen rekening houden met de inhoudelijke geloofwaardigheid van de verklaring.

2. Aldus verantwoorden de appelrechters die oordelen dat de erkenning van wijlen M. M. in artikel 1 van de leningsovereenkomst niet als een buitengerechtelijke bekentenis kan worden toegelaten, vermits niet is aangetoond dat er op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst, of minstens in de periode daarrond, afgifte is gebeurd van geleende gelden ten bedrage van 8.000.000 BEF aan wijlen M. M. of aan diens lasthebber en zijn verklaring in artikel 1 van de leningsovereenkomst dus niet geloofwaardig is, hun beslissing niet naar recht.

Het onderdeel is gegrond.

Vierde onderdeel

3. Krachtens artikel 1892 Oud Burgerlijk Wetboek is de verbruiklening een contract waarbij de ene partij een zekere hoeveelheid zaken die door het gebruik teniet gaan, aan de andere partij afgeeft, onder verplichting voor deze om aan de eerstgenoemde evenzoveel van gelijke soort en hoedanigheid terug te geven.

4. Uit die definitie volgt dat de overeenkomst van verbruiklening een zakelijk karakter heeft in de mate dat haar totstandkoming niet alleen afhankelijk is van een wilsovereenstemming tussen partijen over de terugbetalingsverbintenis, maar ook van de overdracht van de geleende zaak.

5. Krachtens artikel 1354 Oud Burgerlijk Wetboek is de bekentenis waarop men zich tegen een partij beroept, ofwel buitengerechtelijk ofwel gerechtelijk.

In geval van een verbruiklening kunnen zowel de wilsovereenstemming over de terugbetalingsverbintenis als de overdracht van de geleende zaak het voorwerp uitmaken van een buitengerechtelijke bekentenis.

Opdat een verklaring als bekentenis van de overdracht van een geleende zaak in aanmerking kan komen, is niet vereist dat de verklaring wordt afgelegd na de totstandkoming van de wilsovereenstemming over de terugbetalingsverbintenis.

6. Aldus verantwoorden de appelrechters die oordelen dat de erkenning van wijlen M. M. in artikel 1 van de overeenkomst niet als een buitengerechtelijke bekentenis kan worden toegelaten, vermits niet blijkt dat de verklaring werd afgelegd na het tot stand komen van de rechtshandeling, hun beslissing niet naar recht.

Het onderdeel is gegrond.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent over aan de feitenrechter.

Verwijst de zaak naar het hof van beroep te Gent.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, de sectievoorzitters Koen Mestdagh en Geert Jocqué, en de raadsheren Bart Wylleman en Ilse Couwenberg, en in openbare rechtszitting van 22 januari 2021 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van eerste advocaat-generaal Ria Mortier, met bijstand van griffier Vanity Vanden Hende.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: RW 2021-22, afl. 20, 785 en http://www.rw.be/ (8 januari 2022)

Antwerpen 13 januari 2021, 2020/AR/133

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 06-06-2022

Auteursrecht – Droit d'auteur

Antwerpen 13 januari 2021

Raadsheer: S. Granata
Advocaten: A. Naeyaert, B. Hermans, S. Gryspeerdt *loco* L. Coeckelberghs
Griffier: C. Blieck

Auteursrecht – Dadingsovereenkomst – Kracht van gewijsde – Oorzaak en voorwerp van de dading – Werkelijke wil van partijen – Auteursrechtelijke interpretatieregel

Droit d'auteur – Transaction – Autorité de la chose jugée – Cause et objet de la transaction – Volonté réelle des parties – Règle d'interprétation du droit d'auteur

De wettelijke bepalingen omtrent de dading worden weergegeven in de artikels 2044 t.e.m. 2058 BW en vormen een lex specialis. De wetgever streefde een maximale rechtszekerheid na voor de partijen bij een dading en achtte het noodzakelijk om een dergelijke overeenkomst te bekleden met bijzondere regels.

De interpretatieregels betreffen twee bijzondere wetten die naast elkaar dienen afgewogen te worden: enerzijds deze die betrekking heeft op een dading en anderzijds deze die betrekking heeft op auteursrechtelijke contracten. Het mag duidelijk zijn dat de overeenkomst die partijen sloten op 2 februari 2015 zowel een dading als een auteursrechtelijke overeenkomst is.

De twee regelgevingen lijken op een gespannen voet met elkaar te bestaan waar bij de dading in haar interpretatieregels wordt uitgegaan van een maximale rechtszekerheid, en bij de auteursrechtelijke overeenkomsten wordt uitgegaan van de bescherming van de auteur bij het aangaan van overeenkomsten waarin wordt voorzien in vage en/of zeer algemene bepalingen.

Naast de terechte motivering door de eerste rechter dat de auteursrechtelijke interpretatieregel enkel geldt in geval van twijfel (die gezien bovenstaande motivering niet aanwezig is), oordeelt het hof dat de dading net toestaat onder artikel 2049 BW dat partijen hun bedoeling in algemene bewoordingen uitdrukken. Hierbij dient niet uit het oog verloren te worden dat het doel van de lex specialis de maximale rechtszekerheid van partijen (dus óók de auteur) beschermt.

Les dispositions légales concernant la transaction sont énoncées aux articles 2044 à 2058 du Code civil et constituent une *lex specialis*. Le législateur a visé une sécurité juridique maximale pour les parties à une transaction et a jugé nécessaire de couvrir un tel accord par des règles spéciales.

Les règles d'interprétation concernent deux lois spéciales qui doivent être mises en balance : celle concernant un accord de règlement et celle concernant les contrats de droits d'auteur. Il est clair que l'accord que les parties ont conclu le 2 février 2015 est à la fois une transaction et un accord sur les droits d'auteur.

Les deux ensembles de règles semblent s'opposer l'un à l'autre : la transaction dans ses règles interprétatives, est fondée sur une sécurité juridique maximale, et les conventions en matière de droit d'auteur sont fondées sur la protection de l'auteur lors de la conclusion de conventions qui prévoient des dispositions vagues et/ou très générales.

Outre la justification par le premier tribunal que la règle d'interprétation du droit d'auteur ne s'applique qu'en cas de doute (ce qui n'est pas le cas, compte tenu des raisons susmentionnées), la Cour d'appel juge que la transaction en vertu de l'article 2049 du Code civil permet simplement aux parties d'exprimer leur intention en termes généraux. À cet égard, il ne faut pas perdre de vue que le but de la *lex specialis* est de protéger la sécurité juridique maximale des parties (donc aussi de l'auteur).

……..

In de zaak: 2020/AR/133
(V.B.
ENEA BVBA
tegen
DIRECTLEASE NV)

(…)

I. Ten geleide

Gelet op de door de wet vereiste meegedeelde procedurestukken waaronder het vonnis van 12 december 2019 (A/18/02030) op tegenspraak gewezen door de Ondernemingsrechtbank Antwerpen (afdeling Antwerpen).
Het bestreden vonnis werd niet betekend. Het verzoekschrift strekkende tot hoger beroep werd door de heer B.V. en de BVBA ENEA neergelegd ter griffie van dit hof op 21 januari 2020.
DIRECTLEASE NV stelt (ondergeschikt) incidenteel hoger beroep in bij conclusies.
Het hoger beroep en het (ondergeschikt) incidenteel hoger beroep werden regelmatig en tijdig neergelegd en zijn dus toelaatbaar.

II. Feiten

1. De eerste rechter kaderde de feiten coherent en volledig. Het hof herneemt dit feitelijk kader hierna ter bevordering van de leesbaarheid.
De heer B.V. is een autojournalist. Hij heeft zijn activiteiten ondergebracht in de eenmanszaak BVBA ENEA (hierna aangeduid als "ENEA") (samen aangeduid als "appellanten").
De NV DIRECTLEASE (hierna aangeduid als "DIRECTLEASE") sloot op 25 juli 2006 een samenwerkingsovereenkomst met ENEA vertegenwoordigd door de heer B.V., met betrekking tot *"een partnermodule voor de berichtgeving"* van het online automagazine *"Auto 55"* dat uitgebaat werd door ENEA. Deze samenwerking kwam tot een einde in september 2010.
Op 7 oktober 2014 dagvaardden appellanten DIRECTLEASE *(* hierna aangeduid als *"de eerste procedure").* Zij stelden dat deze laatste 3.291 artikels zou gepubliceerd/overgenomen hebben van *"Auto 55"* en dit zonder toestemming. Zij vorderden een schadevergoeding van € 172.114,00

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 06-06-2022

evenals de staking van de inbreuk. Op 2 februari 2015 sloten partijen een dadingsovereenkomst *"tot regeling van enig geschil dat naar aanleiding van de publicatie van artikels of enige andere informatie van 'Auto 55' zou kunnen rijzen"*.
Deze dading werd klaarblijkelijk uitgevoerd. DIRECTLEASE betaalde *"een vergoeding van € 35.000 voor het volgens laatstgenoemde bestaand gebruik van diens werken in de periode van september 2010 t/m 2014 te betalen voor slot van alle rekening"*.
In 2017 blijkt volgens appellanten dat er op de website van DIRECTLEASE 6.200 artikels en 809 foto's van *"Auto 55"* terug te vinden zijn.
Uit het door appellanten gevoegde chronologisch overzicht blijkt dat er (ongeveer) 3.291 artikels dateren van september 2010 en later (tot 2014). De resterende 2.909 artikels dateren van voordien.

2. De zogenaamde "*overname*" van artikels van het onlinemagazine "*Auto 55"* door de website van DIRECTLEASE werd bewerkstelligd via een zogenaamde "*XML-feed*". Dergelijke "*feed*" (vrij vertaald als "*voeding*" of in het kader van onderhavige zaak "*aanbreng*") werkt als dusdanig dat 20 artikels worden opgeladen en doorgezonden door de beheerder (ENEA) naar de van haar afnemende website. De "*feed*" gebeurt periodiek waarbij wordt gewerkt met een "*first in, last out*" principe in de zin dat nieuwere artikels de oudste wegdrukken en niet meer worden opgenomen in de feed. Na implementatie van de "*feed*" is dus geen menselijke tussenkomt meer noodzakelijk voor aanbreng en overname. Belangrijk in dit verband op te merken is dat zowel ENEA alsmede de afnemende website controle hebben op respectievelijke aanbreng en overname van artikels. Zo kan zowel ENEA de automatische verzending van artikels naar een bepaalde afnemende website blokkeren en/of kan de afnemende website de volautomatische overname van de artikels blokkeren.

III. Oorspronkelijke vorderingen en vonnis a quo

3. Appellanten verzochten de eerste rechter:
• Voor recht te horen zeggen dat DIRECTLEASE hun auteursrechten heeft geschonden.
• De staking te horen bevelen van de inbreuken onder straffe van een dwangsom
• DIRECTLEASE te horen veroordelen tot de betaling van een schadevergoeding begroot op € 3.018.693,20 (vermeerderd met intresten).

4. DIRECTLEASE argumenteerde tot de ongegrondheid van de ingestelde vorderingen en verzocht de eerste rechter appellanten te horen veroordelen tot de betaling van een schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding (begroot op € 25.000).

5. De eerste rechter verklaarde de hoofdeis alsmede de tegeneis toelaatbaar doch ongegrond. Appellanten werden hoofdelijk veroordeeld tot betaling van een rechtsplegingsvergoeding begroot op € 18.000.

IV. Eisen in hoger beroep

6. Appellanten verzoeken het hof hun hoger beroep toelaatbaar en gegrond te horen verklaren en als dusdanig het bestreden vonnis te horen hervormen en als volgt opnieuw recht te horen doen:
• In hoofdorde

○ De oorspronkelijke hoofdvordering van appellanten toelaatbaar en gegrond te horen verklaren.
○ Te zeggen voor recht dat DIRECTLEASE door de ongeautoriseerde reproductie en mededeling aan het publiek van 6.200 artikels en 809 foto's een inbreuk heeft gepleegd op de auteursrechten van de heer B.V. (minstens ENEA) overeenkomstig artikel XI.165 WER.
○ Te zeggen voor recht dat de inbreuk te kwader trouw werd gepleegd.
○ De staking te bevelen van bovenvermelde inbreuk onder straffe van een dwangsom van € 1.000/inbreukmakende handeling, per artikel en per dag dat de inbreuk blijft bestaan, te rekenen vanaf de datum van de betekening van het tussen te komen arrest.
• In ondergeschikte orde

○ Minstens te horen zeggen voor recht dat voornoemde feiten een inbreuk op de "*Gebruiksvoorwaarden*" van de website www.auto55.be zijn dan wel op de eerlijke marktpraktijken overeenkomst artikel VI.104 WER en dienvolgens de staking te bevelen van deze inbreuk onder straffe van een dwangsom van € 1.000/inbreukmakende handeling, per artikel en per dag dat de inbreuk blijft bestaan, te rekenen vanaf de datum van de betekening van het tussen te komen arrest.
• In elk geval

○ DIRECTLEASE te horen veroordelen tot betaling aan appellanten van een schadevergoeding van € 954.301,38 wegens onrechtmatig gebruik van artikelen en foto's, te vermeerderen met de verwijlintresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf 25 augustus 2017 tot de datum van algemene betaling.
○ DIRECTLEASE te horen veroordelen tot betaling van de kosten van het geding (m.i.v. de rechtsplegingsvergoeding als volgt begroot:
▪ Eerste aanleg: € 18.000,00
▪ Hoger beroep: € 12.000,00

7. DIRECTLEASE verzoekt in hoofdorde het hoger beroep af te wijzen als ongegrond en:
• In ondergeschikte orde
Te horen zeggen voor recht dat appellanten niet voldoen aan hun stelplicht om zich te kunnen beroepen op auteursrechtelijke bescherming van de litigieuze werken minstens vast te stellen dat deze werken geen auteursrechtelijke bescherming genieten.
• In meer ondergeschikte orde
Te horen zeggen voor recht dat in ieder geval geen inbreuk voorligt op de auteursrechten of enige andere rechten in hoofde van appellanten en evenmin naar recht bewezen is.
• Nog meer ondergeschikt (indien het hof zou besluiten tot een auteursrechtelijke inbreuk)
Te horen zeggen voor recht dat de door appellanten gevorderde schadevergoeding in ieder geval manifest disproportioneel is en niet in verhouding staat tot de vergoedingen die aan appellanten toekwamen hetzij op basis van de overeenkomst van 25 juli 2006 hetzij van de dading van 2 februari 2015 en een per imposibile verschuldigde schadevergoeding te beperken tot dezelfde grootorde dan deze contractueel overeengekomen bedragen.

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 06-06-2022

• In elk geval
Appellanten te horen veroordelen tot betaling van de kosten van het geding waarbij de rechtsplegingsvergoeding wordt begroot op € 18.000.

V. Beoordeling

V.A. *"de werken in de periode tussen september 2010 en 2014"* (beter de werken die werden overgenomen gebruik makende van de XML-feed in de periode tussen september 2010 en 2014)

V.A.1. Toepassing van artikel 2044 t/m 2058 BW

8. De wettelijke bepalingen omtrent de dading worden weergegeven in de artikels 2044 t/m 2058 BW en vormen een *lex specialis*. De wetgever streefde een maximale rechtszekerheid na voor de partijen bij een dading en achtte het noodzakelijk om een dergelijke overeenkomst te bekleden met bijzondere regels.
De rechtszekerheid die partijen wordt geboden komt in het bijzonder tot uiting in artikel 2052 BW dat stelt dat tussen partijen de dading "*kracht van gewijsde in hoogste aanleg heeft*", waarbij het tweede lid aangeeft dat tegen een dading niet kan worden opgekomen "*uit hoofde van dwaling omtrent het recht of uit hoofde van benadeling*". Deze verwijzing naar de rechtsfiguur van "*kracht van gewijsde*" tilt de dading naar het niveau van een rechterlijke uitspraak en duidt op haar principiële onaantastbaarheid waaruit volgt dat de dading een uitdovende werking heeft. Of nog anders gezegd: eens een dading werd aangegaan, kan een eis tot met hetzelfde voorwerp, dezelfde oorzaak tussen dezelfde partijen in dezelfde hoedanigheid niet opnieuw aanleiding geven tot een vordering in rechte.

V.A.1.1. Oorzaak van de dading

10. De oorzaak van een overeenkomst (dading) betreft de determinerende beweegredenen die partijen ertoe hebben bewogen om de overeenkomst (dading) te sluiten.

11. Uit de inleidende bepalingen van de dading (de preambule) kan worden afgeleid (hetgeen niet wordt betwist) dat de oorzaak van de dading een regeling betrof omtrent een vermeende auteursrechtelijke inbreuk in hoofde van DIRECTLEASE op de vermeende auteursrechten van de heer B.V. Méér concreet strekt de dading tot regeling van de door DIRECTLEASE ingeleide procedure in rechte voor de rechtbank van koophandel Antwerpen (Afdeling Antwerpen) bij exploot van 7 oktober 2014.

12. De oorzaak van de dading en deze onderliggend aan de procedure in rechte waaromtrent het hof heden werd gevat zijn dan ook (ten dele) dezelfde (m.b.t. de artikels die werden overgenomen gebruik makende van de XML-feed tussen september 2010 en 2014) (zie *infra* omtrent het voorwerp van de dading).

V.A.1.2. Voorwerp van de dading

13. Het voorwerp van de overeenkomst (dading) kan worden bepaald als het geheel van de rechten die partijen uit een overeenkomst (dading) putten en van de verplichtingen die voor hen uit de overeenkomst (dading) voortspruiten, of met andere woorden het voorwerp van de wederzijdse toegevingen die partijen aan elkaar doen.

14. De discussie tussen partijen kan worden teruggebracht tot de woordkeuze in artikel 1 van de dading. Deze stelt als volgt:
"DIRECTLEASE verbindt zich ertoe om aan de heer B.V., die zulks aanvaardt, een vergoeding van 35.000 EUR voor het laatstgenoemde bestaand gebruik van diens werken in de periode van september 2010 t/m 2014 te betalen voor slot van alle rekening. DIRECTLEASE is geen betaling verschuldigd aan ENEA BVBA, die zulks uitdrukkelijk aanvaardt".
DIRECTLEASE (zoals de eerste rechter) oordeelde dat artikel 1 van de dading betrekking heeft op de werken overgenomen in de periode september 2010 tot 2014, terwijl appellanten stellen dat de aanduiding "*periode*" betrekking heeft op het inbreuk makend gebruik in de "*periode september 2010 tot 2014*" dat door de dading werd geregeld middels de betaling van een vergoeding.

15. Bij de interpretatie gaan appellanten uit van een restrictieve interpretatie (uiting gegeven in artikel 2048 BW hetgeen een verwijzing inhoudt naar artikel 1163 BW) doch maken hierbij abstractie van artikel 2049 BW. Dit artikel geeft aan dat de wil van de partijen voorrang heeft en als dusdanig prevaleert op artikel 2048 BW.
Bij de interpretatie van een dading moet dus eerst beoordeeld worden wat de werkelijke wil van de partijen was omtrent haar draagwijdte. Wanneer deze niet met zekerheid kan achterhaald worden, moet de dading restrictief worden uitgelegd gelet op de afstand van rechten die partijen erin doen. Afstand van recht wordt immers niet vermoed en kan enkel afgeleid worden uit de feiten die niet voor interpretatie vatbaar zijn.

16. Het hof beoordeelt de wil van de partijen omtrent het voorwerp van de dading als volgt:
(i) de dading heeft betrekking op de werken in de periode tussen september 2010 en 2014 (of beter deze werken die per XML-feed werden aangeboden aan DIRECTLEASE in deze periode door ENEA).
Waar artikel 4.2. van de dading stelt dat deze alle vorige geschriften vervangt, zijn deze geschriften wel van belang om de bedoeling en overtuigingen van partijen te achterhalen onderliggend aan de dading.
• Het hof wijst hieromtrent op het volgende:
○ Bij schrijven van 31 maart 2014 wordt DIRECTLEASE in gebreke gesteld door de raadsman van appellanten en wordt aangegeven dat DIRECTLEASE "*zonder toestemming*" "*minstens sinds 1 augustus 2008*" systematisch alle artikels van de website van Auto55 overneemt om ze te publiceren op de website van DIRECTLEAESE. Door deze ongeautoriseerde en systematische "*overname*" van de artikelen in het archief van de website zou een inbreuk gepleegd zijn op de auteursrechten van "*mijn cliënten*" (de cliënten zijnde heer B.V. en ENEA). Voor deze overname van de in de ingebrekestelling aangegeven 4.650 artikels wordt een vergoeding van € 241.800 gevorderd.
○ Hierop wordt gereageerd door DIRECTLEASE bij schrijven van 8 april 2014 waarbij, naast het algemeen en in zijn geheel betwisten van de vorderingen, expliciet wordt gewezen op de laatste facturatie die door haar werd betaald voor de periode 2009/2010.
○ Hierop reageert de raadsman van appellanten stellende dat "*bij nazicht (inderdaad) blijkt dat het contract gelopen heeft tot september 2010*". Echter wordt gesteld dat na deze datum DIRECTLEASE artikels is blijven overnemen. Er wordt een aangepaste som gevorderd die gebaseerd werd

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 06-06-2022

op een inbreukmakend gebruik van 3.291 artikels. Uit dit schrijven mag afgeleid worden dat de overname van 1.351 artikels (en bij uitbreiding de overname van alle artikels die per XML-feed werden aangebracht door ENEA vóór september 2010 en zich in het archief van DIRECTLEASE bevinden) niet als inbreukmakend worden beschouwd.

• Bij gebreke aan een minnelijke oplossing gaan appellanten vervolgens over tot dagvaarding op 7 oktober 2014 waarbij de staking wordt gevorderd en een schadevergoeding. Belangrijk is aan te geven dat in de dagvaarding nogmaals wordt gewezen op het feit dat tussen DIRECTLEASE en appellanten een overeenkomst bestond "*krachtens dewelke (DIRECTLEASE) het recht kreeg om de door (ENEA) gepubliceerde artikels op de website (VAN DIRECTLEASE) te publiceren*" zodat de ingestelde stakingsvordering betrekking had op de overname van artikelen vanaf 1 september 2010. Dit betreft dan ook het voorwerp van de betwisting omtrent de overgenomen artikelen: deze werken overgenomen vanaf 1 september 2010.

Er bestaat verder geen betwisting dat de overname (i.e. niet de publicatie in de auteursrechtelijke zin doch de fysieke overname van artikelen d.m.v. de XLM-FEED) een einde heeft gekend in 2014 en dit door het blokkeren door DIRECTLEASE van de volautomatische transmissie van deze artikelen van de website van ENEA door DIRECTLEASE – waarbij het hof, doch terzijde, opmerkt dat eveneens ENEA in de mogelijkheid was om deze volautomatische transmissie zélf te blokkeren). Het laatste artikel dat werd overgenomen betreft een artikel van eind mei 2014. Het hof oordeelt dan ook dat de wil van partijen erin bestond een dading aan te gaan met als voorwerp de overname van artikels via de XML-feed door DIRECTLEASE aangebracht door ENEA (met behulp van de XLM-feed van haar website www.auto55.be) in de periode van september 2010 t/m 2014 aangezien het net de bedoeling was om het gerezen geschil tussen partijen te beëindigen. Het is in deze zin dat artikel 1 van de dading dient begrepen te worden. "*(D)iens werken in de periode van september 2010 t/m 2014*" duidt op de werken die in deze periode werden overgenomen door DIRECTLEASE met behulp van de XML-feed van de website van ENEA.

• De invulling die appellanten geven aan dit gedeelte van artikel 1 van de dading, als zou het betrekking hebben op een inbreuk makend gebruik "*in de periode van september 2010 t/m 2014*" kan niet in overeenstemming worden gebracht met het gegeven dat de artikelen nog altijd op de website van DIRECTLEASE terug te vinden waren na 2014 en voorafgaandelijk de datum van het afsluiten van de dading (i.e. 2 februari 2015). Indien het de bedoeling van partijen was geweest om met het begrip de *periode* de inbreuk makende periode te duiden, had dit tot de datum van ondertekening dienen te gelden (of minstens een concrete datum van staking). Terecht heeft de eerste rechter hieromtrent op het gebruik van het begrip "*bestaand gebruik*" gewezen, waaruit blijkt dat appellanten wisten en aanvaardden dat DIRECTLEASE op datum van de dading (2 februari 2015) nog artikels op haar website had staan (en meer bepaald deze die via de XLM-feed tot 2014 werden aangeleverd door ENEA). Er kan geen andere zinnige uitleg worden gegeven aan het begrip "*bestaand gebruik"*. Waar appellanten voorhouden dat de publicatie (in tegenstelling tot de overname) reeds was gestaakt voorafgaandelijk de dading, kan dit niet overtuigen aangezien dan niet met een dergelijke algemene term "2014" zou zijn gewerkt maar met een concrete beëindigingsdatum. Er bestond trouwens geen enkele reden voor DIRECTLEASE om in het kader van de dading de artikels te verwijderen aangezien de dading haar deze (stakings-)verplichting niet oplegde (zie *infra* onder (ii))

(ii) De dading geeft aan DIRECTLEASE het recht de artikelen voorwerp van de overeenkomst te gebruiken de datum van de dading overschrijdend

• In de dading wordt de voorgeschiedenis geschetst en worden de vorderingen weergegeven in de dagvaarding van 7 oktober 2014 in hun geheel herhaald (m.i.v. de stakingsvordering) en wordt ten slotte als volgt besloten (onderlijning aangebracht door het hof):

"Partijen wensen dan ook af te zien van verdere gerechtelijke betwisting en komen door wederzijdse toegevingen tot een definitieve regeling van hun gerezen geschil en tot regeling van enig geschil dat naar aanleiding van de publicatie van artikels of enige andere informatie van 'AUTO55' zou kunnen rijzen, overeenkomst de bepalingen van huidige dadingsovereenkomst in de zin van artikel 2044 e.v. Burgerlijk Wetboek. De partijen verklaren bekwaam en bevoegd te zijn in de zin van artikel 2045 BW om deze dading aan te gaan".

Hierin geven partijen dan ook hun wil te kennen (als voorwerp) de bestaande gerechtelijke betwisting definitief te willen regelen, doch eveneens elke betwisting die zou *kunnen rijzen* (m.i.v. een toekomstige stakingsvordering) omtrent de publicatie van artikels of enige andere informatie van Auto55. Er wordt gewezen op *enerzijds* "*de publicatie*" hetgeen wijst op de overname van de artikelen overgenomen in de periode van september 2010 t/m 2014 en *anderzijds* op de toekomstige geschillen omtrent deze publicatie. Dit houdt in dat het wel degelijk de bedoeling van partijen was dat de betaalde vergoeding een recht verleende aan DIRECTLEASE om de overgenomen artikelen verder te publiceren (i.e. gebruiken in een archief).

• Verdere omstandigheden van het geval ondersteunen deze beoordeling:

○ de eerdere overeenkomst tussen partijen van 25 juli 2006 die toeliet dat na betaling van een vergoeding (die betrekking had op een bepaalde "*overname*"-periode) DIRECTLEASE het recht verleende om deze artikelen te archiveren (cfr. *supra* beperking van het aantal inbreuk makende artikels in het schrijven van de raadsman van appellanten van 12 mei 2014)

○ de facturatie uitgaande van ENEA van 25 april 2013 (E1213014) omtrent de XLM-feed in de periode september 2010 tot september 2013 (opgenomen in de dading en af te trekken van de overeengekomen vergoeding in de dading) waar geen beperking werd opgenomen omtrent de publicatie van de via XML-feed overgenomen artikels én

○ het gegeven dat de dading niet voorziet in een verplichting tot effectieve staking van verder gebruik (al dan niet in combinatie meteen sanctieregeling per dag of per artikel dat geen uitvoering werd gegeven aan de stakingsverbintenis) en hiermee samengaand dat in artikel 5 van de dading wordt aangegeven dat "*ingeval van wanuitvoering*" enkel de gedwongen uitvoering van de overeenkomst kan worden nagestreefd. De gedwongen uitvoering bij wanuitvoering door DIRECTLEASE kon dan ook enkel bestaan in de betaling van overeengekomen vergoeding. Hieromtrent kan bijkomend worden verwezen naar artikel 4.1. van de dading dat stelt dat "*na uitvoering van deze dading partijen (verklaren) onherroepelijk en onvoorwaardelijk geen vorderingen meer op elkaar hebben uit hoofde van het hierboven beschreven geschil*". De uitvoering van de overeenkomst betreft een betaling van een vergoeding waardoor de vorderingen in het geschil werden uitgedoofd. De vordering in het geschil betreft o.a. een staking, die dus niet werd herhaald in de

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 06-06-2022

dading doch wel als uitgedoofd dient beschouwd te worden conform artikel 4.1. van de dading.
(iii) *de dading heeft eveneens betrekking op de foto's als weergegeven in de artikelen.*
• Hierbij volstaat het te verwijzen naar de reeds aangehaalde bepaling in de preambule van de dading (onderlijning aangebracht door het hof) waaruit blijkt dat de dading betrekking had op het artikel in zijn geheel (zijnde het geschreven onderdeel als de begeleidende foto's)
"Partijen wensen dan ook af te zien van verdere gerechtelijke betwisting en komen door wederzijdse toegevingen tot een definitieve regeling van hun gerezen geschil en tot regeling van enig geschil dat naar aanleiding van de publicatie van artikels of enige andere informatie van 'AUTO55' zou kunnen rijzen, overeenkomst de bepalingen van huidige dadingsovereenkomst in de zin van artikel 2044 e.v. Burgerlijk Wetboek. De partijen verklaren bekwaam en bevoegd te zijn in de zin van artikel 2045 BW om deze dading aan te gaan".
• Verder kan eveneens worden verwezen naar voorafgaandelijke overeenkomst (van 2006), facturatie en ingebrekestellingen uitgaande van appellanten (dus m.i.v. van de heer B.V. als vermeende auteur van de foto's) waar de overname van de artikels door DIRECTLEASE in zijn geheel werden beschouwd (m.a.w. met inbegrip van de foto's die onderdeel uitmaakten van de artikels). Een alternatieve invulling hiervan zou tot een onwerkbare situatie leiden. Maar een beperkt gedeelte van de artikels werd immers aangevuld met vermeend "*eigen creaties*" (foto's) van de heer B.V., terwijl het overgrote deel van de artikels werd gestoffeerd met foto's uit persmededelingen. Dit onderscheid werd nooit gemaakt door ENEA.
• Verder wordt ook in de dading zéér allesomvattend (i.e. m.i.v. van de foto's) dat de samenwerkingsovereenkomst van 25 juli 2006 betrekking had op de "*berichtgeving van de online-magazine Auto55*". Deze berichtgeving omvat zowel de geschreven artikels als de foto's.
• De facturatie omtrent de XML-feed van 25 april 2013 waarbij de "*feed*" werd aangerekend maakt abstractie van het onderscheid tussen het geschreven onderdeel van het artikel en de foto's die werden toegevoegd ter ondersteuning van het geschreven onderdeel. Er wordt 1 bedrag aangerekend onafhankelijk of in het artikel al dan niet een foto is weergegeven waarvan de heer B.V. (vermeend) auteur zou zijn.
• Het is duidelijk dat appellanten de artikels (met geschreven onderdeel en foto's steeds als één geheel beschouwden zodat alleszins DIRECTLEASE hiervan mocht uitgaan bij ondertekening van de dading). Niets in de voorafgaandelijke ingebrekestellingen, dagvaarding en dading wijzen op het tegengestelde alhoewel de vermeende auteur van de foto's optrad (de heer B.V.). Het is trouwens onzinnig en zou ten zeerste getuigen van misbruik van recht dat de heer B.V. (dan wel ENEA waarvan hijzelf zaakvoerder is) enkel de ingebrekestelling en de dagvaarding zou hebben uitgestuurd voor de geschreven onderdelen van de artikels en later een dading zou aangaan met enkel hetzelfde voorwerp om dan later voor dezelfde periode een tweede auteursrechtelijke inbreuk zou argumenteren op basis van de foto's (vermeend) van zijn hand geïntegreerd in de artikels.

18. Het hof oordeelt dan ook dat m.b.t. de aangeduide periode waarin de werken werden overgenomen met behulp van de XML-feed alsmede de aangeduide werken (geschreven onderdelen en foto's) het voorwerp van de dading en het onderhavige rechtsgeschil hetzelfde is.

V.A.1.3. Hoedanigheid van partijen

19. De dadingsovereenkomst werd aangegaan door dezelfde partijen als deze die als partij worden vermeld in onderhavige procedure.
Het hof oordeelt dat deze partijen in dezelfde hoedanigheid hebben. Waar in de dadingsovereenkomst bij de naam van de heer B.V. zijn hoedanigheid als "*zaakvoerder*" van ENEA wordt vermeld, wordt dit niet vermeld in de aanhef van de dading.
Doch de bovenstaande analyse geeft aan dat het voorwerp van de dading eveneens de foto's betreft zodat de heer B.V. ook optrad als auteur hiervan.
Ook in de initiële ingebrekestelling van 31 maart 2014 waar de raadsman van appellanten aangeeft op te treden voor zowel de heer B.V. als ENEA en wordt melding gemaakt van de vermeende inbreuken, wordt geen onderscheid gemaakt tussen het geschreven gedeelte van de artikels en de toegevoegde foto's (hetzij overgenomen uit persmededelingen hetzij (vermeend) van de eigen hand van de heer B.V.). De vermeende inbreuk wordt geënt op de overname van artikels in zijn geheel.

V.A.2. Toepassing van artikel XI.167 § 1, 2-4 WER

20. Appellanten stellen dat de dading geen toepassing kon vinden op het toekomstige gebruik van de artikelen aangezien niet voor elke exploitatiewijze "*de vergoeding voor de auteur, de reikwijdte en de duur van de overdracht uitdrukkelijk worden bepaald*", waarbij uitdrukkelijk werd verwezen door appellanten naar de voorgeschreven restrictieve interpretatie m.b.t. contractuele bedingen m.b.t. het auteursrecht.

21. Appellanten verliezen hierbij echter uit het oog dat bij de interpretatieregels eigenlijk twee bijzondere wetten naast elkaar dienen afgewogen te worden: *enerzijds* deze die betrekking heeft op een dading en *anderzijds* deze die betrekking heeft op auteursrechtelijke contracten. Het mag duidelijk zijn dat de overeenkomst die partijen sloten op 2 februari 2015 zowel een dading als een auteursrechtelijke overeenkomst is.
De twee regelgevingen lijken op een gespannen voet met elkaar te bestaan waar bij de dading in haar interpretatieregels wordt uitgegaan van een maximale rechtszekerheid, en bij de auteursrechtelijke overeenkomsten wordt uitgegaan van de bescherming van de auteur bij het aangaan van overeenkomsten waarin wordt voorzien in vage en/of zeer algemene bepalingen.
Naast de terechte motivering door de eerste rechter dat de auteursrechtelijke interpretatieregel enkel geldt in geval van twijfel (die gezien bovenstaande motivering niet aanwezig is), oordeelt het hof dat de dading net toestaat onder artikel 2049 BW dat partijen hun bedoeling in algemene bewoordingen uitdrukken. Hierbij dient niet uit het oog verloren te worden dat het doel van de *lex specialis* de maximale rechtszekerheid van partijen (dus óók de auteur) beschermt.

22. Zelfs indien zou worden aangenomen dat de dading gebruik maakt van algemene bewoordingen omtrent het toekomstige gebruik, tasten deze de rechtsgeldigheid van de dading niet aan. Met andere woorden het feit dat de bewoordingen van de dading vermeend niet in overeenstemming zijn te brengen met deze van artikel XI.167 § 1, 2 WER tast de beoordeelde wil van partijen niet aan omtrent het voorwerp

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 06-06-2022

van de dading. Indien de wil van de partijen dan ook kan worden bepaald dan primeert deze wil op de legalistische toepassing van de interpretatieregels van artikel XI.167 § 1, 2 WER (zie *supra* onder randnrs. 13-16).

23. Terecht heeft de eerste rechter er bijkomend op gewezen dat de bescherming van de auteur voldoende werd gewaarborgd door de bijstand die deze kreeg van een juridisch onderlegd advocaat (zie in dezelfde zin artikel 6 van de Dading).
Samen met rechtbank oordeelt het hof dat diens dadingstekst geenszins als vaag of zeer algemeen beschouwd kan worden (rekening houdend met wil van partijen).
Terecht heeft de eerste rechter bijkomend aangegeven dat uit het akkoord van een journalist met het opnemen van artikels en foto's van zijn hand in een digitaal en online nieuwsarchief (dit is het *"bestaand gebruik"),* noodzakelijkerwijs volgt dat dit archief in stand gehouden mag worden. Elke andere interpretatie maakt dit akkoord volstrekt nutteloos.
Verder heeft de eerste rechter terecht gewezen op de aard van de informatie (nieuwsartikels over recente wagens en algemeen nieuws over wagens) die maakt dat de waarde van een individueel artikel op termijn afneemt. Hierbij blijkt, in casu, duidelijk dat zowel de vergoeding *("€ 35.000,00")* voor deze exploitatiewijze en de reikwijdte *("het bestaand gebruik")* bepaald is.

V.A.3. Besluit

24. Het hoger beroep wordt omtrent de vernoemde artikels dan ook afgewezen als ongegrond.

V.B. de werken in de periode tussen 2006 en 2010 (beter de werken die werden overgenomen gebruik makende van de XML-feed in de periode tussen 2006 en 2010)

V.B.1. De toelating tot gebruik werd gegeven middels overeenkomst van 25 juli 2006

25. Het hof oordeelt (samen met de eerste rechter) dat het gebruik van de werken die werden overgenomen gebruik makende van de XML-feed tussen 2006 en 2010 werd toegestaan conform de overeenkomst van 25 juli 2006 en motiveert als volgt:
• Allereerst dient te worden teruggegrepen naar de ingebrekestellingen uitgaande van de raadsman van appellanten waar in de communicatie met DIRECTLEASE werd aangegeven dat er maar sprake was van een (vermeende) inbreuk omtrent de "*overname*" van artikels vanaf september 2010. Dit houdt dan ook in dat het gebruik van de overgenomen artikels voor september 2010 als toegelaten dient beschouwd te worden.
• In de dagvaarding de dato 7 oktober 2014 wordt eveneens gewezen op het feit dat tussen DIRECTLEASE en appellanten een overeenkomst bestond "*krachtens dewelke (DIRECTLEASE) het recht kreeg om de door (ENEA) gepubliceerde artikels op de website (VAN DIRECTLEASE) te publiceren*" zodat het pas vanaf 1 september 2010 was dat DIRECTLEASE "*niet meer recht (had) om artikels van DIRECTLEASE en de heer B.V. over te nemen*".
• Verder kan eveneens worden gewezen op de berekeningswijze die appellanten vooropstellen in de dagvaarding omtrent de vermeende inbreuken ná beëindiging van de overeenkomst van 25 juli 2006 (i.e. werken overgenomen vanaf 1 september 2010), waarbij ook rekening wordt gehouden met "*archivering*" (zie beschikkend gedeelte dagvaarding) van deze (vermeend) inbreukmakende overname. Hieruit volgt dan ook dat archivering principieel toegalaten werd voor de artikelen overgenomen voor 31 augustus 2010.
• Dat deze Overeenkomst eveneens betrekking had op de foto's wordt dan weer duidelijk uit de preambule van de dading waar gesteld werd dat de overeenkomst betrekking had op de "*berichtgeving van de online-magazine Auto55*".

V.B.2. Besluit

26. Het hoger beroep wordt omtrent de vernoemde artikels dan ook afgewezen als ongegrond.

V.C. Gebruiksvoorwaarden (www.auto55.be)

27. De verwijzing naar de in de gebruiksvoorwaarden door appellanten (in ondergeschikte orde) omtrent de "*Beperkingen in gebruik*" (indien deze dan al gekend waren dan wel aanvaard werden door DIRECTLEASE) tasten de contractuele afspraken van de overeenkomst van 25 juli 2006 en de dadingsovereenkomst van 2 februari 2015 niet aan. De toepassing ervan kan dan ook niet aanvaard worden.

V.D. Oneerlijke marktgebruiken

28. Aangezien DIRECTLEASE haar toelating tot overname ontleent uit de overeenkomst van 25 juli 2006 en de dadingsovereenkomst van 2 februari 2015, is er geen sprake van enige inbreuk op de eerlijke marktgebruiken (in toepassing van artikel VI.104 WER).

V.E. Rechtsplegingsvergoeding

29. De verhoogde rechtsplegingsvergoeding als gevorderd door DIRECTLEASE wordt afgewezen als ongegrond. DIRECTLEASE bewijst onvoldoende naar recht dat het ingestelde hoger beroep werd ingesteld met enige lichtzinnigheid of roekeloosheid. Appellanten hebben het recht om hoger beroep in te stellen tegen een beslissing en in het kader van dit hoger beroep haar vermeende schade te herberekenen. Het gegeven dat de bestreden beslissing werd bevestigd in al zijn onderdelen maakt het ingestelde hoger beroep niet lichtzinnig of roekeloos.

VI. Beslissing

Het hof beslist bij arrest op tegenspraak.
De rechtspleging verliep in overeenstemming met de wet van 15 juni 1935 op het gebruik van de taal in gerechtszaken.
Verklaart het hoger beroep toelaatbaar doch ongegrond.
Bevestigt de bestreden beslissing in al zijn onderdelen (m.i.v. de rechtsplegingsvergoeding).
Veroordeelt BVBA ENEA en de heer B.V. hoofdelijk tot betaling van de kosten van geding in hoger beroep als volgt begroot:
Rechtsplegingsvergoeding: € 12.000
Veroordeelt BVBA ENEA en de heer B.V. hoofdelijk tot betaling van een rolrecht van € 400 aan de Belgische Staat, betaalbaar op eerste verzoek van de bevoegde fiscale administratie.
(...)

Cass. (1e k.) AR C.18.0357.N, 18 juni 2020

Wolters Kluwer Jura

Cass. (1e k.) AR C.18.0357.N, 18 juni 2020 (WILLEMEN CONSTRUCT nv / MARCANNE nv, STUDIEBUREAU W.J. & M.C. VAN CAMPENHOUT)

Cass. (1e k.) AR C.18.0357.N, 18 juni 2020 (WILLEMEN CONSTRUCT nv / MARCANNE nv, STUDIEBUREAU W.J. && M.C. VAN CAMPENHOUT) http://www.cass.be (22 juni 2020); RW 2020-21 (samenvatting), afl. 29, 1147 en http://www.rw.be/ (13 maart 2021); TBBR 2020, afl. 10, 583, noot DE REY, S.

Samenvatting 1
Bij niet-nakoming van een contractuele verbintenis heeft de schuldeiser, indien de prestatie zich hiertoe leent, het recht zich door de rechter te laten machtigen om de verbintenis te laten uitvoeren door een derde op kosten van de schuldenaar. In uitzonderlijke omstandigheden, zoals bij hoogdringendheid, kan de schuldeiser hiertoe overgaan zonder rechterlijke machtiging op eigen kosten en op eigen risico, waarbij zijn handelwijze achteraf kan worden getoetst door de rechter. In beide gevallen dient de schuldeiser de redelijke belangen van de schuldenaar in acht te nemen. Wanneer de schuldeiser de verbintenis zonder voorafgaande rechterlijke machtiging laat uitvoeren door een derde, zonder dat daartoe grond bestaat of op een onzorgvuldige wijze, kan de schuldeiser de gemaakte kosten niet verhalen op de schuldenaar, maar heeft hij slechts recht op vergoeding van de schade die het gevolg is van de wanprestatie.

Trefwoorden:
Uitvoering overeenkomst op kosten van schuldenaar

Samenvatting 2
Uit artikel 1231, § 2 BW volgt dat de rechter de straf die bij een vertraging in de uitvoering van de verbintenis verschuldigd is op grond van een strafbeding, kan verminderen bij gedeeltelijke uitvoering van de verbintenis. Deze gedeeltelijke uitvoering vereist niet dat de schuldeiser vóór het verstrijken van de termijnen een deel van het werk in ontvangst heeft genomen of kon nemen.

Trefwoorden:
Vermindering strafbeding

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: TBBR 2020, afl. 10, 583

Volledige tekst
WILLEMEN CONSTRUCT nv, met zetel te 2800 Mechelen, Boerenkrijgstraat 133,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Huguette Geinger, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1000 Brussel, Quatre Brasstraat 6,

tegen

1. MARCANNE nv, met zetel te 1800 Vilvoorde, Stationlei 74, bus B4.1,

eerste verweerster,

vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 2000 Antwerpen, Amerikalei 187/302,

2. STUDIEBUREAU W.J. & M.C. VAN CAMPENHOUT, met zetel te 1853 Strombeek-Bever, Nieuwelaan 123,

tweede verweerster, minstens tot bindendverklaring opgeroepen partij.

???????I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Brussel van 27 juni 2017.

Sectievoorzitter Eric Dirix heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Els Herregodts heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDELEN

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, vier middelen aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste middel

1. ???????De appelrechters stellen vast en oordelen dat:

- de gerechtsdeskundige bij het uitvoeren van een kernboring op 1 oktober 2009 vaststelde dat tussen de topplaat en de eigenlijke vloerplaat er een open ruimte was van 10 mm, waarin zich modder bevond;
- de gerechtsdeskundige duidelijk tot het besluit komt dat de top-en onderliggende betonlaag van de vloerplaat niet hechten;
- wanneer de gerechtsdeskundige bevestigde dat de toplaag *"inderdaad rechtstreeks, zonder aanbrandlaag, op de waarschijnlijk met slijk vervuilde, vloerplaat is gestort"*, hij mogelijk uit het oog verloor dat hij ook sporen van een aanbrandlaag aantrof, maar dat dit geen afbreuk doet aan zijn vaststellingen inzake de vervuiling van de vloerplaat.

2. De appelrechters geven aldus te kennen dat het gebrek uitsluitend werd veroorzaakt door de vervuiling van de vloerplaat.

Deze reden draagt de bestreden beslissingen, zodat het middel dat miskenning van het beschikkingsbeginsel aanvoert op grond dat de appelrechters de aanwezigheid van een aanbrandlaag aannemen, terwijl partijen het erover eens waren dat geen aanbrandlaag werd aangebracht, niet tot cassatie kan leiden en, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is.

Tweede middel in zijn geheel

3. In geval van niet-nakoming van een contractuele verbintenis heeft de schuldeiser, indien de prestatie zich hiertoe leent, het recht zich door de rechter te laten machtigen om de verbintenis te laten uitvoeren door een derde op kosten van de schuldenaar.

In uitzonderlijke omstandigheden, zoals bij hoogdringendheid, kan de schuldeiser hiertoe overgaan zonder rechterlijke machtiging op eigen kosten en op eigen risico en deze kosten verhalen op de schuldenaar, waarbij zijn handelwijze achteraf kan worden getoetst door de rechter.

In beide gevallen dient de schuldeiser de redelijke belangen van de schuldenaar in acht te nemen.

4. Wanneer de schuldeiser de verbintenis zonder voorafgaandelijke rechterlijke machtiging laat uitvoeren door een derde, zonder dat daartoe grond bestaat of op een onzorgvuldige wijze, kan de schuldeiser de gemaakte kosten niet verhalen op de schuldenaar, maar heeft hij slechts recht op vergoeding van de schade die het gevolg is van de wanprestatie.

5. De appelrechters stellen vast en oordelen dat:

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

- de gerechtsdeskundige gebreken in de beglazing vaststelde;
- de deskundige adviseerde om een schadebedrag van 85.005,18 euro te aanvaarden;
- de eiseres als aannemer ervoor opteerde zelf de nodige herstelwerken *in natura* uit te voeren, zonder dat haar hierbij rechtsmisbruik kan worden verweten;
- de eerste verweerster als bouwheer evenwel eenzijdig besliste om de herstellingen te laten uitvoeren door een derde, zonder de eiseres hiervan te verwittigen, er geen hoogdringendheid aanwezig was die een beroep op de rechter belette en de eiseres evenmin voorafgaand in gebreke werd gesteld;
- de eiseres en haar onderaannemer "*voor een voldongen feit [werden] geplaatst*";
- door dit eigengereid optreden er bovendien een wanverhouding bestaat *"tussen het voordeel dat het herstel door een derde hem biedt en het enorme nadeel dat daarmee aan [de eiseres] wordt berokkend*";
- de eerste verweerster aanspraak maakt op de terugbetaling door de eiseres van de kosten van de aangezochte aannemer ten bedrage van 86.530,65 euro.

6. De appelrechters die op grond van bovenvermelde vaststellingen oordelen dat de eiseres, indien zij zelf tot herstelling was overgegaan, "*zich hoe dan ook geconfronteerd [had] gezien met bijkomende kosten (materiaal, personeel, enz.*)" en beslissen dat de eiseres gehouden is tot de betaling van een bedrag van 60.530,65 euro, te weten het door de derde aannemer gefactureerde bedrag verminderd met de winstmarge van 30 pct., geven aldus te kennen dat dit bedrag beantwoordt aan de door de eerste verweerster geleden schade en verantwoorden hun beslissing naar recht.

Het middel kan niet worden aangenomen.

Derde middel

Derde onderdeel

7. Krachtens artikel 1231, § 2, Burgerlijk Wetboek kan de straf door de rechter worden verminderd wanneer de hoofdverbintenis gedeeltelijk is uitgevoerd.

Hieruit volgt dat de rechter de straf die bij een vertraging in de uitvoering van de verbintenis verschuldigd is op grond van een strafbeding, kan verminderen in geval van gedeeltelijke uitvoering van de verbintenis.

8. De appelrechters stellen vast en oordelen dat:

- de vertragingsboete te berekenen was op het hele bedrag van het goedgekeurde aanbod per kalenderdag vertraging na de voor het einde van de ruwbouwwerken bepaalde datum;
- het gebouw in staat van voorlopige oplevering was op 14 juni 2006;
- de eiseres een deel van de werken had uitgevoerd vóór 14 juni 2006;
- de contractuele formule ter berekening van de vertragingsboete "*geen evenredige tred houdt met de mate waarin de voltooiing van bepaalde delen van het gebouw minder vertraging opliep dan andere en de opdrachtgever er ook reeds nut van had alvorens het gehele gebouw in staat van voorlopige oplevering was*".

9. De appelrechters die vervolgens oordelen dat een matiging op grond van artikel 1231, § 2, Burgerlijk Wetboek niet aan de orde is omdat niet blijkt dat de eerste verweerster voor het verstrijken van de termijnen een deel van het werk in ontvangst had genomen of kon nemen, verantwoorden hun beslissing niet naar recht.

Het onderdeel is gegrond.

Vierde middel

10. Met de reden dat de eerste verweerster "*niet in concreto (verantwoordt) waarom interest op compensatoire interest zou moeten toegekend worden en het hof dit voor een volledige vergoeding van de schade niet vereist (acht)*", oordelen de appelrechters dat er geen reden is om in te gaan op het verzoek van de eerste verweerster tot kapitalisatie van de vergoedende interest op 12 maart 2010 en 26 juni 2013.

Er bestaat geen tegenstrijdigheid tussen dit oordeel en de veroordeling van de eiseres, in het *dictum* van het arrest, tot betaling van

moratoire interest vanaf de datum van de uitspraak op het geheel van de hoofdsom plus de vergoedende interest tot de datum van de uitspraak.

Het middel kan niet worden aangenomen.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest in zoverre het oordeelt over de door de eerste verweerster gevorderde vertragingsboete, het na schuldvergelijking de eiseres veroordeelt tot het betalen aan de eerste verweerster van een bedrag van 298.129,86 euro, te vermeerderen met de intrest, het oordeelt over de vrijgave van de borgtocht en het oordeelt over de kosten in de verhouding tussen de eiseres en de eerste verweerster.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde arrest.

Veroordeelt de eiseres tot de helft van de kosten.

Bepaalt de kosten voor de eiseres op 741,99 euro.

Houdt de overige kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Antwerpen.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, de sectievoorzitters Koen Mestdagh en Geert Jocqué, en de raadsheren Bart Wylleman en Sven Mosselmans, en in openbare rechtszitting van 18 juni 2020 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van advocaat-generaal Els Herregodts, met bijstand van griffier Vanity Vanden Hende.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Volledige tekst, Tijdschrift voor Belgisch Burgerlijk Recht

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: TBBR 2020, afl. 10, 583

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Cass. (1e k.) AR C.19.0423.N, 7 mei 2020

Wolters Kluwer Jura

Cass. (1e k.) AR C.19.0423.N, 7 mei 2020 (VPLANT bvba / A. R.)

Cass. (1e k.) AR C.19.0423.N, 7 mei 2020 (VPLANT bvba / A. R.) http://www.cass.be (15 mei 2020); NJW 2020, afl. 424, 500, noot MEIRLAEN, M.; TBO 2020, afl. 4, 355 en http://www.tbo.be/ (9 oktober 2020)

Samenvatting 1

De oorzaak van een overeenkomst bestaat uit de determinerende beweegredenen die elke partij ertoe hebben bewogen om de overeenkomst te sluiten en die gekend waren of behoorden te zijn aan de andere partij. (Art. 1108BW).

De oorzaak van een overeenkomst is ongeoorloofd wanneer zij strijdig is met de openbare orde of met dwingende wetsbepalingen, waardoor de overeenkomst nietig is en geen gevolg kan hebben. (Art. 1131 en 1133 BW).

Trefwoorden:
Ongeoorloofde oorzaak (overeenkomst) Openbare orde en goede zeden Oorzaak overeenkomst, algemeen
Nietigverklaring en vernietiging overeenkomst

Samenvatting 2

De wederzijdse toegevingen die partijen bij een dading doen om een geschil te beëindigen of te voorkomen, en die een verbintenis inhouden om iets te geven, te doen of niet te doen, moeten niet noodzakelijk betrekking hebben op het geschil dat men wenst te beëindigen of te voorkomen. (Art. 2044 BW).

Trefwoorden:
Begrip en bewijs dading

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: NJW 2020, afl. 424, 500

Volledige tekst

VPLANT bvba, met zetel te 8531 Harelbeke, Brugsesteenweg 26A, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0829.055.733,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Huguette Geinger, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1000 Brussel, Quatre Brasstraat 6,

tegen

A. R.,

verweerder.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Gent van 4 januari 2019.

Sectievoorzitter Eric Dirix heeft verslag uitgebracht.

Eerste advocaat-generaal Ria Mortier heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

1. De oorzaak van een overeenkomst bestaat uit de determinerende beweegredenen die elke partij ertoe hebben bewogen om de overeenkomst te sluiten en die gekend waren of behoorden te zijn aan de andere partij. Zij is ongeoorloofd, wanneer zij strijdig is met de openbare orde of met dwingende wetsbepalingen.

Een overeenkomst met een ongeoorloofde oorzaak is nietig en kan geen gevolg hebben.

2. Een dading is een wederkerige overeenkomst tussen partijen die wederzijds toegevingen doen om een geschil te beëindigen of te voorkomen.

De toegeving die een verbintenis inhoudt iets te geven, te doen of niet te doen, moet niet noodzakelijk betrekking hebben op het geschil dat men wenst te beëindigen of te voorkomen.

3. Uit de vaststellingen van het arrest blijkt dat:

- de partijen een dadingovereenkomst sloten waarbij de verweerder afstand deed van een procedure voor de raad voor vergunningsbetwistingen en de eiseres, van haar kant, de bouwovertredingen van de verweerder zou gedogen;
- in deze overeenkomst ook werd voorzien in de verplichting voor de verweerder om de werf van de eiseres te voorzien van water en elektriciteit;
- aan de verbintenissen van de partijen strafbedingen waren verbonden;
- de verweerder volgens de eiseres in gebreke is gebleven te voldoen aan de leveringsplicht van water en elektriciteit.

4. De appelrechter die vaststelt en oordeelt dat de partijen met het sluiten van de dadingsovereenkomst "*het oogmerk hadden om een met de openbare orde strijdige toestand in stand te houden*", zodat de overeenkomst absoluut nietig is wegens een ongeoorloofde oorzaak, geeft aldus te kennen dat de overeenkomst in haar geheel behept is door een ongeoorloofde oorzaak en verantwoordt aldus naar recht zijn beslissing om de vordering tot schadevergoeding wegens de niet-nakoming door de verweerder van zijn leveringsverbintenis als ongegrond af te wijzen.

Het middel kan niet worden aangenomen.

Dictum

Het Hof,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiseres tot de kosten.

Bepaalt de kosten voor de eiseres op 610,63 euro en op de som van 650 euro rolrecht verschuldigd aan de Belgische Staat.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, sectievoorzitter Koen Mestdagh, en de raadsheren Bart Wylleman, Ilse Couwenberg en Sven Mosselmans, en in openbare rechtszitting van 7 mei 2020 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van eerste advocaat-generaal Ria Mortier, met bijstand van griffier Vanity Vanden Hende.

. Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Wolters Kluwer Jura

Volledige tekst, Nieuw Juridisch Weekblad

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: NJW 2020, afl. 424, 500

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be
Datum 18/04/2021

Cass. 9 maart 2020, AR C.19.0221.N

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 28-04-2022

Verbintenissen – Obligations

Cass. 9 maart 2020

AR: C.19.0221.N

Voorzitter: dhr. Dirix
Openbaar Ministerie: dhr. Vanderlinden
Pleit.: Mrs. De Baets, Geinger en Maes
Inzake van: CVBA LV en NV V t./stad Lokeren en mede inzake de Belgische Staat

Onverschuldigde betaling – Doorbetaling aan een derde – *Solvens* en *accipiens* – Verlies van verrijking

Paiement indu – Transfert à un tiers – *Solvens* et *accipiens* – Perte d'enrichissement

Er is geen vordering op grond van onverschuldigde betaling als de onverschuldigd ontvangen som in uitvoering van een bestaande wettelijke verplichting te goeder trouw wordt doorbetaald aan een derde. Dit geldt voor zover de ontvanger/doorbetaler redelijkerwijze mocht vertrouwen op de rechtsgeldigheid van de betaling en als er een nauw verband bestaat tussen de ontvangst van de betaling en de doorbetaling.

Il n'y a pas d'action fondée sur un paiement indu si la somme indûment reçue est reversée de bonne foi à un tiers en exécution d'une obligation légale existante. Cela vaut pour autant que le bénéficiaire qui reverse la somme ait pu raisonnablement se fier à la validité du paiement et qu'un lien étroit existe entre la réception du paiement et le versement ultérieur.
……..

(…)

I. Rechtspleging voor het Hof

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Brussel van 9 januari 2019.
(…)

III. Beslissing van het Hof

Beoordeling

1. Krachtens de artikelen 1235, eerste lid, en 1376 Burgerlijk Wetboek kan hetgeen betaald wordt zonder verschuldigd te zijn van de ontvanger worden teruggevorderd.

2. De vordering uit onverschuldigde betaling is een wettelijke toepassing van het algemeen rechtsbeginsel dat niemand zich ten koste van een ander ongerechtvaardigd mag verrijken.
Diegene die ongerechtvaardigd is verrijkt ten koste van een ander dient de verarmde te vergoeden tot beloop van het laagste bedrag van de verrijking en de verarming zoals bepaald op het ogenblik van de vermogensverschuiving.

Aangezien deze vergoedingsplicht niet berust op de aansprakelijkheid van de verrijkte mag zij de verrijkte, in beginsel, niet in een nadeligere positie brengen dan waarin deze zich zou bevonden hebben had de vermogensverschuiving niet plaatsgevonden. Is aldus de verrijking verminderd door omstandigheden die niet aan de verrijkte zijn toe te rekenen, dan wordt slechts rekening gehouden met het resterende gedeelte van de verrijking.

3. Uit het vorenstaande volgt dat ingeval van onverschuldigde betaling, de ontvanger als verweer kan aanvoeren dat hij redelijkerwijze mocht vertrouwen op de rechtsgeldigheid van de betaling, hij het ontvangen bedrag heeft doorbetaald en tussen de ontvangst van de betaling en de doorbetaling een nauw verband bestaat. Dit is onder meer het geval indien de onverschuldigd ontvangen som te goeder trouw werd doorbetaald aan een derde in uitvoering van een op het ogenblik van de doorbetaling bestaande wettelijke verplichting daartoe.

4. De appelrechters stellen vast en oordelen dat de wettelijke bijdrageregeling op grond van de Dierengezondheidswet van 24 maart 1987 neerkomt op een "*systeem van doorrekening*" waarbij de bijdrage wordt gedragen door de producent, de Belgische Staat hiervan de begunstigde is en "*het slachthuis [de verweerster] slechts een tussenschakel [vormt] die instaat voor de inning en de doorstorting van de bijdragen*". Zij oordelen vervolgens dat "*moet worden vastgesteld dat alle bijdragen die gevorderd worden van [de verweerster], op hun beurt allen uit het vermogen van de [de verweerster] zijn verdwenen, nu deze op haar beurt door haar ook werden doorbetaald. De [verweerster] handelde hierbij te goeder trouw*" en dat "*uit de bepalingen inzake onverschuldigde betaling (art. 1377, tweede lid, 1379 en 1380 B.W.) moet worden afgeleid dat de accipiens die te goeder trouw handelde, enkel kan gehouden worden tot restitutie van het betaalde indien het zich nog in zijn vermogen bevindt*", derwijze dat "*de [verweerster] louter en alleen [fungeerde] als doorgeefluik en [dus] niet kan worden aangesproken op grond van de rechtsfiguur van de onverschuldigde betaling*".

5. Met deze redenen oordelen de appelrechters naar recht dat de vordering van de eisers tegen de verweerster op grond van onverschuldigde betaling als ongegrond dient te worden afgewezen.
Het middel kan in zoverre niet worden aangenomen.

6. De in randnummer 4 vermelde, vergeefs bekritiseerde redenen schragen de beslissing dat de vordering op grond van onverschuldigde betaling moet worden afgewezen.
(…)

Cass. (1e k.) AR C.19.0061.N, 7 november 2019

Cass. (1e k.) AR C.19.0061.N, 7 november 2019 (VOS AANNEMINGEN bvba / M. L., VANHOUT PROJECTS nv)

Cass. (1e k.) AR C.19.0061.N, 7 november 2019 (VOS AANNEMINGEN bvba / M. L., VANHOUT PROJECTS nv) Amén. 2020 (weergave ONCLIN, F.), afl. 4, 251; https://juportal.be (2 december 2019); JT 2020 (samenvatting), afl. 6838, 893 en http://jt.larcier.be/ (19 december 2020), noot DE DUVE, E.; NJW 2019, afl. 413, 895, noot MEIRLAEN, M.; RABG 2020, afl. 3, 189; Rev.not.b. 2020, afl. 3153, 713, noot ONCLIN, F.; RW 2020-21, afl. 23, 900 en http://www.rw.be/ (30 januari 2021), noot MEYS, S.; TBBR 2020, afl. 8, 475, noot PEERAER, F.; TBO 2020, afl. 1, 43 en http://www.tbo.be/ (6 april 2020), noot PEERAER, F.; T.Not. 2020, afl. 1, 10, noot MEIRLAEN, M., SOETE, A.

Samenvatting 1
Indien het ongeoorloofde karakter van een overeenkomst wordt of kan worden ongedaan gemaakt, derwijze dat het doel van de wet wordt bereikt of kan worden bereikt, dan houdt de overeenkomst stand. In casu betreft het een overeenkomst tot oprichting van een woning in strijd met de stedenbouwkundige voorschriften terwijl de bouwovertreding geremedieerd zou kunnen worden en de bouwovertreding geregulariseerd kan worden.

Trefwoorden:
Voorwerp overeenkomst Stedenbouwkundig misdrijf Vlaams Gewest, algemeen
Openbare orde en goede zeden Nietigverklaring en vernietiging overeenkomst
Aannemingsrecht en bouwrecht, algemeen

Samenvatting 2
Krachtens de artikelen 6 en 1108 BW is een overeenkomst met een ongeoorloofd voorwerp nietig. Een overeenkomst heeft een ongeoorloofd voorwerp indien zij verplicht tot een prestatie die door een wet van openbare orde verboden is of in strijd is met de goede zeden.

Behoudens indien de wet zich hiertegen verzet, blijft de overeenkomst in stand indien de ongeoorloofdheid van de overeenkomst wordt of kan worden ongedaan gemaakt, derwijze dat het doel dat de wet beoogt, bereikt wordt of kan worden.

Trefwoorden:
Voorwerp overeenkomst Openbare orde en goede zeden

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- NJW 2019, afl. 413, 895
- T.Not. 2020, afl. 1, 10
- TBO 2020, afl. 1, 43 en http://www.tbo.be/ (6 april 2020)
- TBBR 2020, afl. 8, 475
- Amén. 2020 (weergave ONCLIN, F.), afl. 4, 251

Volledige tekst
VOS AANNEMINGEN bvba, met zetel te 9000 Gent, Franklin Rooseveltlaan 349 W, ingeschreven in het KBO onder

het nummer 0436.515.044,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie,

tegen

1. M. L.,

verweerster,

vertegenwoordigd door mr. Paul Wouters, advocaat bij het Hof van Cassatie,

2. VANHOUT PROJECTS nv, met zetel te 2440 Geel, Lammerdries 12, ingeschreven in het KBO onder het nummer 0425.561.665,

verweerster.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 25 juni 2018, op verwijzing gewezen na het arrest van het Hof van 28 november 2013.

Sectievoorzitter Eric Dirix heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal André Van Ingelgem heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

1. Krachtens de artikelen 6 en 1108 Burgerlijk Wetboek is een overeenkomst met een ongeoorloofd voorwerp nietig. Een overeenkomst heeft een ongeoorloofd voorwerp indien zij verplicht tot een prestatie die door een wet van openbare orde verboden is of in strijd is met de goede zeden.

2. Behoudens de wet zich hiertegen verzet, blijft de overeenkomst in stand indien de ongeoorloofdheid van de overeenkomst wordt of kan worden ongedaan gemaakt, derwijze dat het doel dat de wet beoogt, wordt of kan worden bereikt.

3. De appelrechters stellen vast en oordelen dat:

- de eiseres zich jegens de verweerster verbond tot het oprichten van een woning en bijhorende garage;
- de uitvoering van de werken aanleiding gaf tot tal van geschillen;
- de eerste verweerster uiteindelijk de nietigheid van de overeenkomst vorderde wegens het niveauverschil tussen de woning en de garage in strijd met de stedenbouwkundige vergunning;
- de deskundige melding maakt van een niveauverschil tussen woning en garage van 8 cm;
- uit het verslag van de deskundige moet worden afgeleid dat reeds bij het sluiten van de overeenkomst moet hebben vastgestaan dat de uitvoering van de werken niet kon plaatsvinden overeenkomstig de stedenbouwkundige vergunning, gelet op de plaatselijke constellatie en de verkavelingsplannen.

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

4. Uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat de eiseres voor de appelrechters heeft aangevoerd dat de bouwovertreding "*technisch geremedieerd kan worden aan relatief beperkte kosten* " en de "*bouwovertreding [kan] geregulariseerd worden*".

5. De appelrechters die zonder meer oordelen dat het voorwerp van de overeenkomst tot het oprichten van de woning en de bijhorende garage in strijd met de stedenbouwkundige vergunning absoluut nietig is en deze nietigheid niet door de partijen kan worden gedekt, verantwoorden hun beslissing niet naar recht.

Het middel is gegrond.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de betwisting daaromtrent over aan de feitenrechter.

Verwijst de zaak naar het hof van beroep te Brussel.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, de sectievoorzitters Alain Smetryns en Koen Mestdagh, en de raadsheren Geert Jocqué en Koenraad Moens, en in openbare rechtszitting van 7 november 2019 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van advocaat-generaal André Van Ingelgem, met bijstand van griffier Vanessa Van de Sijpe.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Volledige tekst, Nieuw Juridisch Weekblad

Volledige tekst, Tijdschrift voor Belgisch Burgerlijk Recht

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- NJW 2019, afl. 413, 895
- T.Not. 2020, afl. 1, 10
- TBO 2020, afl. 1, 43 en http://www.tbo.be/ (6 april 2020)
- TBBR 2020, afl. 8, 475
- Amén. 2020 (weergave ONCLIN, F.), afl. 4, 251

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Cass. (1e k.) AR C.18.0480.N, 12 september 2019

Cass. (1e k.) AR C.18.0480.N, 12 september 2019 (Signify Belgium nv / HTR Rotterdam bv)

Cass. (1e k.) AR C.18.0480.N, 12 september 2019 (Signify Belgium nv / HTR Rotterdam bv) https://juportal.be (3 oktober 2019); RABG 2021, afl. 9, 777, noot -; RW 2020-21 (samenvatting), afl. 13, 496 en http://www.rw.be/ (21 november 2020), noot -; TBBR 2020, afl. 7, 437

Samenvatting
De opname van de algemene voorwaarden van een partij in het contract vereist hun effectieve kennis door de andere partij of ten minste de mogelijkheid voor deze om er effectief kennis van te nemen, alsook hun aanvaarding.

De appelrechters die vaststellen dat de algemene voorwaarden niet werden overhandigd aan de medecontractant, dat hij er op geen enkele manier kennis van heeft kunnen nemen, nu de bestelbon enkel vermeldt dat de algemene verkoopvoorwaarden op aanvraag beschikbaar waren, en die beslissen dat die algemene voorwaarden niet toegepast kunnen worden, verantwoorden hun beslissing naar recht.

Trefwoorden:
Algemene voorwaarden en toetredingscontract

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: TBBR 2020, afl. 7, 437

Volledige tekst
SIGNIFY BELGIUM nv, met zetel te 1070 Anderlecht, Tweestationsstraat 80,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Paul Lefebvre, advocaat bij het Hof van Cassatie,

tegen

HTR ROTTERDAM bv, vennootschap naar Nederlands recht, met zetel te 3034 KD Rotterdam (Nederland), Brugwachter 8,

verweerster,

vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 18 juni 2018.

Eerste advocaat-generaal Ria Mortier heeft op 27 juni 2019 een schriftelijke conclusie neergelegd.

Sectievoorzitter Alain Smetryns heeft verslag uitgebracht.

Eerste advocaat-generaal Ria Mortier heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste onderdeel

1. De opname van algemene voorwaarden van een partij in het contract vereist hun effectieve kennis door de andere partij of ten minste de mogelijkheid voor deze om er effectief kennis van te nemen, alsook hun aanvaarding.

2. De appelrechters stellen vast dat uit de voorliggende stukken [niet] blijkt dat de algemene inkoopvoorwaarden [van de eiseres], ooit aan [de verweerster] werden meegedeeld en/of deze laatste er op enige wijze kennis van heeft genomen en er vervolgens mee heeft ingestemd en dat de bestelbon bepaalt dat de algemene verkoopsvoorwaarden slechts op verzoek verkrijgbaar zijn.

Door op die gronden te oordelen dat deze voorwaarden niet kunnen worden toegepast, verantwoorden zij hun beslissing naar recht.

Het onderdeel kan in zoverre niet worden aangenomen.

Tweede onderdeel

3. Gelet op het antwoord op het eerste onderdeel verwerpen en beantwoorden de appelrechters het bedoelde verweer, zodat het onderdeel feitelijke grondslag mist.

Dictum

Het Hof,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiseres tot de kosten.

Bepaalt de kosten voor de eiseres op 693,76 euro.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, sectievoorzitter Alain Smetryns, en de raadsheren Geert Jocqué, Bart Wylleman en Ilse Couwenberg, en in openbare rechtszitting van 12 september 2019 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van advocaat-generaal André Van Ingelgem, met bijstand van griffier Vanessa Van de Sijpe.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Volledige tekst, Tijdschrift voor Belgisch Burgerlijk Recht

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: TBBR 2020, afl. 7, 437

Cass. (1re ch.) RG C.16.0254.F, 23 mai 2019

Cass. (1re ch.) RG C.16.0254.F, 23 mai 2019 (ICE sa / Lego Juris A/S)

Cass. (1re ch.) RG C.16.0254.F, 23 mai 2019 (ICE sa / Lego Juris A/S) http://www.cass.be (21 juin 2019); J.T. 2020, liv. 6798, 26 et http://jt.larcier.be/ (11 février 2020), note STIJNS, S., WERY, P.; R.G.D.C. 2019, liv. 8, 474, note STIJNS, S., JANSEN, S.; R.D.C. 2020, liv. 4, 497 et http://www.rdc-tbh.be/ (25 septembre 2020), note VAN LOOCK, S.

Sommaire 1

En vertu de l'article 7.1, e), ii), du règlement (CE) n° 207/2009, sont refusés à l'enregistrement, les signes constitués exclusivement par la forme du produit nécessaire à l'obtention d'un résultat technique. La Cour de justice de l'Union européenne a précisé, dans un arrêt du 10 novembre 2016 (C-30/15P, Simba Toys), que les caractéristiques essentielles d'une forme doivent être appréciées au regard de la fonction technique du produit concret concerné.

Mots-clés:
Caractéristiques imposées par la nature du produit, la recherche d'un résultat technique ou d'une valeur substantielle (marque de l'Union européenne)

Sommaire 2

Aux termes de l'article 1184, alinéa 1er, du Code civil, la condition résolutoire est toujours sous-entendue dans un contrat synallagmatique, pour le cas où l'une des deux parties ne satisfera point à son engagement. La transaction est un contrat synallagmatique auquel l'article 1184 du Code civil s'applique. En vertu de l'article 1184, alinéa 3, de ce Code, la résolution doit être demandée en justice. Cette règle ne fait pas obstacle à ce qu'en cas d'inexécution suffisamment grave pour justifier la résolution judiciaire, le créancier décide à ses risques et périls de résoudre le contrat par une notification au débiteur. Cet acte unilatéral de résolution produit effet tant qu'il n'a pas été déclaré inefficace par un juge.

Mots-clés:
Clause résolutoire tacite Résolution extrajudiciaire unilatérale (obligation) Transaction, généralités

Sommaire 3

Il n'y a pas lieu de poser à la Cour de Justice de l'Union européenne une question préjudicielle lorsque cette cour a déjà répondu à la question dans un arrêt ou lorsque la question préjudicielle est sans intérêt pour la solution du litige. (Art. 267 Traité sur le fonctionnement de l'Union européenne du 25 mars 1957).

Mots-clés:
Renvoi préjudiciel (contentieux communautaire), généralités

Ce document est disponible sur Jurisquare: R.G.D.C. 2019, liv. 8, 474

Texte intégral

ICE, société anonyme, anciennement dénommée TKS, dont le siège social est établi à Bastogne, place Mac-Auliffe, 34,

demanderesse en cassation,

représentée par Maître Michèle Grégoire, avocat à la Cour de cassation, dont le cabinet est établi à Bruxelles, rue de la Régence, 4, où il est fait élection de domicile,

contre

LEGO JURIS A/S, société de droit danois, dont le siège est établi à Billund (Danemark), Koldingvej, 2,

défenderesse en cassation,

représentée par Maître Bruno Maes, avocat à la Cour de cassation, dont le cabinet est établi à Bruxelles, rue Joseph Stevens, 7, où il est fait élection de domicile.

I. La procédure devant la Cour

Le pourvoi en cassation est dirigé contre l'arrêt rendu le 11 décembre 2012 par la cour d'appel de Bruxelles.

Le 7 mai 2019, l'avocat général Philippe de Koster a déposé des conclusions au greffe.

Le président de section Martine Regout a fait rapport et l'avocat général Philippe de Koster a été entendu en ses conclusions.

II. Les moyens de cassation

Dans la requête en cassation, jointe au présent arrêt en copie certifiée conforme, la demanderesse présente deux moyens.

III. La décision de la Cour

Sur la fin de non-recevoir opposée au pourvoi par la défenderesse et déduite de l'acquiescement de la demanderesse à l'arrêt attaqué:

Aux termes de l'article 1184, alinéa 1er, du Code civil, la condition résolutoire est toujours sous-entendue dans un contrat synallagmatique, pour le cas où l'une des deux parties ne satisfera point à son engagement.

La transaction est un contrat synallagmatique auquel l'article 1184 du Code civil s'applique.

En vertu de l'article 1184, alinéa 3, de ce code, la résolution doit être demandée en justice.

Cette règle ne fait pas obstacle à ce qu'en cas d'inexécution suffisamment grave pour justifier la résolution judiciaire, le créancier décide à ses risques et périls de résoudre le contrat par une notification au débiteur.

Cet acte unilatéral de résolution produit effet tant qu'il n'a pas été déclaré inefficace par un juge.

Il ressort des pièces auxquelles la Cour peut avoir égard que:

- le 8 mars 2013, les parties ont conclu un contrat de transaction et, aux termes de l'article 1.1. de celle-ci, la demanderesse accepte d'acquiescer à l'arrêt du 11 décembre 2012 de la cour d'appel de Bruxelles (au sens de l'article 1044 du Code judiciaire belge) et, par conséquent, accepte de ne pas se pourvoir en cassation contre cet arrêt;
- par lettre de son conseil du 4 mars 2016, la défenderesse a dénoncé à la demanderesse des manquements à la convention de transaction et, le 11 mars 2016, elle a procédé à la signification de l'arrêt attaqué;
- par lettre du 9 juin 2016, la demanderesse a fait savoir qu'elle considérait que cette position et les actions entreprises constituaient une violation de la transaction et que, vu l'urgence, elle notifiait la résolution de celle-ci;
- cet acte unilatéral de résolution n'a pas été soumis à l'appréciation d'un juge.

La convention de transaction doit dès lors être tenue pour résolue.

La fin de non-recevoir ne peut être accueillie.

Sur le fondement du pourvoi:

Sur le premier moyen:

Quant à la première branche:

L'arrêt énonce que: La forme qui fait l'objet des enregistrements litigieux [.] a un aspect rectangulaire [.] ou cubique [.], surmonté de huit [.] ou quatre [.] tenons ronds, alignés sur deux rangées. Il s'agit des caractéristiques essentielles du signe. Les produits en cause n'ont pas de fonction technique telle que celle définie par la Cour de justice de l'Union européenne dans l'affaire Lego. Aucun des produits protégés en classes 14, 16, 20 et 21 n'est destiné à obtenir le même résultat technique. Ces produits ne nécessitent nullement un assemblage et une force d'accrochage entre eux. Ce ne sont pas des éléments modulaires. En l'espèce, les marques ne servent pas à assurer la fiabilité de l'assemblage d'éléments modulaires. Or, c'est là le seul résultat technique allégué (mais non démontré) par [la demanderesse] pour justifier en l'espèce l'application de l'article 7.1, e), ii), du règlement (CE) n° 207/2009 du Conseil du 26 février 2009 sur la marque communautaire. Pour des montres, des emballages en plastique, des boîtes de rangement, des meubles, pendentifs ou autres (produits des classes 14, 16, 20 et 21), les formes protégées par les enregistrements [de la défenderesse] ne sont nullement nécessaires à l'obtention d'un résultat technique. [.]. Pour les produits concernés (en classes 14, 16, 20 et 21), la combinaison de leur aspect cubique ou rectangulaire surmonté de quatre ou huit tenons n'a qu'une fonction décorative et distinctive et qu' il n'y a, pour les produits en cause et à la différence des jouets de construction (en classe 28), aucun résultat technique.

Le moyen, qui, en cette branche, suppose que, selon l'arrêt, les caractéristiques essentielles de la forme enregistrée par la défenderesse sont nécessaires à l'obtention du résultat technique allégué, à savoir l'accouplement des produits concernés, alors que l'arrêt l'exclut expressément, manque en fait.

Et il n'y a pas lieu de poser à la Cour de justice de l'Union européenne la première question préjudicielle libellée par la demanderesse, qui est sans intérêt pour la solution du litige.

Quant à la seconde branche:

En vertu de l'article 7.1, e), ii), du règlement (CE) n° 207/2009 précité, sont refusés à l'enregistrement, les signes constitués exclusivement par la forme du produit nécessaire à l'obtention d'un résultat technique.

La Cour de justice de l'Union européenne a précisé, dans un arrêt du 10 novembre 2016 (C-30/15P, Simba Toys), que les caractéristiques essentielles d'une forme doivent être appréciées au regard de la fonction technique du produit concret concerné.

L'arrêt considère que les caractéristiques essentielles du signe enregistré consistent en un aspect rectangulaire [.] ou cubique [.], surmonté de huit [.] ou quatre [.] tenons ronds, alignés sur deux rangées et que les caractéristiques de la forme qui fait l'objet des enregistrements visés ne répondent pas à la fonction technique du produit en cause [.], à savoir à la fonction technique des montres, des emballages en plastique, des boîtes de rangement, des meubles, pendentifs, décorations pour arbre de Noël ou autres (produits des classes 14, 16, 20, 21 et 28), qui ont pour fonction technique respective d'indiquer l'heure, d'emballer, de protéger ou de présenter, de décorer.

Il considère également que pour des montres, des emballages en plastique, des boîtes de rangement, des meubles, pendentifs ou autres [.], les formes protégées par les enregistrements [de la défenderesse] ne sont nullement nécessaires à l'obtention d'un résultat technique.

L'arrêt justifie ainsi légalement sa décision que le motif visé à l'article 7.1, e), ii), du règlement (CE) n° 207/2009 ne s'applique pas en l'espèce.

La considération de l'arrêt selon laquelle il n'y a pas la moindre nécessité de recourir à l'emploi des formes protégées par les enregistrements critiqués pour produire les produits concernés, pour en faire un usage normal, est surabondante. Le moyen, en cette branche, ne peut être accueilli.

Il n'y a pas lieu de poser à la Cour de justice de l'Union européenne la deuxième question préjudicielle libellée par la demanderesse, cette cour ayant déjà répondu à cette question dans l'arrêt précité du 10 novembre 2016.

Et il n'y a pas lieu de poser à cette cour la troisième question préjudicielle libellée par la demanderesse dès lors qu'elle est sans intérêt pour la solution du litige.

Sur le second moyen:

L'arrêt considère que la demanderesse demande à la cour [d'appel] d'assortir les éventuelles mesures qui seraient prononcées à son encontre d'un délai de grâce de six mois à dater de la signification [de l'] arrêt; [que] l'octroi d'un délai se justifie, compte tenu des importantes mesures de réorganisation qu'implique pour [la demanderesse] la confirmation de l'ordre de cessation prononcé par le jugement entrepris et le prononcé d'un ordre de cessation à l'atteinte aux droits de marque de [la défenderesse] par [l'] arrêt; [qu'] eu égard à cette circonstance, mais également aux intérêts de [la défenderesse], dont les droits de marque sont atteints et dont les intérêts économiques sont indirectement atteints par l'atteinte aux intérêts des consommateurs, le délai de grâce accordé à [la demanderesse] est fixé par la cour à trois mois à partir de la signification [de l'] arrêt.

L'arrêt répond ainsi aux conclusions de la demanderesse, qui, à seule fin d'obtenir un délai de grâce de six mois, faisait valoir que la défenderesse avait tardé à agir.

Le moyen manque en fait.

Par ces motifs, La Cour

Rejette le pourvoi;

Condamne la demanderesse aux dépens.

Les dépens taxés à la somme de huit cent cinquante euros soixante-sept centimes envers la partie demanderesse et à la somme de deux cent quarante-sept euros trente-sept centimes envers la partie défenderesse.

Ainsi jugé par la Cour de cassation, première chambre, à Bruxelles, où siégeaient le président de section Martine Regout, les conseillers Mireille Delange, Marie-Claire Ernotte, Ariane Jacquemin et Maxime Marchandise, et prononcé en audience publique du vingt-trois mai deux mille dix-neuf par le président de section Martine Regout, en présence de l'avocat général Philippe de Koster, avec l'assistance du greffier Patricia De Wadripont.

Texte intégral, Site web Cour de cassation

Texte intégral, Revue générale de droit civil belge

Ce document est disponible sur Jurisquare: R.G.D.C. 2019, liv. 8, 474

Cass. (1re ch.) RG C.16.0474.F, 23 mai 2019

Cass. (1re ch.) RG C.16.0474.F, 23 mai 2019 (V.M. / P.B.)

Cass. (1re ch.) RG C.16.0474.F, 23 mai 2019 (V.M. / P.B.) http://www.cass.be (21 juin 2019); J.L.M.B. 2021, liv. 5, 192 et http://jlmbi.larcier.be/ (6 février 2021); RABG 2020, liv. 4, 291, note -; R.G.D.C. 2020, liv. 3, 178

Sommaire 1

L'abus de droit consiste à exercer un droit d'une manière qui excède manifestement les limites de l'exercice normal de ce droit par une personne prudente et diligente. Tel est le cas spécialement lorsque le préjudice causé est sans proportion avec l'avantage recherché ou obtenu par le titulaire du droit.

Si le seul fait de ne pas exercer un droit durant un certain temps n'est pas, en soi, constitutif d'un abus de ce droit, l'inertie du détenteur du droit peut ëtre abusive en raison des circonstances qui l'entourent.

C'est à la partie qui se prévaut de l'abus de droit qu'il appartient d'en apporter la preuve.

L'inertie exceptionnelle de la demanderesse dépasse les limites de l'exercice normal du droit de procéder par une personne prudente et diligente, et a causé un préjudice au défendeur. L'arrêt a pu en déduire que la demanderesse a commis un abus de droit.

La sanction d'un abus de droit peut résider dans la réduction dudit droit à son usage normal.

Mots-clés:
Abus de droit Charge de la preuve, généralités Charge de la preuve (droit judiciaire)

Sommaire 2

La demanderesse a demandé, le 26 octobre 2007, des parts contributives du père pour leurs enfants communs, par application des articles 203, § 1er C. civ. et 203bis C. civ. La demande a été introduite avec effet rétroactif au 1er septembre 2005. Pendant huit ans, soit jusqu'au 17 septembre 2014, la demanderesse n'a pris aucune initiative pour activer la demande. Au moment où le juge du fond a été prié de juger, au mois de mai 2015, les enfants étaient déjà indépendants ou en passe de le devenir. Entre-temps, était née une dette considérable d'arriérés de parts contributives qui n'allait plus profiter aux enfants tandis que, pendant toute la période d'inactivité procédurale, la demanderesse disposait manifestement de moyens suffisants pour entretenir les enfants. Les juges du fond ont jugé qu'il y avait abus de droit dans le chef de la demanderesse. Le seul fait de ne pas exercer un droit pendant un certain temps n'est pas en soi déterminant pour un abus de droit, mais il le devient en raison des circonstances qui l'entourent. La sanction de l'abus de droit peut résider dans la réduction du droit à son usage normal. En l'espèce, la demanderesse a été déboutée de sa demande pour toute la période antérieure au 17 septembre 2014, à savoir la date à laquelle elle a pris l'initiative d'activer sa demande pour la première fois. La Cour de Cassation a confirmé la décision du juge d'appel et a rejeté le pourvoi en cassation de la demanderesse.

Mots-clés:
Abus de droit Aliments entre parents et enfants: obligation et contribution aux frais, généralités

Ce document est disponible sur Jurisquare: R.G.D.C. 2020, liv. 3, 178

Texte intégral

V. M.,

demanderesse en cassation,

représentée par Maître Paul Alain Foriers, avocat à la Cour de cassation, dont le cabinet est établi à Bruxelles, avenue Louise, 149, où il est fait élection de domicile,

contre

P. B.,

défendeur en cassation,

représenté par Maître Jacqueline Oosterbosch, avocat à la Cour de cassation, dont le cabinet est établi à Liège, rue de Chaudfontaine, 11, où il est fait élection de domicile.

I. La procédure devant la Cour

Le pourvoi en cassation est dirigé contre l'arrêt rendu le 27 avril 2016 par la cour d'appel de Liège.

Le 7 mai 2019, l'avocat général Philippe de Koster a déposé des conclusions au greffe.

Le président de section Martine Regout a fait rapport et l'avocat général Philippe de Koster a été entendu en ses conclusions.

II. Le moyen de cassation

Dans la requête en cassation, jointe au présent arrêt en copie certifiée conforme, la demanderesse présente un moyen.

III. La décision de la Cour

Sur le moyen:

L'arrêt considère, par adoption des motifs du premier juge, que le litige présente un retard exceptionnel; [qu'] il est en effet demandé de statuer en mai 2015 sur des parts contributives et des frais exceptionnels remontant à 2005 et 2007, pour des enfants communs qui sont actuellement autonomes (selon le défendeur) ou en passe de le devenir (selon la demanderesse); [que la] procédure s'est déroulée comme suit: - la requête introductive d'instance est déposée le 26 octobre 2007; dès l'entame de la procédure, la demanderesse postule un effet rétroactif au 1er septembre 2005; elle est donc consciente de la nécessité d'agir sans tarder; - la cause est fixée à l'audience du 16 novembre 2007; elle fait l'objet de cinq remises avant d'être renvoyée au rôle le 3 juin 2008; - entre-temps, le défendeur a déposé des conclusions le 15 janvier 2008; - la demanderesse met près de trois ans pour conclure en réponse le 6 décembre 2010; - dès le lendemain, son conseil dépose une requête en fixation de délais pour conclure; - par ordonnance du 24 janvier 2011, [le premier juge] détermine les délais pour conclure et fixe la cause pour plaidoiries au 17 juin 2011; - les parties ne déposent pas de conclusions et la cause est renvoyée au rôle le 17 juin 2011; - la demanderesse laisse encore s'écouler trois ans avant de déposer le 17 septembre 2014 une nouvelle requête en fixation de délais pour conclure; que, eu égard aux motifs qui précèdent, le défendeur est fondé à reprocher à la demanderesse un abus de procédure; [que] la demanderesse avait certes le droit de ne pas diligenter son action, mais [qu'] elle a abusé de ce droit en négligeant de plaider le dossier pendant huit ans, au détriment du défendeur, lequel se trouve placé dans une situation probatoire critique et empêché d'invoquer la prescription quinquennale; [que] les motifs invoqués par la demanderesse pour se justifier ne résistent pas à l'examen: elle fait valoir qu'elle a pris l'initiative de faire fixer le dossier en 2011, mais cette fixation n'a servi à rien puisque la demanderesse n'a pas déposé de conclusions ni cherché à plaider le dossier, qui est retourné au rôle général; elle fait également valoir que des négociations entre parties l'auraient empêchée de faire refixer le dossier; à nouveau, cet argument s'avère inconsistant: d'une part, des négociations n'expliquent pas huit ans d'inertie, d'autre part, les négociations menées confidentiellement n'empêchent pas de faire fixer la cause pour plaidoiries, une telle fixation favorisant parfois l'éclosion d'une solution négociée; elle reproche au défendeur de n'avoir pas lui-même demandé la fixation, or celui-ci n'y avait pas intérêt et pouvait estimer que les montants qu'il payait volontairement [.] étaient satisfactoires compte tenu des moyens dont disposait la demanderesse; que, si l'obligation des parents prévue par l'article 203 du Code civil de nourrir, entretenir et élever leurs enfants existe indépendamment de toute demande en justice aux fins d'en obtenir l'exécution [.], il ne peut être admis qu'il suffirait à un créancier alimentaire de laisser s'accumuler les arrérages avant d'agir pour obtenir rétroactivement un capital important, que tel est bien le cas en l'espèce où la demanderesse réactive la procédure à un moment où il est permis de penser que les enfants communs ne profiteront pas du capital ainsi obtenu puisqu'ils seront entre-temps vraisemblablement autonomes et que si la demanderesse n'a pas davantage cherché à obtenir un titre exécutoire contre le défendeur dans le passé, il faut en conclure que ce que celui-ci acceptait de donner volontairement, ajouté aux ressources dont disposait la demanderesse, suffisait à pourvoir aux

frais d'entretien et d'éducation des enfants.

L'arrêt considère, par ses motifs propres, que le premier juge a retracé de façon précise les errements de la procédure qui n'a abouti à un jugement qu'en 2015 pour une demande de parts contributives remontant à 2005 et 2007; [que] l'action a été introduite en 2007 en l'espèce mais n'a pas été diligentée avant la demande de fixation le 17 septembre 2014; [que] des négociations entamées entre parties à un moment donné ne peuvent justifier un tel retard et une telle inertie; que la demanderesse invoque à l'appui de sa demande de part contributive les besoins réguliers importants des enfants alors qu'elle s'abstient d'en demander paiement et qu'elle s'est satisfaite de cette situation durant des années; que la rétroactivité n'existe que pour les deux premières années (2005 à 2007) tandis que pour les suivantes, la procédure était en cours; [que] ces deux périodes peuvent être appréhendées de la même manière dans la mesure où [la demanderesse] a, dans les deux cas, fait preuve d'une inertie coupable; que, si, à partir de 2007, [le défendeur] était avisé de l'existence d'une procédure introduite à son encontre et que, selon [la demanderesse], il disposait des outils pour la diligenter, celui-ci a pu conclure, vu son inertie, qu'elle disposait des ressources suffisantes pour pourvoir à l'entretien et à la formation des enfants et ce d'autant plus que [la demanderesse] ayant sollicité une fixation de la cause en 2010, celle-ci a été renvoyée au rôle quelques mois plus tard, sans autre demande même provisionnelle; [que la demanderesse] n'invoque pas d'élément pertinent qui justifie son inertie durant toutes ces années et que la demanderesse a réactivé la procédure à un moment où les enfants ne profiteront pas du capital car seront devenus autonomes.

Quant à la première branche:

L'arrêt ne conteste pas que le droit de la demanderesse de réclamer au défendeur sa contribution aux frais résultant de l' article 203, § 1er, du Code civil est un droit qui lui est propre. Il se borne à faire référence à l'autonomie des enfants pour démontrer que la demanderesse n'avait pas de raison d'attendre 2014 pour diligenter la procédure.

Pour le surplus, l'arrêt ne considère pas que le dommage que l'abus de droit de la demanderesse a causé au défendeur consiste uniquement en l'obligation de devoir payer une accumulation d'arrérages non prescrits mais également que son comportement procédural abusif a placé le défendeur dans une situation probatoire critique et [l'a] empêché d'invoquer la prescription quinquennale.

Le moyen, en cette branche, manque en fait.

Quant à la deuxième branche, en ses trois rameaux:

L'abus de droit consiste à exercer un droit d'une manière qui excède manifestement les limites de l'exercice normal de ce droit par une personne prudente et diligente. Tel est le cas spécialement lorsque le préjudice causé est sans proportion avec l'avantage recherché ou obtenu par le titulaire du droit. Dans l'appréciation des intérêts en présence, le juge doit tenir compte de toutes les circonstances de la cause.

Si le seul fait de ne pas exercer un droit durant un certain temps n'est pas, en soi, constitutif d'un abus de ce droit, l'inertie du détenteur du droit peut être abusive en raison des circonstances qui l'entourent.

C'est à la partie qui se prévaut de l'abus de droit qu'il appartient d'en apporter la preuve.

Il ressort des considérations de l'arrêt reproduites en tête de la réponse au moyen que l'arrêt fonde sa décision sur les agissements de la demanderesse qu'il relève et qui, selon lui, ont eu pour conséquence un allongement exceptionnel et injustifié de la procédure. L'arrêt ne fait pas ainsi peser sur la demanderesse la charge de la preuve de l'abus de droit.

Par ailleurs, il ressort de ces considérations qu'aux yeux de la cour d'appel, l'inertie exceptionnelle de la demanderesse dépasse les limites de l'exercice normal du droit de procéder par une personne prudente et diligente, et qu'elle a causé un préjudice au défendeur, à savoir, outre l'obligation de payer un capital constitué par l'accumulation des arrérages, le fait de se trouver placé dans une situation probatoire critique sans pouvoir invoquer la prescription quinquennale, pour un avantage limité pour la demanderesse, à savoir le paiement d'arrérages de contribution alimentaire remontant à 2005 au moment où les enfants sont devenus autonomes et alors qu'elle s'est satisfaite de la situation durant des années. L'arrêt a pu en déduire que la demanderesse a commis un abus de droit en tardant pendant huit ans à faire fixer l'affaire.

Par ces considérations, l'arrêt tient compte de toutes les circonstances de la cause et, notamment, de l'attitude du défendeur au long de la procédure.

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Le moyen, en cette branche, ne peut être accueilli.

Quant à la troisième branche:

Quant au premier rameau:

La sanction d'un abus de droit peut résider dans la réduction dudit droit à son usage normal.

En rejetant la demande de contribution alimentaire pour la période antérieure au 17 septembre 2014, date à laquelle la demanderesse a réactivé la procédure, l'arrêt réduit l'usage du droit d'action de la demanderesse dans la mesure qui lui paraît, par une appréciation souveraine des éléments de la cause, correspondre à un usage normal.

Il justifie ainsi légalement sa décision.

Quant au second rameau:

Contrairement à ce que le moyen suppose en ce rameau, l'arrêt ne considère pas que la dette du défendeur aurait été prescrite pour toute la période antérieure si la demanderesse avait introduit son action le 17 septembre 2014.

Le moyen, en cette branche, en ses deux rameaux, ne peut être accueilli.

Quant à la quatrième branche:

Quant au premier rameau:

Dès lors qu'il ne déboute pas la demanderesse de sa demande de contribution alimentaire pour la période antérieure au 17 septembre 2014 en application des articles 203, § 1er, et 203*bis* du Code civil, mais à titre de sanction de l'abus de procédure de la demanderesse, l'arrêt n'était pas tenu de constater que les paiements volontaires effectués par le défendeur pendant cette période étaient proportionnés à ses facultés.

Quant au second rameau:

Dès lors qu'il ne fixe pas le montant de la contribution alimentaire due par le défendeur pour la période antérieure au 17 septembre 2014, l'arrêt n'est pas tenu de préciser pour cette période les éléments d'appréciation du montant de la contribution alimentaire cités à l'article 1321, §§ 1er et 2, du Code judiciaire.

Le moyen, en cette branche, en ses deux rameaux, ne peut être accueilli.

Quant à la cinquième branche:

En considérant que la demanderesse sollicite que soit examinée, par sa demande de fixation en 2014, une demande introduite en 2007 et portant sur des parts contributives durant toute la période qui s'est écoulée depuis lors mais également durant une période allant de 2005 à 2007, soit deux ans avant l'introduction de la demande; [que] la rétroactivité n'existe donc que pour les deux premières années (2005 à 2007) tandis que pour les suivantes, une procédure était en cours; [que] ces deux périodes peuvent cependant être appréhendées de la même manière dans la mesure où [la demanderesse] a, dans les deux cas, fait preuve d'une inertie coupable, et en expliquant ensuite en quoi cette inertie coupable consiste, l'arrêt répond, en les contredisant, aux conclusions de la demanderesse qui faisait valoir qu'elle n'avait pas tardé à agir pour les deux premières années.

Le moyen, en cette branche, manque en fait.

Par ces motifs, La Cour

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Rejette le pourvoi;

Condamne la demanderesse aux dépens.

Les dépens taxés à la somme de mille quatre-vingt-trois euros cinquante-deux centimes envers la partie demanderesse.

Ainsi jugé par la Cour de cassation, première chambre, à Bruxelles, où siégeaient le président de section Martine Regout, les conseillers Mireille Delange, Marie-Claire Ernotte, Ariane Jacquemin et Maxime Marchandise, et prononcé en audience publique du vingt-trois mai deux mille dix-neuf par le président de section Martine Regout, en présence de l'avocat général Philippe de Koster, avec l'assistance du greffier Patricia De Wadripont.

Texte intégral, Site web Cour de cassation

Texte intégral, Revue générale de droit civil belge

Ce document est disponible sur Jurisquare: R.G.D.C. 2020, liv. 3, 178

Gent (11e k.) 21 februari 2019

Gent (11e k.) 21 februari 2019

Gent (11e k.) 21 februari 2019 TEP 2019, afl. 2, 252, noot -; T.Not. 2019, afl. 10, 880, noot -

Samenvatting
Een behoorlijk onderhandelde, reële dading dan wel transactionele verdeling in de zin van de artikelen 2044 e.v. BW is, gelet op de artikelen 1118 en 2052, tweede lid BW, niet aanvechtbaar wegens benadeling voor meer dan 1/4 met toepassing van de artikelen 887, tweede lid en 888, eerste lid BW. Enkel gesimuleerde transactionele verdelingen kunnen worden aangevochten wegens benadeling voor meer dan 1/4.

Trefwoorden:
Dading, algemeen Vernietiging verdeling nalatenschap Benadeling

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: TEP 2019, afl. 2, 252

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be
Datum 18/04/2021

Cass. (1e k.) AR C.18.0210.N, 11 januari 2019

Wolters Kluwer Jura

Cass. (1e k.) AR C.18.0210.N, 11 januari 2019 (Ethias nv / Landsbond der Christelijke Mutualiteiten, A.S.)

Cass. (1e k.) AR C.18.0210.N, 11 januari 2019 (Ethias nv / Landsbond der Christelijke Mutualiteiten, A.S.) https://juportal.be (14 februari 2019); JT 2019, afl. 6789, 724 en http://jt.larcier.be/ (13 november 2019), noot JAFFERALI, R.; RGAR 2019, afl. 7, nr. 15596, concl. MORTIER, R., noot GLANSDORFF, F.; RW 2019-20, afl. 7, 263 en http://www.rw.be/ (21 oktober 2019), noot GUILIAMS, S.; TBBR 2019, afl. 9, 557, noot VERJANS, E.; TBH 2019, afl. 5, 685 en http://www.rdc-tbh.be/ (28 oktober 2019); T.Gez. 2018-19, afl. 5, 314, concl. MORTIER, R., noot LEMMENS, C.; P&B 2020, afl. 3, 99, noot VANDENBUSSCHE, W.; T.Verz. 2020, afl. 1, 59

Samenvatting
Krachtens artikel 870 Gerechtelijk Wetboek moet iedere partij het bewijs leveren van de feiten die zij aanvoert.

Krachtens artikel 1315 Burgerlijk Wetboek moet hij die de uitvoering van een verbintenis vordert het bestaan daarvan bewijzen. Omgekeerd moet hij die beweert bevrijd te zijn, het bewijs leveren van de betaling of van het feit dat het tenietgaan van zijn verbintenis heeft teweeggebracht.

Uit deze bepalingen volgt dat bij een vordering op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid de bewijslast van de tot aansprakelijkheid leidende gebeurtenis, de schade en het oorzakelijk verband tussen beide in de regel op de benadeelde rust.

Wanneer de benadeelde (in casu een patiënte) aanvoert dat de door hem geleden schade werd veroorzaakt door de miskenning van de algemene zorgvuldigheidsplicht doordat de aangesprokene (de arts) hem welbepaalde (medische) informatie niet heeft gegeven, moet hij niet alleen bewijzen dat de aangesprokene hem deze informatie had moeten geven, maar ook dat hij dat niet heeft gedaan. (Art. 870 Gerechtelijk Wetboek van 4 oktober 1967 en Artt. 1315 en 1382 Burgerlijk Wetboek).

Gerelateerde wetgeving:

- Art. 870, Gerechtelijk Wetboek
- Art. 1315, Oud Burgerlijk Wetboek
- Art. 1382, Oud Burgerlijk Wetboek

Trefwoorden:
Informatie (patiëntenrechten) Medische aansprakelijkheid, algemeen
Geïnformeerde toestemming van de patiëntenrechten Zorgvuldigheidsnorm (onrechtmatige daad)
Bewijslast (gerechtelijk recht) Bewijslast, algemeen

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- T.Gez. 2018-19, afl. 5, 314, concl. MORTIER, R.
- RW 2019-20, afl. 7, 263 en http://www.rw.be/ (21 oktober 2019)
- TBBR 2019, afl. 9, 557
- P&B 2020, afl. 3, 99

Volledige tekst

ETHIAS nv, met zetel te 4000 Luik, Rue des Croisiers 24,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 2000 Antwerpen, Amerikalei 187/302, waar de eiseres woonplaats kiest,

tegen

1. LANDSBOND DER CHRISTELIJKE MUTUALITEITEN, met zetel te 1030 Schaarbeek, Haachtsesteenweg 579, bus 40,

2. A.S.

verweersters,

vertegenwoordigd door mr. Bruno Maes, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1000 Brussel, Joseph Stevensstraat 7, waar de verweersters woonplaats kiezen.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 22 januari 2018.

Advocaat-generaal Ria Mortier heeft op 4 december 2018 een schriftelijke conclusie neergelegd.

Raadsheer Geert Jocqué heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Ria Mortier heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

1. Krachtens artikel 870 Gerechtelijk Wetboek moet iedere partij het bewijs leveren van de feiten die zij aanvoert.

Krachtens artikel 1315 Burgerlijk Wetboek moet hij die de uitvoering van een verbintenis vordert het bestaan daarvan bewijzen. Omgekeerd moet hij die beweert bevrijd te zijn, het bewijs leveren van de betaling of van het feit dat het tenietgaan van zijn verbintenis heeft teweeggebracht.

2. Uit deze bepalingen volgt dat bij een vordering op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid de bewijslast van de tot aansprakelijkheid leidende gebeurtenis, de schade en het oorzakelijk verband tussen beide in de regel op de benadeelde rust.

3. Wanneer de benadeelde aanvoert dat de door hem geleden schade werd veroorzaakt door de miskenning van de algemene zorgvuldigheidsplicht doordat de aangesprokene hem welbepaalde informatie niet heeft gegeven, moet hij niet alleen bewijzen dat de aangesprokene hem deze informatie had moeten geven maar ook dat hij dat niet heeft gedaan.

4. De appelrechters stellen vast en oordelen dat:

- de fout waarvoor een schadeverwekker op basis van de artikelen 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek aansprakelijk is, ook kan bestaan uit een verkeerd optreden dat moet worden beoordeeld naar de maatstaf van de normaal zorgvuldige en omzichtige persoon, die in dezelfde concrete omstandigheden verkeert;
- er een fout is zodra er een afwijking is van de veronderstelde gedraging van de goede huisvader;
- de deskundige terecht benadrukt dat verpleegkundigen, benevens het volgen van de voorschriften die de vaststaande procedure omvat, ook rekening moeten houden met de individuele behoeften van de patiënt, mede in acht genomen hun gezondheidstoestand en ouderdom;
- op verpleegkundigen in dit verband in het bijzonder een informatieverplichting rust met het oog op de veiligheid van de patiënt;
- wanneer de CT-scan is beëindigd en de patiënt rechtop de scantafel werd geholpen, de verpleegkundige de patiënt moet waarschuwen te blijven zitten tot de tafel naar beneden is gehaald en de verpleegkundige hem kan bijstaan bij het afstappen;
- van een patiënt, die zich bevindt in een voor hem vreemde omgeving en ervaring, niet mag en kan worden verwacht dat hij weet wat hij al dan niet mag doen of moet doen, zodat een zeer duidelijke communicatie op dit punt dan ook essentieel is;
- uit de bevindingen van de deskundige blijkt dat de verklaringen van de tweede verweerster en verpleegkundige J. B. dienaangaande onderling tegenstrijdig zijn;
- het al dan niet naleven door verpleegkundige J. B. van de op hem rustende informatieplicht betwist wordt en de vraag derhalve is wie op dit punt de bewijslast draagt;
- uit de regels betreffende de bewijslast volgt dat verpleegkundige J. B. dient te bewijzen dat hij zich van zijn plicht heeft gekweten om de tweede verweerster in de hierboven bedoelde zin in te lichten, en niet dat laatstgenoemde het negatieve feit dient te bewijzen dat de vereiste informatie haar niet werd gegeven;
- de onzekerheid of de twijfel die blijft bestaan na de bewijsvoering, in aanmerking moet worden genomen tegen degene die de bewijslast draagt.

5. De appelrechters die op deze gronden oordelen dat wordt aangenomen dat verpleegkundige J. B. hier zijn informatieplicht niet heeft nageleefd, verantwoorden hun beslissing niet naar recht.

Het middel is gegrond.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.

Verwijst de zaak naar het hof van beroep te Gent.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Alain Smetryns, als voorzitter, en de raadsheren Koen Mestdagh, Geert Jocqué, Bart Wylleman en Koenraad Moens, en in openbare rechtszitting van 11 januari 2019 uitgesproken door sectievoorzitter Alain Smetryns, in aanwezigheid van advocaat-generaal Ria Mortier, met bijstand van griffier Vanessa Van de Sijpe.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Volledige tekst, Tijdschrift voor Gezondheidsrecht

Volledige tekst, Tijdschrift voor Belgisch Burgerlijk Recht

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Volledige tekst, Tijdschrift voor Verzekeringen

Volledige tekst, Tijdschrift voor Procesrecht en Bewijsrecht

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- T.Gez. 2018-19, afl. 5, 314, concl. MORTIER, R.
- RW 2019-20, afl. 7, 263 en http://www.rw.be/ (21 oktober 2019)
- TBBR 2019, afl. 9, 557
- P&B 2020, afl. 3, 99

Cass. (1e k.) AR C.18.0103.N, 21 december 2018

Wolters Kluwer Jura

Cass. (1e k.) AR C.18.0103.N, 21 december 2018 (J.H. / R.P., H.W., Y.V.)

Cass. (1e k.) AR C.18.0103.N, 21 december 2018 (J.H. / R.P., H.W., Y.V.) http://www.cass.be (21 januari 2019); RW 2019-20 (samenvatting), afl. 21, 812 en http://www.rw.be/ (20 januari 2020), noot -

Samenvatting

Onder dwaling omtrent het voorwerp van het geschil in de zin van artikel 2053 Burgerlijk Wetboek wordt verstaan een dwaling omtrent de zelfstandigheid van de zaak voorwerp van het geschil, met name een dwaling omtrent het bestaan of de aard van de subjectieve rechten voorwerp van het geschil, maar niet een dwaling omtrent de omvang van die rechten. (Art. 2053, eerste lid Burgerlijk Wetboek).

Commentaar:

Verbeterd door: Cass. (1e k.) AR C.18.0103.N, 15 februari 2019 (J.H. / R.P., H.W., Y.V.). Deze rectificatie vermeldt in het Nederlands verkeerdelijk "r.o. 5".

Trefwoorden:
Nietigheid dading Dwaling

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: RW 2019-20 (samenvatting), afl. 21, 812 en http://www.rw.be/ (20 januari 2020)

Volledige tekst

J.H.,

eiser,

vertegenwoordigd door mr. Patricia Vanlersberghe, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1000 Brussel, Quatre Brasstraat 6, waar de eiser woonplaats kiest,

tegen

1. R.P.,

2. H.W.,

3. Y.V.

verweerders.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het vonnis in hoger beroep van de rechtbank van eerste aanleg Limburg, afdeling Tongeren, van 2 oktober 2017.

Sectievoorzitter Alain Smetryns heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Christian Vandewal heeft geconcludeerd.

Wolters Kluwer Jura

II. CASSATIEMIDDELEN

De eiser voert in zijn verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, twee middelen aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

(.)

Tweede middel

1. Krachtens artikel 2052, eerste lid, Burgerlijk Wetboek hebben dadingen tussen partijen kracht van gewijsde in hoogste aanleg.

Krachtens artikel 2052, tweede lid, Burgerlijk Wetboek, kan men er niet tegen opkomen uit hoofde van dwaling omtrent het recht of uit hoofde van benadeling.

Krachtens artikel 2053, eerste lid, Burgerlijk Wetboek kan een dading niettemin vernietigd worden, wanneer er dwaling heeft plaats gehad in de persoon of omtrent het voorwerp van het geschil.

2. Onder dwaling omtrent het voorwerp van het geschil in de zin van artikel 2053 Burgerlijk Wetboek wordt verstaan een dwaling omtrent de zelfstandigheid van de zaak voorwerp van het geschil, met name een dwaling omtrent het bestaan of de aard van de subjectieve rechten voorwerp van het geschil, maar niet een dwaling omtrent de omvang van die rechten. (C.18.0103.N-REC, 15 februari 2019)

3. De appelrechter oordeelt, mede met verwijzing naar rechtsleer, dat:

- de omstandigheid dat landmeter Luc Foesters geen rekening hield met bepaalde naderhand ontdekte referentiepunten een dwaling omtrent de vermeende omvang van het oorspronkelijke eigendomsrecht betreft;
- een vergissing omtrent de omvang van de rechten op het moment van het sluiten van de dading niet de zelfstandigheid van de zaak voorwerp van het geschil betreft, maar eerder een toepassingsgeval uitmaakt van de bij dading uitgesloten benadeling.

4. Door op die gronden de vordering tot nietigverklaring van de dading als ongegrond af te wijzen, verantwoordt de appelrechter zijn beslissing naar recht.

Het middel kan niet worden aangenomen.

Dictum

Het Hof,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiser tot de kosten.

Bepaalt de kosten voor de eiser op 1.110,41 euro.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, sectievoorzitter Alain Smetryns, en de raadsheren Koen Mestdagh, Bart Wylleman en Koenraad Moens, en in openbare rechtszitting van 21 december 2018 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van advocaat-generaal Christian Vandewal, met bijstand van griffier Kristel Vanden Bossche.

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: RW 2019-20 (samenvatting), afl. 21, 812 en http://www.rw.be/ (20 januari 2020)

Cass. (1e k.) AR C.16.0482.N, 3 mei 2018

Wolters Kluwer Jura

Cass. (1e k.) AR C.16.0482.N, 3 mei 2018 (E.I. / Immo Mars 25 nv, D.B., J.A., e.a.)

Cass. (1e k.) AR C.16.0482.N, 3 mei 2018 (E.I. / Immo Mars 25 nv, D.B., J.A., e.a.) https://juportal.be (25 mei 2018); NJW 2018, afl. 384, 481, noot VANDENBUSSCHE, W.; RABG 2018, afl. 20, 1791; RW 2018-19 (samenvatting), afl. 29, 1150 en http://www.rw.be/ (3 april 2019), noot -; P&B 2018, afl. 4, 148, noot MOUGENOT, D.

Samenvatting
De buitengerechtelijke bekentenis onderstelt de bedoeling of de toerekenbare schijn hiervan om de juistheid van de beweerde feiten te bevestigen. Zij vereist niet dat de bekentenis werd gedaan met het oogmerk om aan de wederpartij een bewijs te verschaffen.

De rechter oordeelt onaantastbaar in feite of de buitengerechtelijke bekentenis wordt toegelaten, en controleert daartoe de omstandigheden waarin zij is afgelegd.

Trefwoorden:
Bekentenis

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- NJW 2018, afl. 384, 481
- P&B 2018, afl. 4, 148
- RW 2018-19 (samenvatting), afl. 29, 1150 en http://www.rw.be/ (3 april 2019)

Volledige tekst
E.I.

eiser,

vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 2000 Antwerpen, Amerikalei 287/302, waar de eiser woonplaats kiest,

tegen

1. IMMO MARS 25 nv, met zetel te 3500 Hasselt, Luikersteenweg 272,

eerste verweerster,

2. D.B.

tweede verweerder,

vertegenwoordigd door mr. Martin Lebbe, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1050 Brussel, Louizalaan 106, waar de verweerder woonplaats kiest,

3. J.A.

4. D.S.

5. J.I.

derde, vierde en vijfde verweerders,

vertegenwoordigd door mr. Patricia Vanlersberghe, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1000 Brussel, Quatre Brasstraat 6, waar de verweerders woonplaats kiezen,

6. IMMOSTRAM bv, vennootschap naar Nederlands recht, met zetel te 6039 AD Stamproy (Nederland), Wilhelminastraat 24,

zesde verweerster,

vertegenwoordigd door mr. Martin Lebbe, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1050 Brussel, Louizalaan 106, waar de verweerster woonplaats kiest.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 30 juni 2016.

Raadsheer Koenraad Moens heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Ria Mortier heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiser voert in zijn verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste onderdeel

1. Krachtens artikel 1354 Burgerlijk Wetboek is de bekentenis waarop men zich tegen een partij beroept, ofwel buitengerechtelijk ofwel gerechtelijk.

De buitengerechtelijke bekentenis onderstelt de bedoeling of de toerekenbare schijn hiervan om de juistheid van de beweerde feiten te bevestigen. Zij vereist niet dat de bekentenis werd gedaan met het oogmerk om aan de wederpartij een bewijs te verschaffen.

In zoverre het onderdeel ervan uitgaat dat een buitengerechtelijke bekentenis niet de wil vereist om de juistheid van een feit te beamen, faalt het naar recht.

2. De rechter oordeelt onaantastbaar in feite of de buitengerechtelijke bekentenis wordt toegelaten, en controleert daartoe de omstandigheden waarin zij is afgelegd.

3. De appelrechters stellen vast en oordelen met betrekking tot het principesakkoord van 3 juni 2007 dat:

- dit principesakkoord is opgesteld door de eiser;
- de bedoeling van dit principesakkoord erin bestond de eiser te verzekeren dat de aandeelhouders van de eerste verweerster bereid waren hun aandelen te verkopen, onder bepaalde voorwaarden, tegen de

Wolters Kluwer Jura

vooropgestelde prijs, en aldus de eiser toe te laten op basis hiervan te onderhandelen met kopers die hij vertegenwoordigde;
- de bijkomende bedoeling van dit principepsakkoord was de kredietwaardigheid van de eiser ten aanzien van de banken te bevestigen, zoals blijkt uit een mail van 31 mei 2007;
- de tweede verweerder geenszins heeft willen erkennen dat de eiser eigenaar was geworden van 750 aandelen;
- de tweede verweerder door de ondertekening van het principepsakkoord niet de juistheid van de aandelenverdeling heeft willen erkennen, maar dat de essentie van de ondertekening het principieel akkoord betrof tot verkoop aan een bepaalde prijs;
- de verklaring van de tweede verweerder aannemelijk is dat hij eventueel wel bereid zou zijn geweest om 25 pct. van de aandelen van de eerste verweerster af te staan aan de eiser op voorwaarde dat de vooropgestelde prijs, die ver boven de werkelijke waarde van de aandelen lag, kon worden behaald en indien de overige aandeelhouders hiermee akkoord zouden zijn gegaan.

4. Op die gronden verantwoorden de appelrechters naar recht hun beslissing dat het bewijs van het eigendomsrecht van de eiser van 25 pct. van de aandelen van de eerste verweerster niet wordt geleverd door een buitengerechtelijke bekentenis, vervat in het principepsakkoord van 3 juni 2007.

Het onderdeel kan niet worden aangenomen.

(…)

Dictum

Het Hof,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiser tot de kosten.

Bepaalt de kosten voor de eiser op 1.083,84 euro.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, sectievoorzitter Beatrijs Deconinck, en de raadsheren Koen Mestdagh, Geert Jocqué en Koenraad Moens, en in openbare rechtszitting van 3 mei 2018 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van advocaat-generaal Ria Mortier, met bijstand van griffier Vanessa Van de Sijpe.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Volledige tekst, Nieuw Juridisch Weekblad

Volledige tekst, Tijdschrift voor Procesrecht en Bewijsrecht

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- NJW 2018, afl. 384, 481
- P&B 2018, afl. 4, 148
- RW 2018-19 (samenvatting), afl. 29, 1150 en http://www.rw.be/ (3 april 2019)

Cass. 8 december 2017, C.17.0101.F

ANALYSE

Wout De Cock

DE ACTUALITEIT ROEPT VAAK JURIDISCHE VRAGEN OP. IN DEZE RUBRIEK ANALYSEERT DE JURISTENKRANT DE JURIDISCHE ACHTERGRONDEN VAN EEN ACTUEEL THEMA.

Beschadigde politieke autoriteit na weigering Europese Commissie om benoeming Selmayr te herzien

Het Europees Parlement heeft op 18 april 2018 een resolutie aangenomen waarin het de benoeming van de heer Martin Selmayr als secretaris-generaal van de Europese Commissie veroordeelt en de Commissie vraagt om de benoeming te herzien. De Commissie is echter niet gebonden door die resolutie en heeft al aangegeven er geen gevolg aan te geven. Niettemin lijkt de benoeming de politieke autoriteit van de Commissie te hebben beschadigd.

Martin Selmayr, een Duitse jurist, staat al jaren gekend als één van de invloedrijkste mensen binnen de Europese politiek. Hij bekleedde meerdere belangrijke mandaten en was sinds 2014 de kabinetschef van Jean-Claude Juncker, de voorzitter van de Europese Commissie. Groot was echter de verbazing toen bekend raakte dat de Commissie hem op 21 februari 2018 tijdens één en dezelfde vergadering eerst had benoemd tot adjunct-secretaris generaal en vervolgens tot secretaris-generaal, de hoogste ambtenaar van de Europese Commissie. Tijdens die vergadering had Juncker onverwacht aangekondigd dat de huidige secretaris-generaal, Alexander Italianer, op pensioen wenste te gaan, en had daarom voorgesteld om Selmayr aan te duiden als zijn opvolger. De Commissie keurde dat voorstel zonder enige discussie goed, ondanks dat het punt niet op de agenda stond en dat enkel Juncker, eerste vicevoorzitter Timmermans en de commissaris bevoegd voor Personeelszaken, op voorhand op de hoogte waren.

De dubbele benoeming van Selmayr zorgde de voorbije weken voor heel wat controverse. Geruchten gingen de ronde dat de dubbele benoeming op voorhand was afgesproken en dat de overige commissarissen waren gepaaid met allerlei financiële voordelen. Ook in het Europees Parlement werden kritische vragen gesteld over de wettelijkheid van de niet-publieke benoeming. In haar antwoorden op de parlementaire vragen bleef de Commissie echter steeds bij haar standpunt dat de procedureregels strikt waren gevolgd. De vacature voor de functie van adjunct-secretaris was gepubliceerd en Selmayr had, in overeenstemming met artikel 29 van het EU-Ambtenarenstatuut, de nodige selectieproeven doorlopen. De enige andere kandidaat voor de functie had haar kandidatuur vroegtijdig ingetrokken. Voor de functie van secretaris-generaal was volgens de Commissie geen publieke selectieprocedure nodig, aangezien zij volgens artikel 7 van het EU-Ambtenarenstaat bevoegd was om in het belang van de dienst een ambtenaar met een dezelfde rang als de functie te laten overplaatsen. Volgens de Commissie is er juridisch geen sprake van een bevordering, aangezien Selmayr na zijn benoeming dezelfde graad heeft behouden.

© Belgaimage

In een resolutie van 18 april 2018 stelt het Parlement met een ruime meerderheid echter vragen bij de werkwijze van de Commissie en veroordeelt zij de benoeming van Selmayr, die '*als een staatsgreep kan worden beschouwd waarmee de grenzen van de wet zijn opgezocht en mogelijk zelfs overschreden*'. Van de gesprekken die in het kader van de selectieprocedure werden georganiseerd blijken immers geen notulen te bestaan. Ook stelt het Parlement zich de vraag of de overplaatsing van Selmayr wel ernstig en noodzakelijk was in het belang van de dienst. Zowel Juncker als Selmayr hadden al enige tijd voor de Commissievergadering weet van de wens van de voormalige secretaris-generaal om op pensioen te gaan. Het organiseren van een publieke vacature was dan ook perfect mogelijk geweest. De tweede kandidaat voor de functie van adjunct-secretaris generaal blijkt daarenboven inmiddels benoemd te zijn tot de nieuwe kabinetschef van Juncker. Het Parlement stelt zich dan ook vragen bij de benoeming en roept in de resolutie de Commissie op om de benoeming te herzien en de benoemingsregels aan te passen voor toekomstige benoemingen. Voorstellen van parlementariërs om het ontslag van Selmayr te vragen of om de Commissie een deadline op te leggen om de benoemingregels aan te passen, hebben het niet gehaald.

Ondanks de resolutie van het Parlement heeft de Commissie inmiddels laten weten er geen gevolg aan te zullen geven. Ze blijft bij haar standpunt dat de benoeming volgens de regels is verlopen. Zoals het Parlement zelf aangeeft in zijn resolutie, is de Commissie autonoom bevoegd voor het personeelsbeleid en kan het Parlement de benoeming niet ongedaan te maken. Het enige wat het Parlement nog zou kunnen doen, is het vertrouwen in de Commissie opzeggen en een motie van afkeuring instellen. Daardoor zou de gehele Commissie moeten opstappen. Gelet op het gebrek aan politieke consensus binnen het parlement - Juncker behoort bijvoorbeeld tot de grootste fractie in het Parlement, de EVP - en de verregaande gevolgen van zo'n motie, lijkt de kans klein dat een motie van wantrouwen wordt ingesteld.

De controversiële benoeming lijkt voornamelijk politieke gevolgen te hebben. De benoeming is namelijk koren op de molen van eurosceptici en *brexiteers* die de benoeming kunnen aanhalen als bewijs dat de Commissie een ondemocratisch orgaan is, waar vriendjespolitiek voorkomt tot op het hoogste niveau. Ook in de dossiers over Polen of Hongarije lijkt de Commissie aan gezag te zullen verliezen. Die landen hebben de voorbije jaren vaak kritiek gekregen omdat zij de rechtstaat zouden uithollen door maatregelen te nemen die ingaan tegen de grondwaarden van de EU. Daarom heeft de Commissie eind 2017 tegen Polen de procedure van artikel 7 van het EU-Verdrag opgestart. Polen en Hongarije zullen ongetwijfeld de benoeming van Selmayr aanhalen om aan te tonen dat wat zij doen op dezelfde manier gebeurt als de benoeming van Selmayr door de Commissie, volledig volgens de regels. Het feit dat commissaris Timmermans, verantwoordelijk voor die belangrijke dossiers, wel op voorhand op de hoogte was van het voorstel om Selmayr te benoemen, komt daar nog bij. Ook al heeft de Commissie misschien gelijk over de juridische geldigheid van de benoeming, haar politieke autoriteit lijkt daardoor wel beschadigd.

Wout De Cock is assistent verbonden aan de faculteit Recht en Criminologie van de Vrije Universiteit Brussel en is ook praktijkassistent aan de Rechtsfaculteit van de KU Leuven.

Dading herroepen via consumentenrecht kan in principe niet

Een dading ter regeling van een verzekerd schadegeval en gesloten buiten de verkoopruimte van de verzekeraar is in beginsel niet onderworpen aan het herroepingsrecht voor consumenten.

Nick Portugaels

Het consumentenrecht kent voor de consument bepaalde vormen van bescherming bij overeenkomsten die buiten de verkoopruimten van de onderneming worden gesloten (artikel VI.64 WER en volgende). Die bescherming leunt nauw aan bij de bescherming voor de consument bij een overeenkomst op afstand (artikel VI.45 en volgende WER). In deze zaak rees de vraag naar de rol van die bepalingen bij een overeenkomst tot schaderegeling tussen de verzekeraar en de vergoedingsgerechtigde. Na een brand stelden de betrokken experten een proces-verbaal van schaderegeling op. Die overeenkomst werd gesloten in het afgebrande onroerend goed van de verzekeringnemer en dus buiten de verkoopruimte van de verzekeraar. De partijen wilden met die overeenkomst onder andere onzekerheden over de oorzaak van het schadegeval en over de samenstelling van de (bouw)materialen van het onroerend goed vermijden. Die overeenkomst wordt gekwalificeerd als een dading in de zin van artikel 2044 BW. De vraag rijst vervolgens of op die overeenkomst ook de toenmalige wet van 6 april 2010 op marktpraktijken en consumentenbescherming van toepassing is, zodat er voor overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten van de verzekeraar voor de contractant bepaalde beschermingsmechanismen ontstaan.

Concreet stelt de schadelijder dat de dading nietig is, aangezien de verzekeraar die beschermingswetgeving niet honoreerde. Artikel 60 van de toenmalige WMPC kende immers de nietigheid als sanctie wanneer het herroepingsrecht niet expliciet in het contract was opgenomen. Het huidige WER kent de nietigheidssanctie in dat geval niet langer. Het hof van beroep in Luik had geoordeeld dat de overeenkomst geen verzekeringsovereenkomst in de zin van artikel VI.66 WER (artikel 59 WMPC) is en dus niet wordt uitgesloten van het toepassingsgebied, zodat de verzekeraar de verplichtingen moet naleven. Het hof van beroep in Luik vernietigde de dading dan ook. Het Hof van Cassatie oordeelt echter dat een dading geen overeenkomst is die binnen het toepassingsgebied van de consumentenwetgeving valt, zodat die dading tussen de verzekeraar en de benadeelde geen melding moet maken van bijvoorbeeld het herroepingsrecht voor consumenten. Om onder het toepassingsgebied te vallen, moet er sprake zijn van een verkoop van goederen of diensten door een onderneming aan een consument. De dading is dus niet behept met een nietigheid.

> *Een dading is in principe geen overeenkomst die binnen het toepassingsgebied van de consumentenwetgeving valt.*

Nick Portugaels is verbonden aan de Liability Law and Insurance Chair (ALLIC) en de Onderzoeksgroep Persoon & Vermogen van de Universiteit Antwerpen.

Cass. 8 december 2017, C.17.0101.F/1

http://jure.juridat.just.fgov.be/

Wolters Kluwer

COLOFON

KKERNREDACTIE:
Bernard Hubeau (hoofdredacteur),
Ruth Boone (eindredacteur),
Annelien Keereman (redacteur)

ADVIESRAAD:
Eric Brewaeys, Dirk Collier,
Petra Foubert, Dirk Leestmans,
Ilse Samoy, Flip Voets, Bart Willocx

VASTE MEDEWERKERS:
Isabelle Bambust, Paul Bekaert, Paul Borghs, Eric Brewaeys, Pieter Cannoot, Erik De Bock, Wim De Bus, Erik De Ridder, Peter De Smedt, Walter De Smedt, Ivo Flachet, Alexis Fierens, Simon Geiregat, Maaike Geuens, Anthony Godfroid, Jurgen Goossens, Frederic Helsen, Karl Hendrickx, Frank Judo, Stef Keunen, Bert Kruismans, Dirk Leestmans, Oliver Lenaerts, Annelies Maes, Sarah Moens, Bart Nelissen, Jan Nolf, Béatrice Ponet, Ruben Roex, Ilse Samoy, Frank Schuermans, Raf Schoefs, Geert Somers, Marc Taeymans, Karel Van Cauwenberghe, Wannes Vandenbussche, Tom Vandromme, Cathy Van Vyve, Pim Vanwalleghem, Roeland Vasseur, Marek Verhoeven, Elisabeth Verjans, Diederik Vermeir, Dorien Vervoort, Dirk Voorhoof, Jogchum Vrielink, Brecht Warnez, Karen Weis. Kort: met medewerking Kluwer Content Office.

FOTOGRAFIE:
Elisabeth Broekaert, Wouter Van Vaerenbergh

ONTWERP LAY-OUT:
Brussels Lof

UITGEVER:
Danny Ballet

REDACTIEADRES:
Wolters Kluwer België
De Juristenkrant
Ruth Boone, Motstraat 30, 2800 Mechelen
Tel.: 015/36 15 89
E-mail: juristenkrant@wolterskluwer.com

PRIJZEN:
(incl. BTW en verzendkosten)
Jaarabonnement 2018:
€ 75 voor papier, € 85,61 voor digitaal,
€ 104,39 voor papier én digitaal

VOOR VRAGEN OVER ABONNEMENTEN:
Klantenservice Wolters Kluwer Uitgevers
Tel.: 015 78 76 00
e-mail: klant.BE@wolterskluwer.com

ADRESWIJZIGING:
Bij wijziging van adres, graag een e-mail naar klant.BE@wolterskluwer.com

ADVERTENTIES:
Kluwer Regie
Motstraat 30
2800 Mechelen
Tel.: 015/78.76.00
E-mail: kluwerregie@wolterskluwer.com

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:
Paul De Ridder, Motstraat 30, 2800 Mechelen

Behoudens de uitdrukkelijk bij Wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder uitdrukkelijk voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

CIM CONTROLE 2012 B2B PRESS

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Cass. 7 september 2017

de wetgever bij het aanpassen van artikel 204 Sv. de mogelijkheid voor het openbaar ministerie bij het appelgerecht om op grond van artikel 205 Sv. hoger beroep aan te tekenen te zijn vergeten (E. VAN DOOREN en M. ROZIE, "Het hoger beroep in strafzaken in een nieuw kleedje", *NC* 2016, afl. 2, (115) 117; S. VAN OVERBEKE, "Verzet en hoger beroep in strafzaken na de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie («Potpourri II») (tweede deel)", *RW* 2015-16, afl. 37, (1442) 1448). Hierdoor zou het openbaar ministerie enkel zijn grieven moeten aangeven wanneer het hoger beroep aantekent op grond van artikel 203 Sv. en niet wanneer het hoger beroep aantekent op grond van artikel 205 Sv. Dat zou volgens het Grondwettelijk Hof strijdig zijn met artikels 10, 11 en 13 Gw., in samenhang gelezen met artikel 6 EVRM. Het Hof verduidelijkt echter dat een grondwetsconforme interpretatie van artikel 204 Sv. ook mogelijk is. Hiervoor baseert het zich op de bedoeling van de wetgever. Die wilde immers elke partij die hoger beroep instelt verplichten om zijn grieven op te nemen, hetzij in de akte waarmee hoger beroep wordt ingesteld, hetzij in een apart verzoekschrift. Hiervoor heeft hij de termijnen om hoger beroep aan te tekenen verlengd, ook voor het openbaar ministerie bij het appelgerecht. Op die laatste rust dus eveneens de verplichting om zijn grieven aan te geven.

De tweede onduidelijkheid gaat over de situatie van gedetineerden en geïnterneerden. Zij kunnen hoger beroep instellen door middel van een verklaring aan de directeur van de inrichting of zijn gemachtigde (art. 1 wet 25 juli 1893). De vraag rees of en waar zij hun grieven moeten aangeven (P. VANWALLEGHEM, "Soepelheid voor nieuwe ontvankelijkheidsvoorwaarden hoger beroep in strafzaken", *Juristenkrant* 2016, afl. 337, (1) 3). Ook hier oordeelt het Grondwettelijk Hof dat een grondwetsconforme interpretatie van artikel 204 Sv. mogelijk is, waardoor de verplichting om een grievenverzoekschrift in te dienen ook op gedetineerden en geïnterneerden van toepassing is. In tussentijd had de wetgever zelf deze leemte al opgevuld door deze verplichting uitdrukkelijk op te nemen in de wet van 25 juli 1893 (art. 34 wet 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenissen en houdende diverse bepalingen inzake justitie (1), *BS* 30 december 2016). Het Grondwettelijk Hof verzacht evenwel de gevolgen van de grondwetsconforme interpretatie door te bepalen dat hoger beroep ingesteld door gedetineerden of geïnterneerden vóór de wijziging van de wet van 25 juli 1893 "niet onontvankelijk [kan] worden geacht om de enkele reden dat het geen uiteenzetting van de grieven bevat" (overw. B.16.).

Katrien Verhesschen

HOF VAN CASSATIE

7 SEPTEMBER 2017

Voorzitter: *Eric Dirix*
Raadsheren: *Albert Fettweis, Beatrijs Deconinck, Bart Wylleman en Koenraad Moens*
O.M.: *Ria Mortier*
Advocaten: *Beatrix Vandenberge en Bruno Maes*

Dading – geweld – goedkeuring – afstand van recht

Een dading kan worden aangevochten wegens geweld. Artikel 1115 BW bepaalt dat men niet langer tegen geweld kan opkomen, indien het contract sinds het ophouden van het geweld is goedgekeurd. Deze goedkeuring kan zowel uitdrukkelijk als stilzwijgend, maar het is fundamenteel dat de bevestiging gebeurde nadat het geweld een einde had genomen. De bevestiging moet dus uitgebracht worden met kennis van zaken wanneer diegene die bevestigt bekwaam is om uit vrije wil te handelen. Wanneer een dading werd ondertekend onder de bedreiging van inbeslagname van informaticamateriaal, het contract een onmiddellijke betaling vereist als voorschot op een schadevergoeding en bepaalde software onmiddellijk werd aangekocht onder een dwangsom, gebeurden zowel het sluiten van de dading als het begin van uitvoering niet zonder dwang. De bevestiging gebeurde dus niet nadat het geweld een einde had genomen en de nietigheid wordt daardoor niet gedekt.

Cass. 7 september 2017, *NjW* 2018, 345.

X. BVBA, […]
P.V.A., […],
Eisers,

[…]

Tegen
Adobe Systems INC., […]
Autodesk Inc., […]
Microsoft Corporation, […]
Verweersters,

[…]

RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 26 mei 2015.

[…]

BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste middel

Eerste onderdeel

1. Krachtens artikel 2052 Burgerlijk Wetboek hebben dadingen tussen par-

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

tijen kracht van gewijsde in hoogste aanleg. Men kan er niet tegen opkomen uit hoofde van dwaling omtrent het recht of uit hoofde van benadeling.

Krachtens artikel 2053, tweede lid, Burgerlijk Wetboek kan een dading niettemin vernietigd worden in alle gevallen waarin bedrog of geweld heeft plaatsgehad.

Overeenkomstig artikel 1109 Burgerlijk Wetboek is geen toestemming geldig, indien zij alleen door dwaling is gegeven, door geweld afgeperst of door bedrog verkregen.

Krachtens artikel 1115 Burgerlijk Wetboek kan men niet meer tegen een contract uit hoofde van geweld opkomen, indien dat contract sinds het ophouden van het geweld is goedgekeurd, hetzij uitdrukkelijk, hetzij stilzwijgend, hetzij doordat men de tijd, bij de wet voor het herstel bepaald, heek laten voorbijgaan.

2. Afstand door een partij van het recht om de nietigheid van een overeenkomst ingevolge geweld in te roepen kan uitdrukkelijk dan wel stilzwijgend gebeuren.

Krachtens het algemeen rechtsbeginsel dat de afstand van een recht door een partij strikt moet worden geïnterpreteerd en niet wordt vermoed, kan een dergelijke afstand slechts worden afgeleid uit feiten die voor geen andere uitleg vatbaar zijn.

3. Uit deze bepalingen volgt dat de vrijwillige uitvoering van een overeenkomst die nietig is uit hoofde van geweld slechts als goedkeuring of bevestiging kan worden beschouwd wanneer de uitvoering dateert van na het ophouden van het geweld. Gebeurt de goedkeuring stilzwijgend, dan kan ze enkel worden afgeleid uit feiten die voor geen andere uitleg vatbaar zijn en waaruit de zekere wil tot afstand blijkt.

4. Uit de derde syntheseconclusie in beroep van de eisers blijkt dat deze partijen niet alleen aanvoerden dat de dading werd ondertekend onder de bedreiging van inbeslagname van al het informaticamateriaal en dat deze overeenkomst, onder meer, een onmiddellijke betaling oplegde van een bedrag van 6.787,16 euro als voorschot op de gevorderde schadeloosstelling en de onmiddellijke aankoop op straffe van dwangsommen van de integrale versie van "Autocad' ter waarde van ongeveer 6.000 euro, maar ook dat zij, volgend op de ondertekening van de dading, "onmiddellijk de betwiste Autocad-licentie [hebben] gekocht – om de eenvoudige reden dat de overeenkomst een dwangsom van 25 euro per dag voorzag – en de eerste schijf van de voorziene schadeloosstelling betaald".

De eisers voerden aldus aan dat zowel de dading als het begin van uitvoering niet vrijwillig, maar onder druk gebeurde.

5. De appelrechters stellen vast dat de eisers "(begin van) uitvoering hebben gegeven aan de dading door enerzijds een betaling te doen van 6.787,16 euro, en, door daags na de dading het bewijs voor te brengen van de aankoop van legale software zoals bedongen in artikel 3 van de dading."

Zij oordelen vervolgens dat indien er al sprake zou zijn van een wilsgebrek in hoofde van de eisers die tot de nietigheid van de dading aanleiding zou kunnen geven, die nietigheid relatief is en gedekt wordt door deze handelingen.

De appelrechters die zonder na te gaan of de bevestiging gebeurde nadat het geweld een einde had genomen, de bevestiging aannemen van de beweerde nietigheid, verantwoorden hun beslissing niet naar recht.

Het onderdeel is gegrond.

Overige grieven

6. De overige grieven kunnen niet tot ruimere cassatie leiden.

DICTUM

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest behoudens in zoverre dit het hoger beroep ontvankelijk verklaart.

[…]

GOEDKEURING VAN EEN DADING WAARVAN DE TOESTEMMING DOOR GEWELD WAS AFGEPERST

Een dading kan worden aangevochten wegens geweld. Het wettelijk regime van dading (art. 2053 lid 2 BW) wijkt daarbij niet af van het gemene verbintenissenrecht, zodat het om een loutere herhaling gaat. Tot dat besluit kwam ondertussen ook de Franse wetgever, aangezien deze bepaling over geweld bij dading uit de Code Civil werd geschrapt. Het gemene verbintenissenrecht speelt dus onverkort (N. PORTUGAELS, *Het statuut van de vaststellingsovereenkomst*, doctoraatsthesis UAntwerpen, te verschijnen).

Artikel 1115 BW bepaalt dat men niet langer tegen geweld kan opkomen, indien het contract sinds het ophouden van het geweld is goedgekeurd. Concreet doet het slachtoffer van het wilsgebrek dan afstand van het recht om de nietigheid van de overeenkomst te vorderen. Een afstand van recht wordt omschreven als een eenzijdige rechtshandeling waardoor een persoon afstand doet van een recht dat hem toebehoort. Of er een afstand van rechten is tot stand gekomen, is een feitenkwestie. Deze taak behoort tot de onaantastbare beoordelingsbevoegdheid van de feitenrechter. Volgens het Hof van Cassatie is het een algemeen rechtsbeginsel dat een afstand van recht niet wordt vermoed en daarom strikt moet worden geïnterpreteerd (Cass. 20 september 1984, *Arr.Cass.* 1984-85, 117; Cass. 24 september 1981, *Arr.Cass.* 1981-82, 140).

De goedkeuring van het contract kan zowel uitdrukkelijk als stil-

Email: bcauwenbergh@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Cass. (1e k.) AR C.16.0382.N, 9 juni 2017

Cass. (1e k.) AR C.16.0382.N, 9 juni 2017 (M.S. / M.R.)

Cass. (1e k.) AR C.16.0382.N, 9 juni 2017 (M.S. / M.R.) http://www.cass.be (26 juni 2017); Rev.trim.dr.fam. 2018, afl. 4, 987; RW 2017-18, afl. 28, 1104 en http://www.rw.be/ (12 maart 2018), noot AERTS, M.; TBBR 2017, afl. 9, 502, noot DEGUEL, F.; TBO 2017, afl. 5-6, 528 en http://www.tbo.be/ (18 december 2017); T.Fam. 2017, afl. 10, 268, noot LAMBRECHTS, J.

Samenvatting 1

Het beginsel van het subsidiaire karakter van de rechtsvordering uit verrijking zonder oorzaak, belet dat deze vordering wordt aangenomen wanneer de eiser over een andere vordering beschikte, die hij heeft laten teloorgaan. De verrijkingsvordering kan dus niet worden ingewilligd wanneer zij tot doel heeft een wettelijk beletsel met betrekking tot een aan de eiser ter beschikking staande vordering te omzeilen. Het subsidiair karakter van de leer van de verrijking zonder oorzaak staat er evenwel niet aan in de weg dat de eiser zijn vordering steunt op een of meer andere grondslagen en nadien, subsidiair op de verrijking zonder oorzaak voor het geval de rechter oordeelt dat eerstgenoemde grondslagen in werkelijkheid niet voorhanden zijn.

In casu diende onderzocht te worden, op het einde van een feitelijke samenwoning, of de investeringen in andermans goed die tijdens de feitelijke samenwoning werden gedaan, een verrijking zonder oorzaak uitmaakten.

Door met betrekking tot een cheque die eiseres had laten innen op een spaarrekening die toebehoorde aan de verweerder met wie zij samenwoonde en die deze heeft gebruikt om werken aan haar woning uit te voeren, te oordelen dat noch de bewaargeving, noch de lastgeving aannemelijk zijn en dat de toepassingsvoorwaarden van de zaakwaarneming niet vervuld zijn, waarbij de vordering van eiseres gesteund op de verrijking zonder oorzaak wegens het subsidiaire karakter van deze vordering wordt afgewezen, hebben de appelrechters het algemeen rechtsbeginsel van de verrijking zonder oorzaak geschonden.

Trefwoorden:
Verrijking zonder oorzaak Vermogensrechtelijke gevolgen beëindiging van samenleving zonder huwelijk
Zaakwaarneming Soorten bewaargeving, algemeen Lastgeving, algemeen

Samenvatting 2

De verrijking is niet zonder oorzaak wanneer de vermogensverschuiving haar oorsprong vindt in de eigen wil van de verarmde, waartoe vereist is dat de verarmde de wil had een definitieve vermogensverschuiving ten voordele van de verrijkte tot stand te brengen.

Trefwoorden:
Verrijking zonder oorzaak

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- **TBBR 2017, afl. 9, 502**
- **T.Fam. 2017, afl. 10, 268**
- **TBO 2017, afl. 5-6, 528 en http://www.tbo.be/ (18 december 2017)**
- **RW 2017-18, afl. 28, 1104 en http://www.rw.be/ (12 maart 2018)**

Volledige tekst

M. S.,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Beatrix Vanlerberghe, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 2000 Antwerpen, Amerikalei 187/302, waar de eiseres woonplaats kiest,

tegen

M. R.,

verweerder,

vertegenwoordigd door mr. Huguette Geinger, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1000 Brussel, Quatre Brasstraat 6, waar de verweerder woonplaats kiest.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 11 januari 2016.

Sectievoorzitter Eric Dirix heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Ria Mortier heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. FEITEN

Uit het bestreden arrest blijken de volgende feiten:

- de eiseres en de verweerder hebben gedurende drie jaar feitelijk samengewoond in de woning van de verweerder;
- in die periode ontving de eiseres een cheque van 120.000 euro die zij op een spaarrekening van de verweerder liet innen;
- de verweerder wendde deze som over de jaren heen aan voor werken aan zijn woning;
- na de beëindiging van de relatie heeft de eiseres de woning verlaten en vorderde de terugbetaling van het voormelde bedrag;
- de eiseres steunt haar vordering in hoofdorde op de bewaring uit noodzaak als bedoeld in artikel 1949 Burgerlijk Wetboek, vervolgens op vrijwillige bewaargeving, op lastgeving, op zaakwaarneming en uiteindelijk op verrijking zonder oorzaak.

IV. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste onderdeel

1. Krachtens het algemeen rechtsbeginsel van de verrijking zonder oorzaak kan een vermogensverschuiving worden ongedaan gemaakt wanneer hiervoor iedere juridische rechtvaardiging ontbreekt.

2. Het beginsel van het subsidiair karakter van de rechtsvordering uit verrijking zonder oorzaak, belet dat deze vordering wordt aangenomen wanneer de eiser over een andere vordering beschikte, die hij heeft laten teloorgaan. De verrijkingsvordering kan aldus niet worden ingewilligd wanneer zij tot doel heeft een wettelijk beletsel met betrekking tot een aan de eiser ter beschikking staande vordering te omzeilen. Het subsidiair karakter staat evenwel niet eraan in de weg dat de eiser zijn vordering in hoofdorde steunt op een of meer andere grondslagen en subsidiair op de verrijking zonder oorzaak voor het geval de rechter oordeelt dat

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

eerst genoemde grondslagen in werkelijkheid niet voor handen zijn.

3. De appelrechters oordelen dat:

- de vordering van de eiseres gesteund op de noodbewaring niet gegrond is omdat geen enkele noodzaak wordt bewezen, noch aannemelijk gemaakt;
- het bestaan van een vrijwillige bewaargeving evenmin wordt bewezen en geen enkel stuk of feit deze overeenkomst zelfs aannemelijk maakt;
- ook geen enkel stuk of feit wijst in de richting van een lastgeving en de aanvoering van de eiseres dat zij last gaf aan de verweerder om de som van 120.000 euro te bewaren geen lastgeving, maar een bewaargevingsovereenkomst zou veronderstellen, waarvan reeds werd geoordeeld dat elk bewijs ontbreekt;
- de eiseres met volle kennis van zaken en vrijwillig de som van 120.000 euro op de spaarrekening van de verweerder heeft laten innen, zodat er ook geen sprake kan zijn van zaakwaarneming.

4. Door na aldus te hebben geoordeeld dat noch de bewaargeving, noch de lastgeving aannemelijk zijn en dat aan de toepassingsvoorwaarden van zaakwaarneming niet is voldaan, de vordering van de eiseres gesteund op verrijking zonder oorzaak te verwerpen op grond van het subsidiair karakter van deze vordering, miskennen de appelrechters het algemeen rechtsbeginsel van de verrijking zonder oorzaak.

Het onderdeel is gegrond.

Tweede onderdeel

5. De verrijking is niet zonder oorzaak wanneer de vermogensverschuiving haar oorsprong vindt in de eigen wil van de verarmde. Vereist is daartoe dat de verarmde de wil had een definitieve vermogensverschuiving ten voordele van de verrijkte tot stand te brengen.

6. De appelrechters oordelen: in ieder geval blijkt en wordt niet betwist dat [de eiseres] de som van 120.000 euro vrijwillig en met volle kennis van zaken op de spaarrekening van [de verweerder] heeft laten innen, zodat deze vermogensverschuiving in ieder geval een rechtmatige oorzaak heeft in de eigen wil en het eigen handelen van [de eiseres].

7. Door aldus te oordelen dat de vermogensverschuiving een oorzaak heeft in de eigen wil van de eiseres, zonder vast te stellen dat de eiseres een definitieve verrijking van de verweerder beoogde, miskennen de appelrechters het algemeen rechtsbeginsel van de verrijking zonder oorzaak.

Het onderdeel is in zoverre gegrond.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het arrest behalve in zoverre dit het hoger beroep ontvankelijk verklaart.

Beveelt dat van dit arrest melding wordt gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent over aan de feitenrechter.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Gent.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, de sectievoorzitter Alain Smetryns, en de raadsheren Koen Mestdagh, Bart Wylleman en Ilse Couwenberg, en in openbare rechtszitting van 9 juni 2017 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van advocaat-generaal Ria Mortier, met bijstand van griffier Kristel Vanden Bossche.

. Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Volledige tekst, Tijdschrift voor Belgisch Burgerlijk Recht

Volledige tekst, Tijdschrift voor Familierecht

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- **TBBR 2017, afl. 9, 502**
- **T.Fam. 2017, afl. 10, 268**
- **TBO 2017, afl. 5-6, 528 en http://www.tbo.be/ (18 december 2017)**
- **RW 2017-18, afl. 28, 1104 en http://www.rw.be/ (12 maart 2018)**

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be
Datum 18/04/2021

Cass. (1e k.) AR C.18.0523.N, 7 juni 2019

Cass. (1e k.) AR C.18.0523.N, 7 juni 2019 (D.C. / V.D.)

Cass. (1e k.) AR C.18.0523.N, 7 juni 2019 (D.C. / V.D.) https://juportal.be (27 juni 2019); RCJB 2021, afl. 2, 249, noot VANDENBUSSCHE, W.; TBH 2019 (samenvatting VANDEN BERGHE, O., VANSEVENANT, J., TYTGAT, S.), afl. 6, 829 en http://www.rdc-tbh.be/ (28 januari 2020); T.Not. 2021 (samenvatting), afl. 1, 82; P&B 2020, afl. 5-6, 187, noot VANDENBUSSCHE, W., DE LATHAUWER, N.

Samenvatting 1
Krachtens het algemeen rechtsbeginsel van het verbod op verrijking zonder oorzaak kan een vermogensverschuiving worden ongedaan gemaakt wanneer zowel de verrijking als de correlatieve verarming niet door enige rechtsgrond gerechtvaardigd zijn, waarbij de bewijslast dat de voorwaarden voor het instellen van deze vordering vervuld zijn, rust op diegene die ze instelt, weze het dat wanneer de eiser voldoende aanwijzingen verstrekt dat iedere rechtsgrond ontbreekt het, krachtens het algemeen rechtsbeginsel dat partijen gehouden zijn om loyaal mee te werken aan de bewijsvoering, aan de verweerder op de verrijkingsvordering staat om het voorhanden zijn van een rechtsgrond aan te tonen.

Trefwoorden:
Verrijking zonder oorzaak Bewijslast, algemeen Bewijslast (gerechtelijk recht)
Medewerking partijen aan bewijsvoering (gerechtelijk recht)

Samenvatting 2
Waar een bekentenis krachtens artikel 1356, derde lid Burgerlijk Wetboek niet mag gesplitst worden ten nadele van diegene die ze heeft gedaan, is een bekentenis die meerdere onderdelen heeft, zonder voorwerp voor de onderdelen die ook door andere bewijsmiddelen worden bewezen.

Gerelateerde wetgeving:

- Art. 1356, Oud Burgerlijk Wetboek

Trefwoorden:
Bekentenis

Samenvatting 3
Indien wordt aangetoond dat de lasthebber in het raam van de uitvoering van zijn opdracht een geldsom heeft ontvangen van de lastgever of een derde, dan rust op de lasthebber de bewijslast van de teruggave overeenkomstig de regels van het bewijs in burgerlijke zaken. (Art. 1993 Burgerlijk Wetboek).

Gerelateerde wetgeving:

- Art. 1993, Oud Burgerlijk Wetboek

Trefwoorden:
Rekenschap en verantwoording door lasthebber Bewijslast, algemeen Bewijslast (gerechtelijk recht)

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: P&B 2020, afl. 5-6, 187

Volledige tekst
D.C.

eiser,

vertegenwoordigd door mr. Beatrix Vanlerberghe, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 2000 Antwerpen, Amerikalei 187/302, waar de eiseres woonplaats kiest,

tegen

V.D.,

verweerster,

vertegenwoordigd door mr. Paul Wouters, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 3000 Leuven, Koning Leopold I-straat 3, waar de verweerster woonplaats kiest.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 5 juni 2018.

Sectievoorzitter Eric Dirix heeft verslag uitgebracht.

Eerste advocaat-generaal Ria Mortier heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDELEN

De eiser voert in zijn verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, drie middelen aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste middel

(…)

Tweede onderdeel

1. Krachtens het algemeen rechtsbeginsel van het verbod op de verrijking zonder oorzaak kan een vermogensverschuiving worden ongedaan gemaakt wanneer zowel de verrijking als de correlatieve verarming niet door enige rechtsgrond gerechtvaardigd zijn.

De bewijslast dat de voorwaarden voor het instellen van deze vordering vervuld zijn, rust op diegene die ze instelt.

Het algemeen rechtsbeginsel dat procespartijen gehouden zijn om loyaal mee te werken aan de bewijsvoering heeft tot gevolg dat wanneer de eiser voldoende aanwijzingen verstrekt dat iedere rechtsgrond ontbreekt, het aan de verweerder op de verrijkingsvordering staat om het voorhanden zijn van een rechtsgrond aan te tonen.

2. De appelrechters die oordelen dat er geen betwisting bestaat dat de som van 64.000 euro van het vermogen van [de rechtsvoorgangster van de verweerster] naar het vermogen van [de eiser] verschoven is, er geen enkele rechtmatige oorzaak voor deze vermogenschuiving wordt aangetoond en de eiser op geen enkele wijze het bewijs levert van enige grondslag voor de betaling, noch als een vergoeding voor enige prestatie, noch uit vrijgevigheid, verantwoorden hun beslissing naar recht.

Het onderdeel kan niet worden aangenomen.

Tweede middel

Eerste onderdeel

3. Volgens artikel 1356, derde lid, Burgerlijk Wetboek mag een bekentenis niet gesplitst worden ten nadele dan diegene die ze heeft gedaan.

Heeft een bekentenis meerdere onderdelen dan is zij voor de onderdelen die ook door andere bewijsmiddelen worden bewezen zonder voorwerp.

4. Uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat de geldafhaling ook blijkt uit de door de verweerster overgelegde stukken (stuk 9, Stukken ABN-AMRO Bank) van de bank.

Het onderdeel kan niet worden aangenomen.

Tweede onderdeel

5. Indien wordt aangetoond dat de lasthebber in het raam van de uitvoering van zijn opdracht een geldsom heeft ontvangen van de lastgever of van een derde, dan rust op de lasthebber de bewijslast van de teruggave overeenkomstig de regels van het bewijs in burgerlijke zaken.

Het onderdeel dat van een andere rechtsopvatting uitgaat, faalt naar recht.

Dictum

Het Hof,

eenparig beslissend,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiser tot de kosten.

Bepaalt de kosten voor de eiser op 857,39 euro.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, sectievoorzitter Alain Smetryns, en raadsheer Koen Mestdagh, en in openbare rechtszitting van 7 juni 2019 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van eerste advocaat-generaal Ria Mortier, met bijstand van griffier Kristel Vanden Bossche.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Volledige tekst, Tijdschrift voor Procesrecht en Bewijsrecht

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: P&B 2020, afl. 5-6, 187

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Gent (11e k.) nr. 2015/AR/3343, 4 mei 2017

Gent (11e k.) nr. 2015/AR/3343, 4 mei 2017

Gent (11e k.) nr. 2015/AR/3343, 4 mei 2017 RABG 2017, afl. 14-15, 1203, noot -; Rev.trim.dr.fam. 2018 (samenvatting), afl. 3, 739; RW 2018-19, afl. 30, 1188 en http://www.rw.be/ (23 april 2019), noot -; TEP 2018, afl. 1, 97, noot -; T.Not. 2017 (samenvatting), afl. 10, 823, noot -

Samenvatting
Een dading tot afsluiting van een gerechtelijke vereffening-verdeling na echtscheiding is vatbaar voor vernietiging op grond van gekwalificeerde benadeling. Dit is meer precies het geval wanneer, wat wederzijds is (willen) bedongen (worden), manifest uit evenwicht is ingevolge het misbruik door de ene ex-echtgenoot (in de gegeven omstandigheden) van de zwakke (mentale/psychische) positie van de andere ex-echtgenoot. In voorkomend geval geldt gekwalificeerde benadeling daar waar de ene echtgenoot zijn contractvrijheid kennelijk misbruikt en, zonder dit misbruik, de overeenkomst er hetzij hoe dan ook niet zou zijn gekomen hetzij tegen voor de andere echtgenoot minder ongunstige voorwaarden.

Trefwoorden:
Dading, algemeen Gekwalificeerde benadeling Vereffening wettelijk huwelijksvermogensstelsel, algemeen

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- **T.Not. 2017 (samenvatting), afl. 10, 823**
- **TEP 2018, afl. 1, 97**
- **RW 2018-19, afl. 30, 1188 en http://www.rw.be/ (23 april 2019)**

Cass. 3 april 2017, C.15.0508.N

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Hof van Cassatie 3 april 2017

AR: C.15.0508.N

1e kamer
Voorzitter: B. Deconinck
Verslaggever: B. Wylleman
OM: H. Vanderlinden
Inzake: E.D. t./ T.D., C.D. en M.D.

Vereffening en verdeling – Dading met als doel de onverdeeldheid te doen ophouden – Vordering tot vernietiging op grond van benadeling voor meer dan een vierde

Uit de samenhang van enerzijds de artikelen 887, tweede lid en 888, eerste lid BW, en anderzijds de artikelen 2044, eerste lid en 2052 BW volgt dat een deelgenoot wegens benadeling voor meer dan een vierde kan opkomen tegen een verdeling die ten onrechte als dading werd gekwalificeerd, maar dat deze mogelijkheid niet openstaat m.b.t. een reële dading tot verdeling en meer precies een wederkerige overeenkomst waarbij de partijen wederzijdse toegevingen doen om de onverdeeldheid te doen ophouden.
Door aldus te oordelen dat het bijzondere wilsgebrek van benadeling voor meer dan een vierde enkel openstaat m.b.t. zogeheten gesimuleerde dadingen, die niet met reële dadingen gelijkstaan, komt het Hof van Cassatie terug op zijn eerdere rechtspraak.
……..

(…)

I. Rechtspleging voor het Hof

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Brussel van 30 juni 2015, op verwijzing gewezen na arresten van het Hof van 11 mei 2000 en 22 oktober 2009.
(…)

II. Cassatiemiddel

De eiser voert in zijn verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. Beslissing van het Hof

Beoordeling

Eerste onderdeel

1. Artikel 887, tweede lid BW bepaalt dat er grond tot vernietiging van een verdeling bestaat, wanneer een mede-erfgenaam bewijst dat hij voor meer dan een vierde benadeeld is.
Artikel 888, eerste lid BW bepaalt dat de vordering tot vernietiging is toegelaten tegen elke handeling die ten doel heeft de onverdeeldheid onder de mede-erfgenamen te doen ophouden, zelfs al mocht die handeling koop, ruil en dading of anders genoemd zijn.

2. Krachtens artikel 2044, eerste lid BW is dading een contract waarbij partijen een gewezen geschil beëindigen of een toekomstig geschil voorkomen.
Krachtens artikel 2052 BW hebben dadingen tussen partijen kracht van gewijsde in hoogste aanleg en kan men er niet tegen opkomen uit hoofde van dwaling omtrent het recht of uit hoofde van benadeling.

3. Uit de samenhang van deze bepalingen volgt dat een deelgenoot wegens benadeling van meer dan een vierde kan opkomen tegen een verdeling die ten onrechte als dading werd gekwalificeerd, maar dat deze mogelijkheid niet openstaat ten aanzien van een werkelijke dading, namelijk een wederkerige overeenkomst waarbij de partijen wederzijdse toegevingen doen om de onverdeeldheid te doen ophouden. Het Hof komt hiermee terug op zijn eerdere rechtspraak.

4. Door te oordelen dat de artikelen 887 en 888 BW primeren op artikel 2052 BW en dat bijgevolg een overeenkomst van verdeling in de vorm van een reële dading vatbaar is voor vernietiging wegens benadeling voor meer dan een vierde, schenden de appelrechters deze wetsbepalingen.
Het onderdeel is gegrond.

Dictum
Het Hof,
Vernietigt het bestreden arrest.
(…)
Verwijst de zaak naar het hof van beroep te Gent, anders samengesteld.
(…)

Noot – Enkel gesimuleerde dadingen tot verdeling zijn vatbaar voor vernietiging wegens benadeling voor meer dan een vierde

1. Benadeling geldt niet als een klassiek wilsgebrek. Het gaat immers niet om een omstandigheid – zoals dwaling, bedrog en geweld – die de wilsvorming aantast. Zij kan hoogstens een aanwijzing zijn van dergelijke aantasting.[1]

Er is sprake van benadeling wanneer er, bij een overeenkomst om baat die bovendien een vergeldend karakter heeft en derhalve prestaties betreft die de contractspartijen als economisch gelijkwaardig beschouwen[2], een aanzienlijk onevenwicht bestaat tussen de over en weer bedongen prestaties.

Benadeling geeft in het algemeen geen aanleiding tot nietigverklaring van een overeenkomst. Zij is slechts een nietigheidsgrond ingeval de wet dit uitdrukkelijk bepaalt (art. 1118 BW).

1. W. VAN GERVEN en A. VAN OEVELEN, *Verbintenissenrecht*, Leuven, Acco, 2015, 122-123.
2. Anders dan bij kanscontracten of aleatoire overeenkomsten, waar het feit of de omvang van een van de prestaties onzeker is, omdat zij afhangt van een *alea*, een kans op winst of verlies.

Cass. 10 november 2016, C.16.0142.F

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Cour de cassation de Belgique

Arrêt

N° C.16.0142.F

W. D.,

demandeur en cassation,

représenté par Maître Michèle Grégoire, avocat à la Cour de cassation, dont le cabinet est établi à Bruxelles, rue de la Régence, 4, où il est fait élection de domicile,

contre

1. **I. H.,**

   défenderesse en cassation,

   représentée par Maître Jacqueline Oosterbosch, avocat à la Cour de cassation, dont le cabinet est établi à Liège, rue de Chaudfontaine, 11, où il est fait élection de domicile,

2. **F. B.,**

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

défendeur en cassation.

I. La procédure devant la Cour

Le pourvoi en cassation est dirigé contre le jugement rendu le 15 septembre 2015 par le tribunal de première instance du Hainaut, statuant en degré d'appel et comme juridiction de renvoi ensuite de l'arrêt de la Cour du 10 septembre 2012.

Le conseiller Michel Lemal a fait rapport.

L'avocat général délégué Michel Palumbo a conclu.

II. Les moyens de cassation

Le demandeur présente deux moyens libellés dans les termes suivants :

Premier moyen

Dispositions légales violées

- principe général du droit selon lequel tout contrat à durée illimitée peut être résilié unilatéralement ;

- article 1875 du Code civil.

Décisions et motifs critiqués

1. Le jugement attaqué :

« confirme le jugement frappé d'appel,

déboute [le demandeur] de sa demande nouvelle,

(...)

condamne [le demandeur] aux dépens de l'instance devant le magistrat cantonal, ainsi que des instances devant le tribunal de première instance siégeant en degré d'appel et de l'instance devant la Cour de cassation,

liquide les dépens de première instance et d'appel de [la défenderesse] à 11.000 euros (5.500 euros x 2) y compris les indemnités de procédure ».

2. Le jugement attaqué fonde cette décision sur les motifs selon lesquels :

« Quant à l'occupation du bien

À bon droit, [la défenderesse] se prévaut du titre que constitue la transaction conclue par [le demandeur] et [la défenderesse] en date du 28 novembre 2005 ;

Par cette opération, les parties ont terminé les contestations nées entre elles, ou prévenu les contestations à naître, en cas de mésentente, actuelle ou future, et relatives, d'une part, aux dépenses effectuées par [la défenderesse], simple nu-propriétaire, pour le compte [du demandeur], usufruitier, d'autre part, à la continuation de la présence de [la défenderesse] dans les lieux ;

S'agissant de l'occupation du bien, les parties n'ont pas subordonné la validité de ladite transaction à une occupation en commun du bien – [le demandeur] a, quant à lui, quitté les lieux ;

L'intention des parties, et particulièrement [du demandeur], a été de concéder à son ex-partenaire, de façon transactionnelle et irrévocable, un droit d'occupation du bien ;

Ce droit d'occupation a en outre été concédé 'gratuitement et pour une durée illimitée', le concédant s'interdisant d'y mettre fin par un congé et renonçant à toute indemnité ».

3. Le jugement attaqué en déduit « qu'il ne s'agit donc ni d'une occupation précaire ni d'un prêt à usage ».

Griefs

Première branche

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

1. Bien que cette possibilité n'ait été prévue que par des textes épars et particuliers, la Cour a consacré la possibilité pour les parties de résilier unilatéralement une convention lorsque celle-ci a été conclue pour une durée illimitée.

Certes, ces dispositions vont directement à l'encontre de l'article 1134 du Code civil. Elles ont néanmoins été érigées en « normes de système », considérant qu'il s'agit d'une émanation du principe de la liberté humaine, lequel s'oppose a l'engagement perpétuel.

De la sorte, la Cour a pu décider que le droit de rupture unilatéral est un attribut naturel de tout contrat à durée illimitée, sans devoir faire allusion aux concepts d'équité et de bonne foi.

Il s'agit d'un principe général du droit d'ordre public.

2. En l'espèce, par les motifs repris au présent moyen et tenus ici pour intégralement reproduits, le jugement attaqué constate que « l'intention des parties, et particulièrement [du demandeur], a été de concéder à son ex-partenaire, de façon transactionnelle et irrévocable, un droit d'occupation du bien » et que « ce droit d'occupation a en outre été concédé 'gratuitement et pour une durée illimitée' ».

Le jugement attaqué en déduit que « le concédant s'interdi[t] d'y mettre fin par un congé et renonc[e] à toute indemnité ».

Or, le jugement attaqué ne pouvait décider que le demandeur s'était conventionnellement interdit de mettre fin au droit d'occupation cédé à la défenderesse dès lors que celui-ci ne peut légalement disposer de ce droit de cette manière, sans méconnaître l'ordre public.

Le demandeur doit en effet conserver la possibilité de mettre fin à cette « concession » et, dès lors, à l'occupation ou à sa gratuité, moyennant la communication d'un préavis raisonnable.

3. En conséquence, le jugement attaqué méconnaît le principe général du droit visé au présent moyen selon lequel tout contrat à durée illimitée peut être unilatéralement résilié.

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Seconde branche

1. Suivant l'article 1875 du Code civil, le prêt à usage ou commodat est un contrat par lequel l'une des parties livre une chose à l'autre pour s'en servir, à charge pour le preneur de la rendre après s'en être servi.

Le seul fait que le contrat par lequel l'une des parties livre une chose à l'autre pour s'en servir ne stipule aucun terme et s'inscrive dans un processus transactionnel n'exclut pas que le preneur soit tenu de restituer un jour cette chose et, dès lors, que ce contrat s'analyse en un prêt à usage.

2. En l'espèce, par les motifs repris au présent moyen et tenus ici pour intégralement reproduits, le jugement attaqué constate que « s'agissant de l'occupation du bien (...), l'intention des parties, et particulièrement [du demandeur], a été de concéder à son ex-partenaire, de façon transactionnelle et irrévocable, un droit d'occupation du bien » et que « ce droit d'occupation a en outre été concédé gratuitement et pour une durée illimitée ». Le jugement se borne aux considérations qui précèdent pour décider que « le bien litigieux n 'est pas une 'chose prêtée' ».

Ainsi, pas plus que ne le faisait le jugement cassé par l'arrêt du 10 septembre 2012, le jugement attaqué, statuant sur renvoi, ne fait une correcte application de la notion légale de prêt à usage.

3. En conséquence, le jugement attaqué n'est pas légalement justifié au regard de l'article 1875 du Code civil.

Second moyen

Dispositions légales violées

- articles 578, 579, 580, 581, 582 , 583, 584, 585 et 1315 du Code civil ;

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

- article 870 du Code judiciaire.

Décisions et motifs critiqués

1. Le jugement attaqué :

« confirme le jugement frappé d'appel,

déboute [le demandeur] de sa demande nouvelle,

(...)

condamne [le demandeur] aux dépens de l'instance devant le magistrat cantonal, ainsi que des instances devant le tribunal de première instance siégeant en degré d'appel et de l'instance devant la Cour de cassation,

liquide les dépens de première instance et d'appel de [la défenderesse] à 11.000 euros (5.500 euros x 2) y compris les indemnités de procédure ».

2. Le jugement attaqué fonde cette décision sur les motifs repris au premier moyen, auxquels viennent s'ajouter les motifs selon lesquels :

« Quant aux fruits

En vain, [le demandeur] sollicite la condamnation de [la défenderesse] à lui restituer les fruits produits par la chose prêtée, 'à savoir l'exploitation du bâtiment à des fins de manège et de pension pour chevaux' ;

Outre que le bien litigieux n'est pas une 'chose prêtée', [le demandeur] n'établit pas que [la défenderesse] en retire un revenu ».

Griefs

1. Selon l'article 1315 du Code civil, « celui qui réclame l'exécution d'une obligation doit la prouver. Réciproquement, celui qui se prétend libéré doit justifier le paiement ou le fait qui a produit l'extinction de son obligation ». Le demandeur doit donc démontrer l'existence du fait ou de l'acte juridique sur lequel il fonde sa prétention (actori incumbit probatio). L'article 870 du Code

judiciaire donne une portée générale à ce qui précède en énonçant que « chacune des parties a la charge de prouver les faits qu'elle allègue ».

La naissance du droit étant prouvée, c'est au débiteur qu'il incombe de démontrer le fait nouveau qui a entraîné l'extinction ou la modification de ce droit.

On part donc de l'idée que, dans l'ordre normal des choses, les êtres sont libres d'obligations les uns vis-à-vis des autres. C'est à celui qui invoque un fait contraire à la normale ou aux apparences qu'il incombe de prouver ses allégations.

La Cour exerce bien entendu un contrôle sur l'application par le juge des règles légales régissant la preuve.

Ainsi, le juge ne peut accueillir tel mode de preuve là où un autre mode de preuve est exigé par la loi. De même, le juge doit respecter les règles qui gouvernent la charge de la preuve.

L'ordre normal des choses, tel qu'il découle des articles 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584 et 585 du Code civil, consiste en l'attribution des fruits naturels, civils et industriels à l'usufruitier et non au nu-propriétaire.

L'usufruitier tire donc de la loi son droit à percevoir notamment les fruits industriels d'un fonds, à savoir ceux obtenus de sa culture, selon la définition retenue par l'article 583, alinéa 2, du Code civil, et par analogie de son exploitation.

2. En l'espèce, concernant l'immeuble litigieux, le jugement attaqué constate que [le demandeur] possède la qualité d'usufruitier et « sollicite la condamnation de [la défenderesse] à lui restituer les fruits produits par la chose prêtée, à savoir l'exploitation du bâtiment à des fins de manège et de pension pour chevaux ». Il rejette cette demande pour le seul motif que « [le demandeur] n'établit pas que [la défenderesse] en retire un revenu ».

Le jugement attaqué considère donc que le demandeur tout en étant usufruitier ne rapporte pas la preuve de ce que la défenderesse retire un revenu de l'exploitation du bien litigieux à des fins de manège et de pension pour chevaux. Cette exploitation n'était pas contestée et, dès lors, ne devait pas être

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

prouvée par le demandeur, ce que le jugement attaqué, à bon droit, n'exige d'ailleurs pas. Le jugement attaqué se borne à pointer l'absence de preuve du revenu produit par cette exploitation.

Il découle de ces motifs que, après avoir constaté, implicitement mais certainement, la réalité de l'exploitation de l'immeuble litigieux à des fins de manège et de pension, le jugement attaqué ne pouvait légalement estimer que la charge de prouver les revenus issus de cette exploitation du manège incombait au demandeur, alors que le droit de ce dernier à percevoir les fruits engendrés par l'exploitation non contestée du bien se fonde sur ses prérogatives d'usufruitier en vertu de la loi.

Il revenait, au contraire, à la défenderesse de rapporter la preuve des faits éventuels ayant produit sa libération ou l'extinction de son obligation envers le demandeur.

3. En conséquence, le jugement attaqué n'est pas légalement justifié au regard de toutes les dispositions légales visées au moyen.

III. La décision de la Cour

Sur la fin de non-recevoir opposée d'office au pourvoi par le ministère public conformément à l'article 1097 du Code judiciaire en tant qu'il est dirigé contre le défendeur et déduite de ce que ce dernier n'est pas partie aux décisions critiquées par le pourvoi :

Le pourvoi critique la décision du jugement attaqué qui, par confirmation du jugement du premier juge, dit non fondées les demandes du demandeur

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

d'expulsion de la défenderesse des lieux litigieux et de condamnation de la défenderesse à des indemnités d'occupation, autorise la défenderesse à occuper les lieux à titre gratuit et pour une durée illimitée et ordonne au demandeur d'en déguerpir, et celle qui dit non fondée la demande du demandeur de condamner la défenderesse à lui restituer les fruits produits par la chose prêtée.

Le défendeur n'est pas partie à ces décisions.

La fin de non-recevoir est fondée.

Et le demandeur n'a pas davantage intérêt à appeler ce défendeur en déclaration d'arrêt commun.

Sur le premier moyen :

Quant à la seconde branche :

Aux termes de l'article 1875 du Code civil, le prêt à usage ou commodat est un contrat par lequel l'une des parties livre une chose à l'autre pour s'en servir, à la charge par le preneur de la rendre après s'en être servi.

Le jugement attaqué constate qu'« en date du 14 janvier 2004, [le demandeur] et [la défenderesse], qui entretenaient une relation intime, firent l'acquisition de bâtiments de ferme et pâture, [le demandeur] pour la totalité en usufruit, [la défenderesse] pour la totalité en nue-propriété », qu'« en prévision de leur mésentente, actuelle ou future, et dans le but, notamment, de sauvegarder la situation de [la défenderesse], laquelle ne disposait, sur le bien litigieux, d'aucun droit de jouissance, [le demandeur] et [la défenderesse] conclurent, en date du 28 novembre 2005, une 'convention transactionnelle', aux termes de laquelle [le demandeur] 'décide irrévocablement, en sa qualité d'usufruitier, que [la défenderesse] peut et pourra dans l'avenir occuper le bien et y tolérer la présence de toutes personnes qu'elle souhaitera, et ce gratuitement et pour une durée

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

illimitée' » et qu'« en outre, [le demandeur] se reconnaît redevable envers [la défenderesse] de la somme de 100.485 euros au titre de dépenses relatives à l'immeuble, effectuées par celle-ci, simple nu-propriétaire, pour le compte de celui-là ».

Il considère qu'« à bon droit, [la défenderesse] se prévaut du titre que constitue la transaction conclue par [le demandeur] et [la défenderesse] en date du 28 novembre 2005 », que, « par cette opération, les parties ont terminé les contestations nées entre elles, ou prévenu les contestations à naître, en cas de mésentente, actuelle ou future, et relatives, d'une part, aux dépenses effectuées par [la défenderesse], simple nu-propriétaire, pour le compte [du demandeur], usufruitier, d'autre part, à la continuation de la présence de [la défenderesse] dans les lieux », que, « s'agissant de l'occupation du bien, les parties n'ont pas subordonné la validité de ladite transaction à une occupation en commun du bien - [le demandeur] a, quant à lui, quitté les lieux » et que « l'intention des parties, et particulièrement [du demandeur], a été de concéder à son ex-partenaire, de façon transactionnelle et irrévocable, un droit d'occupation du bien ».

Le jugement attaqué, qui considère ainsi, par une interprétation en fait de la volonté des parties, que celles-ci n'ont pas eu l'intention de conclure un prêt à usage mais celle d'inclure le droit de la demanderesse d'occuper les lieux litigieux dans leurs concessions transactionnelles mutuelles, ne viole pas l'article 1875 précité.

Quant à la première branche :

La transaction est un contrat synallagmatique par lequel les parties se font mutuellement des concessions en vue de terminer ou de prévenir un litige sans pour autant que l'une des parties reconnaisse le bien-fondé des prétentions de l'autre.

En vertu de l'article 2052 du Code civil, les transactions ont, entre les parties, l'autorité de la chose jugée en dernier ressort.

Le principe général du droit suivant lequel les conventions à durée indéterminée peuvent être résiliées à tout moment et par chacune des parties n'autorise pas une partie à une convention de transaction à révoquer unilatéralement un engagement souscrit à titre de concession transactionnelle, cet engagement fût-il souscrit pour une durée indéterminée.

Par les motifs vainement critiqués par le moyen, en sa seconde branche, le jugement attaqué considère que le droit de la défenderesse d'occuper les lieux litigieux constitue une concession faite par le demandeur dans la convention de transaction conclue par les parties.

Le jugement attaqué, qui considère que « ce droit d'occupation a […] été concédé '[…] pour une durée illimitée', le concédant s'interdisant d'y mettre fin par un congé » et a dès lors été concédé de façon irrévocable, ne méconnaît pas le principe général du droit précité.

Le moyen, en aucune de ses branches, ne peut être accueilli.

Sur le second moyen :

Après avoir relevé que le demandeur « sollicite la condamnation de [la défenderesse] à lui restituer les fruits produits par la chose prêtée, 'à savoir l'exploitation du bâtiment à des fins de manège et de pension pour chevaux' », le jugement attaqué considère que « le bien litigieux n'est pas 'une chose prêtée' ».

Cette considération, vainement critiquée par le premier moyen, constitue un fondement distinct et suffisant de la décision du jugement attaqué de déclarer non fondée cette demande du demandeur.

Dirigé contre la considération surabondante que le demandeur « n'établit pas que [la défenderesse] en retire un revenu », le moyen, qui ne saurait entraîner la cassation, est dénué d'intérêt, partant, irrecevable.

Par ces motifs,

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

La Cour

Rejette le pourvoi ;

Condamne le demandeur aux dépens.

Les dépens taxés à la somme de huit cent onze euros quarante-sept centimes envers la partie demanderesse.

Ainsi jugé par la Cour de cassation, première chambre, à Bruxelles, où siégeaient le président de section Martine Regout, les conseillers Mireille Delange, Michel Lemal, Marie-Claire Ernotte et Sabine Geubel, et prononcé en audience publique du dix novembre deux mille seize par le président de section Martine Regout, en présence de l'avocat général délégué Michel Palumbo, avec l'assistance du greffier Patricia De Wadripont.

P. De Wadripont S. Geubel M.-Cl. Ernotte

M. Lemal M. Delange M. Regout

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

HvJ 21 juni 2016, C-15/15

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 28-04-2022

beginsel van gelijkheid van alle Duitse staatsburgers voor de wet en de constitutionele keuze om voorrechten en ongelijkheden af te schaffen en het dragen van adellijke titels te verbieden, moet worden gezien als een reden van openbare orde. Objectieve overwegingen die verband houden met de openbare orde kunnen een rechtvaardiging vormen voor de weigering van een lidstaat om de naam van een onderdaan te erkennen (punten 65-66).[5] Het begrip openbare orde moet strikt worden opgevat, zodat deze slechts kan worden aangevoerd bij een werkelijke en voldoende ernstige bedreiging van een fundamenteel maatschappelijk belang. De nationale autoriteiten moeten in dit kader evenwel over een beoordelingsmarge beschikken binnen de grenzen opgelegd door het VWEU (punten 67-68).[6] De eerbiediging van het gelijkheidsbeginsel maakt een rechtmatig doel uit volgens het Hof van Justitie. Het benadrukt dat het gelijkheidsbeginsel ook wordt verzekerd binnen de rechtsorde van de Unie en ook verankerd zit in artikel 20 van het Handvest van de grondrechten van de EU. Beperkingen op een fundamentele vrijheid kunnen slechts worden gerechtvaardigd indien hiermee de verwezenlijking van de nagestreefde doelstelling wordt gewaarborgd en slechts voor zover die doelstellingen niet met minder beperkende maatregelen kunnen worden bereikt (punten 70-72). Het is niet vereist dat alle lidstaten over een beperkende maatregel eenzelfde overtuiging delen over de bescherming van het betrokken grondrecht. De Unie eerbiedigt ook de nationale identiteit van haar lidstaten, overeenkomstig artikel 4, tweede lid, VEU, waartoe onder meer ook de republikeinse staatsvorm behoort (punt 73).[7]

Het Hof van Justitie had reeds geoordeeld dat het niet onevenredig lijkt dat een lidstaat het gelijkheidsbeginsel wil verzekeren door de verkrijging en het gebruik van adellijke titels of bestanddelen in de naam te verbieden. Door te weigeren de adellijke bestanddelen van een naam te erkennen, gingen de autoriteiten van de betrokken lidstaat niet verder dan noodzakelijk ter bereiking van de nagestreefde grondwettelijke doelstelling (punt 74).[8] In tegenstelling tot de situatie in de zaak *Sayn-Wittgenstein* bevat de Duitse rechtsorde geen strikt verbod op het behoud van adellijke titels. Hoewel geen nieuwe titels meer worden verleend, blijven bestaande titels gehandhaafd als bestanddelen van de naam die wordt doorgegeven op grond van afstamming of op grond van adoptie. Het zou evenwel indruisen tegen de bedoeling van de Duitse wetgever indien de afgeschafte adellijke titels opnieuw konden worden aangenomen door gebruik te maken van het recht van een andere lidstaat (punten 75-76).

De beoordeling of de praktijk die de Duitse autoriteiten erop nahouden, evenredig is, vereist een analyse en afweging van diverse wettelijke en feitelijke aspecten. Volgens het Hof van Justitie is de verwijzende rechter hier beter toe in staat en komt het hem toe om te beoordelen of de Duitse autoriteiten niet verder zijn gegaan dan noodzakelijk ter verwezenlijking van het door hen nagestreefde fundamentele constitutionele doel (punten 77-79).

Aldus besluit het Hof dat de autoriteiten van een lidstaat de adellijke bestanddelen van een naam van een onderdaan van die lidstaat niet moeten erkennen wanneer die onderdaan mede de nationaliteit bezit van een andere lidstaat, waarin hij die door hem vrij gekozen naam, heeft verkregen indien adellijke bestanddelen in een naam volgens het recht van eerstgenoemde lidstaat niet zijn toegestaan. Daartoe is vereist dat komt vast te staan – het is aan de verwijzende rechterlijke instantie dit te verifiëren – dat een niet-erkenning haar rechtvaardiging vindt in redenen van openbare orde. Die motieven dienen bovendien passend en noodzakelijk te zijn om de eerbiediging van het gelijkheidsbeginsel binnen die lidstaat te waarborgen (punt 84). Het schermen met de 'nationale identiteit' van de Duitse Grondwet bleek aldus succesvol in deze zaak. Ook ons Grondwettelijk Hof heeft recent voor het eerst geschermd met het beginsel van 'nationale identiteit'. Artikel 34 van de Grondwet staat de Europese integratie in geen geval toe dat "op discriminerende wijze afbreuk wordt gedaan aan de nationale identiteit die besloten ligt in de politieke en constitutionele basisstructuren of aan de kernwaarden van de bescherming die de Grondwet aan de rechtsonderhorigen verleent".[9] Het is vooralsnog een open vraag welke gevolgen de introductie van het begrip in onze rechtsorde met zich meebrengt en wat er precies onder moet worden verstaan binnen het Belgisch institutioneel kader.

Daan BIJNENS
Mandaatassistent staatsrecht, Universiteit Hasselt

HvJ 21 juni 2016, New Valmar BVBA, C-15/15, ECLI:EU:C:2016:464

Vrij verkeer van goederen (artikel 35 VWEU) – Regeling op grond waarvan facturen verplicht in het Nederlands moeten worden opgesteld op straffe van absolute nietigheid – Beperking – Rechtvaardiging – Onevenredigheid

Taalvereiste bij grensoverschrijdende facturen in strijd met het Unierecht

De Belgische wetgeving vereist dat de in België gelegen ondernemingen hun facturen met een grensoverschrijdend karakter uitsluitend opstellen in de officiële taal van de deelstaat waarbinnen hun vestiging ligt, dit op straffe van door de rechter ambtshalve aan te voeren nietigheid van deze facturen (art. 52 van de Taalwet Bestuurszaken *juncto* art. 10

5. Zie reeds HvJ 14 oktober 2008, *Grunkin en Paul*, C-353/06, EU:C:2008:559, punt 85.
6. HvJ 14 oktober 2004, *Omega*, C-36/02, EU:C:2004:614, punt 30-31 en HvJ 22 december 2010, *Sayn-Wittgenstein*, C-208/09, EU:C:2010:806, punt 86-87.
7. HvJ 14 oktober 2004, *Omega*, C-36/02, EU:C:2004:614, punt 36-38; HvJ 10 juli 2008, *Jipa*, C-33/07, EU:C:2008:396, punt 29 en HvJ 22 december 2010, *Sayn-Wittgenstein*, C-208/09, EU:C:2010:806, punt 90-92. Ook de bescherming van de officiële landstaal van de staat kan tot de nationale identiteit behoren. In de zaak *Runevic-Vardyn* stelt het Hof van Justitie dat de autoriteiten van een lidstaat kunnen weigeren om de voor- en achternaam van een staatsburger van die lidstaat in zijn geboorte- en huwelijksakte te wijzigen volgens de regels inzake de schrijfwijze van een andere lidstaat. Een nationale regeling kan aldus bepalen dat de voor- en achternaam van een persoon slechts kunnen worden geschreven in de akten van de burgerlijke stand in een vorm die voldoet aan de regels inzake de schrijfwijze van de officiële landstaal. Zie hierover: HvJ 12 mei 2011, *Runevič-Vardyn en Wardyn*, C-391/09, EU:C:2011:291, punten 86-95.
8. HvJ 22 december 2010, *Sayn-Wittgenstein*, C-208/09, EU:C:2010:806, punt 93.
9. Zie GwH 28 april 2016, nr. 62/2016, overw. B.8.7.

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 28-04-2022

van het Vlaams Taaldecreet).[10] Is dergelijke regeling wel verenigbaar met het Europeesrechtelijk beginsel van het 'vrij verkeer van goederen'?[11] Het Hof van Justitie sprak zich hierover uit op 21 juni 2016 in de zaak New Valmar.

De zaak New Valmar betreft een geschil over onbetaalde facturen tussen de onderneming New Valmar, gelegen in het Nederlandse taalgebied van België, en de onderneming Global Pharmacies Partner Health (GPPH), gevestigd in Italië. Tussen beide ondernemingen werd een overeenkomst gesloten waarbij de onderneming GPPH de exclusieve concessiehouder werd in Italië van New Valmar voor de distributie van kinderartikelen.

New Valmar heeft deze overeenkomst voortijdig beëindigd en vraagt de Gentse rechtbank van koophandel om de onderneming GPPH te veroordelen tot betaling van een aantal onbetaalde facturen. GPPH heeft de nietigheid van deze facturen aangevoerd, op grond dat zij in strijd waren met de taalwet bestuurszaken en het taaldecreet, die volgens haar tot de Belgische openbare orde behoren. Deze opgeworpen regeling bepaalt dat de in het Nederlandse taalgebied gevestigde ondernemingen onder meer de wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden in het Nederlands moeten opstellen. Behoudens de identiteitsgegevens en de btw- en bankgegevens van New Valmar waren alle vermeldingen op de facturen van New Valmar, inclusief de algemene voorwaarden, in het Italiaans opgesteld. In de loop van de gerechtelijke procedure heeft New Valmar aan GPPH weliswaar een vertaling van de facturen in het Nederlands verstrekt. De Gentse rechtbank van koophandel verduidelijkte dat de litigieuze factoren niettemin volstrekt nietig zijn en blijven op basis van de aangehaalde wetgeving. New Valmar betwist de strijdigheid van deze facturen met de taalwetgeving niet, maar stelt wel dat deze taalregeling indruist tegen het Europees rechtelijk beginsel van het 'vrij verkeer van goederen'.

De rechtbank van koophandel stelt de vraag of de verplichting voor ondernemingen met een zetel in het Nederlandse taalgebied van België om hun factoren op straffe van nietigheid in het Nederlands op te stellen, een belemmering van het internationaal en Europees handelsverkeer kan vormen. Indien dat het geval is, vraagt de rechter zich af of dergelijke belemmering kan worden gerechtvaardigd. In die omstandigheden heeft de rechtbank van koophandel te Gent het Hof van Justitie verzocht om een prejudiciële beslissing over bovenstaande vragen.

De Belgische regering stelt ten aanzien van het onderwerp van de prejudiciële vraag dat de verwijzende rechter de taalwetgeving verkeerdelijk heeft toegepast. Het gebruik van het Nederlands is namelijk niet verplicht voor alle vermeldingen op de factuur, maar enkel voor de vermeldingen voorgeschreven in de btw-wetgeving. Het Hof van Justitie brengt evenwel in herinnering dat ze moet uitgaan van de in de verwijzingsbeslissing omschreven feitelijke en juridische context waarin de prejudiciële vragen moeten worden geplaatst (HvJ 29 oktober 2009, zaak C-63/08, EU:C:2009:66, Pontin, punt 38). Het Hof van Justitie beantwoordt de vraag aldus in de premisse dat de taalregeling het gebruik van het Nederlands verplicht stelt voor alle vermeldingen op de factuur.

Beperking van het 'vrij verkeer van goederen'

Het 'vrij verkeer van goederen', ingeschreven in artikel 35 VWEU, vormt samen met de andere drie 'vrijheden' één van de pijlers van de eengemaakte Europese markt. Het Europees Hof van Justitie waakt over deze vrijheden. Het Hof van Justitie sprak zich in de zaak Anton Las (HvJ 16 april 2013, zaak C-202/11, ECLI:EU:C:2013:239) reeds uit over de verenigbaarheid van de Belgische taalwetgeving met het 'vrij verkeer van werknemers'.[12] In deze zaak heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat de verplichting voor de in het Nederlandse taalgebied van België gelegen ondernemingen om arbeidsovereenkomsten in het Nederlands op te stellen een onevenredige beperking vormt van het 'vrij verkeer van personen' (punten 32-33). In de zaak New Valmar onderzoekt het Hof de bestaanbaarheid van dergelijke taalvereiste voor alle vermeldingen op de factuur met het Europees rechtelijk beginsel van het 'vrij verkeer van goederen'.

Het Hof van Justitie oordeelt dat de betrokken taalregeling het 'vrij verkeer van goederen' in de Europese Unie beperkt. Door de betrokken marktdeelnemers de mogelijkheid te ontnemen voor hun facturen vrij een taal te kiezen die zij beiden beheersen, en door hun voor de redactie van die facturen een taal op te leggen die kan verschillen van de taal die zij hebben gekozen voor hun contractuele verhoudingen, kan deze regeling het risico op betwisting en niet-betaling van facturen verhogen. De ontvangers van de facturen kunnen zich immers aangespoord voelen zich te verzetten tegen de betaling ervan, door aan te voeren dat zij zich in de onmogelijkheid bevinden om de inhoud ervan te begrijpen (punt 40). Omgekeerd kan de ontvanger van de factuur die is opgesteld in een andere taal dan het Nederlands, gelet op de absolute nietigheid van deze facturen, ertoe worden aangezet de geldigheid ervan louter op die grond te betwisten, zelfs wanneer die factuur is opgesteld in een taal die hij begrijpt (punt 41). Dergelijke regeling kan een weerslag hebben op zowel de interne handel binnen de betrokken lidstaat als de grensoverschrijdende handel en vormt bijgevolg een beperking van het 'vrij verkeer van goederen'.

Rechtvaardiging van de beperking?

Het Hof van Justitie onderzoekt vervolgens of de beperking op het 'vrij verkeer van goederen' kan worden gerechtvaardigd. Volgens vaste rechtspraak van het Hof is dergelijke beperking slechts toelaatbaar indien de maatregel een doel van algemeen belang nastreeft, de maatregel geschikt is om de verwezenlijking daarvan te waarborgen en proportioneel is (HvJ 1 oktober 2015, zaken C-340/14 en C-341/14, EU:C:2015:641, punt 70). Het Hof stelt dat de betrokken maatregel een dubbel doel van algemeen belang nastreeft: (i) de officiële taal van het betrokken taalgebied stimuleren en (ii) de doeltreffendheid van de controle inzake btw door de bevoegde diensten te waarborgen. De aangehaalde maatregel is geschikt om dit doel te bereiken.

Om te voldoen aan de vereisten van het Unierecht moet de regeling echter ook evenredig zijn aan deze doelstellingen. Een nationale regeling die voorschrijft dat een officiële taal van de lidstaat moet worden gebruikt voor facturen met een

10. Wetten van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, *BS* 2 augustus 1966, 7799; decr.Vl. 18 juli 1973 tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de voor de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen, *BS* 6 september 1973, 10089.
11. Een soortgelijke prejudiciële vraag in het kader van de verenigbaarheid van de Belgische taalwetgeving met het vrij verkeer van werknemers, was gesteld in de zaak Las (HvJ 16 april 2013, *Anton Las*, C-202/11, ECLI:EU:C:2013:239).
12. Zie E. LANGHENDRIES en N. MAROCCHI, noot onder HvJ 16 april 2013, *Anton Las*, C-202/11, ECLI:EU:C:2013:239, *TBP* 2013, 600-602.

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 28-04-2022

grensoverschrijdend karakter is niet evenredig. De lidstaat zou ervoor kunnen opteren om bijkomstig aan deze taalvereiste, eveneens te voorzien in de mogelijkheid om een rechtsgeldige versie van dergelijke facturen op te stellen in een door de betrokkenen begrepen taal. Dergelijke regeling zou minder ingrijpend zijn voor het 'vrij verkeer van goederen' dan de regeling zoals deze nu bestaat en toch nog voldoende geschikt zijn om de aangehaalde doelstellingen te waarborgen. De betrokken regeling gaat dus verder dan noodzakelijk en is niet evenredig. Dergelijke uitspraak van het Hof van Justitie ligt volledig in lijn met zijn eerdere uitspraak over de verenigbaarheid met de betrokken Belgische taalwetgeving en het vrij verkeer van persoon in de zaak Las (HvJ 16 april 2013, zaak C-202/11, EU:C:2013:239, punt 32). De vraag is natuurlijk of het Hof op dezelfde manier zou hebben geoordeeld indien de prejudiciële vraag zou ingaan op het gegeven waarbij uitsluitend de verplichte btw-meldingen in het Nederlands moeten worden opgenomen.[13] Aangezien in dat geval eveneens een minder ingrijpende regeling mogelijk is, lijkt het onwaarschijnlijk dat het Hof de beperking in dat geval wel gerechtvaardigd acht.

Stef KEUNEN
Mandaatassistent bestuursrecht, Universiteit Hasselt

HvJ 28 juli 2016, Association France Nature Environnement tegen Premier Ministre, Ministre de L'Écologie, du Développement durable et de l'Énergie, C-379/15, ECLI:EU:C:2016:603

Beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's – Bevoegdheid nationale rechter om bepaalde gevolgen van een nationale handeling in strijd met het Unierecht te handhaven – Verplichting het Hof te verzoeken om een prejudiciële beslissing

Handhaving van de gevolgen van nationale handelingen die strijdig met het Unierecht worden geacht: vervolg op het arrest Inter-Environnement Wallonie

In het arrest "*Association France Nature Environnement tegen Premier Ministre, Ministre de l'Écologie, du Développement durable et de l'Énergie*" van 28 juli 2016 oordeelde het Hof over twee prejudiciële vragen ingediend door de Franse Conseil d'État (Raad van State). De belangrijkste vraag handelt over de handhaving van nationale handelingen die strijdig met het Unierecht worden bevonden.
De feiten die aan de grondslag liggen van de betreffende zaak kunnen als volgt worden samengevat.

De Association France Nature Environnement verzocht de Conseil d'État het besluit nr. 2012-616 van 2 mei 2012 betreffende de beoordeling van bepaalde plannen en documenten die gevolgen hebben voor het milieu nietig te verklaren. De Conseil d'État oordeelde dat artikel 1 van dit besluit de Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (hierna: 'SMB'-richtlijn – SMB staat voor strategische milieubeoordeling)[14] inderdaad schond. De SMB-richtlijn strekt er immers toe bepaalde plannen en programma's die aanzienlijke effecten op het milieu kunnen hebben aan een milieubeoordeling te onderwerpen.[15] Krachtens artikel 6, lid 3 van de SMB-richtlijn wijzen de lidstaten de te raadplegen instanties aan die wegens hun specifieke verantwoordelijkheden op milieugebied met de milieueffecten van de uitvoering van plannen en programma's te maken kunnen krijgen. De Conseil d'État oordeelde dat artikel 1 van het besluit nr. 2012-616 nietig diende te worden verklaard aangezien dit artikel niet aan de vereisten van de SMB-richtlijn voldeed. Immers, bij bepaalde plannen en programma's was dezelfde instantie bevoegd voor zowel het opstellen en goedkeuren van plannen en documenten als voor de advisering in milieuaangelegenheden. De Conseil d'État oordeelde dat niet werd gewaarborgd dat die adviserende bevoegdheid werd uitgeoefend door een eenheid die over een daadwerkelijke autonomie beschikt (§ 17). De Conseil d'État oordeelde eveneens dat artikel 7 van het bestreden besluit streed met het Unierecht door, zonder rechtvaardiging wegens dwingende redenen van rechtszekerheid of openbare orde, de bestuursrechtelijke maatregelen ter omzetting van de SMB-richtlijn met betrekking tot de handvesten van regionale natuurparken die vóór 1 januari 2013 moesten zijn opgesteld of herzien buiten toepassing te laten, ofschoon de omzettingstermijn voor die richtlijn was verstreken (§ 18).
Naar aanleiding van die vastgestelde onrechtmatigheden overwoog de Conseil d'État dat de terugwerkende kracht van de gedeeltelijke nietigverklaring van dit besluit impliceerde dat ook de regelmatigheid van de op basis daarvan vastgestelde plannen en programma's en elke handeling die op basis van die laatste was vastgesteld, ter discussie zou worden gesteld. Dit zou niet alleen het rechtszekerheidsbeginsel en doelstellingen op gebied van milieubescherming in gedrang brengen, maar zou tevens de uitvoering van nationale bepalingen ter omzetting van de SMB-Richtlijn verhinderen. Om die reden vroeg de Conseil d'État zich af of kon worden geoordeeld dat de gedeeltelijke nietigverklaring van het bestreden besluit pas vanaf 1 januari 2016 zou gelden. De volgende prejudiciële vragen werden aan het Hof voorgelegd:
1) Moet een nationale rechter, die de gewone rechter is inzake het recht van de Unie, in alle gevallen het Hof verzoeken om een prejudiciële beslissing opdat dit beoordeelt of de bepalingen die door de nationale rechter in strijd zijn geacht met het Unierecht, voorlopig in stand moeten worden gehouden?
2) Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, wordt dan de eventueel door de Conseil d'État te nemen beslissing tot instandhouding, tot 1 januari 2016, van de gevolgen van

13. De verplichte btw-vermeldingen zijn terug te vinden in artikel 5 van het Koninklijk Besluit nr. 1 van 29 december 1992, met betrekking tot de regeling voor de voldoening van de belasting over de toegevoegde waarde, *BS* 31 december 1992. Dit KB wordt regelmatig gewijzigd en aangepast aan de nieuwe vereisten, onder meer van de Europese Unie. Zie bijvoorbeeld de lijst van verplichte vermeldingen in artikel 226 van Richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarden, *PB. L.* 11 december 2006, afl. 374, 1.
14. *PB L* 197, 30.
15. Art. 1 SMB-richtlijn.

Cass. 25 juni 2015, AR C.14.0382.F

EEN ACTUELE KIJK OP RECHT

De Juristenkrant

nr 320 - 23 december 2015

© Photonews

Minister van Justitie Geens maakt de balans van 2015 op:

‘Ik geef de magistratuur, in overleg met alle betrokken partijen, meer verantwoordelijkheid om haar werk zelf te regelen. Daar kan toch niemand tegen zijn?’

8

Opnieuw verkijkt rechter zich op eenzijdig verzoekschrift tegen tv-uitzending

2

Eén jaar 'Vlaamse' justitiehuizen: een stand van zaken

6

Advocaat moet bewijzen dat hij aan informatieverplichting heeft voldaan

In het Belgisch recht is al heel wat inkt gevloeid over de bewijslastverdeling bij schendingen van informatieverplichtingen door een professional zoals een arts, advocaat, notaris of beleggingsadviseur. Traditioneel neemt ons rechtsstelsel als uitgangspunt dat de informatiegerechtigde moet bewijzen dat de informatieplichtige in zijn verplichting is tekortgeschoten. Dat bewijs is echter niet eenvoudig. Sommigen omschrijven het zelfs als een ‘probatio diabolica’: de persoon die beweert dat hij niet of niet voldoende is ingelicht, moet het bewijs leveren van een negatief feit. In een recente uitspraak lijkt het Hof van Cassatie nu de slinger de andere richting te doen uitslaan.

Wannes Vandenbussche en Elisabeth Verjans

In 1997 kwam de traditionele zienswijze onder invloed van het Franse recht al een eerste keer onder druk te staan. In een principearrest van 25 februari 1997 brak het Franse Hof van Cassatie met zijn vroegere rechtspraak. Het beslist dat de arts het bewijs moet leveren van de uitvoering van zijn informatieverplichting tegenover de patiënt.

Enkele maanden later bevestigt het Hof zijn rechtspraak in een arrest over de adviesplicht van de advocaat. En als het regent in Parijs, druppelt het in Brussel. In een eerste beweging gaven een aantal Belgische feitenrechters navolging aan die Franse rechtspraak.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat het Belgische Hof van Cassatie zich begin jaren 2000 een aantal keer moest uitspreken over de problematiek. In een arrest van 14 december 2001 verbrak het Hof een arrest waarin de bewijslast op de arts werd gelegd. In die zaak was de burgerlijke vordering gesteund op een misdrijf. In de rechtsleer rees meteen de vraag of het Hof van Cassatie anders zou hebben geoordeeld als de patiënt zijn vordering enkel op een contractuele grondslag had gesteund.

Met twee arresten van 16 december 2004 hakte het Hof definitief de knoop door. Het besliste dat een patiënt die beweert onvoldoende informatie te hebben gekregen over bepaalde risico’s, daar het bewijs van moet leveren. Het Hof voegde er wel aan toe dat de patiënt het bewijs van een negatief feit niet met dezelfde striktheid moet leveren als dat van een positief feit. Dat mag echter niet leiden tot een omkering van de bewijslast. Met die arresten nam het Hof van Cassatie de twijfel volledig weg die ontstaan was na het Franse cassatiearrest van 1997. De feitenrechters schaarden zich unaniem achter de cassatierechtspraak en legden de bewijslast van de tekortkoming aan een informatieverplichting op de informatiegerechtigde.

Gedurende 11 jaar bleef het in de rechtspraak windstil rond de kwestie. Een arrest van het Hof van Cassatie van 25 juni 2015 breng daar opnieuw verandering in. Een cliënt beweerde dat zijn advocaat hem niet had ingelicht over het feit dat hij in aanmerking kwam voor juridische en/of rechtsbijstand. Nochtans was de advocaat daar op grond van een deontologische regel van de OBFG toe verplicht. Volgens de advocaat had hij zijn cliënt vanaf de eerste consultatie mondeling over die mogelijkheid geïnformeerd. De appelrechters beslisten dat de bewijslast van de naleving van die informatieverplichting op de advocaat rust. Het Hof van Cassatie bevestigt die beslissing: ‘Uit de regels betreffende de bewijslast volgt dat de advocaat dient te bewijzen dat hij zich van zijn plicht heeft gekweten om zijn cliënt in te lichten, en niet dat laatstgenoemde het negatieve feit dient te bewijzen dat de vereiste informatie hem niet werd gegeven.’

Over de mogelijke gevolgen van het arrest leest u meer op pagina 16.

Veertiendaags (niet in juli en augustus) - 17e jaargang - erkenningsnummer: P409978 - prijs 3 euro

Wolters Kluwer

ISSN 1374 3538 - afgiftekantoor brussel x - Wolters Kluwer België - Motstraat 30 - 2800 Mechelen

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 28-04-2022

ANALYSE
Stef Keunen

DE ACTUALITEIT ROEPT VAAK JURIDISCHE VRAGEN OP. IN DEZE RUBRIEK ANALYSEERT DE JURISTENKRANT DE JURIDISCHE ACHTERGRONDEN VAN EEN ACTUEEL THEMA.

Turteltaks: ne bis in idem in fiscalibus?

In oktober besliste de Vlaamse regering om vanaf 2016 een forfaitaire jaarlijkse energieheffing per gezin in te voeren. De heffing, in de volksmond de Turteltaks, moet de historisch ontwikkelde schuldenberg van de groenestroomcertificaten wegwerken. De energieheffing kreeg evenwel een ongunstig advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State. Een korte schets van de juridische uitdagingen in dit dossier.

Door de oversubsidiëring van zonnepanelen en windmolens ontstond er een overschot aan groenestroomcertificaten. Dat leidde tot een historisch gegroeide schuldenberg die de Vlaamse regering wilde wegwerken. Ze zocht en vond een oplossing in een nieuwe energieheffing. Die gebeurt op basis van het afnamepunt voor elektriciteit en zou de jaarlijkse stroomfactuur van een gemiddeld gezin met 100 euro doen stijgen. De verbruikers die minder dan 5 megawattuur (MWh) afnemen, betalen jaarlijks 100 euro. Zij die tussen 5 en 10 MWh verbruiken, betalen 130 euro. De hoogte van de heffing wordt zo gedeeltelijk bepaald door het verbruik op het afnamepunt. De energieheffing werd al snel omgedoopt tot de Turteltaks, naar de naam van de bevoegde Vlaams minister van Energie Annemie Turtelboom. De heffing wordt integraal toegewezen aan het Energiefonds, een fonds dat ook gebruikt wordt voor andere zaken, zodat het risico bestaat dat de heffing ook voor andere uitgaven wordt gebruikt. Nadat het Rekenhof in zijn doorlichting van de Vlaamse begroting daaromtrent al bezwaren uitte, komt nu ook vanuit de afdeling wetgeving van de Raad van State een ongunstig advies.

© Belgaimage

De Raad van State sprak zich in het advies enkel uit over de bevoegdheidskwestie. Op grond van artikel 170 § 2 van de Grondwet zijn de gewesten bevoegd om gewestelijke belastingen te heffen, maar de federale wetgever kan daarop uitzonderingen bepalen. Zo worden onder meer alle materies die het voorwerp uitmaken van een federale belasting van de fiscale bevoegdheid van de gewesten uitgesloten (adv. RvS 56.739/1/3). De gewesten kunnen met andere woorden slechts een belasting heffen op de 'maagdelijke materies' (onder andere GwH 5 juli 2000, nr. 86/2000 en Parl. St. Senaat 1988-89, nr. 562-2). Inzake energieheffingen bestaat er al een federale bijdrage die verschuldigd is door de op het Belgische grondgebied gevestigde eindafnemers op elke kWh die ze voor eigen gebruik van het net afnemen.

De Vlaamse regering verwijst, ter rechtvaardiging van de Turteltaks, naar het onderscheid in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof tussen de belastbare materie en de belastbare grondslag. Het Grondwettelijk Hof omschrijft de belastbare materie als het element dat aanleiding geeft tot de belasting, de situatie die of het feit dat leidt tot het verschuldigd zijn van de belasting. De belastbare grondslag daarentegen is het bedrag waarop de belasting is berekend. De Vlaamse regering argumenteert dat het belastbare feit het beschikken over een afnamepunt op het elektriciteitsdistributienet, het plaatselijk vervoersnet of een gesloten distributienet vormt, en niet het elektriciteitsverbruik zelf. De link met het kWh is er dan ook niet rechtstreeks.

De materies die al het voorwerp van een federale belasting uitmaken, kunnen niet onderworpen worden aan heffingen door de gemeenschappen en de gewesten (GwH 21 januari 1998, nr. 4/98). De Raad van State stelt dat de Turteltaks zich niet beperkt tot een heffing omwille van het loutere feit aangesloten te zijn op het net. De hoogte van de heffing wordt immers bepaald in functie van het gebruik op het afnamepunt. Daardoor wordt voor vele heffingsplichtigen ook het eigen verbruik van de elektriciteit belast. De ontworpen heffing hangt dus wel degelijk af van de hoeveelheid afgenomen elektriciteit. Doordat ook in de federale heffing het verbruik van de elektriciteit wordt belast, bestaat er wel degelijk een dubbele belasting van éénzelfde belaste materie. De ontworpen bepalingen strekken er volgens de Raad van State dan ook toe dat een belasting wordt ingevoerd op een materie waarop al een federale belasting wordt geheven. Zo'n bepaling is niet verenigbaar met artikel 170 § 2 van de Grondwet.

De Raad van State adviseert dan ook een herwerking van het ontwerp, zodat de belasting niet langer wordt geheven in functie van het verbruik. Dat is een fundamenteel bevoegdheidsbezwaar, daarom ziet de Raad van State ook af van een verder onderzoek naar de eventuele problemen van staatssteun en van de bestaanbaarheid met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

Aangezien de adviezen van de afdeling Wetgeving niet bindend zijn, kan de Vlaamse regering het advies over de Turteltaks negeren. Of dat verstandig is, valt te betwijfelen. Er gaat immers een hoog moreel gezag uit van de instelling en het stricto sensu negeren van het advies zou gevaarlijke gevolgen kunnen hebben. De Vlaamse regering heeft ondertussen haar juridische grondslag voor de Turteltaks al verstevigd. Maar fundamenteel blijft het opgeworpen bevoegdheidsprobleem ook in de 'verstevigde versie' bestaan.

Als de Turteltaks tot verdere juridische procedures aanleiding geeft, is het Grondwettelijk Hof bevoegd zich daarover uit te spreken. Het is evenwel onduidelijk welke richting het Grondwettelijk Hof zal uitgaan. Er vallen immers zowel argumenten pro en contra op te werpen. Het Grondwettelijk Hof zal zich naast de toetsing aan artikel 170 van de Grondwet, naar alle waarschijnlijkheid ook moeten buigen over het probleem van de verenigbaarheid van de Turteltaks met het gelijkheids- en niet-discriminatiebeginsel. (Dat liet de Raad van State achterwege, gelet op het fundamenteel bevoegdheidsbezwaar.)

Stef Keunen en Wouter Poelmans, respectievelijk assistent bestuursrecht en assistent omgevingsrecht bij het Centrum voor Overheid en Recht (CORe), Universiteit Hasselt.

Adv. RvS 58.417/3 van 2 december 2015 over een amendement bij het voorontwerp van decreet 'houdende bepalingen tot begeleiding van de Begroting 2016'.

Advocaat moet bewijzen dat hij aan informatieverplichting heeft voldaan

Vervolg van pagina 1

© Belgaimage

Wanneer de professional beslist om 'het zekere voor het onzekere te nemen' en gebruik te maken van informed-consentformulieren, hopen we dat hij voldoende aandacht besteedt aan het opstellen ervan.

De vraag rijst welke gevolgen de uitspraak kan hebben. Wenst het Hof terug te komen op de cassatiearresten van 2004 of heeft de beslissing een beperktere draagwijdte? Enerzijds nopen de specifieke omstandigheden van de zaak tot enige voorzichtigheid. De te verstrekken informatie gaat immers niet over de inhoud van het dossier, maar over het optreden van de advocaat zelf. Bovendien gaat de concrete verplichting verder dan het loutere meedelen van die informatie. Op de advocaat rust ook een onderzoeksplicht over de financiele en familiale toestand van zijn cliënt. Anderzijds valt het op dat de uitspraak in zeer ruime bewoordingen geformuleerd is. Het lijkt bovendien weinig opportuun om een verschillende bewijslastverdeling toe te passen naargelang de aard van de informatieverplichting. Dat zou er dus eerder voor pleiten om een algemene draadwijdte toe te kennen aan de uitspraak.

MENTALITEITSVERANDERING IN DE MAAK?

Als de toekomst uitwijst dat er een algemene draagwijdte toekomt aan het arrest van 25 juni 2015, zal die ommekeer dan leiden tot een mentaliteitsverandering bij de informatieplichtigen? Gaan artsen vanaf nu nog meer en systematisch hun toevlucht nemen tot informatie- en toestemmingsformulieren? Of gaan advocaten van iedere mondelinge consultatie een schriftelijke neerslag naar hun cliënten sturen? Dat valt nog af te wachten.

De professional zal meestal aan zijn bewijslast kunnen voldoen met alle middelen van recht (bijvoorbeeld ook met vermoedens). Een geschrift is dus niet noodzakelijk vereist. Wanneer hij toch beslist om 'het zekere voor het onzekere te nemen' en gebruik te maken van *informed-consent*formulieren, hopen we dat hij voldoende aandacht besteedt aan het opstellen ervan. Pure stijlformules en standaardformulieren leiden immers tot uitholling van de informatieplicht en kunnen daarom niet volstaan.

Bovendien mag de informatiegerechtigde geen passieve houding aannemen, maar moet hij op loyale wijze meewerken aan de bewijsvoering. Een beslissing over de bewijslast - of beter het bewijsrisico - is slechts aan de orde wanneer de rechter na onderzoek van alle bewijselementen nog steeds twijfelt. Pas in dat geval zal de professional het onderspit moeten delven.

Wannes Vandenbussche is FWO-aspirant aan het Instituut voor Verbintenissenrecht, KU Leuven, Elisabeth Verjans is assistente bij het Instituut voor Verbintenissenrecht, KU Leuven.

Cass. 25 juni 2015, C.14.0382.F

http://jure.juridat.just.fgov.be

COLOFON

KERNREDACTIE:
Bernard Hubeau (hoofdredacteur), Ruth Boone (eindredacteur), Annelien Keereman (redacteur)

ADVIESRAAD:
Eric Brewaeys, Pol Deltour, Petra Foubert, Dirk Leestmans, Ilse Samoy, Flip Voets

VASTE MEDEWERKERS:
Paul Borghs, Eric Brewaeys, Pieter Cannoot, Tim Corthaut, Anaïs De Boulle, Paul De Hert, Peter De Smedt, Walter De Smedt, John De Wit, Tom Decaigny, Godfried Geudens, Anthony Godfroid, Jurgen Goossens, Karl Hendrickx, Sanne Jansen, Yaïza Janssens, Frank Judo, Bert Kruismans, Dirk Leestmans, Oliver Lenaerts, Niki Leys, Evelyn Merckx, Michaël Merrigan, Filip Mondelaers, Amaryllis Müller, Bart Nelissen, Frederik Peeraer, Gonnie Put, Frank Schuermans, Raf Schoefs, Marc Taeymans, Karel Van Cauwenberghe, Sébastien Van Damme, Dries Van Eeckhoutte, Isabelle Van Hiel, Wannes Vandenbussche, Filip Van Dessel, Ruth Van de steene, Tom Vandromme, Sander Van Loock, Pim Vanwalleghem, Marek Verhoeven, Elisabeth Verjans, Gerd Verschelden, Herwig Verschueren, Dorien Vervoort, Dirk Voorhoof, Jogchum Vrielink, Tâm Dang Vu, Brecht Warnez. Kort: met medewerking Kluwer Persagentschap.

FOTOGRAFIE:
Elisabeth Broekaert, Wouter Van Vaerenbergh

ONTWERP LAY-OUT:
Brussels Lof

UITGEVER:
Danny Ballet

REDACTIEADRES:
Wolters Kluwer
De Juristenkrant
Ruth Boone, Motstraat 30, 2800 Mechelen
Tel.: 015/36.15.89
Fax: 015/36.16.96
E-mail: juristenkrant@wolterskluwer.be

PRIJZEN:
(incl. BTW en verzendkosten)
Jaarabonnement 2014: € 68

VOOR VRAGEN OVER ABONNEMENTEN:
Klantenservice Kluwer Uitgevers
Tel.: 0800/14 500 (gratis nummer)
e-mail: info@wolterskluwer.be

ADRESWIJZIGING:
Bij wijziging van adres, graag een e-mail naar info@wolterskluwer.be

ADVERTENTIES:
Kluwer Regie
Motstraat 30
2800 Mechelen
Tel.: 0800/30 145 (gratis nummer)
Tel.: 015/78.76.15
Fax: 015/36.15.94
E-mail: info@kluwerregie.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:
Hans Suijkerbuijk, Motstraat 30, 2800 Mechelen

Behoudens de uitdrukkelijk bij Wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder uitdrukkelijk voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wolters Kluwer

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 28-04-2022

Antwerpen (2e k.) 25 maart 2015

Wolters Kluwer Jura

Antwerpen (2e k.) 25 maart 2015

Antwerpen (2e k.) 25 maart 2015 RW 2015-16, afl. 36, 1416 en http://www.rw.be/ (11 mei 2016), noot PORTUGAELS, N.

Samenvatting
Het verslag van een deskundige in het kader van een bindende derdenbeslissing strekt de partijen tot wet en vervangt de partijenbeslissing. De rechter kan deze beslissing slechts marginaal toetsen. Meer bepaald mag de rechter nagaan of de bindende derdenbeslissing tot stand kwam met naleving van de regels en vormen zoals de partijen die uitwerkten in hun overeenkomst, of de aangestelde deskundige binnen zijn bevoegdheid bleef, of er geen sprake was van wilsgebreken bij de totstandkoming van de akte van benoeming van de schatters, of de deskundige objectief en onpartijdig handelde en of het recht van verdediging werd gerespecteerd.

Trefwoorden:
Bindende derdenbeslissing Wilsgebrek, algemeen Bindende kracht overeenkomst
Recht van verdediging (burgerlijke rechtspleging) Deskundigenonderzoek (gerechtelijk recht), algemeen
Eindverslag van de gerechtsdeskundige

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: RW 2015-16, afl. 36, 1416 en http://www.rw.be/ (11 mei 2016)

Cass. 6 maart 2015, AR F.14.0038.N

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 06-06-2022

Aangezien de belastingplichtige een verkoopscompromis heeft getekend die betrekking heeft op het betrokken gebouw, kan het haar niet worden verweten om het onroerend goed vervolgens niet meer te huur te hebben gesteld in afwachting van het verlijden van de notariële akte. Vervolgens was het lot van het onroerend goed onzeker tot aan de beëindiging van de gerechtelijke procedure die werd opgestart ingevolge het weigeren door de kopers van het verlijden van de authentieke akte. Het hof van beroep heeft de ontbinding van de verkoop zoals die was uitgesproken door de rechter in eerste aanleg, bevestigd en heeft geoordeeld dat de belastingplichtige op de dag van de onderhandelingen en op het ogenblik van het ondertekenen van de verkoopscompromis, het bestaan niet kende van het juridisch probleem dat een obstakel vormde voor het verlijden van de authentieke akte.

Bijgevolg staat de leegstand en de improductiviteit in hoofde van de belastingplichtige los van zijn wil zodat de rechtbank de gevraagde ontheffing toekent.

.....

Vous pouvez consulter le texte intégral via

U kan de integrale tekst raadplegen via

of/ou
www.monkey.be
Zoekterm/terme de recherche: FJF 2016/197

Controle en bewijs – Contrôle et preuve

No. 2016/198

Cass., 6 maart 2015 – F.14.0038.N

Afdelingsvoorzitter, voorzitter: M. Dirix
Raadsheren: M. Mestdagh, M. Jocqué, M. Van Volsem, M. Wylleman
Advocaat-generaal: Mr. Thijs
Advocaten: Mr. Wouters, Mr. De Bruyn
C.B., F.V.S.
tegen
de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de minister van Financiën

Onderzoeksbevoegdheden van de administratie – Onregelmatig verkregen bewijs – Gevolgen – Nieuwe onderzoeksmaatregel

In geval wordt besloten tot bewijsuitsluiting van onregelmatig verkregen bewijselementen, treft de bewijsuitsluiting ook de resultaten van alle volgende, regelmatige uitgevoerde onderzoeksmaatregelen die steunen op het eerder verkregen onrechtmatig verkregen bewijs.

De enkele omstandigheid dat onrechtmatig verkregen bewijzen aanleiding waren tot het uitvoeren van een nieuwe onderzoeksmaatregel heeft niet tot gevolg dat de resultaten van deze nieuwe onderzoeksmaatregel die zelf niet steunen op de onrechtmatig verkregen bewijzen, niet in aanmerking mogen worden genomen. De veronderstelling dat door een onderzoeksmaatregel opgeleverde elementen niet als bewijs mogen worden aangewend, wanneer wordt vastgesteld dat deze onderzoeksmaatregel niet zou hebben plaatsgevonden zonder de op onregelmatige wijze verkregen bewijselementen, steunt op een onjuiste rechtsopvatting.

.....

Pouvoirs d'investigation de l'administration – Preuves irrégulièrement recueillies – Conséquences – Nouvelle mesure d'investigation

Lorsqu'il est conclu à l'écartement des éléments de preuve obtenus de manière irrégulière, cette exclusion porte aussi sur les résultats de toutes les mesures d'investigation subséquentes, régulièrement exécutées, qui sont fondées sur la preuve obtenue illégalement auparavant.

La seule circonstance que des preuves obtenues illégalement ont donné lieu à l'exécution d'une nouvelle mesure d'investigation, n'a pas pour conséquence que les résultats de cette nouvelle mesure d'investigation, qui eux-mêmes ne se fondent pas sur les preuves obtenues irrégulièrement, ne peuvent pas être pris en considération. La prémisse selon laquelle les éléments fournis par une mesure d'investigation ne peuvent pas être utilisés comme moyen de preuve lorsqu'il est établi que cette mesure d'investigation n'aurait pas eu lieu en l'absence des éléments de preuve irrégulièrement recueillis, est fondée sur un soutènement juridique erroné.

.....

U kan de integrale tekst raadplegen via

Vous pouvez consulter le texte intégral via

of/ou
www.monkey.be
Zoekterm/terme de recherche: FJF 2016/198

Cass. 5 juni 2014, AR C.13.0549.N

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 06-06-2022

dane erfkeuze tot verwerping van de nalatenschap van R.D. nastreeft;
* de door M.B. gedane erfkeuze tot verwerping van de nalatenschap van R.D. derhalve niet tegenwerpbaar is aan de curator;
* de curator bijgevolg de kosten- en ereloonstaat ten bedrage van 519,00 euro ten laste van M.B. kan verhalen;
* de inwilliging van die vordering niet wordt verhinderd door voormelde beschikking tot buitenvervolgingstelling van 4 mei 2012 van de raadkamer te Dendermonde, waaraan al dusdanig geen gezag van gewijsde kleeft ten aanzien van onderhavige burgerlijke procedure.
[...]

.....

Verbintenissen – Obligations

Hof van Cassatie 5 juni 2014

1ste kamer
A.R.: C.13.0549.N
Zet.: E. Dirix (voorzitter), A. Smetryns, K. Mestdagh, B. Wylleman en K. Moens (raadsheren)
Openbaar ministerie: A. Van Ingelgem
Pleit.: Mrs. P. Lefèbvre, H. Geinger
Inzake: Horeca Logistic Services West nv/J.D., M.D.

Overeenkomst – Uitlegging ten nadele van hem die bedongen heeft en ten voordele van hem die zich verbonden heeft – Toepassingsvereisten

Overeenkomst – Uitvoering te goeder trouw – Gedragsnorm – Wettelijke grondslag aanvullende werking

Contrat – Interprétation contre celui qui a stipulé et en faveur de celui qui a contracté l'obligation – Conditions d'application

Contrat – Exécution de bonne foi – Norme de conduite – Fondement légal de la fonction complétive

Artikel 1162 BW is slechts van toepassing wanneer het de rechter niet mogelijk is de zin of de draagwijdte van een overeenkomst of beding met zekerheid vast te stellen aan de hand van de gegevens binnen en buiten de akte, die hem zijn voorgelegd.

Artikel 1134, derde lid BW bevat een gedragsnorm, op grond waarvan de rechter de overeenkomst tussen de partijen vermag aan te vullen met bijkomende verplichtingen die voortvloeien uit dit vereiste van de goede trouw. Het onderdeel dat ervan uitgaat dat de aanvullende werking van de goede trouw haar wettelijke grondslag niet vindt in artikel 1134, derde lid BW, maar uitsluitend in artikel 1135 BW, faalt naar recht.

L'article 1162 du Code civil ne s'applique que lorsque le juge est dans l'impossibilité de constater avec certitude le sens ou la portée de la convention à la lumière des éléments internes et externes à l'acte qui lui sont soumis.

L'article 1134, 3e alinéa, du Code civil contient une norme de conduite sur la base de laquelle le juge peut compléter la convention des parties avec des obligations accessoires résultant de l'exigence de bonne foi. Le moyen qui allègue que la fonction complétive de la bonne foi trouve sa base légale, non dans l'article 1134, 3e alinéa, du Code civil, mais exclusivement dans l'article 1135, n'est pas fondé en droit.

.....

(…)

II. Cassatiemiddel

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest gehecht is, een middel aan.

III. Beslissing van het hof

Beoordeling

Eerste onderdeel

1. Uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat artikel 3 van de overeenkomst vermeldt dat: *"zodoende de KLANT, als tegenprestatie van deze investering, voorwerp van huidige overeenkomst, en die verklaart geen enkele verplichting te hebben tegenover een andere brouwerij of leverancier van dranken, de formele verbintenis [aangaat]:*
a) de dranken genoemd in bijlage gehecht aan onderhavige overeenkomst, die hiermee een ondeelbaar geheel uitmaakt, met het oog op de wederverkoop in de handelszaak, vermeld in artikel 1, slechts te betrekken of te laten betrekken bij de BROUWERIJ [...];
b) door derde ondernemingen aangeboden dranken die van dezelfde soort zijn als de dranken geleverd op grond van onderhavige overeenkomst niet te verhandelen of te laten verhandelen in de handelszaak vermeld in artikel 1;
c) door derde ondernemingen geleverde dranken die tot een andere soort behoren dan de dranken geleverd op grond van onderhavige overeenkomst, in de handelszaak vermeld in artikel 1, slechts te verhandelen of te laten verhandelen in flessen, blikken, of andere vormen van kleine verpakking [...]. Voor zover de BROUWERIJ deze producten commercialiseert, zullen deze dranken in exclusiviteit bij de BROUWERIJ aangekocht worden. [...]."
Uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt verder dat de verweerders zich op grond van artikel 11 van de overeenkomst verbinden tot een minimum afname van "*250 hectoliter alle dranken"* gedurende een termijn van 10 jaar vanaf de eerste bestelling.

2. De appelrechters oordelen dat *"het hier relevante deel van artikel 3 enkel aan [de verweerders] een exclusiviteitsverplichting [oplegt] inzake de dranken, die door [de verweerders] zullen verhandeld worden."*
Met dit oordeel geven de appelrechters aan de artikelen 3 en 11 van de overeenkomst een uitleg die met de bewoordingen ervan niet onverenigbaar is en miskennen zij bijgevolg de bewijskracht ervan niet. Het feit dat van de bedoelde artikelen ook een andersluidende uitleg mogelijk is, staat daaraan niet in de weg.

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 06-06-2022

Het onderdeel mist feitelijke grondslag.

Tweede onderdeel

Eerste subonderdeel

3. Artikel 1156 Burgerlijk Wetboek bepaalt dat men in de overeenkomsten moet nagaan welke de gemeenschappelijke bedoeling van de contracterende partijen is geweest, veeleer dan zich aan de letterlijke zin van de woorden te houden.
Artikel 1162 Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de overeenkomst in geval van twijfel wordt uitgelegd ten nadele van hem die bedongen heeft en ten voordele van hem die zich verbonden heeft.
Deze laatste bepaling is slechts van toepassing wanneer het de rechter niet mogelijk is de zin of de draagwijdte van een overeenkomst of beding met zekerheid vast te stellen aan de hand van de gegevens binnen en buiten de akte, die hem zijn voorgelegd.

4. De appelrechters oordelen dat *"vermits een uitdrukkelijk ontbindend beding op beperkende wijze moet geïnterpreteerd worden en in geval van twijfel, ten voordele van hem die zich verbonden heeft (artikel 1162 Burgerlijk Wetboek – dit zijn [de verweerders]), niet [kan] besloten worden dat het uitdrukkelijk ontbindend beding een ruimer toepassingsgebied heeft dan bij een inbreuk op één van de bepalingen van de overeenkomst en derhalve ook geldt wanneer de medecontractant enkel wordt verweten de overeenkomst niet te goeder trouw te hebben uitgevoerd of inbreuk te hebben gepleegd op artikel 1135 Burgerlijk Wetboek".*

5. Met deze overwegingen, waarmee de appelrechters te kennen geven dat het niet mogelijk was de zin of de draagwijdte van het beding met zekerheid vast te stellen aan de hand van de gegevens binnen en buiten de akte, die zijn voorgelegd, verantwoorden zij hun beslissing naar recht.
Het subonderdeel kan niet worden aangenomen.

Tweede subonderdeel

6. De appelrechters stellen vast: *"wat [de eiseres] [de verweerders] verwijt is niet binnen redelijke termijn tot een eerste bestelling te zijn overgegaan, wat strijdig zou zijn met artikel 1134 Burgerlijk Wetboek (de verplichting de overeenkomst te goeder trouw uit te voeren) en met artikel 1135 Burgerlijk Wetboek, dat bepaalt dat overeenkomsten niet enkel verbinden tot hetgeen daarin uitdrukkelijk is bepaald, maar ook tot alle gevolgen die door de billijkheid worden toegekend. "*
Zij oordelen vervolgens dat: *"vermits een uitdrukkelijk ontbindend beding op beperkende wijze moet geïnterpreteerd worden en in geval van twijfel, ten voordele van hem die zich verbonden heeft (artikel 1162 Burgerlijk Wetboek – dit zijn [de verweerders]), niet [kan] besloten worden dat het uitdrukkelijk ontbindend beding een ruimer toepassingsgebied heeft dan bij een inbreuk op één van de bepalingen van de overeenkomst en derhalve ook geldt wanneer de medecontractant enkel wordt verweten de overeenkomst niet te goeder trouw te hebben uitgevoerd of inbreuk te hebben gepleegd op artikel 1135 Burgerlijk Wetboek".*

7. Anders dan waarvan het subonderdeel uitgaat, sluiten de appelrechters niet uit dat de eerste bestelling binnen een redelijke termijn moest plaatsvinden, maar oordelen zij alleen dat het uitdrukkelijk ontbindend beding niet van toepassing is bij een inbreuk op de verplichting de overeenkomst te goeder trouw uit te voeren.
Het subonderdeel berust in zoverre op een verkeerde lezing van het arrest en mist mitsdien feitelijke grondslag.

8. Luidens artikel 1134, derde lid, Burgerlijk Wetboek moeten de overeenkomsten te goeder trouw ten uitvoer worden gebracht. De rechter vermag de overeenkomst tussen de partijen uit te leggen en de gevolgen ervan te bepalen in het licht van de verplichting tot uitvoering te goeder trouw. Hij mag echter op grond van dergelijke uitleg aan de partijen geen aanvullende verplichtingen opleggen die onverenigbaar zijn met de gemeenschappelijke bedoeling van de partijen.

9. In zoverre het subonderdeel ervan uitgaat dat de rechter in een uitdrukkelijk ontbindend beding voorwaarden moet lezen die voortspruiten uit de interpretatie te goeder trouw van de overeenkomst, zonder daarbij rekening te houden met de gemeenschappelijke bedoeling van de partijen, faalt het naar recht.

10. De kritiek dat de appelrechters niet hebben onderzocht of het uitdrukkelijk ontbindend beding, door toepassing van de interpretatieve functie van de goede trouw, de ingeroepen tekortkoming sanctioneert, maakt verder geen schending uit van het vormvereiste van artikel 149 Grondwet.
Het subonderdeel is in zoverre niet ontvankelijk.

Derde onderdeel

11. Anders dan waarvan het onderdeel uitgaat, sluiten de appelrechters niet uit dat er op grond van de aanvullende werking van de goede trouw, een redelijke termijn bestaat binnen dewelke de eerste bestelling diende te worden geplaatst, maar oordelen zij alleen dat het uitdrukkelijk ontbindend beding niet van toepassing is bij een inbreuk op de verplichting de overeenkomst te goeder trouw uit te voeren.
Het onderdeel berust in zoverre op een verkeerde lezing van het arrest en mist mitsdien feitelijke grondslag.

12. Artikel 1134, derde lid, Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de overeenkomsten te goeder trouw ten uitvoer moeten worden gebracht.
Deze bepaling bevat een gedragsnorm, op grond waarvan de rechter de overeenkomst tussen de partijen vermag aan te vullen met bijkomende verplichtingen die voortvloeien uit dit vereiste van de goede trouw.
Artikel 1135 Burgerlijk Wetboek bepaalt bovendien dat overeenkomsten niet alleen verbinden tot hetgeen daarin uitdrukkelijk bepaald is, maar ook tot alle gevolgen die door de billijkheid, het gebruik of de wet aan de verbintenis, volgens de aard ervan, worden toegekend.

13. In zoverre het onderdeel ervan uitgaat dat de aanvullende werking van de goede trouw haar wettelijke grondslag niet vindt in artikel 1134, derde lid, Burgerlijk Wetboek, maar uitsluitend in artikel 1135 Burgerlijk Wetboek, faalt het naar recht.

Dictum

Het Hof,
Verwerpt het cassatieberoep.

Brussel 8 januari 2014

GERECHTELIJKE PROCEDURE – BERUSTING – FISCALE ZAAK – OPENBARE ORDE – ONTVANKELIJKHEID – ***Rechtspraak***

■ **De feiten**

Een vennootschap begaat een inbreuk op de btw-wetgeving. De inbreuk geeft geen aanleiding tot het ontstaan van een bijkomende btw-schuld. De administratie legt enkel een proportionele geldboete op (een boete van 20 % of een bedrag van € 23 440).

De vennootschap betwist de inbreuk niet, maar verzoekt de gewestelijke directeur om de boete kwijt te schelden. De administratie vermindert de boete met de helft.

De vennootschap dient een verzoekschrift in bij de rechtbank om de volledige kwijtschelding van de boete te bekomen.

De rechtbank verklaart de vordering van de vennootschap gegrond en doet de boete teniet (Rb. Brussel 5 februari 2009, www.monKEY.be, nr. B1 09/1312).

De raadsman van de Belgische staat meldt nadien aan de vennootschap dat de fiscus in het vonnis berust.

Enkele weken later tekent de administratie toch hoger beroep aan tegen het vonnis van de eerste rechter.

De vennootschap voert voor de rechtbank aan dat het hoger beroep van de fiscus onontvankelijk is. Gezien de Belgische staat in het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg heeft berust, kan de administratie hier niet op terugkomen.

De Belgische staat is het niet eens met de zienswijze van de vennootschap. De administratie verwijst naar de rechtspraak van het Hof van Cassatie waaruit blijkt dat een berusting in een beslissing betreffende een wetsbepaling van openbare orde nietig is (Cass. 19 oktober 1987, *Arr.Cass.* 1987-88, 206, *Pas*. 1988, I, 188; Cass. 19 september 2002, *Arr.Cass.* 2002, afl. 9, 1890; Cass. 28 januari 1999, *Arr.Cass.* 1999, 48; Cass. 14 januari 2011, *TFR* 2012, 361). In fiscale zaken zou dit het geval zijn "voor het fiscaal recht in al zijn bepalingen en zonder enige uitzondering".

De Belgische staat verwijst eveneens naar de rechtspraak van het Hof van Cassatie van 14 januari 2011 waarin het Hof van Cassatie oordeelde dat aangezien de bepalingen inzake btw en douane en accijnzen de openbare orde raken, partijen niet kunnen berusten in een beslissing die van die bepalingen toepassing maakt (Cass. 14 januari 2011, *TFR* 2012, 361).

s@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

M&P Service

■ **Rechtsvraag**
Kan een partij in een fiscale zaak rechtsgeldig berusten?

■ **Het hof**
Het hof stelt vast dat de berusting van de Belgische staat niet voor betwisting vatbaar is.

Het hof volgt de zienswijze van de Belgische staat dat in beslissingen betreffende wetsbepalingen van openbare orde, in de regel niet rechtsgeldig kan worden berust.

Het hof is evenwel van mening dat de principiële stellingname van het Hof van Cassatie in zijn arrest van 14 januari 2011 "te algemeen is en aan nuancering toe is". Deze nuancering blijkt volgens het hof uit eerdere rechtspraak van het Hof van Cassatie van 25 april 2002 (Cass. 25 april 2002, www.monKEY.be, nr. C 02/3).

Het hof wijst daarnaast op de mogelijkheid om in fiscale zaken over bepaalde kwesties toch een akkoord te sluiten "en dit schijnbaar in weerwil van het beginsel, zoals terug te vinden in artikel 6 Burgerlijk Wetboek, volgens hetwelk aan de wetten die de openbare orde betreffen geen afbreuk kan worden gedaan door bijzondere overeenkomsten".

In de mate dat tussen de belastingplichtige en de Belgische staat een akkoord kan worden gesloten over een bepaalde aangelegenheid, meent het hof dat deze aangelegenheid de openbare orde niet raakt en dat zij – na rechterlijke uitspraak – ook het voorwerp van een berusting door de belastingplichtige of de Belgische staat kan uitmaken.

Dit is naar het oordeel van het hof het geval voor wat de aan de vennootschap opgelegde proportionele boete betreft. Het hof herhaalt dat de vennootschap in het voorliggende geval geen enkel bedrag aan btw verschuldigd was. De discussie tussen de vennootschap en de fiscus "betrof dus duidelijk niet de toepassing van een rechtsregel die een invloed uitoefent op de essentiële elementen van de belastingschuld, want de belastingschuld was in deze onbestaande".

Indien tussen belastingplichtigen en de administratie een betwisting bestaat omtrent de omvang van een opgelegde boete, kan over het bedrag ervan een akkoord worden gemaakt. Het openbaar orde karakter van de bepalingen die het bedrag van de boete regelen, wordt *de facto* immers reeds gemilderd door de vaststelling dat de hoogte ervan aanpasbaar kan zijn aan de aard en de omvang van de inbreuk.

Het hof komt tot het besluit dat "hoewel het fiscaal recht in beginsel van openbare orde is, toch niet kan worden gesteld dat iedere berusting in een fiscaal vonnis of arrest, conform de hiervoor aangehaalde cassatierechtspraak, nietig zou zijn".

In het hier besproken geval is aan deze voorwaarde voldaan.

Company: x Download date: 18-04-2021 s@ncoi.be

Het hof beslist daarom dat het hoger beroep van de Belgische staat onontvankelijk is.

■ **Commentaar**

Berusten in een beslissing is afstand doen van de rechtsmiddelen die een partij tegen alle of sommige punten van die beslissing kan aanwenden of reeds heeft aangewend (art. 1044 Ger.W.).

Toegepast op het rechtsmiddel om hoger beroep aan te tekenen is berusting een persoonlijke, eenzijdige en onherroepelijke rechtshandeling, houdende de afstand van het recht op hoger beroep in se (K. BROECKX, *Het recht op hoger beroep en het beginsel van de dubbele aanleg in het civiele geding*, Antwerpen, Maklu, 1995, 324, nr. 722-723; A. FETTWEIS, *Manuel de procédure civile*, Luik, Faculté de droit, d?économie et de sciences sociales de Liège, 1985, 473-474, nr. 698-701). Het is een daad van beschikking, waarbij men het rechtsmiddel van hoger beroep zelf prijsgeeft. Deze afstand (van verdere rechtsvordering) doet het recht teniet om verder (anders) te handelen met betrekking tot de aanspraak die voor de eerste rechter is gebracht (art. 821, lid 2 Ger.W.; K. BROECKX, *Het recht op hoger beroep en het beginsel van de dubbele aanleg in het civiele geding*, Antwerpen, Maklu, 1995, 329-330, nr. 732-734).

Het Hof van Cassatie heeft reeds herhaaldelijk geoordeeld dat berusting in materies die de openbare orde raken, nietig is (Cass. 28 januari 1999, *Arr.Cass.* 1999, 97; Cass. 6 december 1999, *Arr.Cass*. 1999, 1580; Cass. 19 september 2002, *Arr.Cass.* 2002, 1890; Cass. 12 april 2007, *Arr.Cass*. 2007, 767).

Het begrip openbare orde vindt men enkel terug in het Burgerlijk Wetboek (cf. art. 6, 1131 en 1133 BW), maar een definitie geeft dit wetboek niet. Volgens vaste cassatierechtspraak gaat het over wetsbepalingen "die de essentiële belangen van de Staat of van de gemeenschap raken of die, in het privaatrecht, de juridische grondslagen vastleggen waarop de economische (politieke, sociale) of morele orde van de maatschappij rust" (Cass. 9 december 1948, *Arr.Verbr*. 1948, 615; W. VAN GERVEN, *Verbintenissenrecht*, I, Leuven, Acco, 2000, 25-26 en 30).

Het fiscaal recht wordt in beginsel door het Hof van Cassatie geacht van openbare orde te zijn (Cass. 15 mei 2003, *Pas*. 2003, nr. 298; Cass. 24 mei 1978, *Arr.Cass*. 1978, 1127; Cass. 10 juni 1952, *Pas*. 1952, I, 652).

In zijn arrest van 14 januari 2011 besliste het Hof van Cassatie dat de bepalingen inzake btw en douane en accijnzen de openbare orde raken, zodat de partijen, niet kunnen berusten in een beslissing die toepassing maakt van die bepalingen (Cass. 14 januari 2011, *Fisc.Koer.* 2011/537).

Uit het hier besproken arrest blijkt dat toch enige nuance is geboden.

s@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Cass. 22 september 2011, C.10.0506.N

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Verhouding belastingrecht met andere rechtstakken – Rapports du droit fiscal avec les autres branches du droit

No. 2012/91

Cass., 22 september 2011

Afdelingsvoorzitter, voorzitter: M. Forrier
Raadsheren: M. Dirix, M. Stassijns, M. Jocqué, M. Van Volsem
Advocaat-generaal: Mr. Thijs
Advocaten: Mr. De Baets, Mr. De Bruyn
C.10.0506.N

Burgerlijk recht – Verbintenissenrecht – Geldigheidsvoorwaarden van overeenkomst – Geoorloofde oorzaak – Transactie inzake douane – Kwalificatie als dading – Invloed van latere rechtspraak van het Grondwettelijk Hof

Wanneer het bestuur overeenkomstig artikel 263 van de AWDA een schikking aangaat, moet dit als een dading in de zin van artikel 2044 van het BW beschouwd worden. Deze overeenkomst stelt een einde aan de betwisting over de vrijgave van de in beslag genomen goederen.
Krachtens de artikelen 1108 en 1131 van het BW is een overeenkomst slechts rechtsgeldig aangegaan indien zij een reële en geoorloofde oorzaak heeft. Het voorhanden zijn van een rechtsgeldige oorzaak is een ontstaansvoorwaarde van de overeenkomst en dient derhalve te worden beoordeeld bij de totstandkoming ervan. De appelrechters die oordelen dat latere arresten van het Grondwettelijk Hof de geldigheid van de dading niet kunnen aantasten, verantwoorden hun beslissing naar recht en voldoen aan het voorschrift van artikel 149 van de GW.
.....

Droit civil – Droit des obligations – Conditions de validité du contrat – Cause licite – Transaction en matière de douanes – Transaction au sens civil – Impact de la jurisprudence ultérieure de la Cour constitutionnelle

Lorsque l'administration transige conformément à l'article 263 de la loi générale sur les douanes et accises, cet accord est considéré comme une transaction au sens de l'article 2044 du C. civ. Un tel accord met fin au litige concernant la mainlevée des biens saisis.
En vertu des articles 1108 et 1131 du C. civ., une convention n'est régulièrement conclue que si elle a une cause réelle et licite. L'existence d'une cause licite est une condition de la naissance de la convention et doit, dès lors, être appréciée lors de sa conclusion. Les juges d'appel qui ont décidé que les arrêts ultérieurs de la Cour constitutionnelle ne pouvaient porter atteinte à la validité de la transaction ont légalement justifié leur décision et n'ont pas violé l'article 149 de la Constitution.
.....

NV H.
tegen
de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de minister van Financiën

I. Rechtspleging voor het hof

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Gent van 23 februari 2010.
Advocaat-generaal Dirk Thijs heeft op 9 maart 2011 een conclusie neergelegd.
Raadsheer Eric Dirix heeft verslag uitgebracht.
Advocaat-generaal Dirk Thijs heeft geconcludeerd.

II. Cassatiemiddel

De eiser voert in een verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. Beslissing van het hof

Beoordeling

Eerste onderdeel

1. Krachtens artikel 263 AWDA, in zijn versie voor de wet van 20 juli 2005, kan door het bestuur worden getransigeerd met betrekking tot de geldboete, de verbeurdverklaringen en het sluiten van de onderneming.
Wanneer het bestuur transigeert in de door dat artikel bepaalde omstandigheden, is deze overeenkomst een dading zoals bedoeld in artikel 2044 Burgerlijk Wetboek. In zoverre zij rechtmatig is aangegaan, stelt de overeenkomst een einde aan de betwisting over de vrijgave van in beslag genomen goederen.
Het onderdeel dat van een andere rechtsopvatting uitgaat, faalt naar recht.

Tweede onderdeel

2. Het onderdeel gaat uit van de in het eerste onderdeel verworpen stelling dat de betwiste transactie geen dading is in de zin van de artikelen 2044 en volgende Burgerlijk Wetboek en dus kan vernietigd worden wegens verschoonbare dwaling.
Het onderdeel dat van een onjuiste rechtsopvatting uitgaat, faalt in zoverre naar recht.

3. Ingevolge de beslissing dat het om een dading gaat, hoefden de appelrechters geen vaststellingen te doen om rechtsdwaling uit te sluiten.
Het onderdeel kan in zoverre het schending aanvoert van artikel 149 Grondwet, niet worden aangenomen.

Derde onderdeel

4. Krachtens de artikelen 1108 en 1131 Burgerlijk Wetboek is een overeenkomst slechts rechtsgeldig aangegaan indien zij een reële en geoorloofde oorzaak heeft.
Het voorhanden zijn van een rechtsgeldige oorzaak is een ontstaansvoorwaarde van de overeenkomst en dient derhalve te worden beoordeeld bij de totstandkoming ervan.

5. De appelrechters die met eigen redenen en onder verwij-

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

zing naar de redengeving van de eerste rechter oordelen dat de latere arresten van het Grondwettelijk Hof de rechtsgeldigheid van de dading niet kunnen aantasten, verantwoorden hun beslissing naar recht en voldoen aan het voorschrift van artikel 149 Grondwet.
Het onderdeel kan niet worden aangenomen.

Dictum
Het Hof,
Verwerpt het cassatieberoep.
Veroordeelt de eiseres in de kosten.
.....

No. 2012/92

Cour constitutionnelle, 5 mai 2011

Présidents: M. Henneuse, M. Bossuyt
Juges: M. De Groot, M. Lavrysen, M. Snappe, M. Moerman, M. Derycke, M. Spreutels, Mme Merckx-Van Goey, M. Daoût
Avocats: Me Ledain, Me de Ville, Me Viseur *loco* Me Depré
N° 59/2011

Droit judiciaire – Délais – Point de départ

La Cour a déjà jugé à plusieurs reprises qu'une disposition en vertu de laquelle le délai dont dispose une personne pour introduire un recours juridictionnel ou administratif contre une décision prend cours au moment de l'envoi de cette décision, est incompatible avec les articles 10 et 11 de la Constitution en ce que le droit de la défense du contribuable est limité de manière disproportionnée du fait que ce délai court à partir d'un moment où le destinataire ne peut pas encore avoir connaissance du contenu de la décision.
Cela n'implique toutefois pas que le délai dont dispose une personne pour introduire un recours contre une décision ne puisse débuter que le troisième jour ouvrable qui suit celui où le pli a été remis aux services de la poste, comme le prévoit aujourd'hui l'article 53*bis*, 2°, du Code judiciaire. Il faut vérifier si le point de départ d'un délai, compte tenu de la nature de la procédure, de sa durée et des effets de son non-respect, limite ou non de manière disproportionnée les droits de la défense.
L'article 1385*undecies* du Code judiciaire (avant l'entrée en vigueur de l'article 53*bis*, 2°, du Code judiciaire), interprété comme présumant que la réception d'une décision directoriale a lieu le jour ouvrable qui suit celui de son envoi, ne viole pas les articles 10 et 11 de la Constitution. Le législateur a dès lors raisonnablement pu estimer qu'il n'était pas indispensable de prévoir que le délai ne commencerait à courir que le troisième jour ouvrable suivant celui de l'envoi de la décision. Ce choix du législateur n'a aucun effet disproportionné et ne limite pas les droits de la défense du destinataire de façon disproportionnée.
.....

Gerechtelijk recht – Termijnen – Aanvang

Het Hof heeft reeds herhaalde malen geoordeeld dat een bepaling, krachtens welke de termijn waarover een persoon beschikt om een jurisdictioneel of een administratief beroep in te stellen tegen een beslissing aanvangt op het ogenblik van de verzending van die beslissing, de artikelen 10 en 11 van de GW schendt, aangezien daardoor het recht van verdediging van de belastingplichtige op onevenredige wijze wordt beperkt, doordat die termijn begint te lopen op een ogenblik dat de geadresseerde nog geen kennis kan hebben van de inhoud van de beslissing.
Dit houdt evenwel niet in dat de termijn waarover een persoon beschikt om een beroep in te stellen tegen een beslissing slechts kan aanvangen vanaf de derde werkdag die volgt op die waarop de brief aan de postdiensten werd overhandigd, zoals artikel 53bis, 2° van het Ger.W. thans bepaalt. Nagegaan dient te worden of het aanvangspunt van een termijn, rekening houdend met de aard van de procedure en met de duur en de gevolgen van de niet-naleving ervan, het recht van verdediging al dan niet op onevenredige wijze beperkt.
Artikel 1385undecies van het Ger.W. (voor de inwerkingtreding van art. 53bis, 2° Ger.W.), in die zin geïnterpreteerd dat wordt vermoed dat de ontvangst van een directoriale beslissing gebeurt op de werkdag die volgt op die van de verzending ervan, schendt de artikelen 10 en 11 van de GW niet. De wetgever vermocht redelijkerwijs van mening zijn dat het niet onontbeerlijk was te bepalen dat de termijn slechts zou ingaan op de derde werkdag die volgt op die van de verzending van de beslissing. Deze keuze van de wetgever beperkt de rechten van de verdediging van de geadresseerde niet op onevenredige wijze.
.....

S.C.R.L. M.M.&H.
contre
S.A. D. et l'Etat belge

La Cour constitutionnelle,
(…)
après en avoir délibéré, rend l'arrêt suivant:

I. Objet de la question préjudicielle et procédure

Par arrêt du 28 avril 2010 en cause de la SCRL «M.M.&H.» contre la SA «D.» et l'Etat belge, dont l'expédition est parvenue au greffe de la Cour le 5 mai 2010, la Cour d'appel de Liège a posé la question préjudicielle suivante:
«L'article 1385*undecies* du Code judiciaire, interprété (avant l'entrée en vigueur de l'article 53*bis* du Code judiciaire) comme présumant que la réception d'une décision directoriale a lieu le jour ouvrable suivant celui de son envoi, ne viole-t-il pas les articles 10 et 11 de la Constitution en ce qu'il crée une discrimination injustifiée entre d'une part, le contribuable qui reçoit un avertissement-extrait de rôle dont le délai de recours commence à courir le troisième jour ouvrable qui suit celui de son envoi (jurisprudence de la Cour constitutionnelle – arrêt du 19 décembre 2007) et d'autre part, le contribuable qui reçoit une décision directoriale dont le délai de recours commence à courir le surlendemain qui suit le jour de son envoi?».
Des mémoires ont été introduits par:
– la SCRL «M.M.&H.», dont le siège social est établi à L., rue des F.;
– la SA «D.», dont le siège social est établi à T., route de B.;
– le Conseil des ministres.
la SCRL «M.M.&H.» et le Conseil des ministres ont introduit des mémoires en réponse.
A l'audience publique du 16 mars 2011:
– ont comparu:
• Me F. Ledain, avocat au barreau de Liège, pour la SCRL «M.M.&H.»;
• Me H. de Ville, avocat au barreau de Verviers, pour la SA

Antwerpen 5 september 2011

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Verbintenissen – Obligations

Antwerpen, 5 september 2011

1ste kamer bis
Zet.: M. Bleyenbergh
Pleit.: Mrs. M. Stolk, Ch. Callebaut *loco* P. Vercraeye
Inzake: C.B./T. CVBA

Voorlichting en bescherming van de consument – Overeenkomst gesloten buiten de onderneming – Gebrek aan een in het vet gedrukte vermelding en in een kader – Relatieve nietigheid – Dekking van de nietigheid (ja)

Wilsgebrek – Gekwalificeerde benadeling (ja) – Misbruik van zwakke positie van één van de partijen (ja)

Information et protection du consommateur – Contrat conclu en dehors de l'entreprise – Absence de mention encadrée et en gras – Nullité relative – Couverture de la nullité (oui)

Vice de consentement – Lésion qualifiée (oui) – Abus de la faiblesse d'une des parties (oui)

Een overeenkomst gesloten buiten de onderneming is in beginsel nietig door afwezigheid van de wettige vermelding in het vet gedrukt en in een kader.
De nietigheid is een relatieve nietigheid die dus kan gedekt worden.

In onderhavig geval is de overeenkomst gedeeltelijk uitgevoerd geweest door de betaling van erelonen, die als een stilzwijgende bevestiging geldt. De nietigheid is gedekt.

Van gekwalificeerde benadeling is sprake wanneer er een manifeste wanverhouding bestaat tussen de wederzijdse verbintenissen van de contractspartijen en die wanverhouding haar oorsprong vindt in het misbruik door een van de partijen van de inferioriteit van de andere partij.

Un contrat conclu en dehors de l'entreprise est en principe nul à défaut de contenir la mention légale en gras et dans un texte encadré. La nullité est une nullité relative pouvant dès lors être couverte.

En l'espèce, le contrat a été partiellement exécuté par le paiement des honoraires, ce qui constitue une confirmation implicite. La nullité est couverte.

La lésion qualifiée suppose un déséquilibre manifeste entre les obligations réciproques des parties contractantes qui trouve son origine dans l'abus, par l'une des parties, de l'infériorité de l'autre partie contractante.

.....

Gelet op het bestreden vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te ANTWERPEN van 2 oktober 2009, volgens partijen betekend op 22 januari 2010, maar waarvan geen akte van betekening wordt voorgebracht, alsmede het verzoekschrift tot hoger beroep, neergelegd ter griffie van dit hof op 4 januari 2010.

1. Wat voorafgaat

In het bestreden vonnis werden de feiten en de vordering op correcte wijze uiteengezet zodat het hof daarnaar verwijst.
Volgende elementen worden in herinnering gebracht:
Naar aanleiding van een brand op 01/04/2008 heeft de appellante schade geleden aan haar woning aan (...).
Partijen ondertekenden op 01/04/2008 een overeenkomst met het oog op het begroten van de schade die door deze brand werd veroorzaakt.
Op 13/05/2008 wordt door NV D. een proces-verbaal van minnelijke schadeschatting opgesteld. Daarin wordt een omschrijving gegeven van de schade die door de appellante naar aanleiding van de brand op 01/04/2008 werd geleden. Dit proces-verbaal werd zowel door de appellante als de geïntimeerde ondertekend.
Op 22/05/2008 wordt een "factuurproject" opgemaakt door E. waarin de totale vergoeding voor de brandschade wordt geraamd op een bedrag van 105.930,57 EUR.
De geïntimeerde heeft aan de appellante op 23/05/2008 een factuur overgemaakt ten bedrage van 5.242,41 EUR (BTW inclusief). De factuur vermeldt als prestaties de expertise van de brandschade dd. 01/04/2008 waarvan de erelonen volgens de overeenkomst van 01/04/2008 werden berekend.
De geïntimeerde heeft de appellante bij aangetekend schrijven dd. 21/11/2008 aangemaand de factuur van 23/05/2008 te betalen.
De raadsman van de appellante heeft de geïntimeerde bij schrijven dd. 30/11/2008 meegedeeld dat de appellante bereid is een billijke vergoeding te betalen, doch niet op het gedeelte waarvoor zij een vergoeding ontvangt zonder tussenkomst van de geïntimeerde als expert. De appellante deelt in dit schrijven mee dat de schade aan de inboedel reeds geregeld was zonder tussenkomst van de geïntimeerde en verzoekt haar in functie daarvan een creditnota op te stellen.
Bij schrijven van 01/12/2008 heeft de geïntimeerde aan de appellante meegedeeld gerechtigd te zijn op het gehele bedrag van 5.242,41 EUR zoals vermeld in de factuur van 23/05/2008 omdat de inboedel wel samen met de andere schade aan het gebouw werd geregeld en er door hen wel een gedetailleerde verliesstaat werd opgemaakt van de volledige schade (inclusief de inboedel).
De geïntimeerde heeft de appellante gedagvaard op 05/03/2009.
De geïntimeerde erkent dat de appellante op 18/02/2009 een bedrag van 2.728,26 EUR aan haar heeft betaald.
De eerste rechter verklaarde de vordering van de geïntimeerde ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond, waarbij de appellante werd veroordeeld tot betaling aan de geïntimeerde van € 2.514,15 meer de verwijlinterest aan de wettelijke intrestvoet vanaf 21 november 2008 tot 5 maart 2009 en vanaf dan met de gerechtelijke interest tot op de dag van de algehele betaling. Aan de appellante werd toelating verleend om de som te voldoen bij middel van afbetalingen van € 250 per maand. Bij niet betaling op de vervaldata werd het verschuldigd gebleven saldo onmiddellijk opeisbaar zonder voorafgaande aanmaning. De appellante werd veroordeeld tot de kosten van het geding.

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

De appellante tekende hoger beroep aan bij verzoekschrift van 4 januari 2010.

(...)

3. Beoordeling

3.1. Er worden geen argumenten aangaande een mogelijk niet – ontvankelijk hoger beroep voorgedragen.
Het hoger beroep komt, naar vorm en termijn, ontvankelijk voor.

3.2. Voor de eerste rechter werden voor de appellante geen stukken noch besluiten neergelegd.
In hoger beroep legt de appellante wel een stukkenbundel en conclusies neer.
Wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en de bescherming van de consument (hierna afgekort WHP) (thans de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentbescherming)
De overeenkomst tussen partijen dateert van 1 april 2008 zodat de wet van 14 juli 1991 toepasselijk was.
Het is niet voor ernstige betwisting vatbaar dat bij overeenkomst van 1 april 2008 een verkoop buiten de onderneming plaatsvond. De activiteit van de geïntimeerde valt onder de bepalingen van artikel 1 van de wet van 14 juli 1991, namelijk dienstverlening (bijstand van de appellante bij schatting der schade naar aanleiding van de brand) die voor de geïntimeerde een handelsdaad uitmaakt.
Overeenkomstig artikel 88 van WHP moet op straffe van nietigheid in vet gedrukte letters en in een kader los van de tekst op de voorzijde van de eerste bladzijde een tekst worden aangebracht waarbij de consument (de appellante) erop wordt gewezen dat zij binnen de acht dagen kan afzien van de aankoop onder bepaalde voorwaarden.
Deze wettelijk voorgeschreven tekst ontbreekt op de overeenkomst van 1 april 2008.
De overeenkomst is in principe aangetast met nietigheid.
Nochtans betreft het hier een relatieve nietigheid zoals de geïntimeerde terecht voorhoudt.
Een relatieve nietigheid kan gedekt worden.
In onderhavig geval heeft de appellante gedeeltelijk de overeenkomst uitgevoerd door betaling van het ereloon van de geïntimeerde voor de schatting van het gebouw. Dit geldt als een stilzwijgende bevestiging.
De appellante kan zich niet beroepen op de nietigheid op grond van een inbreuk op de WHP.

De overeenkomst van 1 april 2008

1) Bij overeenkomst van 1 april 2008 werd bedongen:
– dat de eerste contractant (de appellante) de tweede contractant (de geïntimeerde) gelast tegensprekelijk en in overleg met de verzekeraars en/of de vermoedelijke verantwoordelijke derden, over te gaan tot schatting der schade toegebracht door de ramp die op 1 april 2008 de bezittingen gelegen te V. straat beschadigd heeft
– de honoraria met inbegrip van de kosten van de tweede contractant (de geïntimeerde) zullen vergoed worden op basis van de in de overeenkomst bepaalde barema. Dit barema zal toegepast worden op het globaal bedrag der vergoedingen (inclusief de eventuele taxen) zoals die uit het proces – verbaal van schatting resulteren.
De geïntimeerde verwijst naar deze overeenkomst en artikel 1134 BW dat bepaalt dat overeenkomsten partijen strekken tot wet. Zij wijst op het feit dat de appellante de factuur nooit zou hebben betwist. De algemene voorwaarden bepalen dat betwistingen binnen de acht dagen bij aangetekend schrijven ter kennis moeten gebracht worden.
De appellante beroept zich op dwaling, de gekwalificeerde benadeling, de exceptie van niet uitvoering en rechtsmisbruik.
Het hof oordeelt op grond van de neergelegde stukken van partijen en hun conclusies als volgt:

2) Terecht haalt de appellante aan dat zij als niet – handelaar niet gehouden is facturen tijdig te protesteren.
Het protest van 30/11/2008 bij monde van haar raadsman is dan ook geldig.
De geïntimeerde kan evenmin verwijzen naar haar algemene voorwaarden, volgens welke de aanrekening van de honoraria, binnen de acht dagen aangetekend moet worden geprotesteerd.
De overeenkomst van 1 april 2008 verwijst immers niet naar algemene voorwaarden. Deze voorwaarden waren klaarblijkelijk de appellante dan ook niet bekend op het ogenblik van het aangaan van de overeenkomst. Zij zijn haar niet tegenwerpelijk.

3) Bij overeenkomst van 1 april 2008 hebben partijen bedongen dat het honoraria van de geïntimeerde forfaitair zou worden vastgesteld op basis van de barema toegepast op het globaal bedrag der vergoedingen zoals die uit het proces verbaal van schatting resulteren.
Uit het proces verbaal van schatting blijkt de schatting van vergoeding van het gebouw en de inboedel.
Het aangerekende ereloon werd in principe conform de overeenkomst opgesteld.

4) De appellante beroept zich in eerste instantie op dwaling.
Artikel 1109 BW bepaalt dat geen toestemming geldig is, indien zij alleen door dwaling is gegeven, door geweld afgeperst of door bedrog verkregen is.
Artikel 1110BW bepaalt dat dwaling alleen dan oorzaak van nietigheid van de overeenkomst is, wanneer zij de zelfstandigheid van de zaak betreft die het voorwerp van de overeenkomst uitmaakt.
In onderhavige zaak laat de appellante na aan te tonen dat zij zou gedwaald hebben over de zelfstandigheid van de zaak.
De bewering dat zij geen overeenkomst behoefde af te sluiten met de geïntimeerde omdat zij geldig was verzekerd bij NV M., terwijl de expertise van de schade werd gevoerd door D., kan hier geen dwaling in hoofde van de appellante aantonen.
Tot de zelfstandigheid van de zaak behoort ieder element dat de partij er hoofdzakelijk toe bewogen heeft het contract af te sluiten.
In onderhavige zaak laat niets vermoeden dat de appellante niet de wil zou hebben gehad met de geïntimeerde een overeenkomst af te sluiten teneinde bijstand te krijgen van laatstgenoemde bij de schatting van de schade, die zij had geleden naar aanleiding van de brand.
Zij heeft trouwens het honoraria gedeeltelijk betaald.
De argumenten van de appellante dat volgens haar op 1 april 2008 het nog niet noodzakelijk was om een overeenkomst af te sluiten, dat zij ongeletterd zou zijn en dat de afgevaardigde van de geïntimeerde op geen enkele wijze zou hebben uiteen gezet dat ervoor de totaal vernielde inboedel er geen

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

overeenkomst nodig was, kunnen daaraan geen afbreuk doen.

5) De appellante beroept zich wel terecht op de gekwalificeerde benadeling.
Van gekwalificeerde benadeling is sprake wanneer er een manifeste wanverhouding bestaat tussen de wederzijdse verbintenissen van de contractspartijen en deze wanverhouding haar oorsprong vindt in het misbruik door een van de contractspartijen van de inferioriteit (zwakheid, hartstocht, onwetendheid, onervarenheid,...) van de andere partij.
De omstandigheden waarin de overeenkomst van 1 april 2008 tot stand is gekomen, zijn bedenkelijk.
De brand brak uit rond 7.30 uur (stuk 1 bundel van de appellante), de overeenkomst tussen partijen werd ondertekend om 9 uur (stuk 1 bundel van de geïntimeerde) en de appellante werd verhoord door de politie in het ziekenhuis om 9.35 uur.
De appellante werd door de afgevaardigde van de geïntimeerde gecontacteerd op het ogenblik dat zij zich juist uit het brandend huis had kunnen wegmaken met haar twee minderjarige kinderen.
Ze stond buiten op straat klaarblijkelijk in pyjama met een geleende trui van de gebuur terwijl alles in rook was opgegaan. Het is op dat moment dat de aangestelde van de geïntimeerde de appellante heeft benaderd met een voorgedrukte overeenkomst, die door de appellante werd ondertekend.
Het is aannemelijk dat de appellante in die omstandigheden (juist ontsnapt uit een brand met haar twee minderjarige kinderen) emotioneel en zeer aangedaan was.
Het hof aanvaardt dat de aangestelde van de geïntimeerde misbruik heeft gemaakt van de zwakheid van de appellante door op dat ogenblik een voor de geïntimeerde gunstig contract te bedingen.
De appellante houdt terecht voor dat op het ogenblik van de wilsovereenstemming er een onevenwicht bestond tussen de wederzijds overeengekomen prestaties, vermits zij verplicht werd om vergoedingen te betalen aan de geïntimeerde vanaf de eerste euro schadevergoeding dewelke zij zou ontvangen, terwijl de geïntimeerde geen enkele prestatie zou hoeven te verrichten met betrekking tot de schatting van de inboedel, dewelke totaal verloren was en eenvoudigweg conform de verzekerde waarde zou vergoed worden à rato van € 45.000.
Het hof aanvaardt dat wanneer de appellante voldoende tijd zou hebben gehad om te reflecteren en in rustige omstandigheden had kunnen nadenken, zij de overeenkomst niet onder dezelfde voorwaarden zou hebben getekend.
Het feit dat volgens de geïntimeerde haar aangestelde na telefonisch contact met de makelaar van de appellante zich naar de plaats van de ramp heeft begeven en de opdracht kreeg klaarblijkelijk met de steun van die makelaar, doet daar geen afbreuk aan.
Evenmin kan het feit dat de appellante in het bijzijn van haar raadsman het proces verbaal van minnelijke schadeschatting heeft ondertekend, afbreuk doen aan voorgaande. Dit proces verbaal betreft een schatting van de schade, noodzakelijk opdat vergoeding aan de appellante zou worden uitgekeerd. De handtekening van de appellante op dit proces verbaal doet geen afbreuk aan het hiervoor vermelde misbruik dat de aangestelde van de geïntimeerde heeft gepleegd.
Dat de appellante de door de geïntimeerde aangerekende honoraria zou kunnen verhalen op haar brandverzekeraar, zoals laatstgenoemde beweert, kan evenmin afbreuk doen aan voorgaande.
Gelet op de wanverhouding dienen de prestaties tot de redelijke grenzen te worden herleid, wat hier maakt dat de appellante niets meer verschuldigd is aan de geïntimeerde.
De overige argumenten en middelen van partijen nopen niet tot een andere besluitvorming van het hof.

OM DIE REDENEN,
HET HOF,
Recht doende op tegenspraak.
Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en gegrond als volgt.

(...)

.....

Verbintenissen – Bijzondere overeenkomsten – Obligations – Contrats spéciaux

Cour de cassation, 17 mars 2011

1ère chambre
A.R.: C.08.0477.F
Sièg.: P. Mathieu (président), D. Batselé, A. Fettweis, C. Matray et M. Delange (conseillers)
M.P.: A. Henkes
Plaid.: Mes P.A. Foriers, B. Maes et M. Mahieu
En cause de: Région wallonne/P.R., M.J., SNCB Holding

Novation – Article 1277 C. civ. – Indication par le débiteur de la personne devant payer à sa place – Absence de novation – Mandat – Tiers mandataire aux fins de payer

Schuldvernieuwing – Artikel 1277 BW – Aanwijzing door de schuldenaar van de persoon die in zijn plaats moet betalen – Geen schuldvernieuwing – Lastgeving – De derde-lasthebber gehouden tot betaling

La simple indication faite par le débiteur, d'une personne qui doit payer à sa place, n'opère pas novation (article 1277 du Code civil). Dans ce cas, il y a mandat aux fins de payer. La personne désignée est le mandataire du débiteur. Elle ne s'engage pas en son nom personnel, aux lieu et place du débiteur.

Voor een schuldvernieuwing volstaat niet dat de schuldenaar, in de overeenkomst, een persoon aanwijst die in zijn plaats moet betalen (artikel 1277 van het Burgerlijk Wetboek). In dat geval is er sprake van een lastgeving tot betaling. De aangewezen persoon is de lasthebber van de schuldenaar. Hij verbindt zich niet in eigen naam, in plaats van de schuldenaar.
.....

(...)

Cass. 28 januari 2010

Hof van Cassatie

28 januari 2010

Voorzitter:	*Eric Dirix*
Raadsheren:	*Eric Stassijns, Beatrijs Deconinck, Alain Smetryns en Geert Jocqué*
O.M.:	*André Van Ingelgem*
Advocaten:	*Bruno Maes en Johan Verbist*

Verdeling – vordering tot vernietiging wegens benadeling – dading die tot doel heeft de onverdeeldheid te doen ophouden

In een dadingsovereenkomst wilden de partijen door wederzijdse toegevingen een einde stellen aan bestaande of nog te ontstane geschillen tussen hen met betrekking tot de verdeling van de nalatenschappen van hun ouders.
Volgens het hof van beroep was het de mede-erfgenaam niet toegelaten om de dadingsovereenkomst aan te vechten op grond van de artikelen 887 en 888 BW. De appelrechters konden zulks volgens het Hof van Cassatie niet naar recht beslissen.

Cass. 28 januari 2010, *NjW* 2010, 324.

S.Y., [...]

Tegen
1. S.F.,
2. S.M.,
3. S.G.,
verweerders, [...]

I. Rechtspleging voor het Hof

Het cassatieberoep is gericht tegen een arrest, op 2 oktober 2008 gewezen door het hof van beroep te Gent.

[...]

II. Cassatiemiddel

[...]

1.2. Te dezen zijn de volgende wetsbepalingen toepasselijk. Artikel 887 van het Burgerlijk Wetboek luidt als volgt:

"Verdelingen kunnen worden vernietigd wegens geweld of bedrog.
Eveneens bestaat grond tot vernietiging, wanneer een medeërfgenaam bewijst dat hij voor meer dan een vierde benadeeld is. Het enkel overslaan van een tot de nalatenschap behorend voorwerp geeft niet het recht om de vordering tot vernietiging in te stellen, doch alleen het recht om een aanvullende verdeling te vorderen".

Artikel 888 van hetzelfde wetboek bepaalt:

"De vordering tot vernietiging is toegelaten tegen elke handeling die ten doel heeft de onverdeeldheid onder medeërfgenamen te doen ophouden, zelfs al mocht die handeling koop, ruil en dading of anders genoemd zijn.
Na de verdeling of de daarmee gelijkstaande handeling wordt evenwel de vordering tot vernietiging niet meer toegelaten tegen een dading aangegaan over werkelijk bestaande zwarigheden, door de eerste handeling opgeleverd, zelfs wanneer daaromtrent geen rechtsgeding mocht zijn begonnen".

1.3. Deze wetsbepalingen bekrachtigen het principe dat de gelijkheid der loten tot het wezen zelf van de verdeling behoort. Om die gelijkheid, ten minste in een redelijke maat, jegens al de medeërfgenamen te verzekeren verleent artikel 887 van het Burgerlijk Wetboek aan de deelhebber, die voor meer dan een vierde benadeeld is, een vordering tot vernietiging.
Artikel 888, alinea 1, van hetzelfde wetboek verklaart, om de rechten van gezegde deelhebber nog meer te waarborgen, dat elke handeling die de onverdeeldheid doet ophouden, welke ook haar benaming weze, in geval van benadeling voor meer dan een vierde vernietigbaar is.
Uit het voorgaande volgt dat het door de wetgever beoogde doel niet zou bereikt zijn indien, het uit onverdeeldheid treden verwezenlijkt zijnde onder de vorm van een echte dading, de vordering tot vernietiging aan de benadeelde medeërfgenaam geweigerd werd.
Krachtens voormelde artikelen 878, alinea 2, en artikel 888, alinea 1, is een vordering tot vernietiging op grond van benadeling voor meer dan een vierde bijgevolg toegelaten tegen een dading die een verdeling onder medeërfgenamen inhoudt, – hetgeen niet noodzakelijk betekent onder alle erfgenamen -, ook al is die dading een echte dading in de zin van artikel 2044 van het Burgerlijk Wetboek.
Het voorgaande vindt bevestiging in de tekst van artikel 888, alinea 2, luidens hetwelk na de verdeling of de daarmee gelijkstaande handeling evenwel de vordering tot vernietiging niet meer wordt toegelaten tegen een dading aangegaan over werkelijk bestaande zwarigheden, door de eerste handeling opgeleverd, zelfs wanneer daaromtrent geen rechtsgeding mocht zijn begonnen.
Door, na aangenomen te hebben dat de litigieuze dading een verdeling tussen medeërfgenamen inhoudt en vastgesteld te hebben dat de eiseres ertegen opkwam op grond van benadeling voor meer dan een vierde, anders te oordelen, meer bepaald dat "Dergelijke reële dadingsovereenkomst niet meer (kan) worden aangevochten", schendt het bestreden arrest bijgevolg de artikelen 887, alinea 2, en 888, alinea 1, van het Burgerlijk Wetboek krachtens dewelke de vordering tot vernietiging op grond van benadeling voor meer dan een vierde is toegelaten tegen een echte dading die een verdeling onder medeërfgenamen inhoudt.

[...]

III. Beslissing van het Hof

Beoordeling

Eerste onderdeel

1. Artikel 887, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat er grond tot vernietiging van een verdeling bestaat, wanneer een mede-erfgenaam bewijst dat hij voor meer dan een vierde benadeeld is.
Artikel 888, eerste lid, van hetzelfde wetboek bepaalt dat de vordering tot vernietiging is toegelaten tegen elke handeling die ten doel heeft de onverdeeldheid onder de mede-erfgenamen te doen ophouden, zelfs al mocht die handeling koop, ruil en dading of anders genoemd zijn.

2. Op grond van die bepalingen kan een mede-erfgenaam wegens benadeling voor meer dan een vierde opkomen tegen een dading die tot doel heeft de onverdeeldheid te doen ophouden.

3. De appelrechters, die vaststellen dat de partijen: "Door wederzijdse toegevingen een einde hebben willen stellen aan bestaande of nog te ontstane geschillen tussen hen met betrekking tot de verdeling van de respectieve nalatenschappen van hun overleden ouders in het licht van het expertiseverslag over de bestemming van 1.030.663,14 euro (41.576.848 frank) in geld en effecten", hebben niet naar recht kunnen beslissen dat het de eiseres niet toegelaten is de bedoelde dadingsovereenkomst aan te vechten op grond van de artikelen 887 en 888 van het Burgerlijk Wetboek.

Het onderdeel is gegrond.

[...]

DICTUM

Het Hof,
Vernietigt het bestreden arrest behalve in zoverre dit het hoger beroep ontvankelijk verklaart.

[...]

Cass. 6 februari 2009, C.08.0296.N

Het voormeld artikel 16.5 van het koninklijk besluit van 28 december 1972 houdt niet in dat de gevraagde vergunning slechts kon worden verleend mits het voorafgaandelijk aannemen van een bijzonder plan van aanleg of "globaal verkavelingsplan".
Een overheid kan evenwel op goede gronden, met het oog op het veilig stellen van de goede plaatselijke ordening, een vergunning weigeren om de reden dat voor het betrokken gebied eerst een globaal ordeningsplan dient te worden opgesteld. Dit weigeringsmotief kan echter slechts tijdelijk worden aangewend en op voorwaarde dat de overheid ook werkelijk de intentie heeft om voor het betrokken gebied dergelijk ordeningsplan op te stellen en daartoe ook de nodige acties onderneemt.
Uit het administratief dossier blijkt nergens dat in hoofde van de bevoegde overheden een concreet plan bestond om in de nabije toekomst over te gaan tot het opstellen van een globaal ordeningsplan, laat staan dat daartoe acties werden ondernomen.
Het tweede middel is in de aangegeven mate gegrond.

Volgt: vernietiging

C. Varia

Hof van Cassatie, nr. C.08.0296.N, 6 februari 2009

Iste Kamer
Voorzitter: de h. Verougstraete
Afdelingsvoorzitter: de h. Waûters
Raadsheren: de hh. Dirix, Stassijns en Fettweis
Advocaat-generaal: de h. Vandewal
Inzake: V. H. en V. L. L. t./ V. D. V.

Uit de aard van de nietigverklaring van een verkavelingsvergunning door de Raad van State volgt in de regel dat de vernietigde beslissing geacht wordt nooit te hebben bestaan, zodat de partijen door de vernietiging van de beslissing terug in de toestand worden geplaatst van vóór de vernietigde beslissing.

Door een vordering tot vernietiging van een verkoopovereenkomst wegens dwaling af te wijzen omdat de vernietiging van de verkavelingsvergunning niet bestond op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst tot aankoop van de zaak, miskent het hof van beroep het gezag van gewijsde erga omnes en de retroactieve werking van de vernietigingsbeslissing door de Raad van State en het rechtsbegrip dwaling.

I. Rechtspleging voor het Hof

Het cassatieberoep is gericht tegen een arrest, op 6 februari 2008 gewezen door het hof van beroep te Gent.
Afdelingsvoorzitter Ernest Waûters heeft verslag uitgebracht.
Advocaat-generaal Christian Vandewal heeft geconcludeerd.

II. Cassatiemiddel

De eisers voeren in hun verzoekschrift een middel aan.
Geschonden wettelijke bepalingen
- artikel 149 van de gecoördineerde Grondwet;
- de artikelen 1108, 1109, 1110, eerste lid, 1234 en 1304 van het Burgerlijk Wetboek;
- de artikelen 23 tot 28 en 780, eerste lid, 3° van het Gerechtelijk Wetboek;
- artikel 14, § 1 van de op 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State (in zijn versie zowel voor als na de wijziging bij wet van 15 mei 2007);
- het algemeen rechtsbeginsel luidens hetwelk vernietigingsarresten van de Raad van State jegens allen gelden, dat onder meer bevestiging vindt in de artikelen 23 tot 28 van het Gerechtelijk Wetboek.

Aangevochten beslissingen

Het hof van beroep te Gent bevestigde in het thans bestreden arrest van 6 februari 2008 het vonnis *a quo* in al zijn beschikkingen en wees derhalve eisers' vordering tot nietigverklaring van de koopovereenkomst die zij sloten met de verweerster op 2 december 1992, notarieel verleden op 16 februari 1993, af als ongegrond. Het hof van beroep verwierp, om dezelfde redenen, zowel de rechtsgrond van het bedrog in hoofde van de verweerster als de rechtsgrond van de dwaling in hoofde van de eisers. Deze beslissing is gestoeld op volgende gronden (arrest p. 4 *et seq.*, nrs. 1.2. en 1.3.):
"De vordering van (de eisers) tot tussenkomst en vrijwaring lastens (de verweerster) en hun vordering tot nietigverklaring/ontbinding van de notariële akte van 16 februari 1993 zijn gesteund op koopvernietigende gebreken (bedrog en dwaling), inbreuk op de algemene zorgvuldigheidsnorm (de art. 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek) en op beweerdelijke contractuele tekortkomingen (niet-conforme levering).
De eerste rechter stelde reeds, terecht, dat (de eisers) geen bedrog of dwaling kunnen inroepen, omdat de koopvernietigende gebreken dienen te bestaan op het ogenblik van de contractsluiting, weze 2 december 1992.
Het latere bestaan van de procedure voor de Raad van State en de gebeurlijke kennis ervan in hoofde van de kopers (de eisers) (lees: van de verkoopster (de verweerster)) op het ogenblik van het verlijden van de latere authentieke akte heeft geen invloed op de rechtsgeldigheid van de op 2 december 1992 gesloten onderhandse koopovereenkomst.
Noch de procedure voor de Raad van State noch het annulatiearrest tast de rechtsgeldigheid aan van de koopovereenkomst van 2 februari 1992. Het arrest vernietigt niet het koopcontract, enkel de verkavelingsvergunning.
Die annulatie tast de kwaliteit aan van het verkochte goed, niet de koop zelf. Die kwaliteitsvermindering kan de verkoper (de verweerster) niet te kwade worden geduid nu zij een gevolg is van een administratiefrechtelijke beslissing, waarvoor zij geen enkele aansprakelijkheid draagt. In wezen gaat het om een rechtsstoornis waarvan de oorzaak slechts dateert van na de koop zodat de anterioriteitsvoorwaarde voor aanrekening lastens verkoper ontbreekt (...).

Frederik Lauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Ten onrechte betogen (de eisers) dat het eigendomsvoorbehoud uit de onderhandse akte – tot het verlijden van de authentieke akte – ook zou betekenen dat de wilsovereenstemming pas op het ogenblik van de eigendomsoverdracht zou dienen beoordeeld te worden, nu de wilsovereenstemming over zaak en prijs vastlag bij de ondertekening van de onderhandse koopakte van 2 december 1992".
De eerste rechter, naar wiens beslissing de appelrechter verwees, stelde in verband met eisers' vordering in vernietiging van de koopovereenkomst met verweerster, hetgeen volgt (vonnis van 29 juni 2004, p. 15, C.c.): "Voor het geval de koop-verkoopovereenkomst van 10 oktober 1993 nietig zou worden verklaard, hetgeen het geval is, vorderen (de eisers) de nietigheid van de koop-verkoopovereenkomst van 16 februari 1993 op dezelfde rechtsgrond.
In casu werd reeds aangenomen dat (de eisers) niet op de hoogte waren van de procedure gevoerd voor de Raad van State en dat (de verweerster) daarvan wel op de hoogte was op het ogenblik van het verlijden van de desbetreffende notariële akte op 16 februari 1993.
Bedrog is een grond tot nietigverklaring van een contract wanneer kunstgrepen (materieel element) bewust (psychologisch element) door de tegenpartij worden aangewend, teneinde een toestemming te bekomen die zonder die bedrieglijke handelingen niet zou bekomen zijn (doorslaggevend karakter) (...).
Het verzwijgen van informatie kan een kunstgreep uitmaken wanneer het een doorslaggevend element betreft (...).
Het bedrog moet evenwel bestaan op het ogenblik van de contractsluiting. *In casu* werd de overeenkomst op 2 december 1992 gesloten. Toen kwamen de betrokken partijen overeen omtrent het voorwerp en de prijs (art. 1583 van het Burgerlijk Wetboek).
Op dat ogenblik was er nog geen sprake van de schorsings- en annulatieprocedure later (22 december 1992) gevoerd voor de Raad van State.
(De eisers) kunnen ten aanzien van verweerster in tussenkomst en vrijwaring derhalve geen bedrog of dwaling inroepen.
Hun tussenvordering in nietigverklaring van de overeenkomst van 16 februari 1993 ten aanzien van de verweerster in tussenkomst en vrijwaring dient als ongegrond afgewezen te worden".

Grieven

Artikel 1108 van het Burgerlijk Wetboek vermeldt als een van de vier bestaansvereisten voor een geldige overeenkomst, die als wet tussen de partijen geldt, de toestemming van de partij die zich verbindt.
Luidens artikel 1109 van het Burgerlijk Wetboek is de toestemming niet geldig, wanneer zij door dwaling, bedrog of geweld is aangetast.
Artikel 1110, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek stelt:
"Dwaling is alleen dan een oorzaak van nietigheid van een overeenkomst, wanneer zij de zelfstandigheid betreft van de zaak die het voorwerp van de overeenkomst uitmaakt".
Dwaling in de zin van genoemde artikelen 1109 en 1110 van het Burgerlijk Wetboek is bijgevolg het zich op verschoonbare wijze vergissen, op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst, over de zelfstandigheid van de zaak die het voorwerp van de overeenkomst vormt.
Het was tussen partijen niet betwist en het hof van beroep stelt vast (1) dat de percelen grond die eisers op 2 december 1992 kochten van de verweerster, het voorwerp uitmaakten van een op 23 oktober 1992 door het schepencollege van de Stad Tielt geldig verleende verkavelingsvergunning en dus in beginsel bebouwbaar waren, (2) dat deze verkavelingsvergunning later het voorwerp werd van een verzoek tot vernietiging van 22 december 1992 en (3) dat dit leidde tot een vernietigingsarrest van de Raad van State van 11 april 2001.
Luidens een algemeen rechtsbeginsel, dat bevestiging vindt in de artikelen 23 tot 28 van het Gerechtelijk Wetboek, hebben vernietigingsarresten van de Raad van State gezag van gewijsde jegens allen.
Een vernietigingsarrest van de Raad van State heeft in beginsel terugwerkende kracht tot op de datum waarop de aangevochten beslissing werd genomen. De vernietigde beslissing verdwijnt niet alleen voor de toekomst, ze wordt geacht nooit te hebben bestaan.
De terugwerkende kracht van het vernietigingsarrest van de Raad van State van 11 april 2001 heeft tot gevolg dat de verkavelingsvergunning verleend voor de door eisers aangekochte percelen grond, geacht wordt nooit te hebben bestaan, zodat de toestemming van de eisers tot aankoop van percelen grond, aangetast was door een dwaling omtrent de zelfstandigheid van de zaak, met name over de bebouwbaarheid van de gronden, die het voorwerp van de koopovereenkomst tussen de eisers en de verweerster uitmaakten. Nu de eisers bouwgrond kochten, die nadien bleek niet geschikt te zijn voor een normale bebouwing, hebben zij gedwaald over de zelfstandigheid van de zaak, die het voorwerp van de koopovereenkomst tussen partijen uitmaakt. In de omstandigheden van deze zaak kon het hof van beroep dienvolgens niet wettig oordelen dat het annulatiearrest van de Raad van State weliswaar de kwaliteit van het verkochte goed, doch niet de rechtsgeldigheid van de koopovereenkomst aantastte.
Ook de omstandigheid dat aan de verkoper geen bedrog kan worden verweten heeft niet tot gevolg dat de koper van het goed niet kan hebben gedwaald over de essentie van de zaak.
Na te hebben geoordeeld dat de dwaling dient te bestaan op het ogenblik van de totstandkoming van de koopovereenkomst, met name op 2 december 1992, na te hebben vastgesteld dat op dat ogenblik de procedure voor de Raad van State, die leidde tot de nietigverklaring van de verkavelingsvergunning bij arrest van 11 april 2001, nog niet bestond, en na te hebben geoordeeld dat aan verweerster op het ogenblik van het sluiten van de onderhandse overeenkomst geen bedrog kon worden verweten, kon het hof van beroep derhalve niet wettig op deze enkele gronden oordelen dat geen dwaling bestond in hoofde van de eisers.
Het hof van beroep schendt bijgevolg de artikelen 1108, 1109 en 1110, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek alsmede het algemeen rechtsbeginsel luidens hetwelk de vernietigingsarresten van de Raad van State jegens allen gelden, dat bevestiging vindt in de artikelen 23 tot 28 van het Gerechtelijk Wetboek, en voornoemde artikelen 23 tot 28 van het Gerechtelijk Wetboek evenals het in artikel 14, § 1 van de op 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State besloten beginsel dat vernietigingsarresten met terugwerkende kracht uitwerking krijgen en voornoemd artikel 14, § 1 van de op 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State, in zijn versie zowel voor als na de wijziging bij wet van 15 mei 2007.
Minstens is de beslissing van het hof van beroep op tegenstrijdige motieven gestoeld en oordeelt het hof dus met miskenning van de artikelen 149 van de gecoördineerde Grondwet en 780, eerste lid, 3° van het Gerechtelijk Wetboek, door enerzijds te oordelen dat de verkoopovereenkomst

van 11 oktober 1993 tussen de eisers (als verkopers) en de nv Bepa van Thorre nietig was wegens dwaling door de kopende vennootschap, erin bestaande dat zij bouwgrond kocht en wenste te kopen maar uiteindelijk (ingevolge de vernietigingsbeslissing van de Raad van State van 11 april 2001) geen bouwgrond verkreeg, doch anderzijds te oordelen dat de hieraan voorafgaande verkoopovereenkomst van 2 december 1992 tussen de verweerster en de eisers (als kopers) betreffende dezelfde gronden niet nietig was wegens dwaling ofschoon ook de eisers bouwgrond kochten en wensten te kopen maar uiteindelijk (eveneens ingevolge de vernietigingsbeslissing van de Raad van State van 11 april 2001) geen bouwgrond verkregen.
Het hof van beroep kon bijgevolg niet wettig eisers' vordering in nietigverklaring van de overeenkomst met de verweerster van 2 december 1992, notarieel verleden op 16 februari 1993, afwijzen (schending van de art. 1234 en 1304 van het Burgerlijk Wetboek).

III. Beslissing van het hof

Beoordeling

Ontvankelijkheid

1. De verweerster werpt op dat het middel niet ontvankelijk is, omdat dit het hof verplicht tot het onderzoek of de dwaling betrekking heeft op de zelfstandigheid van de verkochte zaak.
Het onderzoek van de opgeworpen grond van niet-ontvankelijkheid is niet te scheiden van het onderzoek van het middel.

Middel

2. Het gezag van gewijsde dat verbonden is aan de beslissingen van administratieve rechtscolleges is een algemeen rechtsbeginsel van administratief recht.
De arresten van de Raad van State die een administratieve handeling vernietigen, hebben gezag van gewijsde *erga omnes*.
Uit de aard van de vernietiging van een administratieve beslissing volgt dat de vernietigde beslissing in de regel geacht wordt nooit te hebben bestaan, zodat de partijen door de vernietiging van de beslissing terug in de toestand worden geplaatst van vóór de vernietigde beslissing.
De nietigverklaring van een verkavelingsvergunning door de Raad van State geldt bijgevolg *erga omnes* met terugwerkende kracht.
De dwaling kan er aldus in bestaan dat de overeenkomst is aangegaan ingevolge dwaling over de essentiële eigenschappen van de zaak doordat die eigenschappen retroactief wegens de vernietiging van een administratieve beslissing niet bestonden op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst tot aankoop van de zaak.

3. Het arrest oordeelt dat de vernietigingsbeslissing van de Raad van State van 23 oktober 1992:
- het verkoopcontract van de verweerster aan de eisers niet vernietigt maar enkel de verkavelingsvergunning;
- deze vernietiging de kwaliteit van het verkochte goed aantast maar niet de koop zelf;
- het in wezen een rechtsstoornis betreft waarvan de oorzaak dateert van na de koop.

Door met die redenen de vrijwaringsvordering van de eisers en hun vordering tot vernietiging, wegens dwaling, van de verkoopovereenkomst tussen de eisers en de verweerster af te wijzen, miskent het arrest het gezag van gewijsde *erga omnes* en de retroactieve werking van de vernietigingsbeslissing door de Raad van State en het rechtsbegrip dwaling.

4. Vermits het arrest aldus beslist op grond van een niet-retroactieve werking van vernietigingsbeslissing door de Raad van State, dient de bestreden beslissing te worden vernietigd, zonder dat het hof dient over te gaan tot een onderzoek of de dwaling de zelfstandigheid van de verkochte zaak betreft.
Het middel is in zoverre gegrond.
(…).

Dictum
Het Hof,
Vernietigt het bestreden arrest in zoverre dit beslist over de vrijwaringsvordering van de eiseres tegen de verweerster en over de vordering tot vernietiging van de verkoop van de verweerster aan de eisers en uitspraak doet over de kosten van eisers en de verweerster.
(…)

Noot – Contracten (retroactief) vernietigbaar wegens dwaling na vernietigingsarrest Raad van State?

De feiten in dit dossier kunnen als volgt geschetst worden. Eisers vorderen de nietigverklaring van een koop-verkoopovereenkomst, nadat de Raad van State de verkavelingsvergunning had vernietigd waardoor het onmogelijk bleek om het aangekochte onroerend goed te bebouwen.
Het hof van beroep te Gent en voordien de eerste rechter verwierpen de vordering. Noch de procedure voor de Raad van State, noch het vernietigingsarrest tasten de rechtsgeldigheid van de koop-verkoopovereenkomst aan. Het arrest van de Raad van State vernietigt immers niet het koopcontract, enkel de verkavelingsvergunning. De vernietiging tast weliswaar de kwaliteit van het onroerend goed aan, aldus de beroepsrechter, maar niet de koop zelf. Die kwaliteitsvermindering kan de verkoper niet ten kwade worden geduid nu zij gevolg is van een administratiefrechtelijke beslissing waarvoor de verkoper geen aansprakelijkheid draagt. Het gaat, aldus het hof, om een rechtsstoornis waarvan de oorzaak slechts dateert van nà de koop zodat de anterioriteitsvoorwaarde voor aanrekening lastens de verkoper ontbreekt.
Het arrest van het Hof van Cassatie roept talrijke vragen op:
- Kan de koper, na vernietiging van een stedenbouwkundige vergunning of een verkavelingsvergunning, steeds de vernietiging vorderen van de koop-verkoopovereenkomst van het betrokken gebouw of terrein?
- Wat bij verdere verkopen? Kan men dan in cascade de nietigverklaring van de opvolgende koop-verkoopovereenkomsten vorderen?

Frederik Lauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Gent 2 oktober 2008, 2006/AR/2938

RECHTSPRAAKANALYSE
JURISPRUDENCE COMMENTÉE

Patrimoniaal familierecht – Droit patrimonial de la famille

Hof van beroep te Gent

2 oktober 2008

ERFRECHT – VERVAL
Verborgen houden van nalatenschapsgoederen door erfgenaam – Verzwijgen van schenkingen – Bedrieglijk opzet – Verval van het aandeel – Staat van vereffening-verdeling

1. Indien een erfgenaam in het kader van een vereffening-verdeling de toepassing van artikel 792 BW vraagt, moet de notaris zich over het gegronde karakter van de bewering uitspreken en moet hij het resultaat van zijn bevindingen opnemen in de staat van vereffening.

2. Het verzwijgen van ontvangen schenkingen – al dan niet gedaan met vrijstelling van inbreng – door een ab intestaat erfgenaam, een algemene rechtsopvolger of een rechtsopvolger ten algemenen titel valt onder het begrip 'het verborgen houden van nalatenschapsgoederen'.

3. Het bedrieglijk opzet vormt een wezenlijk element bij het verborgen houden van nalatenschapsgoederen.

DROIT SUCCESSORAL – DÉCHÉANCE
Héritier ayant diverti des biens d'une succession – Dissimulation de donations – Intention frauduleuse – Déchéance de part – État de liquidation-partage

1. Si un héritier demande, dans le cadre d'une liquidation-partage, l'application de l'article 792 C.civ., le notaire doit se prononcer sur le bien-fondé de l'allégation et consigner ses constatations dans l'état liquidatif.

2. La dissimulation de donations reçues – avec ou sans dispense de rapport – par un héritier ab intestat, un ayant cause universel ou un ayant cause à titre universel, tombe sous la notion de 'recel de biens successoraux'.

3. L'intention frauduleuse est un élément constitutif de la dissimulation des biens d'une succession.

Velt het hof het volgende arrest:

De appellant heeft bij verzoekschrift neergelegd ter griffie op 24 november 2006 hoger beroep ingesteld tegen het op 17 oktober 2006 uitgesproken vonnis van de 5de kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, waarbij:

– de staat van vereffening en verdeling van de ontbonden huwgemeenschap Jooris M.-Bertha M. en van hun beider nalatenschappen opgemaakt door notaris A.D. bij akte van 19 januari 2005, waarbij toepassing werd gemaakt van artikel 792 BW, gehomologeerd werd;
– gezegd werd dat de griffier overeenkomstig artikel 1224 Ger.W. de beslissing ter kennis zal brengen van de notaris die – wanneer de beslissing in kracht van gewijsde is gegaan – de gehomologeerde staat van vereffening binnen de wettelijke termijnen zal doen overschrijven;
– de rechtsplegingsvergoedingen tussen partijen gecompenseerd werden.

Middels zijn beroepsakte streefde de appellant het tenietdoen van het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen na, waarbij hij vorderde dat het hof, dienaangaande opnieuw beslissend, de vordering van de rechtsvoorgangster van de geïntimeerden zou afwijzen als onontvankelijk en ongegrond.

Hij vroeg dat het hof de procedurezwarigheden zou opschorten, minstens zou zeggen voor recht dat de door hem bij brief van 25 februari 2005 geformuleerde zwarigheden gegrond zijn en dat de instrumenterende notaris de staat van vereffening-verdeling dienvolgens dient aan te passen en een nieuwe staat van verdeling dient op te maken.

In zijn conclusies neergelegd ter griffie op 29 november 2007 vroeg de appellant tevens dat het hof minstens zou bevelen dat de notaris dient rekening te houden met de op zijn stuk 2 gedetailleerde kosten voor een totaal bedrag van 25.116,37 EUR. Tevens vorderde hij de veroordeling van de rechtsvoorgangster van de geïntimeerden tot alle gedingkosten in beide instanties, zoals nader begroot.

De geïntimeerden vroegen akte van hun herneming van het geding voor Georgette M., zijnde de oorspronkelijke geïntimeerde, overleden te Waregem op 6 oktober 2007, alsmede de afwijzing van het beroep als ongegrond en de veroordeling van de appellant tot de kosten van de beide instanties, zoals nader begroot.

(…)

Voorgaanden

De rechtsvoorgangster van de geïntimeerden, Georgette M., en de appellant zijn de kinderen van wijlen Jooris M. (geboren op 24 december 1906 en overleden op 9 juli 1997) en van wijlen Bertha M. (geboren op 12 augustus 1906 en overleden op 15 juni 1996).

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

Jooris M. en Bertha M. zijn gehuwd voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Wielsbeke op 17 oktober 1929 zonder voorafgaand huwelijkscontract, niet gehandhaafd doch gewijzigd ingevolge akte verleden voor notaris A.C. te Oostrozebeke op 12 februari 1988.

In deze akte werd bepaald dat bij ontbinding van het gemeenschappelijk vermogen door het overlijden van één der echtgenoten en op voorwaarde dat zij niet feitelijk gescheiden zijn, het gemeenschappelijk vermogen in volle eigendom zal toebehoren aan de langstlevende echtgenoot, ongeacht of er kinderen zijn of niet.

Na het overlijden van Bertha M. maakte Jooris M. op 4 oktober 1996 een eigenhandig testament ingevolge hetwelk het grootst beschikbaar gedeelte van zijn nalatenschap werd gegeven aan de appellant.

Georgette M. dagvaardde de appellant op 3 september 1997 in vereffening-verdeling van de huwgemeenschap en van de nalatenschappen van de beide ouders.

Bij vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk van 21 oktober 1997 werd de gerechtelijke vereffening en verdeling van de voornoemde boedels bevolen en werden de partijen daartoe verwezen naar notaris A.D. met standplaats te Meulebeke.

(…)

Bij vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk d.d. 19 november 2003 werd de appellant veroordeeld voor valsheid in geschrifte en gebruik van valse stukken (*namelijk door in de akte van boedelbeschrijving van alle actief- en passiefbestanddelen, behorend tot het gemeenschappelijk vermogen dat bestaan heeft tussen de heer Jooris M. en zijn echtgenote mevrouw Bertha M. en tot de nalatenschap van beide echtgenoten, verleden op 14 januari 1998, nagelaten te hebben te vermelden dat hij schenkingen ontvangen heeft van twee miljoen drie honderd duizend (2.300.000) frank (57.015,51 EUR) op 24 mei 1994 en van één miljoen (1.000.000) frank (24.789,35 EUR) in de periode van 24 mei 1994 tot 31 december 1996*) alsmede voor het afleggen van een valse eed (*namelijk door in de voornoemde akte van boedelbeschrijving nagelaten te hebben te vermelden dat hij schenkingen ontvangen heeft van twee miljoen drie honderd duizend (2.300.000) frank (57.015,51 EUR) op 24 mei 1994 en van één miljoen (1.000.000) frank (24.789,35 EUR) in de periode van 24 mei 1994 tot 31 december 1996*).

Op 4 juli 2005 legde de boedelnotaris overeenkomstig artikel 1219, § 2 Ger.W. ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk neer:
- de staat van vereffening en verdeling verleden voor zijn ambt op 19 januari 2005;
- het proces-verbaal van zwarigheden verleden voor zijn ambt op 25 februari 2005;
- het proces-verbaal van antwoord verleden voor zijn ambt op 12 mei 2005;

(…)

3.2. Wat betreft de door de appellant gevraagde opschorting van de procedure en de ontvankelijkheid van de vordering van de geïntimeerden tot toepassing van artikel 792 BW

Volgens de appellant heeft de eerste rechter ten onrechte nagelaten om de procedure nopens de zwarigheden op te schorten nu de door de geïntimeerden gevraagde toepassing van de sanctie voorzien in artikel 792 BW het voorwerp zou moeten uitmaken van een afzonderlijke burgerlijke vordering.

De sanctie van de burgerlijke heling kan slechts toegepast worden nadat een vonnis of arrest hierover definitief heeft beschikt.

In tegenstelling tot wat de appellant voorhoudt, moeten de geintimeerden evenwel geen afzonderlijke procedure bij de rechtbank instellen met het verzoek tot toepassing van de sanctie.

Indien, in het kader van de gerechtelijke verdeling, de mede-erfgenamen de toepassing van de wet eisen, zal de notaris zich over het gegronde karakter van de bewering kunnen en moeten uitspreken en het resultaat van zijn bevindingen weergeven in zijn staat van vereffening.

Zo de notaris tot het besluit komt dat er heling heeft plaatsgehad, zal hij daarmee bij de verdere verdeling rekening houden.

Via de opstelling van het proces-verbaal van zwarigheden, waarna de notaris een persoonlijk en gemotiveerd advies uitbrengt, zal de betwisting, gebeurlijk samen met andere zwarigheden, aan de rechtbank worden voorgelegd zodat de uiteindelijke beslissing bij de burgerlijke rechter ligt.

Door Georgette M. werd ten overstaan van de notaris toepassing gevraagd van artikel 792 BW.

De notaris heeft op dit punt stelling ingenomen, waarna de appellant in het kader van zijn zwarigheden opwierp dat de notaris hier niet zelf toepassing kon van maken, zwarigheid waaromtrent vervolgens door de notaris werd geadviseerd.

In casu werd de vordering op grond van heling derhalve gesteld in het raam van de vereffening-verdeling en is deze via de procedurezwarigheden aanhangig gemaakt bij de rechtbank. Naar aanleiding van de beslechting van de zwarigheden heeft de rechtbank zich over het geschil uitgesproken – en dient ingevolge het hoger beroep thans het hof hierover uitspraak te doen – zodat de procedure geenszins dient te worden opgeschort tot omtrent de toepassing van artikel 792 BW een afzonderlijke vordering in een nieuwe procedure zou worden gesteld.

Door Georgette M. werd, waar zij voor de eerste rechter verzocht om toepassing te maken van artikel 792 BW, geen nieuwe vordering geformuleerd, maar louter herhaald wat zij reeds ten overstaan van de boedelnotaris had gevraagd en om de bevestiging van de staat van vereffening en ver-

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

deling verzocht, zodat haar vordering dienaangaande wel degelijk ontvankelijk was.

3.3.

3.3.1. Overeenkomstig artikel 792 BW verliezen de erfgenamen die goederen van de nalatenschap hebben weggemaakt of verborgen gehouden de bevoegdheid om de nalatenschap te verwerpen; al verwerpen zij deze, toch blijven zij zuiver erfgenaam, zonder op enig aandeel in de weggemaakte of verborgen gehouden zaken aanspraak te kunnen maken.

Het verborgen houden van goederen van de nalatenschap is elke te kwader trouw gestelde daad, waardoor de erfgenaam op de goederen van de nalatenschap een ongeoorloofd voordeel ten nadele van zijn mededeelgenoten wil verwerven.

Ter zake volstaat elk manoeuvre en elk bedrog met betrekking tot de goederen van de nalatenschap die door een erfgenaam te kwader trouw worden gesteld en die tot gevolg kunnen hebben dat de rechten van de mede-erfgenamen geschaad worden.

Onder het 'verborgen houden' kan worden begrepen het verzwijgen van ontvangen schenkingen, al of niet gedaan met vrijstelling van inbreng.

Dit is te dezen duidelijk het geval, te meer de appellant op zich niet betwist dat schenkingen hebben plaatsgevonden, zij het dat hij voorhoudt dat deze tevens mede aan zijn echtgenote werden gedaan en nog dat deze bedoeld waren voor zijn zoons (zie verder).

A fortiori is er sprake van heling wanneer de betrokkene over één en ander valse verklaringen aflegt ter gelegenheid van het afsluiten van de boedelbeschrijving, feit waarvoor de appellant in casu strafrechtelijk werd veroordeeld.

Het feit dat wat betreft de klacht inzake verduistering een buitenvervolgingstelling zou zijn uitgesproken door de raadkamer bindt de burgerlijke rechter niet, te meer nu uit de vordering van de procureur des Konings van 6 maart 2003 blijkt dat de kwestieuze schenkingen niet vermeld worden bij die kwalificatie van verduistering.

3.3.2. Het bedrieglijk opzet vormt een wezenlijk element bij het verborgen houden van goederen deel uitmakend van de nalatenschap. De heler dient wetens en willens en te kwader trouw te handelen.

Er is bedrieglijk opzet wanneer het verborgen houden erop gericht is de gelijkheid tussen de erfgenamen te verstoren of de mede-erfgenamen te beroven van wat hen toekomt in de verdeling.

Het bedrieglijk opzet wordt te dezen vooreerst bewezen door de strafrechtelijke veroordeling van de appellant wegens meineed en valsheid in geschriften.

Waar de appellant er bovendien op wijst dat er geen sprake is van kwade trouw wanneer de erfgenaam werkelijk kon geloven dat de weggemaakte goederen hem geschonken werden, levert hij niet het minste bewijs van een mogelijks verschoonbare vergissing over de juridische draagwijdte van de overdrachten.

De door hem aangenomen houding duidt op het tegendeel: waar hij in de boedelbeschrijving wel opgave heeft gedaan van twee andere schenkingen, namelijk van de schenking van een perceel grond en van de schenking van een handelshuis, kan hij niet te goeder trouw zijn wanneer hij aannam dat de schenkingen van de roerende goederen niet zouden moeten worden opgegeven.

3.3.3. Alleen erfgenamen kunnen de sanctie van heling oplopen.

Onder de term 'erfgenamen' wordt begrepen de *ab intestaat* erfgenamen alsmede alle algemene rechtsopvolgers (algemene legatarissen, contractueel erfgestelden) en alle rechtsopvolgers ten algemenen titel.

Er is sprake van een legaat onder algemene titel wanneer de legataris een welbepaald, door de wet omschreven breukdeel van het nagelaten vermogen verkrijgt, zoals bijvoorbeeld de helft of een derde (art. 1010, lid 1 BW).

De vermaking van het beschikbare deel van de nalatenschap wordt als een legaat onder algemene titel gekwalificeerd.

In casu is de appellant tegelijk erfgenaam *ab intestaat* en legataris onder algemene titel zodat artikel 792 BW tegen hem kan worden ingeroepen.

De appellant werpt in dit verband evenwel op dat de gelden zouden geschonken zijn aan de huwgemeenschap M.-D.K. zodat zijn echtgenote aanspraak zou kunnen maken op de helft en argumenteert verder ook dat de gelden eigenlijk 'bestemd' waren voor de kleinkinderen.

Van deze beweringen wordt evenwel niet het minste bewijs geleverd.

Er wordt door de appellant zelfs niet eens verduidelijkt in welke omstandigheden de schenkingen zouden hebben plaatsgevonden.

Artikel 792 BW kan derhalve wel degelijk ten volle tegen de appellant worden ingeroepen.

3.3.4. Het feit dat volgens de appellant 'tal van terugbetalingen' zijn uitgevoerd, doet te dezen geen afbreuk aan de toepassing van artikel 792 BW.

Afgezien van het feit dat opnieuw niet het minste bewijs van deze bewering wordt voorgelegd, heeft de appellant bij het afsluiten van het proces-verbaal van boedelbeschrij-

Email: bcauwenberghs@ncoi.be Company: x Download date: 18-04-2021

ving – zijnde het ultieme tijdstip van de spreekplicht van de erfgenamen – nagelaten om spontaan het bestaan van de schenkingen te melden.

3.3.5. De appellant verliest derhalve elk aandeel in de geheelde zaken.

Tevens dient hij de vruchten en interesten te vergoeden.

De geïntimeerden maken terecht aanspraak op de moratoire interest aan de wettelijke interestvoet. Deze dient niet beperkt te worden tot de 'beleggingsrente' zoals de appellant voorhoudt.

(…)

D.d. **2 oktober 2008** – Hof van beroep te Gent – 11de kamer
AR: **2006/AR/2938**
Zet.: **Deene (raadsheer wnd. voorzitter)**, **De Turck** en **Vandenberghe (raadsheren)**
Pleit.: **Mrs. Duchi** en **Vanden Bulcke**

De concrete uitwerking van het verval van het aandeel in de verborgen gehouden goederen *ex* artikel 792 BW

Mary Ann Masschelein
Gerechtelijk stagiair op het arbeidsauditoriaat te Oudenaarde

I. Inleiding

1 "Al is de leugen nog zo snel, de waarheid achterhaalt hem wel" is een gezegde dat de erfgenamen maar al te vaak vergeten in het kader van de vereffening-verdeling van een nalatenschap. De feiten die aan de basis liggen van dit arrest vormen hiervan een typerend voorbeeld.

Bij het afsluiten van de boedelbeschrijving laat een erfgenaam opzettelijk en te kwader trouw na om een aantal schenkingen te vermelden die hij ontvangen heeft van de erflater.

De mede-erfgenamen ontdekken echter dit bedrog en vragen de toepassing van de sanctie van artikel 792 BW. De erfgenaam die goederen van de nalatenschap heeft weggemaakt of verborgen heeft gehouden – hierna genoemd de erfgenaam-heler – verliest op grond van artikel 792 BW zijn aandeel in de weggemaakte of verborgen gehouden goederen alsook de bevoegdheid tot verwerpen van de nalatenschap.[1]

Op verzoek van de mede-erfgenamen past de notaris deze sanctie toe in zijn staat van vereffening en verdeling. Terecht homologeert de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk de staat van vereffening. Het wordt immers niet betwist dat de notaris, gelast met de gerechtelijke vereffening-verdeling, reeds rekening moet houden met de sanctie van heling, indien de mede-erfgenamen het bewijs van het opzettelijk verborgen houden van nalatenschapsgoederen leveren.[2]

Het hof van beroep te Gent bevestigt deze beslissing. Uitgebreid gaat het hof in op de vraag of er aan alle toepassingsvoorwaarden van artikel 792 BW is voldaan. Zo onderzoekt het hof met name of er sprake is van het opzettelijk verborgen houden van nalatenschapsgoederen door een erfgenaam.[3]

Dit staat in schril contrast met de uiterst summiere overwegingen van het hof met betrekking tot de gevolgen van het verval. Zo beperkt het hof zich tot de beschouwing dat de erfgenaam-heler zijn aandeel in de verborgen gehouden goederen verliest en dat hij de vruchten en interesten dient te vergoeden. Hoewel deze vraag voor de begroting van de plicht tot teruggave van de vruchten en interesten niet onbelangrijk is, zwijgt het hof echter in alle talen over *welk moment* in aanmerking genomen moet worden als aanvangspunt voor de teruggaveplicht.

Dezelfde tendens treffen we aan in de rechtsleer. Over de erfrechtelijke heling *ex* artikel 792 BW is er al heel wat inkt gevloeid[4], maar de doctrinale beschouwingen spitsen

1. Het verval van het recht tot verwerpen van de nalatenschap komt in deze bijdrage niet aan bod. Zie hierover: M.A. Lefebvre-Masschelein, *Het verval van een recht in het materieel privaatrecht: la déchéance*, Intersentia, 2010, nrs. 68-70. Hierna verkort als *Het verval van een recht.*

2. A. Van Muylder, "Een nieuw geluid inzake de taak van de met heling geconfronteerde notaris in het kader van een gerechtelijke verdeling van een nalatenschap", *T.Not.* 1997, (286) 288 en M. Puelinckx-Coene, J. Verstraete en N. Geelhand, "Overzicht van rechtspraak. Erfenissen (1988-1995)", *TPR* 1997 (133) 289. M.b.t. art. 1448 BW: Brussel 21 januari 2003, *NjW* 2003, 528.

3. Zie voor een uitgebreide bespreking van de toepassingsvoorwaarden van art. 792 BW: J. Verstraete, "Art. 792 BW" in *Comm.Erf.*, Antwerpen, Kluwer, 1988, losbl., 1-33.

4. Onder meer: A. Guillaume, *Le recel civil*, Parijs, Giardet Brière, 1904, 301 p.; M. Lhuissier, *Le divertissement et le recel en matière de communauté et de succession*, Parijs, Jouve, 1915, 219 p.; P. Lefevre, *Le recel d'effets de succession et de communauté*, Parijs, Garnier et Bonamy, 1930, 124 p.; E. De Smet, "Recel successoral", *Ann.not.* 1954, 81-90; M.-J. Mounier, *Le recel en matière de succession et de communauté*, *onuitg.* doctoraatsthesis Rechten Université de Paris I, 1959, 205 p.; J. Raxhon, "Recel successoral", *Rev.prat. not.b.* 1961, 5-11; M. Stoefs-Lescrenier, "Chronique de jurisprudence en matière de recel successoral (1959-1973)", *Rev.not.b.* 1974, 287-293; C. Lefebve, "Recel successoral", *Rev.not.b.* 1988, 608-613; S. Nudelhole, "Recel de biens de communauté et droit de repentir" (noot onder Rb. Luik 28 mei 1990), *JLMB* 1990, 1220-1221; J. Verstraete, "Heling van erfgoederen of gemeenschapsgoederen", *NFM* 1992, 284-293; P. Hofströssler, "Over heling en andere leuke erfrechtelijke begrippen" (noot onder Cass. 9 december 1993), *R.Cass.* 1994, 57-59; L. Sterckx "De certaines conditions et preuves de recel successoral" (noot onder Gent 15 december 2000), *JT* 2003, 467-468; D. Jacotot, "La consécration jurisprudentielle du recel d'héritier" (noot onder Cass. 20 september 2006), *D.* 2006, 2969-2074; J. Du Mongh, "Heling van erfgoederen" (noot onder Antwerpen 26 februari 2007), *RW* 2007-08, 867-871 en J. Du Mongh en Ch. Declerck, "Heling van gemeenschapsgoederen" (noot onder Brussel 31 januari 2008), *NFM* 2009, 152-156.

Cass. (3e k.) AR S.07.0073.N, 10 maart 2008

Cass. (3e k.) AR S.07.0073.N, 10 maart 2008 (R.V.A. / A.N.)

Cass. (3e k.) AR S.07.0073.N, 10 maart 2008 (R.V.A. / A.N.) Arr.Cass. 2008, afl. 3, 678; https://juportal.be (26 maart 2008); JLMB 2009, afl. 13, 580 en https://jlmbi.larciergroup.com/ (3 april 2009), noot DE BAERDEMAEKER, R.; NJW 2010, afl. 218, 195, noot VAN KILDONCK, K.; Ors. 2008 (weergave PLETS, I.), afl. 7, 27; Or. 2008 (weergave PLETS, I.), afl. 6, 172; Pas. 2008, afl. 3, 652; RCJB 2009, afl. 3, 325, noot KEFER, F.; Soc.Kron. 2008, afl. 9, 538, noot -

Samenvatting 1

Behoudens wanneer de wet uitdrukkelijk anders bepaalt, staat het de rechter de toelaatbaarheid van een onrechtmatig verkregen bewijs, te beoordelen in het licht van de art. 6 EVRM en 14 BUPO, rekening houdende met de elementen van de zaak in haar geheel genomen, inbegrepen de wijze waarop het bewijs verkregen werd en de omstandigheden waarin die onrechtmatigheid werd begaan.

Een dergelijk bewijs, behoudens het geval van miskenning van een op straffe van nietigheid voorgeschreven vorm, mag alleen worden geweerd wanneer de bewijsverkrijging is aangetast door een gebrek waardoor de betrouwbaarheid ervan wegvalt of waardoor het recht op een eerlijk proces in gevaar wordt gebracht.

De rechter kan bij deze afweging, onder meer, rekening houden met één of meer van volgende omstandigheden: het zuiver formeel karakter van de onregelmatigheid; de weerslag op het recht of de vrijheid die door de overschreden norm zijn beschermd; de omstandigheid dat de overheid die met de opsporing, het onderzoek en de vervolging van misdrijven is belast, al dan niet de onrechtmatigheid opzettelijk heeft begaan; de omstandigheid dat de ernst van de inbreuk veruit de begane onrechtmatigheid overstijgt; het feit dat het onrechtmatig verkregen bewijs alleen een materieel element van het bestaan van de inbreuk betreft; het feit dat de onregelmatigheid die aan de vaststelling van de inbreuk voorafging of daarmee gepaard ging, volstrekt onevenredig is met de ernst van die inbreuk.

Trefwoorden:
Sociaal strafrecht, algemeen Onrechtmatig verkregen bewijs (bewijswaarde)
Regelmatigheid van het bewijs (strafrechtspleging) Einde arbeidsovereenkomst, algemeen
Recht op een eerlijk proces, algemeen Burgerlijke en politieke rechten

Samenvatting 2

De fout van een magistraat waarvoor de Staat, op basis van de artikelen 1382 en 1383 B.W., aansprakelijk kan zijn, bestaat in de regel in een gedraging die, ofwel neerkomt op een verkeerd optreden dat moet worden beoordeeld naar de maatstaf van een normaal zorgvuldig en omzichtig magistraat, die in dezelfde omstandigheden verkeert, ofwel, behoudens onoverkomelijke dwaling of enige andere rechtvaardigingsgrond, een schending inhoudt van een nationaalrechtelijke norm of van een internationaal verdrag met rechtstreekse werking in de interne rechtsorde, waarbij de magistraat verplicht is niets te doen of op een bepaalde manier wel iets te doen. Wanneer de betwiste handeling van een magistraat bovendien het rechtstreeks voorwerp is van de rechtsprekende functie, is de Staat in de regel alleen voor diens fout aansprakelijk als de litigieuze handeling door een in kracht van gewijsde gegane beslissing is ingetrokken, gewijzigd, vernietigd of herroepen wegens schending van een gevestigde rechtsnorm. (Art. 1382 en 1383 B.W.).

Trefwoorden:
Overheidsaansprakelijkheid, algemeen

Samenvatting 3

Voordat een betwiste handeling van een magistraat door een in kracht van gewijsde gegane beslissing is ingetrokken, gewijzigd, vernietigd of herroepen wegens schending van een gevestigde rechtsnorm, bestaat er geen vergoedbare schade. (Art. 1382 en 1383 B.W.).

Trefwoorden:
Overheidsaansprakelijkheid, algemeen Vergoedbare schade (onrechtmatige daad)

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

Wolters Kluwer Jura

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- Or. 2008 (weergave PLETS, I.), afl. 6, 172
- Ors. 2008 (weergave PLETS, I.), afl. 7, 27
- NJW 2010, afl. 218, 195

Volledige tekst

3e kamer

Zetel : Verougstraete, I. et Boes, R., voorz.; Dirix, E., Deconinck, B. en Smetryns, A., raadsh.
Openbaar ministerie : Mortier, R., adv.-gen.
Griffier : Van Geem, P.
Advocaten : Simont, L.

A.R. S.07.0073.N

Uitspraak

I. Rechtspleging voor het Hof

Het cassatieberoep is gericht tegen een arrest, op 26 april 2007 gewezen door het Arbeidshof te Antwerpen. Afdelingsvoorzitter Robert Boes heeft verslag uitgebracht. Advocaat-generaal Ria Mortier heeft geconcludeerd.

II. Cassatiemiddelen

De eiser voert in zijn verzoekschrift twee middelen aan.

1. Eerste middel
Geschonden wettelijke bepalingen

- *de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek;*
- *artikel 1 van de wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering;*
- *de artikelen 28bis, § 1, eerste en derde lid, 28ter, § 1, 28quater, eerste en tweede lid, 28quinquies, § 1, van het Wetboek van Strafvordering;*
- *artikel 458 van het Strafwetboek;*
- *artikel 1380, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek;*
- *artikel 125, eerste lid, van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken;*
- *artikel 6, § 1, laatste lid, van de wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie;*
- *de artikelen 44, 45, 71, eerste lid, 1° en 4°, 154; eerste lid, en 169, eerste lid, van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering.*

Wolters Kluwer Jura

Aangevochten beslissing

Het bestreden arrest verklaart het hoger beroep van de eiser ongegrond en bevestigt het bestreden vonnis dat de door de eiser jegens de verweerder getroffen beslissing vernietigde, op grond dat de administratieve beslissing van 16 maart 2005 gesteund is op bewijs dat onrechtmatig is verkregen, omdat het is verkregen met miskenning van het geheim van het strafrechtelijk opsporingsonderzoek, en steunt hiervoor op de volgende overwegingen:
«(Uit de niet betwiste feitelijke gegevens blijkt dat (de eiser) een administratief onderzoek opstartte na ontvangst van een faxbericht van de politie te Sint-Niklaas waarin melding wordt gemaakt dat (de verweerder), hoewel hij verklaarde werkloos te zijn, hulp verleende in de winkel van zijn broer te Antwerpen; tevens werd door de hoofdinspecteur van de politie Sint-Niklaas een kopie van het proces-verbaal van verhoor van 27 september 2004 (grotendeels onleesbaar gemaakt met zwarte viltstift) overgemaakt).
Vanaf het ogenblik dat de politie een proces-verbaal opstelt, hetwelk onbetwistbaar een akte van onderzoek is, stelt hij een handeling die onder de toepassing valt van het opsporingsonderzoek.
(Artikel 28 bis, § 1, van het Wetboek van Strafvordering omschrijft het opsporingsonderzoek als het geheel van handelingen die ertoe strekken de misdrijven, hun daders en de bewijzen ervan op te sporen en de gegevens te verzamelen die dienstig zijn voor de uitoefening van de strafvordering.)
Vanaf het ogenblik van de vaststelling van een inbreuk door middel van een procesverbaal geldt het geheim van het strafrechtelijk onderzoek.
Het geheim karakter van het strafrechtelijk onderzoek is een essentieel en onbetwistbaar begrip in het wetboek van strafvordering. Het kan beschouwd worden als een van de pijlers waarop de strafvordering is gebaseerd en geldt dus eveneens in het sociaal strafrecht (...);
Het geheim karakter van het strafrechtelijk onderzoek wordt expliciet opgenomen in het Wetboek van Strafvordering en met name in artikel 28quinquies, § 1, en artikel 57 van het Wetboek van Strafvordering.
Artikel 28quinquies en artikel 57 van het Wetboek van Strafvordering bepalen dat, behoudens de wettelijke uitzonderingen, het opsporings- en het gerechtelijk onderzoek geheim zijn en dat eenieder die beroepshalve zijn medewerking dient te verlenen aan het opsporings- en het gerechtelijk onderzoek, tot geheimhouding verplicht is en dat hij die dit geheim schendt, gestraft wordt met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek.
Het geheim van het onderzoek verbiedt de politiediensten de door hen bij het strafonderzoek verzamelde gegevens aan een sociale inspectiedienst mee te delen behoudens uitdrukkelijke machtiging daartoe door het bevoegd openbaar ministerie; uitdrukking van dit beginsel wordt teruggevonden, in artikel 125, eerste lid, van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken en artikel 6, § 1, laatste lid, van de wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie.
In de voorgelegde overtuigingsstukken waarop het (arbeids)hof vermag acht te slaan bevindt zich geenszins het bewijs dat het openbaar ministerie zijn toestemming zou gegeven hebben om de inlichtingen, verkregen naar aanleiding van een verhoor van (de verweerder) op 27 september 2004, over te maken aan het werkloosheidsbureau te Sint-Niklaas.
Het is derhalve duidelijk dat de administratieve beslissing van 16 maart 2005 gesteund is op onrechtmatig verkregen bewijs.
Het bewijs wordt onrechtmatig verkregen indien naar aanleiding van de bewijsgaring ofwel een handeling wordt gesteld in strijd met een materiële wetsbepaling, ofwel een handeling werd gesteld in strijd met een regel van formeel procesrecht, ofwel een handeling werd gesteld die ingaat tegen de algemene rechtsbeginselen (...).
Het bewijs dat geleid heeft tot de beslissing van de directeur van 16 maart 2005 is onrechtmatig omdat het verkregen is ingevolge een handeling die strijdig is met de materiële wet en zelfs door middel van het plegen van een misdrijf (artikel 458 van het Strafwetboek).
(...)
De rechtmatigheid van het bewijs (verzameling van gegevens) wordt aangetast vanaf het ogenblik dat de politie dit bewijs heeft overhandigd aan de controledienst van (de eiser), met schending van het geheim karakter van het opsporingsonderzoek» (arrest, p. 6 en 8).

Grief

Eerste onderdeel

Schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek.
Uit de betreden beslissing van 16 maart 2005, zoals vervat in het dossier, blijkt dat deze werd gesteund op «een onderzoek door onze controledienst» (beslissing, p. 2) en dat de verweerder werd gehoord in zijn

Wolters Kluwer Jura

verweermiddelen op 3 februari 2005, bijgestaan door J. L. (beslissing, p. 3).
Nergens wordt in deze beslissing gewag gemaakt van een proces-verbaal van verhoor op grond waarvan de eiser zou beslist hebben om de verweerder uit te sluiten van het recht op werkloosheidsuitkeringen.
Het bestreden arrest oordeelt dat de getroffen beslissing gesteund is op een procesverbaal van de politie van 27 september 2004 en dat het «derhalve duidelijk is dat de administratieve beslissing van 16 maart 2005 gesteund is op onrechtmatig verkregen bewijs» (arrest, p. 7).
Door te oordelen dat de kwestieuze beslissing gesteund is op dit proces-verbaal, daar waar uit de bestreden beslissing blijkt dat deze gesteund is op een onderzoek door de controlediensten van de eiser en dat het de resultaten van dit onderzoek zijn die geleid hebben tot de beslissing van de eiser, leest het arrest iets in die beslissing dat er niet in vervat ligt, en miskent het mitsdien de bewijskracht ervan (schending van de in dit onderdeel geviseerde wetsbepalingen).

Tweede onderdeel

Schending van de overige in het middel geviseerde wetsbepalingen.
Artikel 28bis, § 1, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering definieert het opsporingsonderzoek als het geheel van de handelingen die ertoe strekken de misdrijven, hun daders en de bewijzen ervan op te sporen en de gegevens te verzamelen die dienstig zijn voor de uitoefening van de strafvordering.
Dit opsporingsonderzoek wordt krachtens artikel 28bis, § 1, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering gevoerd onder de leiding en het gezag van de bevoegde procureur des Konings, die hiervoor de verantwoordelijkheid draagt.
De procureur heeft krachtens artikel 28ter, § 1, van het Wetboek van Strafvordering, immers een algemene opsporingsplicht en een algemeen opsporingsrecht en bepaalt de materies waarin in zijn arrondissement de misdrijven prioritair worden opgespoord.
Rekening houdend met de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid oordeelt de procureur des Konings krachtens artikel 28quater, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering over de opportuniteit van de vervolging. Hij oefent de strafvordering uit op de wijze die de wet bepaalt (artikel 28quater, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering).
Krachtens artikel 1 van de wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering kan de rechtsvordering tot toepassing van de straffen niet worden uitgeoefend dan door de ambtenaren die de wet daarmee belast.
Overeenkomstig artikel 28quinquies, § 1, is het opsporingsonderzoek geheim, en is eenieder die beroepshalve zijn medewerking hieraan dient te verlenen tot geheimhouding verplicht op straffe van strafsancties zoals bepaald bij artikel 458 van het Strafwetboek.
Krachtens artikel 1380, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, bepaalt de Koning aan welke voorwaarden de mededeling of het afschrift van akten van onderzoek en van rechtspleging in criminele, correctionele en politiezaken en tuchtzaken, is onderworpen.
In uitvoering hiervan bepaalt artikel 125 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken dat in dergelijke zaken geen uitgifte of afschrift der akten van onderzoek en rechtspleging mag worden afgeleverd zonder uitdrukkelijke machtiging van de procureur-generaal bij het hof van beroep.
Ook artikel 6, § 1, derde lid, van de wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie bepaalt dat «de akten, stukken, registers, documenten of inlichtingen betreffende gerechtelijke procedures enkel (mogen) worden meegedeeld met de uitdrukkelijke toelating van de procureur-generaal of de auditeur-generaal».
Uit het geheel van deze bepalingen volgt dat het opsporingsonderzoek, en bijgevolg het geheim karakter ervan en de daaraan verbonden verplichting tot het bekomen van een machtiging tot aflevering van stukken van een gerechtelijke procedure, pas een aanvang neemt op het ogenblik dat de procureur des Konings, nadat hij gevat werd van bepaalde feiten, een dergelijk onderzoek gelast.
Een proces-verbaal is een schriftelijke akte, een verslag door een politieambtenaar opgesteld over al wat hij in verband met een bepaald misdrijf heeft vastgesteld of vernomen.
Het louter opstellen van een proces-verbaal door een politiedienst maakt evenwel geen daad van onderzoek uit, indien het openbaar ministerie en meer bepaald de procureur des Konings hiervan niet gevat werd en het kwestieuze proces-verbaal niet in het kader van een wettig ingesteld opsporingsonderzoek (werd) opgesteld.
Evenmin maakt een louter proces-verbaal opgesteld door een politiedienst een «akte van onderzoek en rechtspleging» in de zin van artikel 125 van het koninklijk besluit van 28 december 1959 of een «akte, stuk, register, document of inlichting betreffende een gerechtelijke procedure» in de zin van artikel 6 van de wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie uit, daar de politiediensten geen bevoegdheid hebben tot het instellen van een opsporings- of gerechtelijk onderzoek.

Zoals de eiser in zijn verzoekschrift tot hoger beroep (p. 2) had laten gelden «(...) blijkt (in casu) niet dat er een voorafgaandelijke opdracht werd gegeven door een gerechtelijke instantie aan de politiediensten te Sint-Niklaas of dat er een gerechtelijke procedure werd aangevat».
Door te oordelen dat het opstellen van een proces-verbaal «onbetwistbaar een akte van onderzoek is» en dat een dergelijke handeling «onder de toepassing valt van het opsporingsonderzoek», en dat «vanaf het ogenblik van de vaststelling van een inbreuk door middel van een proces-verbaal (...) het geheim van het strafrechtelijk onderzoek (geldt)», schendt het arrest alle in het middel aangeduide wetsbepalingen.
Door het kwestieuze proces-verbaal te beschouwen als een akte van onderzoek of rechtspleging in de zin van artikel 125 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken, dan wel als een stuk «betreffende een gerechtelijke procedure» in de zin van artikel 6, § 1, derde lid, van de Arbeidsinspectiewet, dat enkel met machtiging van het daartoe bevoegd openbaar ministerie aan een derde mocht worden overgemaakt, schendt het arrest in het bijzonder de artikelen 125 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 en 6, § 1, derde lid, van de Arbeidsinspectiewet.
Door te oordelen dat de beslissing van de eiser met miskenning van het geheim van het opsporingsonderzoek werd getroffen, schendt het arrest de artikelen 1 van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, 28bis, § 1, eerste en derde lid, 28ter, § 1, 28quater, eerste en tweede lid, 28quinquies, § 1, van het Wetboek van Strafvordering, 458 van het Strafwetboek en artikel 1380, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek.
Bijgevolg schenden de appelrechters, door op die onwettige grond met bevestiging van het beroepen vonnis de beslissing van eiser te vernietigen, de artikelen 44, 45, 71, eerste lid, 1° en 4°, 154, eerste lid, en 169, eerste lid, van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering.

2. Tweede middel
Geschonden wettelijke bepalingen

- *artikel 1315 van het Burgerlijk Wetboek;*
- *de artikelen 870 en 1380, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek;*
- *de regels inzake het bewijs in strafzaken;*
- *artikel 125 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken;*
- *de artikelen 7, § 1, eerste, tweede en derde lid, i), van de Besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders;*
- *de artikelen 3 en 21, § 1, 2°, van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers;*
- *de artikelen 44, 45, 71, eerste lid, 1° en 4°, 154, eerste lid, en 169, eerste lid, van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering.*

Aangevochten beslissing

Het bestreden arrest oordeelt dat het bewijs dat tot de beslissing van de eiser geleid heeft onrechtmatig is, daar het verkregen is ingevolge een handeling die strijdig is met de materiële wet en zelfs door middel van het plegen van een misdrijf, en dat zulks als gevolg heeft dat de rechter er op geen enkele wijze rekening mee mag houden, noch met het overige bewijsmateriaal dat hieruit voortvloeit, zoals de door de verweerder na verhoor door eiser afgelegde verklaringen, en zulks op grond van de volgende overwegingen:
«Het door (de eiser) aangehaalde arrest van het Hof van Cassatie van 12 oktober 2005 is in huidig burgerlijk geschil niet relevant daar het gewezen is in een strafprocedure hetgeen volgens andere wetmatigheden functioneert wat betreft de bewijsvoering
De omstandigheid dat een bewijselement op onrechtmatige wijze werd verkregen heeft als gevolg dat de rechter, bij het vormen van zijn overtuiging, dat element noch rechtstreeks, noch onrechtstreeks in aanmerking mag nemen (...).

Wolters Kluwer Jura

Alle bewijsmateriaal dat voortvloeit uit het aldus onrechtmatig verkregen bewijsmateriaal kan evenmin als regelmatig verkregen bewijs in aanmerking genomen worden; dienvolgens kan geen rekening gehouden worden met de inhoud van de door (de verweerder) afgelegde verklaringen op 3 december 2004 en 3 februari 2005. Aangezien (de eiser) geen andere bewijsstukken voortbrengt waaruit zou blijken dat (de verweerder) tijdens zijn werkloosheid arbeid heeft verricht in de zin van artikel 45 van het Werkloosheidsbesluit, heeft de eerste rechter terecht de bestreden administratieve beslissing vernietigd» (arrest, p. 8).

Grief

Krachtens artikel 3 van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor -werknemers omvat de sociale zekerheid der werknemers het geheel van de sociale prestaties waarop de sociaal verzekerden recht hebben en die tot doel hebben het arbeidsinkomen van de werknemer te vervangen of aan te vullen ten einde hem te vrijwaren tegen de gevolgen van bepaalde arbeidsrisico's, tegenover bepaalde gezins- en levensomstandigheden en sociale risico's volgens de in artikel 21 opgesomde regelingen.
Krachtens artikel 21, § 1, 2°, van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers bestaat de sociale zekerheid aldus onder meer uit de regeling inzake de werkloosheidsuitkeringen.
Als openbare sociale zekerheidsinstelling in de zin van artikel 7, § 1, eerste en tweede lid, van de Besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders heeft eiser onder meer tot taak aan de onvrijwillig werklozen en aan hun gezin de uitbetaling van de hun verschuldigde uitkeringen te verzekeren krachtens artikel 7, § 1, derde lid, i), van diezelfde Besluitwet.
Als instelling belast met een openbare dienst mag de eiser derhalve slechts strikt de voordelen toekennen waarin de wet voorziet, onder de voorwaarden die daarvoor gelden, zoniet worden gelden afgewend van hun wettelijke bestemming en onttrokken aan de gemeenschap van de gerechtigden wat de werking van de openbare dienst in het gedrang brengt.
Het socialezekerheidsrecht in het algemeen en de werkloosheidsreglementering in het bijzonder betreft aldus voorzieningen die de overheid treft ten voordele van bepaalde groepen van burgers en is dus publiek recht, in de mate dat het een particulier persoon, de sociaal verzekerde, tegenover een openbare socialezekerheidsinstelling plaatst.
Inzake de vaststelling van dit socialezekerheidsrecht op werkloosheidsuitkeringen, geldt geen wettelijke bepaling die uitdrukkelijk en volledig zou verbieden een bewijs te gebruiken dat op directe of indirecte wijze door enige onregelmatigheid of onwettigheid is verkregen.
Een dergelijk bewijs mag dus, behoudens het geval van miskenning van een op straffe van nietigheid voorgeschreven vorm, alleen worden geweerd wanneer de bewijsverkrijging is aangetast door een gebrek waardoor de betrouwbaarheid ervan wegvalt of waardoor het recht op een eerlijk proces in gevaar wordt gebracht.
De rechter dient bij zijn oordeel hierover rekening te houden met de gegevens van de zaak. Hij kan daarbij inzonderheid acht slaan op het zuiver formeel karakter van de onregelmatigheid, op het gebrek aan weerslag van het aangeklaagde gebrek op het recht of de vrijheid die door de overschreden norm zijn beschermd, op de omstandigheid dat de wederrechtelijke beoordeling die aan de politie of de aangever wordt toegeschreven niet opzettelijk is, dat het onrechtmatig verkregen bewijs slechts betrekking heeft op een materieel bestanddeel van het misdrijf of nog dat de onregelmatigheid die aan de vaststelling van het misdrijf voorafging of daarmee gepaard ging, volstrekt onevenredig is met de ernst van dat misdrijf
Uit de feitelijke vaststellingen van het arrest blijkt dat de eiser op 3 december 2004 aan de sociale inspecteurs van de eiser verklaarde: «Als ik tegen de politie van St. Niklaas op 27 september 2004 verklaard had dat ik bijna elke dag help in de zaak van mijn broer dan bedoelde ik daarmee dat ik daar elke dag in de winkel, of af en toe aanwezig was om advies te geven omdat ik ervaring had in de branche omdat ik vroeger (+- 2 jaar geleden) een gelijkaardige zaak heb gehad in de Charlottalei (BVBA FIM). (...) Ik heb nooit melding gemaakt van deze prestaties op mijn controlekaart omdat ik dit niet als werken beschouw» (arrest, p. 3) en op 3 februari 2005 ten overstaan van de sociale inspecteurs volgende verklaring aflegde: «Vermits ik ervaring had in de sector werd ik gevraagd om raad te geven. Dit vanaf augustus 2004. Ik werd hier niet voor bezoldigd, ook niet in natura. Ik was niet alle dagen aanwezig in de zaak, slechts 1 à 2 maal per week. Ik besliste hierover zelf. (...) Omdat de hulp die ik bood onbezoldigd was en enkel bestond uit het geven van raad, heb ik geen aangifte gedaan van de hulp. Ik heb nooit klanten bediend of geld ontvangen van klanten. Ik gaf advies over de prijzen van de verkochte goederen. Mijn schoonzus maakte dan de prijskaartjes en bediende de klanten» (arrest, p. 3).
Zelfs indien dit onderzoek pas werd ingesteld nadat de eiser via een proces-verbaal op de hoogte werd gebracht van mogelijke inbreuken op de werkloosheidsreglementering, dan nog doet zulks geen afbreuk aan de wettigheid van de door de eiser getroffen beslissing, inzoverre de beweerde onregelmatigheid inzake de transmissie van dit

Wolters Kluwer Jura

proces-verbaal niet meteen moet leiden tot het weren van het bewijs dat door de eiser werd bekomen ingevolge het ingestelde onderzoek.
Immers, zoals de eiser in zijn verzoekschrift tot hoger beroep in ondergeschikte orde, «indien men niettemin zou moeten aannemen dat het arbeidshof zou besluiten tot een onregelmatige transmissie van het PV van verhoor van de politie naar de RVA» (p. 3) had laten gelden, is er geen absolute nietigheidssanctie verbonden aan het bekomen van een proces-verbaal zonder machtiging van het bevoegde openbaar ministerie en «heeft de arbeidsrechtbank het PV van verhoor van de politie verwijderd zonder aan te geven waarom dit onregelmatig verkregen bewijs niet betrouwbaar zou zijn dan wel het recht op een eerlijk proces in gevaar zou brengen. Het al dan niet onrechtmatig verkregen bewijs is zowel betrouwbaar als overtuigend. De feiten staan materieel vast, ze worden toegegeven door betrokkene zelf en er heeft een tegensprekelijke procesgang plaatsgevonden» (ibid., p. 3-4).
Indien het PV van verhoor onrechtmatig zou zijn verkregen, hoeft zulks er bijgevolg niet toe te leiden dat de rechter geen rekening kan houden met de verklaringen die door de verweerder aan de sociale inspecteurs werden afgelegd, in zoverre op grond van die verklaringen vastgesteld kan worden dat eiser als openbare overheidsinstelling geen uitkeringen vermocht te betalen aan een werkloze die daartoe de voorwaarden niet vervulde en het feit dat het PV van verhoor onrechtmatig verkregen zou zijn, verweerders recht op een eerlijk proces inzake zijn recht op werkloosheidsuitkeringen geenszins in het gedrang bracht of de betrouwbaarheid aantastte van het door de eiser op grond van de door de verweerder afgelegde verklaringen verkregen bewijs.
Het bestreden arrest oordeelt evenwel dat met die criteria geen rekening moet worden gehouden omdat dezen slechts gelden in strafzaken en derhalve «in huidig burgerlijk geschil niet relevant zijn» (arrest, p. 8) en stelt dat evenmin met de door de verweerder afgelegde verklaringen van 3 december 2004 en 3 februari 2005 rekening mag worden gehouden.
Door op die grond te beslissen dat de aan verweerder verweten feiten niet bewezen zijn, zonder te onderzoeken of de onregelmatige verkrijging van een proces-verbaal van de politie, niet een louter formeel karakter heeft, dan wel of dit onregelmatig verkregen bewijsmiddel wel een weerslag heeft op het recht van eiser op een eerlijk proces inzake zijn recht op werkloosheidsuitkeringen, of nog de betrouwbaarheid aantast van het bewijs zoals door de eiser verkregen na verhoor van de verweerder in een tegensprekelijke procedure, verantwoorden de appelrechters hun beslissing niet naar recht (schending van alle in het middel aangeduide wetsbepalingen).
Door te oordelen dat het recht van verweerder op werkloosheidsuitkeringen een «burgerlijk geschil» uitmaakt, daar waar het sociaal-zekerheidsrecht publiek recht uitmaakt, en vervolgens te weigeren te onderzoeken of de verweerder, spijts het onrechtmatig verkregen bewijs, niet alsnog wettig van recht op uitkeringen werd uitgesloten gelet op het resultaat van het door de eiser regelmatig ingestelde onderzoek en meer bepaald de bijkomende verklaringen die door de verweerder in dat kader werden afgelegd doch waar het arrest geen acht op slaat omdat het «voortvloeit uit het onrechtmatig verkregen bewijs», miskent het arrest tevens de specifieke aard van het sociaalzekerheidsrecht op werkloosheidsuitkeringen, dat inhoudt dat geen uitkeringen kunnen worden toegekend aan diegenen die daartoe de voorwaarden niet vervullen, en schendt het arrest in het bijzonder de artikelen 7, § 1, eerste en tweede en derde lid, i), van de Besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, 3 en 21, § 1, 2°, van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers, evenals de artikelen 44, 45, 71, eerste lid, 1 ° en 4°, 154, eerste lid, en 169, eerste lid, van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering.
In zoverre de appelrechters beslissen dat al het door de eiser aangevoerde bewijsmateriaal niet als regelmatig verkregen bewijs in aanmerking kan worden genomen, omdat het voortvloeit uit het onrechtmatig verkregen bewijsmateriaal, en er geen rekening kan worden gehouden met de inhoud van de door de verweerder afgelegde verklaringen, schendt het bestreden arrest tevens de artikelen 1315 van het Burgerlijk Wetboek en 870 van het Gerechtelijk Wetboek.

III. Beslissing van het hof

Beoordeling

Tweede middel

1.
Behoudens wanneer de wet uitdrukkelijk anders bepaalt, staat het de rechter de toelaatbaarheid van een onrechtmatig verkregen bewijs, te beoordelen in het licht van de artikelen 6 EVRM en 14 IVBPR, rekening houdende met de elementen van de zaak in haar geheel genomen, inbegrepen de wijze waarop het bewijs verkregen werd en de omstandigheden waarin die onrechtmatigheid werd begaan.
Een dergelijk bewijs, behoudens het geval van miskenning van een op straffe van nietigheid voorgeschreven vorm, mag alleen worden geweerd wanneer de bewijsverkrijging is aangetast door een gebrek waardoor de

Wolters Kluwer Jura

betrouwbaarheid ervan wegvalt of waardoor het recht op een eerlijk proces in gevaar wordt gebracht.
De rechter kan bij deze afweging, onder meer, rekening houden met één of meer van volgende omstandigheden: het zuiver formeel karakter van de onregelmatigheid; de weerslag op het recht of de vrijheid die door de overschreden norm zijn beschermd; de omstandigheid dat de overheid die met de opsporing, het onderzoek en de vervolging van misdrijven is belast, al dan niet de onrechtmatigheid opzettelijk heeft begaan; de omstandigheid dat de ernst van de inbreuk veruit de begane onrechtmatigheid overstijgt; het feit dat het onrechtmatig verkregen bewijs alleen een materieel element van het bestaan van de inbreuk betreft; het feit dat de onregelmatigheid die aan de vaststelling van de inbreuk voorafging of daarmee gepaard ging, volstrekt onevenredig is met de ernst van die inbreuk.
2.
De appelrechters oordelen dat de omstandigheid dat een bewijselement op onrechtmatige wijze werd verkregen tot gevolg heeft dat de rechter, bij het vormen van zijn overtuiging, dat element noch rechtstreeks, noch onrechtstreeks in aanmerking mag nemen en dat alle bewijsmateriaal dat voortvloeit uit het aldus onrechtmatig verkregen bewijsmateriaal evenmin als regelmatig verkregen bewijs in aanmerking kan genomen worden.
3.
De appelrechters, die op die gronden oordelen dat de bewijsmiddelen die op onrechtmatige wijze zijn verkregen, niet ontvankelijk zijn, en weigeren dit oordeel aan bovenvermelde criteria of omstandigheden te toetsen, verantwoorden hun beslissing niet naar recht.
4.
Het middel is gegrond.

Dictum

Het Hof,
Vernietigt het bestreden arrest.
Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigde arrest.
Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.
Verwijst de zaak naar het Arbeidshof te Brussel.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie
Volledige tekst, Oriëntatie. Sociaal recht - Personeelsbeleid
Volledige tekst, Nieuw Juridisch Weekblad
Volledige tekst, Sociaalrechtelijke Kronieken

Dit document is beschikbaar op Jurisquare:

- Or. 2008 (weergave PLETS, I.), afl. 6, 172
- Ors. 2008 (weergave PLETS, I.), afl. 7, 27
- NJW 2010, afl. 218, 195

Cass. (1e k.) AR C.03.0626.N, 23 maart 2006

Wolters Kluwer Jura

Cass. (1e k.) AR C.03.0626.N, 23 maart 2006 (Fortis Bank / D.P., S.K.)

Cass. (1e k.) AR C.03.0626.N, 23 maart 2006 (Fortis Bank / D.P., S.K.) Arr.Cass. 2006, afl. 3, 688, concl. THIJS, D.; https://juportal.be (19 mei 2006); Pas. 2006, afl. 3, 671; Rev.prat.soc. 2010 (samenvatting), afl. 1-2, 228, noot DURANT, I.; RW 2006-07, afl. 21, 874 en http://www.rw.be (17 maart 2007), noot VAN OEVELEN, A.;

Samenvatting
De schuldeiser ten behoeve van wie een lastgever aan een derde een onherroepelijke volmacht geeft om in zijn naam op een of meerdere van zijn onroerende goederen een hypotheek te vestigen, kan zelf bepalen wanneer hij deze hypothecaire volmacht wenst uit te oefenen op voorwaarde dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de mogelijkheid voor de rechter om nadien na te gaan of deze uitvoering beantwoordt aan de contractuele voorwaarden en of zij geen misbruik van recht uitmaakt.

Wanneer de overeenkomst hierover niets bepaalt, kan de uitoefening ervan niet onderworpen worden aan een voorafgaande kennisgeving aan de lastgever van het voornemen de hypotheek te vestigen.

Wanneer een rechter er dienaangaande anders zou over oordelen op grond van het principe dat overeenkomsten te goeder trouw moeten worden uitgevoerd, dan is er sprake van een uitlegging van de overeenkomst die aan partijen verplichtingen oplegt die onverenigbaar zijn met de aard en de strekking van de overeenkomst. Hierdoor wordt artikel 1134, derde lid B.W. geschonden.

Trefwoorden:
Hypothecair mandaat Rechtsmisbruik Uitlegging overeenkomst Goede trouw (uitvoering overeenkomst) Lastgeving, algemeen

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: RW 2006-07, afl. 21, 874 en http://www.rw.be (17 maart 2007)

Volledige tekst

Voorzitter: Verougstraete
Raadsheren: Londers, Dirix, Fettweis, Dejemeppe
Openbaar Ministerie: Thijs
Griffier: Van Geem
Advocaten: van Ommeslaghe

R.G. C.03.0626.N

Uitspraak

FORTIS BANK, naamloze vennootschap, met zetel te 1000 Brussel, Warandeberg 3,
eiseres,
vertegenwoordigd door mr. Pierre van Ommeslaghe, advocaat bij het Hof van Cassatie, kantoor houdende te 1050 Brussel, Louizalaan 81, alwaar keuze van woonplaats wordt gedaan,
tegen
1. D.P.,
2. S.K.,
verweerders.

I. Rechtspleging voor het hof

Het cassatieberoep is gericht tegen een arrest, op 4 september 2002 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel.
De eiseres voert in haar verzoekschrift een middel aan.
Raadsheer Ghislain Londers heeft verslag uitgebracht.
Advocaat-generaal Dirk Thijs heeft geconcludeerd.

II. Cassatiemiddel

Geschonden wettelijke bepalingen

- de artikelen 1134, eerste en derde lid, en 1135 van het Burgerlijk Wetboek;
- het algemeen rechtsbeginsel dat een recht niet mag misbruikt worden, dat door artikel 1134, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek wordt toegepast;
- de artikelen 1984, 1988, 1991, 1992, 1993, 1998, 1999 en 2000 van het Burgerlijk Wetboek.

Aangevochten beslissingen

Het bestreden arrest wijst het hoger beroep van de eiseres af en bevestigt dienvolgens het eerste vonnis, in zoverre het de vordering ontvangt en deels gegrond verklaart, op de volgende gronden:
" 20. De uitvoering van de hypothecaire volmacht gebeurde zonder dat (de verweerders) als lastgevers hierover werden ingelicht.
Ook al wordt in de twee notariële akten waarbij de volmacht wordt gegeven niets gestipuleerd nopens de verbintenissen van de volmachthouder, hieruit volgt niet dat hij bij de uitvoering van het mandaat willekeurig naar eigen goedvinden kan handelen.
Immers, met de figuur van het hypothecair mandaat zelf wordt gekozen voor een formule van lastgeving in "gemeenschappelijk belang" (cfr. E. Dirix & R. De Corte, Zekerheidsrechten, reeks Beginselen Belgisch Privaatrecht, XII, nr. 649, Kluwer, 1999).
De lastgeving wordt gekenmerkt door aspecten die ook de lasthebber zelf tot voordeel strekken.
Dit impliceert dat bij de uitvoering ervan de lasthebber zijn belangen zorgvuldig en evenwichtig dient af te wegen tegen deze van de lastgever.
De mindere zekerheid welke het hypothecair mandaat vormt, gaat gepaard met de verbintenis van de kredietnemers om het onroerend goed waarop de volmacht slaat en zelfs een later verkregen onroerend goed niet te vervreemden, te bezwaren of te verhuren voor meer dan negen jaar of tegen een abnormale huurprijs, zonder voorafgaande toestemming van de bank.
Voor de (verweerders) vormde de hieraan verbonden geringere fiscale registratiekost ongetwijfeld een belangrijk voordeel.
Wanneer de bank dan op een gegeven ogenblik oordeelt dat er aanleiding bestaat om het mandaat uit te voeren, de hypotheek daadwerkelijk te vestigen en de inschrijving te nemen, blijft zij onderworpen aan het beginsel dat de kredietovereenkomst te goeder trouw behoort te worden uitgevoerd.
Dit vereist dat de kredietnemer niet enkel voorafgaandelijk wordt ingelicht nopens de geplande omzetting, maar tevens dat tegelijk de motieven worden meegedeeld die verantwoorden dat niet langer met de volmacht alleen vrede kan worden genomen.
23. In het voorliggend geval heeft (de eiseres) haar contractpartners niet geïnformeerd nopens de geplande omzetting, laat staan dat ze er enige motivering zou hebben voor verstrekt.
Immers: kredietoverschrijdingen werden voordien gedoogd zonder dat het op 21 mei 1992 verleende hypothecaire mandaat werd omgezet, en bij de formele verhoging van de limiet van het kaskrediet stond reeds vast dat deze limiet feitelijk reeds was bereikt (cfr. beslissing kredietencomité van 8 januari 1993).
Op het ogenblik dat het mandaat werd verleend (17 februari 1993), was de wanbetaling voor de twee leningen op afbetaling – overigens beperkte sommen (ongeveer 450 euro samen) in het geheel van de maandelijkse leningslast van (de verweerders) – reeds een feit, zonder dat hiervan gewag werd gemaakt en navolgend wachtte (de eiseres) ruim zeven weken om tot omzetting (9 april 1993) over te gaan, zonder dat enig nieuw relevant feit zich had voorgedaan.
24. (De eiseres) is aldus terdege tekort gekomen aan haar contractuele verplichting om de kredietovereenkomst te goeder trouw uit te voeren en heeft het haar verleende hypothecair mandaat misbruikt.

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

De navolgende debitering van de rekening van (de verweerders) gebeurde onterecht.
De desbetreffend door (de verweerders) in hun brief van 27 juli 1993 verwoorde grieven zijn dan ook terecht.
25. De (verweerders) hebben deze gedraging geprotesteerd en aangemaand om de kosten verbonden aan de omzetting van het hypothecair mandaat terug te crediteren op hun rekening.
(De eiseres) is hier niet op ingegaan en is op haar standpunt gebleven dat haar niets kon worden verweten.
Er moet worden aangenomen dat de tekortkoming van (de eiseres) de vertrouwensrelatie dermate heeft bezwaard dat naar rede van de (verweerders) niet meer kon worden verwacht dat zij hun bankrelatie nog langer in stand hielden.
26. Met de vervroegde terugbetaling van de uitstaande kredieten hebben de (verweerders) gebruik gemaakt van een contractueel recht.
De omstandigheden waarin zulks gebeurde zijn evenwel uitsluitend toerekenbaar aan de bank als gevolg van haar contractuele fout.
Voor de bank zijn dan ook de voorwaarden niet voorhanden waarin zij gerechtigd is op de bedongen wederbeleggingsvergoeding.
27. Uit het bovenstaande volgt dat de (verweerders) gerechtigd zijn op de terugbetaling van de sommen waardoor zij onterecht werden gedebiteerd en die in oorzakelijk verband staan met de door (de eiseres) begane fout.
Het betreft de kosten verbonden aan de omzetting van de hypothecaire volmacht, 1955,88 euro, deze van de doorhaling en handlichting van de inschrijving, 818,05 euro, en van de wederbeleggingsvergoeding die 3096,81 euro bedraagt.
28. De administratieve kosten en de morele kommer in verband met deze tekortkoming lopen samen met deze ondergaan in verband met de twee leningen op afbetaling.
Deze vergoedbare schadepost kan eveneens worden begroot op 750 euro, te vermeerderen met de vergoedende rente".

Grieven
Eerste onderdeel

Uit artikel 1134, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek volgens hetwelk de wettelijk aangegane overeenkomst partijen tot wet strekt, volgt dat de overeenkomst niet kan worden herroepen dan met de wederzijdse toestemming van partijen of op gronden door de wet erkend.
Overeenkomsten moeten krachtens artikel 1134, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek te goeder trouw en zonder misbruik van recht worden uitgevoerd.
Misbruik van een contractueel recht bestaat in de uitoefening van een recht op een wijze die kennelijk de grenzen te buiten gaat van de normale uitoefening van dit recht door een normaal voorzichtige persoon, geplaatst in dezelfde omstandigheden.
Er kan sprake zijn van rechtsmisbruik wanneer:

- een recht wordt uitgeoefend met het uitsluitend oogmerk een ander te schaden,
- een recht wordt uitgeoefend zonder enig nut voor de titularis van het recht,
- een recht op verschillende wijzen met gelijk nut voor de titularis kan worden uitgeoefend, maar de titularis die wijze kiest die het meest nadelig is voor de ander,
- een wanverhouding bestaat tussen het voordeel dat de rechtsuitoefening van de rechtstitularis biedt en het nadeel dat daarmee aan een ander wordt berokkend.

De rechter kan niet besluiten tot het misbruik van een contractueel recht zonder het aanwezig zijn van één van deze kenmerken vast te stellen.
De rechter kan daarenboven enkel bij een manifest of evident onaanvaardbare rechtsuitoefening het misbruik van een contractueel recht weerhouden.
In casu stelt het bestreden arrest vast dat de eiseres de verweerders niet heeft geïnformeerd nopens de geplande omzetting en hiertoe geen enkele motivering verstrekt noch zelfs post factum kan verstrekken nu kredietoverschrijdingen voordien gedoogd werden, de sommen beperkt waren in het geheel van de maandelijkse leningslast en de eiseres zeven weken heeft gewacht om tot omzetting over te gaan.
Het bestreden arrest stelt evenwel geenszins vast dat de eiseres haar rechten heeft uitgeoefend op een wijze die kennelijk de grenzen te buiten gaan van de normale uitoefening van dit recht door een normaal voorzichtige

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

persoon, geplaatst in dezelfde omstandigheden.
Het bestreden arrest heeft dan ook in casu niet wettig kunnen oordelen dat eiseres, doordat zij de verweerders niet voorafgaandelijk heeft ingelicht nopens de geplande omzetting van de volmacht en de motieven ervan, de kredietovereenkomst niet te goeder trouw heeft uitgevoerd en het haar verleende hypothecair mandaat heeft misbruikt en derhalve een contractuele fout heeft begaan als gevolg waarvan zij gehouden is tot de terugbetaling van de kosten verbonden aan de omzetting van de hypothecaire volmacht, 1955,88 euro, van de kosten van de doorhaling en handlichting van de inschrijving, 818,05 euro, van de wederbeleggingsvergoeding ten belope van 3096,81 euro en van de administratieve kosten begroot op 750,00 euro.
Door aldus te oordelen heeft het bestreden arrest artikel 1134, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek en het algemeen rechtsbeginsel dat rechtsmisbruik verbiedt geschonden.

Tweede onderdeel

Op grond van het beginsel vervat in artikel 1134, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek volgens hetwelk overeenkomsten te goeder trouw en zonder misbruik van recht moeten worden uitgevoerd, kan de rechter, naast de door de partijen contractueel bepaalde verbintenissen en wettelijke voorgeschreven verplichtingen, aanvullende verplichtingen opleggen en kan de rechter ingrijpen wanneer een partij misbruik maakt van de rechten die de overeenkomst haar toekent.
De rechter mag echter op grond van de goede trouw en redenen van billijkheid de inhoud van een overeenkomst niet op zodanige wijze wijzigen, dat de aard van de overeenkomst wordt gedenatureerd.
Een hypothecair mandaat is een in authentieke vorm verleden lastgevingsovereenkomst waarbij, tot waarborg van een hoofdverbintenis, de schuldenaar een derde de macht verleent om in zijn naam op één of meerdere welbepaalde goederen een hypotheek te vestigen wanneer de schuldeiser erom zal verzoeken.
De hypothecaire volmacht komt er op neer dat de schuldenaar zijn toestemming verleent tot de vestiging van een hypotheek op het betrokken onroerend goed, maar dat aan de schuldeiser de keuze wordt gelaten om de hypotheek al dan niet tot stand te brengen.
Het hypothecair mandaat veronderstelt zodoende dat in plaats van onmiddellijk over te gaan tot de vestiging van de hypotheek, de schuldenaar aan de schuldeiser het recht verleent om hiertoe ten alle tijde over te gaan wanneer hij het noodzakelijk acht, en dit, nu de schuldenaar reeds zijn toestemming tot de hypotheekvestiging heeft verleend, zonder dat hij eerst nog de toestemming van de schuldenaar moet bekomen, noch hem hierover voorafgaandelijk moet informeren of hem voorafgaandelijk verantwoording moet verschaffen, behoudens indien de volmacht nader de voorwaarden bepaalt waarin kan worden overgegaan tot uitoefening van de hypothecaire volmacht.
De schuldeiser moet zich enkel tot de volmachthouder moeten richten om de hypotheek te vestigen en te laten inschrijven.
In casu stelt het bestreden arrest vast dat in de twee notariële akten waarbij de volmacht werd gegeven niets gestipuleerd is nopens de verbintenissen van de volmachthouder, maar is het van oordeel dat eiseres, op grond van het beginsel dat overeenkomsten te goeder trouw moeten worden uitgevoerd, de verplichting had de verweerders te informeren nopens haar intentie om de hypothecaire volmacht om te zetten en de motieven die deze omzetting verantwoorden.
Deze door het arrest weerhouden voorafgaandelijke informatie- en verantwoordingsplicht, die noch door partijen is bedongen, noch voortvloeit uit de wettelijke bepalingen inzake de lastgeving, gaat in tegen de essentie van de hypothecaire volmacht, die er juist in bestaat tegemoet te komen aan het belang dat de schuldenaar heeft om de hypotheek niet onmiddellijk te vestigen, maar toch aan de schuldeiser voldoende garanties te bieden door hem de mogelijkheid te geven de hypotheek te vestigen, zonder voorafgaandelijke verwittiging en verantwoording.
Het bestreden arrest heeft derhalve, naast de contractueel overeengekomen verbintenissen en de verbintenissen die krachtens de wet op de lasthebber rusten, op grond van de goede trouw bijkomende verbintenissen opgelegd aan de eiseres, die tot gevolg hebben dat afbreuk wordt gedaan aan de zekerheidsfunctie en aan de essentie van de tussen de tussen partijen overeengekomen hypothecaire volmacht.
Door op grond van de goede trouw te bepalen dat eiseres de verplichting had verweerders te informeren nopens de geplande omzetting en de motieven die deze omzetting verantwoorden en op grond van de niet-naleving van deze verplichting tot rechtsmisbruik in hoofde van de eiseres te besluiten, heeft het bestreden arrest derhalve de tussen partijen afgesloten overeenkomst aangevuld met verbintenissen die de inhoud van hun overeenkomst in essentie wijzigt (en aldus de hieronder vermelde artikelen van het Burgerlijk Wetboek inzake lastgeving geschonden).
Het bestreden arrest heeft dan ook in casu niet wettig kunnen oordelen dat eiseres, doordat zij de verweerders niet voorafgaandelijk heeft ingelicht nopens de geplande omzetting van de volmacht en de motieven ervan, de kredietovereenkomst niet te goeder trouw heeft uitgevoerd en het haar verleende hypothecair mandaat heeft

© 2022 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be

misbruikt en derhalve een contractuele fout heeft begaan als gevolg waarvan zij gehouden is tot de terugbetaling van de kosten verbonden aan de omzetting van de hypothecaire volmacht, 1955,88 euro, van de kosten van de doorhaling en handlichting van de inschrijving, 818,05 euro, van de wederbeleggingsvergoeding ten belope van 3096,81 euro en van de administratieve kosten begroot op 750,00 euro.
Door aldus te oordelen heeft het bestreden arrest de artikelen 1134, eerste en derde lid, 1984, 1988, 1991, 1992, 1993, 1998, 1999 en 2000 van het Burgerlijk Wetboek evenals het algemeen rechtsbeginsel dat rechtsmisbruik verbiedt geschonden.

III. Beslissing van het hof

Beoordeling

Tweede onderdeel

1. Luidens artikel 1134, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek moeten de overeenkomsten te goeder trouw worden ten uitvoer gebracht. De rechter vermag de overeenkomst tussen de partijen uit te leggen en er de gevolgen van bepalen in het licht van de verplichting tot uitvoering te goeder trouw. Hij mag echter op grond van dergelijke uitlegging aan de partijen geen verplichtingen opleggen die onverenigbaar zijn met de aard en de strekking van de overeenkomst.
2. De schuldeiser ten behoeve van wie een lastgever aan een derde een onherroepelijke volmacht geeft om in zijn naam op een of meerdere van zijn onroerende goederen een hypotheek te vestigen, kan zelf bepalen wanneer hij deze hypothecaire volmacht wenst uit te oefenen, zonder dat hierbij afbreuk wordt gedaan aan de mogelijkheid voor de rechter om achteraf na te gaan of deze uitvoering beantwoordt aan de contractuele voorwaarden en of zij geen misbruik van recht oplevert.
3. Wanneer de overeenkomst hierover niets bepaalt, kan de uitoefening ervan niet onderworpen worden aan een voorafgaande kennisgeving aan de lastgever van het voornemen de hypotheek te vestigen.
4. Het arrest oordeelt dat de uitvoering van de hypothecaire volmacht “onderworpen (blijft) aan het beginsel dat de kredietovereenkomst te goeder trouw behoort te worden uitgevoerd” en dat hieruit voortvloeit dat “de kredietnemer niet enkel voorafgaandelijk (wordt) ingelicht nopens de geplande omzetting, maar tevens dat tegelijk de motieven worden meegedeeld die verantwoorden dat niet langer met de volmacht alleen vrede kan worden genomen”.
5. Door aldus te oordelen schendt het arrest artikel 1134, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek.
6. Het onderdeel is gegrond.

Dictum

Het Hof,
Vernietigt het bestreden arrest.
Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigde arrest.
Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.
Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Antwerpen.
Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit voorzitter Ivan Verougstraete, als voorzitter, en de raadsheren Ghislain Londers, Eric Dirix, Albert Fettweis en Benoît Dejemeppe, en in openbare terechtzitting van 23 maart 2006 uitgesproken door voorzitter Ivan Verougstraete, in aanwezigheid van advocaat-generaal Dirk Thijs, met bijstand van griffier Philippe Van Geem.

Volledige tekst, Website Hof van Cassatie

Dit document is beschikbaar op Jurisquare: RW 2006-07, afl. 21, 874 en http://www.rw.be (17 maart 2007)

Gent 24 januari 2006

Gent 24 januari 2006

Gent 24 januari 2006 Fisc.Koer. 2006 (weergave), afl. 4, 407 en http://www.monkey.be (1 september 2008); RABG 2006, afl. 17, 1278

Samenvatting 1

In het verleden heeft de Administratie aanvaard, n.a.v. de controle van het fiscaal dossier van een notaris, dat een gedeelte van zijn belastbare erelonen forfaitair zou worden geraamd.

In tegenstelling tot wat de fiscus en de notaris dan hadden aangenomen, was de notaris echter wel degelijk in staat om het geheel van de verrichtingen op de rekening 'aktekosten' te individualiseren.

Bijgevolg was het akkoord dat in het verleden werd gesloten, op onjuiste gegevens gebaseerd. Het aanvaarden van een forfaitaire raming van een gedeelte van de beroepsinkomsten leidde tot een impliciete vrijstelling van belasting. Dit is volgens het hof strijdig met artikel 172 van de Grondwet en met art. 6, 27 en 49 van het WIB 1992.

Het hof beslist dat de Administratie gerechtigd was om de fiscale toestand van de notaris te herzien.

Het recht op rechtszekerheid van een individuele belastingplichtige is immers geen onbeperkt recht. Onder bepaalde omstandigheden moet dit recht wijken voor het legaliteitsbeginsel van artikel 170 van de Grondwet.

Trefwoorden:
Vrij beroep (baten, beroepsinkomen, personenbelasting) Federale belasting (Grondwet)
Aftrek beroepskosten, voorwaarden (personenbelasting), algemeen Grondslag van de personenbelasting, algemeen
Rechtszekerheids-en vertrouwensbeginsel (algemene beginselen van behoorlijk bestuur)

Samenvatting 2

Het feit dat te weinig belastbare inkomsten werden aangegeven (ook als deze aanzienlijk zijn), volstaat op zichzelf niet als bewijs van het bedrieglijk opzet.

Trefwoorden:
Buitengewone aanslagtermijn (inkomstenbelastingen)

Samenvatting 3

Het sluiten van een onwettig akkoord in hoofde van de fiscus kan een onrechtmatige daad zijn die schade kan veroorzaken. In casu is evenwel het bestaan van deze schade geenszins bewezen. Aangezien de fiscale schuld uit de wet ontstaat, heeft de Administratie enkel gevorderd wat wettelijk verschuldigd is. Daarom is voor het hof niet bewezen dat de belastingplichtige door het vorderen van de werkelijk verschuldigde belasting enige schade heeft geleden.

Trefwoorden:
Vrij beroep (baten, beroepsinkomen, personenbelasting) Overheidsaansprakelijkheid, algemeen

© 2018 Wolters Kluwer Belgium N.V.- www.jura.be
Datum 18/04/2021